

CERTAMEN MARIÀ
(literari i audiovisual)
en honor a la
Mare de Déu de
la Mercè

*Patrona de l'Orde de la
Mercè,
amb motiu del vuit-cents
aniversari de la seva fundació.*

7 d'octubre de 2018

Orde de la Mercè

Pontificia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida

Pontifícia i Reial Acadèmia
Bibliogràfica - Mariana de Lleida

Certamen Marià
en honor a la
Mare de Déu de la Mercè,
Patrona de l'Orde Mercedària

Distribució i encàrrecs a
Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica - Mariana de Lleida
Carrer Acadèmia, 17
25002 Lleida
telèfons: 973-26 61 61 i 609 054 375

<http://www.lleidaparticipa.cat/academiamariana>

e-mail: academiabibliograficomariana@gmail.com

**Títol: Certamen Marià en honor a la Mare de Déu de la Mercè,
patrona de l'Orde Mercedària**

Edita: Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica - Mariana de Lleida
Carrer Acadèmia, 17; 25002 Lleida

Imatge de la portada: *La Mare de Déu de la Mercè* (detall del retaule
de l'altar major de la parròquia de la Mercè de Lleida,
mosaic de J. Raventós, arquitecte

Coordinador de l'edició: Juan Luis Salinas

Disseny de la portada: Blanca Roca i J.L. Salinas

Paginació i edició: J.L. Salinas

Suport tècnic en la digitalització: Javier Salinas

Fotografia: Gaya, A. M.; Martí, M.A.; Fons Gómez Vidal. Arxiu
fotogràfic de l'IEI; M.C.S. Bisbat de Lleida, i captacions de
l'enregistrament de Climent, J. i d'Internet

Impressió: Arts Gràfiques de la Diputació de Lleida

Primera edició: novembre del 2018

Dipòsit Legal: L 1363-2018

*Aquesta publicació està protegida per la llei,
raó per la qual s'haurà de demanar permís per la seva reproducció i quedem
reservats tots els drets.*

Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica - Mariana de Lleida

Certamen Marià
en honor a la
Mare de Déu de la Mercè,
Patrona de l'Orde Mercedària

La Junta de l'Acadèmia Mariana va prendre la decisió de publicar el present recull dels poemes i treballs guardonats al Certamen Marià (literari i audiovisual) que es celebrà el 7 d'octubre de 2018 en honor a la Mare de Déu de la Mercè, Patrona de l'Orde Mercedària, el qual va estar organitzat per la Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida. Lleida, octubre de 2018

El certamen es celebrà al Paranimf de la

Casa de l'Església-ACADÈMIA MARIANA

• Índex

• Introducció	11
• La contemplació de Maria (per Angelina Prenafeta)	31
• Breu nota sobre l'Acadèmia Mariana	49
• Petite ressenya sobre la Mare de Déu de l'Acadèmia, la Verge Blanca	55
• La Mare de Déu del Jardí: del monestir de Santa Eulàlia a l'Acadèmia Mariana	61
• Doble aniversari de la Verge Blanca de l'Acadèmia	81
• Ressenya sobre els certàmens marians	103
• La Mare de Déu de la Mercè i l'Orde Mercedària	111
• Un Certamen Marià dedicat a la Mare de Déu de la Mercè. La imatge	117
• Setecientos noventa y tres años de la Orden de la Merced en Lleida (per Fra Jaquin Millán)	119
• Convocatòria i bases del Certamen Marià de l'any 2018	149
• Programa de l'acte de lliurament de guardons del Certamen Marià	157
• Paraules de la Mantenedora del Certamen per Natalia Méndez i Andrés	159

• Veredict del Jurat del Certamen Marià de l'any 2018	173
• Recull de les obres premiades al Certamen Marià de l'any 2018	181
- <i>Sobre la translucidesa d'un vidre</i> de Eva Szlifierz Criado	185
- <i>Només la veritat ens fa lliures</i> de Nina Cudós Castelló	189
- <i>Comprendre és perdonar</i> de Emma Tost García	193
- <i>Mare, també ens segueixes a les xarxes?</i> de Elder Sopena Valdeolivas	197
- <i>Què va passar quan ens vam perdonar?</i> de Maria Teresa Fraile Alonso	201
- <i>I a mi, qui m'ajuda? Essencial de vida</i> de Anna Franquesa Sales	205
- <i>Ens ajudem entre tots.</i> de Carla Aloy Pubill	207
- <i>Ensenya'm a ajudar.</i> de Ot Serres Hernández	209
- <i>Madre del buen consejo, ruega por nosotros.</i> audiovisual de Fco. Javier Salinas Sánchez, comentari de presentació de Jordi Pérez Ansotegui	211
- <i>Pedro Nolasco me cuenta la historia de su olivo</i> de Fra Joaquín Millán Rubio	215
- <i>L'Orde de la Mercè o la salvació dels captius.</i> de Josep Salvia Vidal	237
- <i>A la Mare de Déu de la Mercè</i> de Maria Terrades Compte	259
- <i>Mare de tots els fills</i> de Ramon Gené Capdevila	263
- <i>Vengo a Decirte, María, aurora del nuevo día</i> de Francisco Jiménez Carretero	267
- <i>El roser de Maria</i> de Josep Roca Mas, s.f.	273

- <i>Madre de Cristo, Madre de Dios</i> de Ramón Molina Navarrete	295
● Ofrena literària a Maria	301
- <i>A la Virgen de la Merced</i> de Manuel Bragado Delgado	303
- <i>Intercessora que sempre ajuda</i> de Josep Nova Vida	305
- <i>Te miro, y me miras</i> de Fra Joaquín Millán Rubio	307
● Salutacions	309
- <i>de Nuria Ortín</i> <i>Directora de la Fundació Obra Mercedària</i>	311
- <i>de Francesc J.Cerdà Esteve</i> <i>Diputat a la Diputació Provincial de Lleida</i>	313
- <i>de Fra José Juan Galve Ardid</i> <i>Provincial dels Mercedaris de la Província d'Aragó</i>	315
- <i>del Dr. Joan Viñas Salas,</i> <i>Director de l'Acadèmia Mariana</i>	317
- <i>de Rosa Maria Salmerón Pallarés</i> <i>Regidora d'Educació de l'Ajuntament de Lleida</i>	319
- <i>de Mons. Salvador Giménez Valls,</i> <i>Bisbe de Lleida</i>	321
● Programa del concert ofert per la Coral Sant Ramon	323

Maria de Natzaret, imatge de la Verge de l'Aassumpció (Benasque)

● Introducció

...*Aquí tens la teva mare.* Així va començar la relació de la humanitat amb Maria considerant-la com a mare nostra, mare de la humanitat que en aquell moment era representada en la figura del deixeble al qual Jesús tant estimava. Va ser quan ell estava agonitzant clavat a la creu, i veient *la seva mare i, al costat d'ella, el deixeble que ell estimava, digué a la mare: Dona, aquí tens el teu fill.* Certament podem intuir que Jesús estaria preocupat de veure que la seva mare es quedava sense ell i sense el recolzament que li proporcionés; sola, vídua i sense fill ni ningú que l'emparés, estava abocada a la més absoluta indigència com era habitual en aquella societat i veiem en la dona de Naïm que, amb el marit mort, anava a donar enterrament al seu únic fill donant peu a que el Natzarè es compadís d'ella (Lc 7, 11-15). També, però, podem pressentir i entreveure la inquietud que li faria notar el fet que aquell, aquells, als qui estimava i havia estat ensenyant i acompanyant pel camí de la vida i pel camí del seu Regne, quedessin abandonats i en el més absolut dels desemparaments. És per això que *després digué al deixeble: Aquí tens la teva mare.* Va ser una indicació de que l'acceptés com a mare per tal d'auxiliar-

la i tenir-ne cura, o una indicació de que comptés amb ella en els moments de solitud i tenebror? Potser, de ben segur, era una munió de totes dues. De qualsevol manera el cert és que *d'aleshores ençà el deixeble la va acollir a casa seva* (Jn 19, 26-27), amb la confiança i la relació d'un fill cap a la seva mare, perquè era la Mare del seu Senyor i la estimava i volia atendre, al temps que ella intercedia davant d'ell en les cuites dels seus fills cercant el seu bé.

Va ser des de llavors que aquell grup de seguidors de Jesús va acollir-la i tenir-la com a mare; de fet, el culte de veneració i la devoció a la Mare de Déu és molt antic en l'Església. Com hem vist, sorgeix de la realitat de la seva maternitat divina i del paper que el mateix Crist li va reservar dins l'Església des d'aquelles paraules al Calvari que s'insertien en el seu disseny salvífic. La Verge és Mare de Déu y, des de llavors, mare nostra. En aquest sentit el culte marià, ha tingut sempre una clara connotació cristològica. La devoció i el culte especial a Maria es troben recollits, com a testimonis indirectes, a les pàgines del Nou Testament quan, ja des del principi, Elisabeth li diu *feliç tu que has cregut: allò que el Senyor t'ha anunciat es complirà!* (Lc 1, 45), i a la resposta de Maria reconeixent-se no res i proclamant que tot és l'acció de Déu, *perquè ha mirat la petitesa de la seva serventa*, però observant que *des d'ara totes les generacions em diran benaurada, perquè el Totpoderós obra en mi meravelles: el seu nom és sant* (Lc 1, 48-49). Més endavant trobem ja el primer elogi: *Mentre Jesús parlava, una dona alçà la veu entre la gent i li digué: Sortoses les entranyes que et van dur i els pits que vas mamar!* (Lc 11, 27); no sembla que conegués Maria ni que li estès enaltint per ella mateixa, ni tan sols que cerqués la seva mediació per demanar res al Mestre, exulta, però, en un esclat de goig volent lloar Jesús, i ho fa proclamant quina sort la d'aquella mare que va tenir aquell fill.

Maria va estar present des del principi en la vida de l'Església, com veiem quan els Fets dels Apòstols ens narra la tornada a Jerusalem dels dotze després d'haver vist com Crist s'enlairava davant d'ells *i van pujar a la sala de la casa on es reunien (...). Tots ells eren constants i unànimes en la pregària, juntament amb algunes dones, amb Maria, la mare de Jesús, i amb els germans d'ell (Ac 1, 14)*. Fins al Concili de Nicea (any 325), però, la literatura cristiana és més aviat escassa pel que fa a explicar la devoció vers Maria. Podem suposar que es va donar una veneració vers ella a partir de l'interès doctrinal que la Mare de Déu va despertar en Sant Justí i Sant Ireneu de Lió, i la reflexió que feren del paper que ella tenia dins l'Església. Sabem, així mateix, que en el culte de l'Església primitiva hi era present Maria donat que han arribat fins els nostres dies algunes anàfores eucarístiques, fórmules baptismals i himnes. També es pot detectar la veneració dels fidels vers Maria arran de les pintures murals que s'han trobat a les catacumbes o de la pregària que es va trobar en un papir egipci de finals del s. III en la que es diu que *es pot volar amb la seva protecció*.

Als números 66 i 67 del capítol VIII de la constitució *Lumen Gentium*, el Concili Vaticà II ens diu que Maria és honorada per l'Església amb un culte especial per haver estat *enaltida, per gràcia de Déu, després del seu Fill, per sobre de tots els àngels i de tots els homes, per ser Mare santíssima de Déu*. Aquest culte a la Mare de Déu és essencialment diferent d'aquell que es tributa al Verb encarnat, així com al Pare i a l'Esperit Sant, en tant que, alhora, els afavoreix eficaçment. És per això que al número 67 encoratja els fidels que fomentin amb generositat el culte a la santíssima Verge, al temps que els insisteix en que *sentin gran estima per les pràctiques i exercicis de pietat mariana recomanats*.

Uns anys després, el Papa Pau VI publicà l'exhortació apostòlica *Marialis Cultus* (1974), dedicada a parlar del culte a Maria. En ella ens recorda que el desenvolupament de la devoció

a la Mare de Déu és un element genuí de la pietat de l'Església i insisteix en dir-nos que aquesta devoció sempre té lloc dins de l'únic culte que autènticament es diu cristià perquè *en Crist té el seu origen i eficàcia, en Crist troba plena expressió i per mitjà de Crist condueix en l'Esperit al Pare*. Considera, doncs, Maria en el misteri de Crist i, en harmonia amb la tradició, li ha reconegut el lloc singular que li correspon dins del culte cristià, com a Mare Santa de Déu, íntimament associada al Redemptor, remarcant que *el culte que l'Església universal rendeix avui a la Verge Maria és una derivació, una prolongació i un increment incessant del culte que l'Església de tots els temps li ha tributat amb escrupolós estudi de la veritat i amb sempre prudent noblesa de formes*. Alhora ens diu que la Mare de Déu és *exemple de l'actitud espiritual amb què l'Església celebra i viu els divins misteris. La exemplaritat de la Santíssima Verge en aquest camp prové del fet que ella és reconeguda com a model extraordinari de l'Església en l'ordre de la fe, de la caritat i de la perfecta unió amb Crist*. Dins d'aquesta exhortació apostòlica, Pau VI tracta de dues devocions marianes plenament vigents i actuals. i de incommensurable valor: L'Àngelus i el Rosari.

La devoció a Maria té la seva afirmació més excepcional en tantes manifestacions de pietat popular com l'honoren arreu del món. Tot, però, ve de la seva senzillesa i humilitat. Quan encara era una noia que no hauria sortit gaire de l'entorn familiar d'aquella aldea de Galilea, va ser capaç de fiar-se de Déu i exclamar, davant el misteri, l'astorament i possiblement una certa dosi d'atordiment per la torbació que li va causar, *sóc l'esclava del Senyor: que es compleixin en mi les teves paraules* (Lc 1, 38), és a dir: copsant la immensitat del que havia sentit, la possible por que la embargava, la probable manca total de comprensió del que estava succeint, es va abandonar en el Senyor i, refiant-se totalment, pensà "que sigui el que Déu vulgui". Espontània i plena de llibertat, en sentir, una mica més tard, la lloança de la seva cosina Elisabeth, digué: *La meua ànima magnifica el Senyor, el meu esperit celebra Déu que em salva, perquè ha*

mirat la petitesa de la seva serventa (Lc 1, 46-48). Tanta era l'entrega al Senyor i la confiança en ell, que en les bodes que celebraren a Canà demanà els altres, sense cap mirament, consideració, recel o dubte, que fessin tal com Ell els digués: *Feu tot el que ell us digui* (Jn 2, 5).

Maria apareix poques vegades als evangelis, dos d'elles, però, són per parlar del verb "fer" i en les dues ho fa relacionant la situació al Senyor ficant-lo al centre del que succeeix: *que es compleixin en mi les teves paraules* (que es faci la teva voluntat) i, l'altra, *feu tot el que ell us digui*, aconsellant-nos a tots que el seguim i ens fiquem, com va fer ella, al seu abast, a la seva disposició, a complir la seva voluntat. Es tracta d'estar oberts i entregats a la seva voluntat i de seguir-lo incondicionalment tal com Maria féu a la seva vida.

És evident que Maria va viure la fe des de la senzillesa de la infinitat d'ocupacions i preocupacions quotidianes que té cada mare. És d'aquesta manera com Maria, exercint de mare, es fica a caminar al nostre costat i ens indica, tal com faria una mare amatent amb els seus fills als que ha d'educar, com atansar-nos al seu fill, el Crist, el Fill de Déu, al temps que ens sosté i cuida, vetllant per tal que no ensopeguem.

Segons les circumstàncies de la vida i l'experiència de cadascú, pot donar-se que hom es trobi més còmode davant la figura maternal de Maria i li sigui més fàcil recolzar-se en ella per caminar i fer via vers el Crist, potser sense adonar-se i fins i tot sense haver-s'ho proposat. Cal dir, però, que encara que no sigui aquest el cas, Maria és acollida des de la feblesa i la necessitat dels seus fills donat que tots, en un moment o un altre, ens veiem desprotegits i a la intempèrie, totalment vulnerables i a la deriva. És una mena de confiança particular i íntima que es té en ella, sabent que intercedirà per cadascú de nosaltres. Amb

tot, l'objectiu sempre és seguir el Crist per tal d'arribar a estimar el Pare, Déu.

Maria és mare de l'Església i, per tant, de tots els membres del cos de Crist. No té gaire sentit, millor dit cap, viure-la com quelcom en sí mateixa, separada de la maternitat del Crist i d'ell mateix, esdevenint l'absurd de ser un ésser humà divinitzat, una entelèquia del pensament i la imaginació, i, en conseqüència, una figura despallada del seu autèntic valor i, per tant, de la seva identitat veritable, deixant de ser el que és i, justament per això, diluint-se i desapareixent de la seva missió i presència en l'Església. Maria té el valor que té a partir de la seva humilitat i disponibilitat total i gratuïta al seu senyor, Déu. És per això que va ser la criatura humana de la que Déu es va valer per tal que, des del seu consentiment lliure, essent *plena de la gràcia del Senyor* (Lc 1, 28), *qui és la Paraula* es fes home i habités entre nosaltres (Jn 1, 14). *Ell ha vingut a casa seva, i els seus no l'han acollit. Però a tots els qui l'han rebut, als qui creuen en el seu nom, els ha concedit de ser fills de Déu* (Jn 1, 11-12). *Nosaltres hem contemplat la seva glòria, glòria que ha rebut com a Fill únic del Pare, ple de gràcia i de veritat* (Jn 1, 14).

Si per la fe en el Crist tots som fills de Déu (cf. Gl 3, 26) i per tant germans del Fill del Pare perquè *a tots els qui l'han rebut, als qui creuen en el seu nom, els ha concedit de ser fills de Déu* (Jn 1,12), i si Maria és la Mare del Crist, així doncs, Maria és mare nostra, de tots els cristians. Si ella és mare de Jesús i mare nostra, no ho serà també de tota l'Església que és la munió dels que han estat batejats i han nascut en el Crist? Déu ens la entregà com a mare de tots els que han estat regenerats en el baptisme i convertits en membres de Crist essent, així, mare de l'Església.

Maria és la primera creient i la primera que va estar plena del Crist al qual va anunciar i oferir (va portar) a la humanitat, motiu suficient per veure en ella la imatge i el model

de l'Església tant pel que fa a la fe, com pel que es refereix a l'amor i la caritat, com pel que pertoca a la unió perfecta amb el Crist.

La qüestió sorgeix de seguit: ens deixem acompanyar i cuidar per Maria? Ens deixem inundar per la seva fe? La tenim com a model de confiança en Déu de la manera que ella va confiar-se? Ens deixem arrupir per ella i la busquem propera per tal de recolzar-nos en el caminar, o la mantenim distanciada i llunyana, sense deixar que hi sigui al nostre costat? Li hi tenim suficient familiaritat i franquesa com per arribar a un nivell d'intimitat cercant el seu recolzament i empenta per arribar a Jesús. De igual manera hem de plantejar-nos com acceptem el model d'unió amb el Crist que ella ens ofereix.

La senzillesa i la humilitat esdevenen la grandesa de Maria que s'anorrea fins a veure's i considerar-se com *l'esclava del Senyor* (Lc 1, 38), la que *magnifica el Senyor perquè* ell la ha mirat (Lc 1, 46-55), perquè *ha mirat la petitesa de la seva serventa*, ella que no era res i que de cap de les maneres podria haver esperat, des de la netedat del seu cor en el que el més petit bri d'orgull era del tot absent, que el *Totpoderós* obrés en ella *meravelles*. Maria de Natzaret que, des dels primers temps de l'Església va ser coneguda com Santa Maria.

L'Església la coneix com Santa Maria perquè *Maria (...)* *visqué com ningú les benaurances de Jesús. Ella és la que s'estremia de goig en la presència de Déu, la que ho conservava tot en el seu cor i es va deixar traspassar per l'espasa. És la santa entre els sants, la més beneïda, la que ens ensenya el camí de la santedat i ens acompanya. Ella no accepta que ens quedem caiguts i de vegades ens porta en els seus braços sense jutjar-nos. Parlar amb ella ens consola, ens allibera i ens santifica. La Mare no necessita de moltes paraules, no li cal que ens esforcem massa per explicar-li el que ens passa. N'hi ha prou amb mussitar una i una altra vegada: "Déu vos salve, Maria..."* (Gaudete

et exsultate, nº 176). La voluntat de Déu és la nostra santificació (cf 1Ts 4, 3) de manera que cadascú és un projecte del Pare per tal de fer present, arrelant-la i fent-la part de les nostres vides, la Bona Nova en el moment actual en el que cadascú viu. És per això que la santedat no està reservada en exclusiva per aquelles persones que hagin tingut una posició distingida dins l'Església, ni tampoc per aquells que hagin tingut una vida excepcional, *tots estem cridats a ser sants vivint amb amor i oferint el propi testimoni en les ocupacions de cada dia, allí on cadascú es troba* (Gaudete et exsultate, nº 14). Aquest projecte que Déu té per a cadascú, aquesta missió que ens ha encomanat, només té sentit, doncs, incorporant Déu a la nostra vida i vivint-la des d'ell; només en Crist pot tenir sentit el que fem ja que només té sentit el que puguem fer responent a allò que Ell ens ha encomanat. Si ho mirem bé, *la santedat es viure en unió amb ell els misteris de la seva vida. Consisteix en associar-se a la mort i resurrecció del Senyor d'una manera única i personal, en morir i ressuscitar constantment amb ell* (Gaudete et exsultate, nº 20)

Cadascun ha de seguir la seva missió, la seva vocació, la crida que Déu li fa, perquè aquesta és personal i única, i ningú la podrà fer si nosaltres no assumim la que Déu ens ha dissenyat. Inclús s'ha de considerar que no podem imitar les maneres de santificar-se dels altres perquè elles responen a la incardinació concreta amb la que ells van viure la seva missió, copiar-les ens allunyaria de la nostra particular missió que necessita, també, un camí propi, tot i que sí ens han de ser un model per mostrar-nos com van fer present la voluntat de Déu en les seves vides segons aquelles circumstàncies concretes que visqueren. Cadascú hem de cercar, des de la pregària, quin és el nostre camí i què espera Déu de nosaltres, abandonant-nos, després, confiadament en els seus braços i lliurant-nos al seu amor. El Papa Francesc ens diu *deixa que la gràcia del teu Baptisme fructifiqui en un camí de santedat. Deixa que tot estigui obert a Déu i per aconseguir-lo opta per ell, elegeix Déu una i altra vegada. No et desanimis, perquè tens la força de*

l'Esperit Sant per a que sigui possible, i la santedat, en el fons, és el fruit de l'Esperit Sant en la teva vida (Gaudete et exsultate, nº 15).

Potser ara és el moment d'esbrinar què vol dir el nom Maria. Etimològicament hi ha controvèrsies sobre el seu origen i per tant el seu significat. És una certesa que ve de l'arameu antic Maryam i de l'hebreu antic Miryam, però segons les arrels que es considerin al desglossar-lo en les diferents síl·labes del mot, es troben diferents significats. Així, doncs, n'hi ha que el traduirien com *bella* o també com *a llum sobre el mar*, d'on vindria el títol *Stella Maris* que es refereix a Maria des del s. IX. Amb d'altres combinacions, podem trobar el significat de *senyora*, o *amargura*. També es considera traduir-lo com *a rebel* o *rebel·lia* basant-se en l'arrel semítica "mrd" (rebel·lar-se) i tenint en compte la acció contestatària que tingué Miryam, la germana de Moisés, al plantejar-li la seva queixa, però ells vivien a Egipte i, igual que el nom Moisés, Myriam podria ser d'origen egipci, on etimològicament significaria *amada*, l'estimada. Tornant a l'hebreu, podem trobar que el mot sencer Miryam vol dir excelsa, eminent, sublim,... *l'elegida* (o l'estimada) *per Déu*.

Fixant-nos en el camí particular que hom ha de seguir és curiós veure com hi ha moltes cultures en les que el nom dels qui hi pertanyen va canviant segons les transformacions de la persona o de les situacions que està destinada a viure. En el cas de Maria també es va donar, tot i que no van ser modificacions de nom per raó dels canvis ocorreguts en la seva persona, en el seu caràcter o per l'aparició de situacions concretes,... en el cas de Maria els canvis de nom poden ser coincidents en el mateix moment i més que anomenar-la, el que fan és descriure-la i proclamar alguna qualitat d'ella per tal d'honorar-la i presentar la seva grandesa, i posar-la al nostre abast. En aquest sentit cal remarcar que els noms de Maria ens són una guia que ens permet copsar la seva manera de ser per tal que en el seu caminar junt a nosaltres ens serveixin d'orientació tot veient com

va estimar Déu, com es va refiar d'ell i com va creure-hi, de manera que copsant el seu amor i la seva fe, ens adonem de que només serem creients com ella si som capaços de ser responsables i diligents, dient-lo mal dit podríem dir "*complidors*", en acollir la voluntat de Déu i les seves ensenyances, tal com ella va estimar i, per tant, era "*complidora*"; només així nosaltres "*complirem*" amb la necessitat de creure en Déu i estimar-lo. Maria, la mare de Jesús, en creure, estimar i refiar-se d'Ell, actualitza la seva maternitat en cada cristià, al temps que nosaltres, seguint el seu exemple, som germans de qualsevol humà i germà del Crist, i fins i tot som la seva mare, perquè, ell ens ho va dir, *la meva mare i els meus germans són els qui escolten la paraula de Déu i la compleixen* (Lc 8, 21).

Això fica a Maria molt propera a nosaltres perquè el que ella arriba a ser, la creient i la que compleix la Paraula de Déu, també està al nostre abast: ens cal creure i complir la seva Paraula. Més endavant es va tornar a repetir un fet similar, en un moment d'alegria i admiració, volent fer-li una atenció a Jesús, una dona exclamà *sortoses les entranyes que et van dur i els pits que vas mamar!* (Lc 11, 27-28). En realitat la seva mare no hauria tingut cap mèrit, més enllà d'haver acceptat la voluntat del Senyor, és per això que Jesús li respon *més aviat sortosos els qui escolten la paraula de Déu i la guarden!* Aquí sí que hi ha una acció que nosaltres podem fer, tot i que parteix del do de Déu que ens dóna la fe i la capacitat de respondre, però depèn de nosaltres, des de la nostra llibertat, l'acceptar escoltar la seva Paraula i creure-hi, meditar-la i ficar-la en pràctica en la nostra vida. Maria així ho va fer i aquest és el punt de trobada amb ella per poder tenir-la com a companya del camí que hem de recórrer.

Així veiem que als evangelis Maria és anomenada *l'Agraciada*, o la *Plena de gràcia*, quan l'àngel va arribar a trobar-la en el moment de l'anunciació i la va saludar (Lc 1, 28). Després d'aquest moment, en acabar la conversa que tingueren, Maria,

entregada a la voluntat de Déu i refiant-se, s'autoanomenà *l'Esclava del Senyor* i acceptà que es complís en ella el que l'àngel li havia dit (Lc 1, 38).

En un altre moment de l'evangeli, Maria, quan va anar a visitar Elisabet, va ser anomenada per aquesta com la *Mare del meu Senyor* (Lc 1, 43). Si aquest nom cert i clar que l'enaltia, ens la situa en un pla diferent respecte de nosaltres, molt més elevat, és clar, la mateixa Elisabet ens l'apropa al dir-nos que és la *Creient*, la que ha *cregut* (Lc 1, 45) i, per això, *allò que el Senyor t'ha anunciat es complirà!* Per una banda ens transmet la seguretat de que al creure, allò que Déu ens diu es compleix en nosaltres, per una altra la situa molt més propera i al nostre abast ja que això succeeix perquè ha cregut, realitat que, després de rebre-la com a do de Déu, només necessita de la nostra voluntat per ser aconseguida.

Junt al nom *Mare del meu Senyor*, més endavant també va ser anomenada la *Mare de Jesús*. Va ser quan eren convidats a la boda que es va celebrar a Canà de Galilea; l'evangelista Joan ens diu que hi era ella i l'anomena la *Mare de Jesús* (2, 1). Es repeteix en una situació diferent, quan estava amb els deixebles preguntant, i Lluc ens diu que hi era Maria (Ac 1, 14), la *Mare de Jesús*.

Amb tot, el nom que el mateix Jesús va donar a la seva mare i que fica de manifest, de la forma més rotunda possible, que és carn de la nostra carn, part del nostre poble, humana sense més, com nosaltres, va ser el de *Dona*. Els evangelis ens relaten dos ocasions en les que la va cridar d'aquesta manera, l'una com a exclamació dins una pregunta que hom pot interpretar com a deseiement i desdeny, tot i l'explicació que hi segueix: *Dona, i jo què hi tinc a veure? Encara no ha arribat la meua hora* (Jn 2, 4), en la qual, però, en el marc d'una celebració tan humana com una boda celebrada a Canà de Galilea, ressalta la naturalesa humana de Maria que, amb tot, segueix amb el que

portava entre mans i arriba a comprometre el seu fill per tal d'ajudar els que en aquell moment ho necessitaven i apropar-los a ell.

L'altra ocasió en la que Jesús anomenà *Dona* a Maria va ser al Calvari; ell estava agonitzant i va veure que la seva mare es quedava sola al món, va sentir la necessitat d'encomanar-la a algú de confiança que se l'estimés i, al mateix temps, confiar-li a ella la cura d'aquest que, per jove, potser també el veia desvalgut i necessitat. També és cert que veient Jesús la seva mare i, *al costat d'ella, el deixeble que ell estimava*, pensà encomanar-li a ella la cura d'ell i en ell representar tota la humanitat desvalguda i necessitada, al temps que demanà al deixeble, a la humanitat, que es confiés en Maria i la tingués com a mare amatent que li acaronaria en els moments de dificultat per atansar-se al Crist. El cas és que, per comptes de dir-li *Mare*, que la faria només seva, o anomenar-la *Maria*, o cridar la seva atenció dient-li, com faríem ara, *ehi, escolta!*, la cridà *Dona. Dona, aquí tens el teu fill* (Jn 19,26). Dona com a part i component intrínsec de la humanitat, part d'ella mateixa i conseqüentment propera a tots nosaltres i a cadascú, i, al mateix temps, *Mare de nostre Senyor*.

Tenim que *Maria* és la *Plena de gràcia*, que es reconeix com a *Esclava del Senyor*, que és la *Creient*, la *Mare del meu Senyor*, la *Mare de Jesús*,... *Dona*. Diferents noms de Maria als evangelis que ens la descriuen i assenyalen les diferents qualitats de Maria, els quals podem sintetitzar com a Maria, dona, creient, serventa i mare del Senyor.

Tenint Maria tan propera ens és model i acompanyant en el nostre camí vers Déu mitjançant el Crist. Maria va al costat nostre i intentant esser com ella també serem plens de gràcia, afavorits de Déu i, escoltant i seguint la seva Paraula, esdevindrem germans i mare del Crist, de tal manera que la grandesa de Maria, la nostra Mare, la compartim tots els qui

intentem escoltar i acomplir la Paraula perquè com va exclamar, són *més aviat sortosos els qui escolten la paraula de Déu i la guarden!* (Lc 11, 27-28), és per això que som germans, germanes i la mare de Jesús (Lc 8, 21). Jesús se'ns fa present per Maria; avui també es pot fer present en el món per nosaltres com a creients que l'ofèrim als que ens envolten.

Tot i aquesta varietat de noms de Maria que hem trobat als evangelis, de Maria de Natzaret només hi ha una. Veiem clar que aquests noms són diferents maneres d'anomenar-la per tal de ressaltar alguna de les seves qualitats i arrodonir la seva identitat, la persona a la que es referien, però, era la mateixa. De seguit es van començar a utilitzar aquests noms per part dels cristians i ens consta que també va ser anomenada, des dels primers segles, *Mare de Déu* (Theotokos), títol que va ser proclamat dogma de fe al Concili d'Efes, reafirmant, així, que Crist era plenament home i plenament Déu que s'havia encarnat en una criatura humana: Maria de Natzaret.

D'aquesta manera és com s'han d'entendre i acollir les diferents advocacions mariològiques proclamades al llarg dels segles. L'advocació és una denominació complementària que se li dóna a Déu, (li diem Pare), a Crist (per exemple Anyell de Déu, Fill del Pare,...), a Maria o qualsevol dels altres sants (a Sant Joan Baptista, fiquem per cas se li acostuma anomenar com *La veu que clama en el desert*). Les advocacions, per tant, parlem ara de les de Maria, només són diferents maneres de referir-se a ella amb mots que li hi són relacionats perquè ens diuen i es fan ressò de misteris de la seva vida, virtuts o atributs, llocs que hi són vinculats, o fets històrics amb els que hagi tingut relació o on s'hagi trobat alguna imatge seva. Les hi ha que fan referència a aspectes místics (*Reina de la Pau, Reina de les famílies, Seu de la saviesa, Lourdes, Immaculada, Les Sogues, Assumpció, Esperança,...*), o a situacions terrenals vinculades a la geografia, la història, llocs concrets,... com ara les imatges de les marededéu trobades, la

Mare de Déu de l'Acadèmia, la dels Fillols, la del Carme, la Verge del Blau, Mare de Déu de la Llitera,...

Les advocacions del tipus terrenal acostumen a ser una manifestació de la religiositat popular i la devoció que el poble, generalment senzill i sense coneixements de teologia ni mariologia, ha professat per Maria de Natzaret, fonent en elles la fe cristiana, valors humans i culturals, i reflectint en ella l'antropologia de la vida quotidiana i de la història dels pobles. Amb tot s'ha de dir que, lluny de caure en una idolatria que tingués aquella dona natzarena com a objecte de culte i adoració, suplantant Déu, el que els cristians fem és venerar Maria per tot el que suposa en la Història de la Salvació; així doncs, a ella se la *venera* perquè es reconeix la seva grandesa en ser l'esclava del Senyor, se l'*estima* perquè estimar Déu és estimar Maria, i estimar Maria és estimar Déu, se la *invoca* com a intercessora, i *s'imiten* les seves virtuts. Aquesta fe popular ha esdevingut arreu l'origen de la construcció de multitud de santuaris, ermites, capelles,... dedicats a les diferents advocacions de la Mare de Déu. Tots, però, estan dedicats a la mateixa persona: Maria de Natzaret.

D'entre les advocacions de Maria hi ha unes que fan referència a la patrona de l'orde de la que aquestes prenen el nom. És el cas de l'Orde Mercedària que agafa la seva denominació de la Mare de Déu de la Mercè o de les Mercès. Maria, la que també ens fa favors i ens atorga gràcies, recordem la boda en la que va socórrer els nuvis de fer un ridícul immens en el moment d'iniciar la seva vida en comú, va inspirar Sant Pere Nolasc per tal que anés en el seu nom a redimir els éssers humans dels captiveris en els que estiguessin atrapats i en perill de perdre la fe en el Crist per aquestes circumstàncies contràries a la dignitat humana. És així com el 10 d'agost de 1218 el jove mercader Nolasc va fundar l'Orde impulsat per l'amor al Crist i inspirat per la Mare de Déu, tot responent a les necessitats que en

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

aquell moment tenia l'Església. Va ser a Barcelona i en la fundació va participar el rei Jaume I el Conqueridor.

Redemptora de captius, prega per nosaltres. És la jaculatòria preferida pels qui viuen l'esperit Mercedari.

Hem estat parlant dels noms de la Verge; el ressò que tots ells han de tenir en nosaltres és el de recordar-nos la realitat de la presència de Maria en la nostra vida quotidiana, les seves virtuts, els miracles, les seves aparicions als diferents indrets on s'han produït, les imatges amb les que la hem representat, el seu patronatge en infinitat de pobles, les imatges d'ella que ens hem trobat,... les festes amb les que la senzillesa de la nostra gent l'honora i venera, les romeries,... tot plegat ens fa una idea de la incommensurabilitat de Maria que, essent humana, una noia del nostre llinatge, per la seva humilitat i capacitat d'anorreament davant l'Amor que és Déu, tot per l'amor amb que ella l'estimava, va poder exclamar:

*La meua ànima magnifica el Senyor,
el meu esperit celebra
Déu que em salva,
perquè ha mirat la petitesa
de la seva serventa.
Des d'ara totes les generacions
em diran benaurada,
perquè el Totpoderós
obra en mi meravelles:
el seu nom és sant,
i l'amor que té
als qui creuen en ell
s'estén de generació en generació.
»Les obres del seu braç són potents:
dispersa els homes de cor altiu,
derroca els poderosos del soli*

*i exalta els humils;
omple de béns els pobres,
i els rics se'n tornen sense res.
»Ha protegit Israel, el seu servoent,
com havia promès als nostres pares;
s'ha recordat del seu amor a Abraham
i a la seva descendència per sempre.*

(Lc 1, 46-55)

i abandonant-se en les mans de Déu, refiant-se plenament d'ell, respongué a l'àngel que li havia proposat ser la mare de Déu fet home: *Sóc l'esclava del Senyor: que es compleixin en mi les teves paraules* (Lc 1, 38).

Ara ja és cosa de cadascú acceptar-la com a mare, deixar que ens acompanyi, imitar-la, demanar-li que intercedeixi per nosaltres i ens faci present el seu fill, l'únic intermediari entre la humanitat i Déu. L'acompanyament de Maria, tot seguint el seu model, ens ha de dur a la nostra conversió.

És en aquesta sintonia en la que podem emmarcar el Certamen Marià que cada any convoca l'Acadèmia Mariana de Lleida amb motiu de la festa de la seva patrona la Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona, així mateix, de la ciutat de Lleida, tot honorant una advocació que per alguna raó té una rellevància especial en aquest moment. Enguany ha estat la Mare de Déu de la Mercè perquè es compleixen 800 anys de la fundació de l'Orde Mercedària. La motivació autèntica, però, és la d'honorar Maria i fer-lo d'una manera molt peculiar: des de la literatura i la cultura en general cercant elevar aquesta facultat humana per tal de venerar la Mare de Déu, mostrar-li el nostre amor que ve de l'amor al Crist, invocar-la per tal que intercedeixi per nosaltres i copsar les seves qualitats per tal d'intentar imitar les seves virtuts. Sempre des de la seguretat de que ella ens acompanya i fa el camí junt a nosaltres.

Per tal d'aconseguir-lo, ja des del novembre de l'any passat, ha hagut tot un seguit de persones, cadascuna en el seu moment, que s'han dedicat i han aportat el seu gra de sorra. De forma directa podem dir que han tingut alguna cosa a fer prop d'un centenar i mig, i una vintena que ho han fet de manera indirecta. Com sempre, a més a més de les institucions i els seus representants, s'ha d'agrair la disposició i la col·laboració dels funcionaris que presten ja sigui la seva opinió, l'orientació o l'acolliment a l'hora de fer les gestions necessàries per organitzar-lo i facilitar que tota l'estructura es vagi desenvolupant adientment. No cal dir que sense el suport dels patrocinadors, institucions, entitats i particulars (l'Ajuntament de Lleida, el Departament de Cultura de la Generalitat, la Diputació de Lleida amb l'Institut d'Estudis Ilerdencs, Caixabank, la Llibreria Caselles, el Grup Romero Polo, el Centre comercial Alberto Soler, la Casa de l'Església i els seus equips de persones), potser no s'aconseguiria el nivell de qualitat i elegància que podem oferir a la Mare gràcies a ells. Enguany, a més a més, ha hagut la col·laboració i participació de persones de la Comunitat Mercedària de Lleida, la responsable de la Fundació Obra Mercedària, Núria Ortín,...

La gràcia de tot plegat està en sumar i combinar harmoniosament tot el que cadascú té per aportar, en una donació callada, senzilla i veritable a Maria, de manera que l'enginy, l'esforç, les bones maneres, la sensibilitat,... i l'amor a la Mare que hom humilment disposi, pugui dur a bon fi aquesta fita d'aconseguir, durant una petita estona, ínfima dins la immensitat del no temps de l'eternitat, un homenatge a la Mare de Déu. L'Acadèmia Mariana els agraeix la seva donació en temps, en forces, en habilitats, en diners,... cadascú amb el que ha pogut aportar, de manera que el resultat ha estat reeixit i formós, agradable als cors i enaltidor de les voluntats, alhora que gratificant a les sensibilitats espirituals. Els ho agraeix perquè

amb la seva senzillesa han estat capaços de donar el dinamisme, la naturalitat i l'alegria que la pompa i l'ostentació espanten en una solemnitat, sense que aquesta hagi deixat de ser-ho. Moltes gràcies a tots el que s'han dedicat i han acollit la invitació a participar-hi. De la mateixa manera, cal fer record de la immensitat de petits favors que ens han anat fent al llarg de tot l'any, de manera que cadascú d'ells ha permès que es superés aquell moment insignificant potser, imprescindible, però, per arribar al final.

L'Acadèmia Mariana agraeix, com no, la generositat de la Coral Sant Ramon i la seva secció instrumental que amb tota la disponibilitat del món van assumir l'encàrrec d'amenitzar la vetllada del certamen i prepararen un programa de gran nivell per obsequiar-lo a Maria.

A aquestes alçades ja correm el perill d'estar-nos deixant moltes persones de les que han participat, és per això que ens apressem a reconèixer la tasca de la Junta de l'Acadèmia Mariana i la que ha portat a terme la comissió organitzadora del certamen¹; moltes gràcies als membres del Jurat; gràcies a la Montse Cauzapé i a l'Albert Font-Tarrés que van conduir com a presentadors l'acte d'entrega de guardons del certamen. Gràcies, com no, a les noies que han format l'equip d'acollida². S'ha de reconèixer la disponibilitat de Josep Mª Curriá oferint-se com a rapsoda al ficar veu a la poesia de Manuel Bragado Delgado dins l'ofrena literària, així com la generositat de Josep Cases Jovet (Josep Nova Vida) i Fray Joaquín Millán Rubio que han aportat a

---

¹ Cal valorar la tasca dels seus membres: Ferran Grau, Cecilia Domenech, Hermínia Tomás, Conchi Santiago, Manel Lana, Dolors Piñol, Blanca Roca, Conxita Pedros, Maria Font, Rosa Nadal, M. Pilar Oliva i Francesc Comaposada

² La Patricia Veronica Pal, la Sonia Ester Valios, la Ioana Alexandra Huguéanu, la Annabel Valios, la Camila Peñaranda, la Ariadna Padilla, la Catalina Abarca, la Carla Rabadan, la Rebeca González, l'Aitana Blasco, la Majda Qabil, la Laura Bosch, la Júlia Ametlla i l'Andrea Pascual

la mateixa la seva delicadesa i profunditat; també reconeixem i agraïm la tasca de l'Emma Palau que acompanyà al piano la lectura de les obres recitades amb l'entrega, finor i sensibilitat que li són pròpies.

No podem deixar de mostrar l'agraïment a la mantenidora, l'estimada Natàlia Méndez i Andrés, i la profunditat de la seva reflexió sobre *Maria en la cruïlla dels nostres captiveris*, la qual ens ha ajudat a obrir els ulls, amb claredat i senzillesa, sobre les situacions que hi ha a la nostra societat, les realitats punyents de les quals ens fan captius de diferents maneres, i la resposta que, tot plegat, cadascú té davant d'elles.

Naturalment, sense els autors participants no hi hauria hagut certamen. Gràcies a ells també per la seva participació, i felicitacions als que han estat guardonats, les obres dels quals representen a la totalitat de treballs presentats i són un autèntic ramillet de floretes que, de ben segur, han agradat a la Mare de Déu.

Tot plegat podem dir que ha estat el bon fer de tota aquesta munió de gent i les ganes d'aconseguir-ho, els que han fet possible aquesta ofrena de bellesa i qualitat a la Mare. A ella li ho hem d'agrair per la seva intercessió doncs, tot, al cap i a la fi, és atansar-nos a estimar el Crist.

En aquest volum es recullen els textos que han estat la clau del certamen, principalment les obres guardonades i les poesies que han compostat l'ofrena literària que els poetes reconeguts van oferir, fora de concurs, a la Mare de Déu.

Juan Luis Salinas Sánchez³

---

³ Juan Luis Salinas va estar el responsable de l'organització d'aquesta edició del Certamen

La contemplació ens situa davant l'Absolut des de la serenor de l'esperit, la quietud del nostre cos i el silenci interior del nostre ésser, deixant que ens ompli dels raig de la infinitud del seu ser que és, per meditar-lo i fer-lo nostre.

(J.L.S.S.)

Quan el bon amic Joan Viñas em va convidar a parlar sobre la contemplació de Maria, vaig obrir l'ordinador i vaig posar a la vora la icona de Maria, tot preguntant-li: "Això és cosa de totes dues. Ajuda'm perquè pugui dir de tu, allò que t'agradaria que digués per tal de ser coneguda com tu vols ser coneguda." Segur que ella ha fet la seva part, i jo en la meua, he fet el que he pogut. És el que els ofereixo⁴.

La contemplació de Maria

"Aparegué en el cel un gran prodigi: una dona vestida de sol, amb la lluna sota els peus i duia sobre el seu cap una corona de dotze estrelles". Ap. 12,1.

Qui és aquesta dona? Qui és aquesta dona extraordinària, que és present en les cúpules i absis de les grans catedrals, en nombroses esglésies i ermites als cims i a les valls de tot el món, que ha ocupat llocs de privilegi en les diverses manifestacions de l'art, de la qual s'han escrit milers de llibres i que ha estat inspiradora d'innombrables simfonies, cants i poemes? Qui és aquesta dona de la que s'ha dit que és el més alt patrimoni de coneixement i d'experiència de la humanitat?

Per a poder contemplar la meravella de la seva vida plena de gràcia, ens caldrà conèixer quin fou el camí que va fer, com va arribar a estimar i complaure Déu de tal manera fins que

---

⁴ El present text és la ponència que va presentar la seva autora, l'Angelina Prenafeta, al IV Simpòsium Marià: *Maria, model de contemplació i compromís, clau de la renovació de l'Església*, el qual fou organitzat per l'Acadèmia Mariana de Lleida a la tardor del 2018.

Ell va escollir-la com a mare. Intentarem, amb la seva ajuda, aprofundir en la intimitat del seu ésser: Maria és com el tresor amagat del que ens parla Jesús. I és en l'Esriptura on hem de pouar per a trobar aquest seu tresor.

Els evangelis -i és l'únic que amb tota certesa podem conèixer d'ella- en parlen poc, unes breus frases. Però quanta profunditat inclouen: Se'ns diu que és *la "plena de gràcia, la serventa del Senyor"*. Elisabet la reconeix i l'anomena *"la Mare del meu Senyor," la "beneïda entre totes les dones"*. Que és feliç perquè *ha cregut*. I que *"ho conservava tot en el seu cor i ho meditava"*. (Luc, 1)

Quan va començar Maria a conservar i meditar totes les coses en el seu cor? Molt abans que nasqués Jesús, des de la seva infantesa, com tota noia jueva, havia après a escoltar, meditar i guardar en el seu cor la Paraula divina. En donarà testimoni en el cant del seu Magníficat, on hi trobem un preciós teixit de textos de l'Antic Testament. Un cant així no s'improvisa, mostra que els escrits profètics, els cants, salms, eren el seu nodriment, per això la Paraula esdevingué la seva expressió més fonda i espontània.

Podem intuir els sentiments que la Paraula de Déu despertaven en ella a l'escoltar en boca del profeta Osees: *"Et prendré per esposa, per sempre. M'esposaré amb tu en bondat i justícia, en amor i misericòrdia, en gràcia i fidelitat. I tu coneixeràs al Senyor."* I com acollia la paraula vibrant del profeta Isaïes que mostrava la infinita tendresa divina: *"No et diran més "l'Abandonada", a tu et diran "Jo me l'estimo"... "El qui t'haurà reconstruït et prendre per esposa, com un jove esposa una donzella, el teu Déu estarà content de tenir-te com el nuvi està content de tenir la núvia."* (Is. 62)

Contemplant i acollint l'Esriptura, Maria anava descobrint progressivament el Desig infinit de Déu que volia fer

una Aliança d'amor amb el seu poble, dient-li: *"Amb un amor etern t'estimo, per això t'atrec amb bondat"* (Jer. 31,3). Maria experimentava aquesta atracció divina i s'hi anava obrint en una natural correspondència. Anava comprenent que Déu tenia un projecte d'amor per a la Humanitat. Ho anunciaven els profetes, ho cantaven els salms, tota l'Escriptura era un clam profund d'aquest anhel diví que obria un camí d'esperança dels temps nous que havien de venir. Compartia amb el seu poble l'anhel esperançat de la vinguda del Messies. *"La Verge infantarà un fill i es dirà Emmanuel, que vol dir, "Déu amb nosaltres"* (Mt. 1,23). Déu volia ser amb nosaltres. Ella també ho volia, unint el seu propi desig al desig de Déu i del seu poble.

Comprenia que Déu es volia apropar per comunicar-se amb la criatura humana creada a la seva imatge i semblança, per tal de compartir amb ella una felicitat infinita. En la seva petitesa, Maria es descobria a si mateixa com a criatura objecte d'aquest Déu amor. I en el seu cor li creixia una reciprocitat volguda, una resposta agraïda a tant d'amor. Li expressava aquest íntim sentir, fent seus els cants del salmista:

"Com la cérvola es deleix per l'aigua viva, així em delejo jo per Vos, Déu meu" (salm 42). "Per Vos es desviu el meu cor, com terra eixuta, sense una gota d'aigua" (Salm 62).

Maria experimentà aquesta set i es va enamorar de la Font, unint-se al desig de Déu. Així, acollint i meditant l'Escriptura, esdevenia gràvida del Verb en el seu cor, abans d'engendrar-lo en el seu sí. I arribà a desitjar-lo tant, que l'atragué.

Sabem que és Déu qui pren la iniciativa, es d'Ell la determinació de la seva lliure voluntat, però necessitava la col·laboració de l'amor d'una dona que s'unís lliurement a Ell en plena disponibilitat per a realitzar el seu projecte. Maria ho va

fer. Es va enamorar cada vegada més de Déu. Va tenir el coratge de reconèixer que el desig d'amor i d'infinit que niava en el seu cor, corresponia al seu més íntim anhel, i que aquest Desig era la imatge de Déu en ella: Aquest anhel profund revelava la seva identitat, la seva essència, la possibilitat de vida divina per a ella i per a tota criatura humana, objecte d'un amor tant gran per part de Déu. La seva resposta agraïda va ser oferir-se incondicionalment a col·laborar en aquest projecte d'amor del seu Creador. Aquesta és la grandesa que va precedir a l'Encarnació.

I Déu es va enamorar de Maria. Havia trobat finalment, una dona que havia comprès i acollit el seu projecte, que havia desitjat el mateix que Ell desitjava, una dona que es va fer ú amb Ell per la mútua comunió d'amor. Quan la proposta d'ell i la resposta d'ella foren un únic batec, llavors només calia que l'Esperit la cobrés amb la seva llum fecunda, per tal que ella quedés materialment gràvida del qui ja habitava en el seu cor per l'amor. Així Maria fou plena de l'Esperit Sant. L'encarnació ja era possible. L'àngel Gabriel ja podia ser enviat per a confirmar-li que havia trobat gràcia als ulls de Déu.

Contemplem-la en el passatge de l'anunciació. Quan l'àngel la saluda i li fa la proposta de part de Déu, ella es torba, però no dubta. A la llum de l'Esperit que l'habitava, Maria no va trobar impossible que el Verb pogués prendre carn en les seves entranyes. Tant sols preguntà: "*Cóm es farà això?*" (Lluc 1,34) Observem que no diu "com pot ser", sinó "cóm es farà". La pregunta inclou ja l'acceptació, mostra la seva fe en l'omnipotència divina, creu que Déu ho pot tot. El que ella fa és demanar claredat. La resposta de l'àngel, li demana fe: "*L'Esperit Sant vindrà sobre teu i el poder de l'Altíssim et cobrirà amb la seva ombra*" (Lluc 1).

Al llibre del Gènesi hi llegim: *“Al principi la terra era desolada, les tenebres cobrien la superfície de l’oceà. I l’Esperit de Déu planava sobre les aigües* (Gn. 1,1). Quan l’àngel diu a Maria que l’Esperit la cobrirà amb la seva ombra, li està revelant que el qui va fer del caos la bellesa de la creació, farà en ella una meravella encara més gran: En el seu sí s’esdevindrà una nova força creadora, una força que només l’Esperit pot deslligar. Aquesta força farà un prodigi encara més gran que la creació, farà que Maria, la nova Eva, engendri el Fill de Déu, el nou Adam, el primogènit de la humanitat renovada. Si ella accepta.

Ella escolta, acull, com sempre havia fet. No fa cap més pregunta perquè confia. Fa un acte de fe, el més bell acte de fiança que mai ha fet a la terra una criatura humana. Una fe que se’ns revela com la capacitat de l’ésser humà per a situar-se en el cor de Déu, on tot és possible.

Maria havia demanat a l’àngel un aclariment i ell n’hi dóna dos. No només respon com es farà el que li proposa, sinó també i sobretot, Qui seria el que naixeria d’una manera tan extraordinària: *“Tindràs un Fill i li posaràs el nom de Jesús. Serà gran i l’anomenaran Fill de l’Altíssim”* (Lluc 1).

L’àngel la tranquil·litza: *“Déu t’ha concedit el seu favor”* (Lluc 1). I ella ho sap perquè és humil. Aquesta humilitat profunda li dona lucidesa per veure d’on li ve tanta gràcia: *“Ha mirat la petitesa de la seva serventa”* (Lluc 1,46). Confia en aquesta mirada, sap que la mirada de Déu és amor. És conscient que Déu li proposa de fer-la participar del seu projecte, de la seva decisió de comunicar-se i donar-se a la humanitat, directament, sense intermediaris, Ell mateix vol ser el missatger. Decideix fer-se humà, posar-se al nostre nivell per tal que la humanitat el pugui veure i comprendre plenament.

Maria acull aquesta determinació divina, tot i que intuïa unes conseqüències imprevisibles en el vertiginós misteri que li proposava. Decideix unir-se al desig diví, acceptant la invitació a ser introduïda en la radical novetat de l'autorevelació de Déu. Per això, en la plena sobirania de la seva llibertat i fidel a l'amor del seu Déu, dóna el seu consentiment,

*“Heus ací l'esclava del senyor,
que es faci en mi segons la seva paraula.”*

(Lluc 1,18)

El Verb s'ha fet carn. El Rostre de Déu ja és humà. L'Emmanuel ja és Déu amb nosaltres. Hi hagué un vespre, i un matí i fou el primer dia de la nova creació.

Qui podrà dir mai el que va passar quan Maria va pronunciar el seu Fiat? Totes les molècules de lo creat, deurien tenir un estremiment de goig i van saber perquè existien. **“Per Ell foren creades totes les coses”** llegim al Pròleg de Joan. En aquell moment, el Pare es va complaure en la seva creació, perquè en Maria començava finalment l'acompliment de la seva voluntat. Ella havia donat a Déu la possibilitat de fer-se Home i habitar entre nosaltres. A través d'Ella, Déu podia realitzar el seu projecte etern: viure amb els homes en el creat, per sempre. Ella ho va fer possible. Perquè va creure i va escollir l'Amor, només l'Amor i sempre l'Amor. L'Encarnació es va realitzar perquè el desig de Déu i el de Maria es van trobar. D'aquest trobament lliure de desigs començà una nova història, un temps nou, s'inicià veritablement la creació nova: la divina humanitat. Déu en Maria, s'enamorà de tota la creació que veié encara més bona que en aquell primer matí del món quan *“veié que tot el que havia fet era bo”* (Gn. 1,31). El misteri de l'Encarnació és la culminació de la Creació.

Déu havia esperat pacientment durant milions d'anys que un cor humà reconegués el seu amor infinit. Necessitava el consentiment lliure d'una dona per iniciar el seu projecte en una reciprocitat amorosa. Pere Casaldàliga diu: *"Com si Déu hagués d'esperar un permís..."* I així fou, d'altra manera Déu no seria Amor ni Llibertat. Amb el lliure consentiment de Maria, s'inicia una relació d'amor veritable entre Déu i la seva criatura. Maria és la primera en realitzar-la perquè ha dit: *"Sí, ho vull, que es faci. Sóc l'esclava del Senyor"*.

En la cort del Rei, l'esclava tenia cura íntima del fill del rei en una proximitat total, més que la pròpia mare. Semblantment així li fou confiat a Maria el Fill de Déu. L'esclava del Senyor no és l'expressió d'una submissió servil, sinó l'expressió de la seva total disponibilitat a la crida de l'amor. És la resposta espontània en el ple desvetllament de la seva consciència. En aquesta ofrena, Déu rep el si que de la humanitat esperava.

El Creador, per l'Encarnació, esdevingué depenent de la seva criatura: L'Origen i l'originat s'uneixin en aliança d'Amor per sempre. És la perfecta comunió entre dos realitats que continuen essent diferents però que ja no estaran separades gràcies a la volguda reciprocitat d'ambdós. Maria concep al fill de Déu fruit d'aquest amor recíproc. Així el Creador i la criatura queden vinculats indissolublement. I la unió és tan estreta que Déu, a més de prendre la carn de Maria per fer-se Home, pren amb ella tot el creat. En Maria recull tota la Creació, per tal que la realitat del Cel i la de la terra, la creada i la increada, tinguin la mateixa qualitat: l'AMOR. És el cim més alt de les possibilitats de la naturalesa humana i de l'amor de Déu.

Maria fou mare de l'Amor, perquè amb amor va respondre plenament a Déu. Amb amor i en la pura fe, donant resposta a la fe mantinguda en tots els qui en les generacions

passades confiaven esperançats en la salvació que els havia estat promesa. I també a nosaltres, que prenent el relleu, creiem i confiem sense haver vist.

La concepció física de Jesús tingué el seu origen en l'amor del Pare i el de Maria. Apareix clarament tant l'amor de Déu per l'home, com el desig d'amor de l'home per Déu. En aquesta interacció, ambdós obtenen sentit i significat. Si el sentit del ser humà és Déu i l'ésser humà dóna sentit al desig creador de Déu, l'Encarnació del Fill fa visible aquesta aliança manifestant aquesta realitat definitiva. En aquest amor recíproc ens és revelat el sentit de la nostra existència.

- Un Déu Creador, què més podia fer que igualar-se a la seva criatura per a demostrar-li un amor que l'enaltirà fins a veure'l cara a cara?
- Quina altra cosa podia fer que assumir la naturalesa humana, divinitzant-la, per tal de tenir amb ella una relació d'igualtat amorosa?
- Com podia donar-nos el seu propi Fill si l'amor que tenia per nosaltres, no hagués estat igual al que tenia pel seu Unigènit?
- I com podia el Fill separar-se del Pare, sinó per un amor semblant al que tenia pel Pare?

Maria va experimentar Déu com a únic Absolut i també que l'ésser humà és valor absolut per a Déu. Va experimentar com el Creador no pot ser sinó pur amor per haver fet tan admirable a la seva criatura, fins a fer-la objectiu del seu amor, tant que d'ella en depèn una nova felicitat també per a Ell mateix. Això vol dir que l'ésser humà té un valor immens per a Déu i que Ell és la infinita possibilitat de l'humà. Ens revela que l'amor és la nostra felicitat i també la seva. Tota la família humana sent aquest anhel en una íntima nostàlgia. *"Ens has creat*

per a Tu i el nostre cor està inquiet fins que no reposa en Tu” (Sant Agustí).

Que va passar després de l’anunci de l’àngel? No podem conèixer quins eren els íntims sentiments de Maria. Però si sabem el que va fer. No es quedà contemplant-se a si mateixa davant la meravella que li estava passant, va a l’encontre de qui la necessita. El dinamisme propi de l’amor és donar-se, per això Maria que duia en el seu sí l’Amor més gran, fa camí.

Ens fa recordar les paraules d’Isaïes: *“Que bells son en les muntanyes, els passos del missatger que porta bones noves i anuncia la salvació.”* Maria duia al portador de la Bona Nova més gran de tota la història de la Humanitat. Gràvida del Verb, s’avança a servir. Així el Salvador, ocult en el seu sí, es manifesta ja des del principi de la seva estada al món. La plenitud de gràcia es fa present en el servei. A Elisabet, en veure-la, li saltà l’infant en les seves entranyes i la proclama **“beneïda entre totes les dones”** (Lluc 1,42).

L’àngel en l’anunciació havia convidat Maria a alegrar-se. Allò que llavors va romandre ocult en la profunditat del seu cor, ara, ho proclamarà obertament amb el seu cant. Si l’Encarnació és l’esclat de l’amor de Déu envers l’ésser humà, el Magníficat és l’esclat d’amor i de lloança en l’ànima de Maria. És el cant agraït d’una dona que ha fet l’experiència de l’amor més gran.

El Magníficat és l’anunci al món de que la vida humana ha canviat radicalment: s’ha iniciat la nova relació de Déu amb la Humanitat. Anuncia que ha nascut la humanitat divina. Maria ens mostra que Déu i l’ésser humà poden tenir una relació d’amor recíproc, un tu a tu desitjat per ambdós. Es poden mirar com enamorats.

Ella ha experimentat personalment aquesta mirada amorosa de Déu. Déu l'ha mirat, i ella es va deixar mirar. Va consentir en ser mirada pel Totpoderós, lliurement, confiadament. Per això Ell va poder continuar mirant-la perquè ella no va parar mai de desitjar-lo. *“M’has robat el cor amb una mirada teva”*, llegim en el Càntic dels Càntics (4,9). La mirada d'amor roba el cor de Déu. Aquella Noia d'Israel va tenir el coratge de mirar així a Déu i de mirar-se amb la seva mirada. Es va veure a si mateixa tal com el Creador la veia: bona, innocent, immaculada,... I així veié a tota la família humana, l'estimada de Déu. És la primera criatura que ha vist la Humanitat amb els ulls de Déu. Maria no va tenir por de veure's bona i de veure-ho tot bo. ¿És que Déu podia crear quelcom que no fos Bo, Bell, Sant i infinit?

El privilegi d'aquesta noia de Natzaret fou de comprendre-ho, de viure-ho, escollint a cada instant de mirar, pensar, parlar i actuar com Déu ho fa. Comprenqué que la natura humana és l'estimada de Déu, la seva glòria. Som el seu goig, una felicitat nova per a Ell. Així neix un amor encara més gran entre el Creador i la seva criatura. Un amor tan immens, que no podem abastar encara en la seva profunditat.

Maria, conscient de la seva petitesa i sabent que és el Totpoderós qui ha obrat en ella meravelles, diu: *“totes les generacions em diran benaurada”* (Lluc 1,48). Prediu el dinamisme incontenible d'aquesta benaurança, que farà, que al llarg dels segles, la família humana canti el Magníficat perpetu, unint-se personalment al seu cant de gratitud i lloança. *“El Totpoderós ha obrat en mi meravelles”* (Lluc 1,49).

“El seu nom és sant” (Lluc 1,49). Maria va comprendre que la santedat de Déu és l'amor i el Fill que porta en les seves entranyes és la manifestació del Ser-Amor de Déu. Mostra que Déu no és només el Poderós per a qui res li és impossible, sinó

que també és el Misericordiós, capaç de tendresa amb un amor fidel, sense límits. Exulta en aquesta immensitat d'amor que li permet descobrir els criteris de la misteriosa acció divina que treu als poderosos del soli i omple de béns als pobres i petits.

En el Magníficat, Maria ens fa partícips de la seva personal experiència, ens convida a contemplar les meravelles que Déu ha fet en ella i que vol fer en tots nosaltres. Ella és plena de gràcia, però aquest privilegi no només li pertany a ella. Si fos així, quin valor tindria per a nosaltres, fora d'una admiració extraordinària que ens situaria en un pla de desigualtat? Ens diu que les meravelles que Déu ha fet, son per a tothom sense distincions. Ella és la primera criatura en conèixer en tota la seva profunditat aquest privilegi, perquè ha dit sí incondicionalment a l'Amor.

Contemplem ara a Maria acompanyant el seu Fill. Quan Jesús es queda voluntàriament al temple, se'ns diu que ella i Josep el cercaven amb ànsia. Podem imaginar els pensaments de Maria? Recordaria l'espasa predita per Simeó que ja es feia present? Quan finalment el troben, Maria expressa amb tota claredat i amb un cert to de queixa: *"Fill per què t'has portat així amb nosaltres? El teu pare i jo et buscàvem amb ànsia."* Ell li diu: *"Per què em buscàveu? No sabíeu que jo havia d'estar a casa del meu Pare?"* Sant Lluc afirma: *"Però ells no compregueren aquesta resposta"* (Lluc 2,48-50).

Maria no ho comprenia, confiava. I en la fe, ho guardava i meditava tot en el seu cor com sempre havia fet. I així anirà acollint dia a dia el misteri del seu Fill en la seva total dedicació per acomplir la voluntat del seu Pare. Vivia en íntima unió amb ell en la incertesa de la fe, acompanyant-lo a mida que Jesús progressava en *"saviesa i gràcia davant de Déu i dels homes"* (Lluc 2,52). En el silenci de la fe aprenia a acollir l'incomprensible unificant el que coneixia per la Paraula amb la realitat dels

esdeveniments, encara que aparentment no coincidien amb el que l'àngel havia anunciat.

Mirem-la a Canà. Davant el problema dels nuvis, s'acosta a Jesús i li diu: **"No tenen vi"** (Jn 2,3). No demana, senzillament exposa la necessitat, la decisió li correspon a Ell. Jesús deixa clar que encara no és arribada la seva hora. Segurament no hi hauria pensat més. Ella no sembla sorprendre's, persisteix, perquè té la certesa de la fe. La originalitat de Maria està en el fet de que el que ella creu i desitja, ho creu possible. Mes encara, ho escull com a realitzable. Creu confiadament més enllà del límit, i que pot traspassar-lo. I ja ho dóna per fet. Per això, amb tota seguretat diu als servidors: **"Féu tot el que Ell us digui"**. (Jn 2,5) Maria va veure que l'hora arriba quan hi ha una necessitat. Jesús llavors, també ho veu. Coneixia bé a la seva mare i sap que en la seva intuïció hi ha la veritat. I canvia la seva actuació. No simplement obeeix, sinó que veu per ell mateix que és en la vida senzilla on es revela l'hora, i que l'amor sempre s'avança.

Maria apareix a Canà com l'eterna saviesa que ens diu en l'Escriptura: **"que aconsella a l'Altíssim i que està present en totes les seves obres"**. Maria fou la gran mestra de Jesús. Havia conegut experimentalment al Déu Amor i així el va transmetre al seu Fill. Jesús va comprendre i aprendre del procés íntim de Maria, la seva visió i experiència foren el fonament de la seva educació. El Rostre Matern de Déu se li revelava en la seva mare i així mostrarà en la seva acció al Déu de tendresa i misericòrdia, que té predilecció pels pobres, els petits i marginats del seu poble.

Observem com Jesús establirà amb la dona, unes relacions absolutament innovadores, plenes de sentit alliberador i inclusiu. Comuniquen amor, respecte i una tendresa que dignifiquen a l'ésser humà. Estan exemptes de rigidesa i de

domini, no son opressives ni paternalistes, anunciant la relació nova entre homes i dones. Unes relacions que afecten tota l'existència humana guarint-la de soca-rel.

Maria visqué sempre estretament unida al seu Fill. Es fa especialment evident al calvari. Ella no comprèn la magnitud de la tragèdia. Potser recordava en el seu cor les paraules de l'àngel: *"Serà gran als ulls del Senyor, serà anomenat Fill de l'Altíssim"*. (Luc 1,32) Davant el desconcert i l'aparent fracàs, Maria guarda silenci, només té ulls pel seu fill. Acull l'incomprensible en una íntima comunió amb Ell, compartint el dolor i la fidelitat infrangible, la confiança sense límits. Accepta i viu amb Ell les conseqüències del que significa ser fidel a Déu i a sí mateix fins a la mort.

Després esperarà amb els deixebles la vinguda de l'Esperit Sant, sempre present, sempre acompanyant. Guardava en el seu cor les paraules de Jesús: *"Dona, aquí tens al teu fill"*. I també: *"Fill, aquí tens la teva mare"* (Jn.12,26). Fou el regal de Jesús. Des d'aleshores, la seva presència ens acompanya sempre, té cura de nosaltres com la tenia del seu Fill. Podem ara preguntar-nos: Hem acollit agraïdament aquest do? Què ens diu Maria als homes i dones del nostre temps? Qui és Maria per a mi? Sóc conscient de la seva presència, de la seva proximitat, de la seva intercessió?

Podem acudir-hi confiadament, Maria és humana com nosaltres, és una filla de la nostra raça, per a glòria nostra. La seva grandesa és justament la seva humanitat plenament realitzada segons el pla de Déu. Ens mostra com l'humà pot desplegar-se fins a l'infinit. Només cal que, com ella, escollim en tot l'amor, perquè passi de ser una tensió de desig a una realitat que ens farà ser allò que som en essència: divins. Maria ens diu que si acollim la Paraula, guardant-la i meditant-la amb fidelitat, esdevindrem gràvids del Crist, perpetuant la seva Encarnació en

el món. **“Qui guarda la meva paraula és la meva mare...”** (Mt. 12,49).

Ella va fer de l'amor la seva vocació i en aquesta elecció va experimentar el valor de l'ésser humà més enllà de tota Llei, adquirint una visió de Déu diferent a la cultura del seu temps que sovint no afavoria a la persona, esclavitzant-la i omplint-la de temença, creant la imatge d'un Déu punidor que deformava el Déu d'amor i de tendresa, enamorat de nosaltres. Ella amb el seu si a l'amor ha ennoblit a tota la naturalesa humana, perquè en ella, cada ésser humà pot comprendre que la qualitat divina és la seva possibilitat.

Maria és la Humanitat plenament realitzada, cap ésser humà podrà anar més enllà de la seva qualitat. Per això és el patrimoni més elevat de coneixement i d'experiència de la Humanitat. El que ella ha desplegat com a inici de la història de la consciència i de la llibertat d'elecció, es també la herència de cada persona. Maria ens convida a escollir l'amor com ella va fer. Llavors, els fills seran cada vegada més fills i el Pare serà cada vegada més Pare. Ell cerca un cor amb qui entrar en una relació de plena correspondència, un tu a tu de veritable amor, com va fer amb Maria.

Ella va fer possible que el seu Creador gaudís com a creatura de tot el que Ell mateix havia creat. Ella va donar a Déu el gust físic i humà de la seva creació. Li va donar poder gustar, tocar, veure i sentir com a Persona humana en la matèria i en el temps, experimentant allò que com a Déu no havia experimentat: el gust de la vida en la creació. Maria va fer sentir al Déu-Home el perfume de les flors, la bellesa de la terra, la calor del sol i la llum dels estels. Però li donà encara més: les carícies d'una Mare, la tendresa d'una Dona Verge i Mare.

Succeí en Maria. I així ha de realitzar-se en tots nosaltres. Tots som Maria, el nostre sí ja era implícit en el seu, manca tan sols prendre'n consciència, fer-lo nostre. Estem cridats a perpetuar l'encarnació, a ser imatges vives del seu Fill. El Diví i l'humà són units per sempre més. Tot allò que és de Déu és també nostre, i tot allò que és nostre és també de Déu. Tot allò que s'esdevé en l'Home Jesús i en la dona Maria és per a tots. I per això és possible. Ser-ne conscients és l'inici de la divinització.

“Benaurada tu que has cregut” (Lluc 1,45) li fou dit a Maria. Benaurats també nosaltres, si ho creiem. Creure és fer-se capaç de rebre Déu. La mesura de la nostra fe dóna la mesura del que som capaços d'acollir. Quan fem un acte de fe i ens oferim incondicionalment, transcendim tot límit, tota la humanitat s'enriqueix, l'univers exulta de joia, perquè ell mateix pot dir sí amb la nostra veu.

De nosaltres en depèn la resposta com l'àngel l'esperava de Maria. La seva anunciació és també la nostra, perquè formem part del misteri. Tota persona rep la salutació: **“Déu te guard, plena de gràcia”**. Al fons del cor, si estem atents, ens arriba una proposta d'amor de part de Déu. Amb la mateixa calidesa, amb la mateixa força de vida. Segurament no veurem cap àngel, però si escoltem bé, sentirem en silenci que Ell s'acosta i ens diu: **“Alegra't, jo sóc amb tu”**.

Tota la família humana i tota la creació estan dempeus esperant la nostra resposta. Ens supliquen el nostre consentiment, la nostra participació personal, única, en l'obra de la salvació. **“L'univers creat gemega i pateix dolors d'infantament esperant l'hora de la manifestació dels fills de Déu”** (Rm. 8,22).

La humanitat sofrent anhela l'acompliment de la seva esperança. Ella que porta el pes feixuc de tant desamor, de tant

dolor, de tant de mal, de tanta set de llum i vida. És necessari i urgent refer sense treva el teixit de l'existència humana esquinçada per les forces del no res. Podem i devem aportar-hi la nostra part per tal de fer possible que avanci vers la transformació final, vers el cel nou i la terra nova. Tot això serà possible si, com Maria, cadascú de nosaltres diu de tot cor al Senyor: "*Que es faci en mi segons la teva paraula*". (Lluc, 1,38)

No oblidem que entre l'anunciació i el naixement hi ha la visitació. Cal fer el camí del servei. La gravidesa de Déu fa avançar envers els germans. En la nostra donació als altres, podrem comprovar l'autenticitat de la nostra fe i estima per Ell. El germà és sempre el gran sagrament, la seva Presència real, viva. El servei n'és la prova innegable i convincent. La nostra experiència espiritual ha de ser sempre desbordant de coherència.

Maria ens hi acompanya, la nostra història també és la seva i, com tota Mare, està sempre al costat dels seus fills, mostrant-nos el futur possible, per tal que els esdeveniments no facin impossible realitzar el projecte de l'amor que tots esperem. Ella ha fet aquest camí i ens ensenya amb el seu exemple com hem d'utilitzar la nostra vida, per tal que puguem construir una humanitat de germans.

Som nosaltres que fem la Història. Una Història que des del naixement de Déu Home en Maria, és ja la Història de Déu amb nosaltres, una sola Història per construir la felicitat damunt la terra. Com Maria, mirem a Déu que ens mira, deixem-nos mirar per ell, en una fe viva, perseverant, acollint la seva mirada sense pressa, en abandó de confiança. Obrim de bat a bat les portes del nostre ser a l'amor. Permetem que l'amor de Déu pugui expressar-se en el nostre obrar, en el nostre mirar, que parli en la nostra veu, que es reveli en el nostre gest, que estimi

en el nostre cor. Es tracta tant de fer com de deixar fer, d'escoltar, d'oferir-se per tal de ser pres i conduït per la seva gràcia.

Ella prega sempre amb nosaltres i per nosaltres: *"Fill, no tenen vi..."* va dir a Canà. Potser ara, en el nostre temps, li diu: *"Fill, no tenen fe, els manca esperança, amor, justícia, misericòrdia..."* I Jesús, atent sempre a les pregàries de la Mare, acull el seu prec i transforma les nostres personals tines d'aigua, en el vi novell del Regne.

Finalment, recordem que Maria ens diu: **"Féu tot allò que Ell us digui"**. Podríem dir que aquestes paraules són el seu testament espiritual. Fer tot el que Jesús diu, és el camí segur. Però per a saber què diu, primer cal escoltar-lo, acollint la seva Paraula, meditant-la i guardant-la en el cor com ella va fer.

Que Ella intercedeix per nosaltres perquè ens contagiï la seva fe i la seva capacitat d'anar i venir de la Paraula a la vida i de la vida a la Paraula. Demanem-ho confiadament amb l'oració mariana més antiga que ens han transmès els nostres germans cristians del segle III:

*"Sota la vostra protecció ens refugiem,
o santa Mare de Déu.*

*No desoïu les nostres súpliques
en les nostres necessitats.*

*En tots els perills, deslliureu-nos sempre,
Verge gloriosa i beneïda"*

Així sigui.

Angelina Prenafeta i Gavaldà.

Ponència presentada al IV Simposi Marià. Lleida, 10.11.2018

Epígraf de l'Acadèmia retolat al llinda de la porta d'entrada

● **Breu nota sobre l'Acadèmia Mariana**

La Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida va ser fundada el 12 d'Octubre de 1862 pel Rvnd. Josep Maria Escolà i Cugat, amb la col·laboració del senyor Josep Mensa i Font i el Dr. Lluís Roca i Florejachs. En l'actualitat és una de les institucions lleidatanes més antigues.

La finalitat de l'Acadèmia és la de promoure i impulsar la devoció a la Mare de Déu, sota l'advocació de l'Acadèmia, patrona de la ciutat de Lleida, tot honorant-la i fent conèixer les seves virtuts mitjançant la literatura i les belles arts, i fomentant la devoció vers ella. La seva seu és al carrer Acadèmia de Lleida.

L'Acadèmia Mariana posseeix el doble títol de pontifícia i de reial. El de pontifícia concedit pel Papa Pius XI el 15 de maig de 1923; el de reial pel rei Alfons XIII, el 26 de juny de 1923, essent continuats els favors rebuts per gaudir d'ambdós títols, tant per part de la Casa Reial, com per part de la Santa Seu.

El 5 de gener de 1946 el Papa Pius XII, mitjançant un breu especial, declarà la Verge Maria de la Immaculada Concepció, sota el títol de Verge Blanca de l'Acadèmia, celestial patrona de la ciutat de Lleida, en igualtat amb Sant Anastasi màrtir que n'és el patró, atorgant-li tots els honors i privilegis litúrgics que de dret corresponen als patrons principals dels pobles. L'Acadèmia Mariana i el seu oratori, seu de la patrona de Lleida, La Verge Blanca, és una de les institucions més estimades pels lleidatans. En l'actualitat es continua la trajectòria fundacional, tot i que adaptant-la als nous temps.

Al 1865, el còlera va portar la mort a Espanya. Com no havia manera possible d'aturar l'epidèmia, el fundador de l'Acadèmia va organitzar unes rogatives a la Mare de Déu demanant-li que lliurés Lleida de la malaltia i oferint-li un cor de plata donat i finançat amb els donatius dels fidels lleidatans. El cor resultà ser quelcom més que un objecte decoratiu, en el seu interior es reproduïen els noms dels que l'havien finançat, inclòs l'alcalde Fuster.

Una munió d'elements curiosos omplen de significat el cor, al qual el converteixen en el millor exemple de l'art sacre que lliga el fervor popular amb l'art. A l'anvers dibuixa una filigrana en relleu amb l'anagrama de Maria, al centre del qual apareix l'escut de Lleida esmaltat; per sobre, coronant l'anagrama, hi ha una corona que inclou cinc pedres precioses, les inicials de les quals componen el nom de Maria (**mar**ina, **am**etista, **rob**í, **iris** i **àg**ata). El coll del cor de la part anversa, està coronat per flors de lis, element simbòlic identificador de Lleida, en ell es pot llegir *todo por y para María*, i en el seu contorn una inscripció en llatí que traduïda diu: *Maria, en la boca mel, a l'oïda melodia, al cor alegria i joia en el cor de Lleida*. El revers té molt valor donat que reuneix l'escut del fundador de l'Acadèmia Mariana, el del Vaticà i el d'Espanya (com a presagi i en clara al·lusió als títols de pontificia i reial que tindria després), tots coronats per la corona

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

imperial donat que en aquella època Espanya s'estenia per Amèrica i Filipines. El coll d'aquest revers és la clau d'uns dels episodis de Lleida més desconeguts, ja que en ell es llegeix *Lérida libre del cólera por María en 1865*. En el contorn d'aquest revers es llegeix la inscripció *En mi corazón estais para convivir y para morir*.

Lleida va donar el cor a la Verge, però l'Acadèmia encara no tenia una imatge que li permetés poder-la venerar. Es va convocar un concurs nacional que va quedar desert, demanant als participants que retiressin les imatges. Va resultar que la presentada pel jove escultor barceloní Maximiliano Sala Sánchez, una esvelta talla de fusta blanca de til·ler, no va ser recollida amb el que els responsables de l'Acadèmia van pensar que era voluntat de la Verge que fos aquella imatge la que quedés com a "guanyadora" i presidís l'Acadèmia, ara des de l'altar major de l'oratori. La seva festa es celebra el 2 d'octubre.

Façana de l'Acadèmia Mariana de Lleida

Entorn a la Verge Blanca s'han escrit més de 25.000 poesies i més de mig miler de llibres. Des del 1862 fins als nostres dies, la Mare de Déu ha estat honorada amb els jocs florals anuals, els segons més antics del món, després dels de Barcelona, i els únics que estan dedicats a Maria.

Des de la fundació de l'Acadèmia s'han organitzat cada any, tret dels compresos entre 1936-40, uns jocs florals coneguts com *Certamen literari marià*. Per tal d'honorar la Verge des de les diferents advocacions, cada any s'invita la patrona d'un indret diferent, o una advocació distinta, per tal que el certamen sigui en el seu honor. D'entre les edicions més anomenades podem recordar les dedicades a la Mare de Déu del Pilar de Zaragoza (1863), Mare de Déu de Montserrat d'Olesa de Montserrat (1864), Mare de Déu d'Atocha de Madrid (1865), Mare de Déu de Covadonga de Cangas d'Onís (1866), Mare de Déu de la Mercè de Barcelona (1869), Mare de Déu de Begoña de Bilbao (1891), Mare de Déu de Lourdes (1908), Mare de Déu de la Capilla de Jaén (1930), Mare de Déu de Mig-Aran de Viella (1965), Mare de Déu de Caacupé de Paraguai (1966), Mare de Déu de Fàtima (Leiria, Portugal) (1968), Mare de Déu del Lluch de Mallorca (1971), Mare de Déu de l'Alba de Tàrrrega (1984), Mare de Déu d'Almatà de Balaguer (1985), Nta. Sra. de Torreciudad (1986), Verges Patrones de totes les Comunitats Autònomes d'Espanya (1988), totes les Verges Patrones de les quaranta-una comarques de Catalunya (1989), Mare de Déu de Czestochowa de Polònia (1990), les Mare de Déu del Kremlin (l'Anunciació i la Dormició), patrones de Moscou (1991), les Verges Patrones dels trenta-cinc estats sobirans d'Amèrica (1992), Sta. Maria de Gardeny de Lleida (1998), Verge de Loreto de Llardecans (1999), Mare de Déu de Carrassumada de Torres de Segre (2004), Mare de Déu de la Unitat, de Romania (2005), Sta. Maria de Ripoll (2006), l'advocació "Mater Salvatoris", patrona dels col·legis de la Companyia del Salvador (2009), Mare Déu del Castell, patrona de Cullera (València) (2010). En el 150 aniversari de la fundació de l'Acadèmia (any 2012) el Certamen es va dedicar a la Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona de Lleida.

La celebració dels jocs florals és una antiga tradició catalana i de la Provença, que té el seu origen en l'Edat Mitjana i

que es van revifar amb la Renaixença. Durant els darrers anys han anat desapareixent, restant els de l'Acadèmia Mariana com els últims testimonis a Catalunya d'un fet històric i cultural, la qual cosa els dóna un especial valor. Des de la seva fundació, els principals organismes i les primeres autoritats de la ciutat han recolzat la celebració del certamen, assumint la dotació dels diferents premis i aportant el seu ajut de diferents maneres.

El fons artístic, bibliogràfic i documental que posseeix l'Acadèmia, està constituït, com a element principal, per l'oratori que és utilitzat pel culte, tot honorant la Mare de Déu. Així mateix gaudeix d'un petit fons d'art marià i de fotografies de les imatges de les Verges d'Espanya, el qual procedeix de l'antic museu de l'Acadèmia Mariana. Un altre grup d'elements el constitueix el fons bibliogràfic marià de l'Acadèmia; aquest és important i nombrós. Hi ha molts exemplars únics de valor internacional. Junt a aquest ens trobem un gran fons de documents manuscrits de valor marià, religiós i cívic importantíssim. Una tercera categoria d'entre els materials que guarneixen l'Acadèmia la formen les partitures musicals, així mateix de caire marià, constituint un amplí fons. Aquest fons prové de donacions a l'Acadèmia Mariana, les quals han estat incrementades amb les aportacions dels seus directors i les activitats culturals pròpies de l'entitat, en ell hi ha les obres guardonades en els diferents certàmens. L'Acadèmia està oberta a tots els estudiosos i investigadors, els quals tenen accés al material que necessitin amb permís de la direcció.

L'edifici que originàriament va ser la seu de l'Acadèmia ha estat remodelat i ampliat en la reconstrucció efectuada entre l'any 2003 i el 2006, passant a ser la *Casa de l'Església-Acadèmia Mariana*, on s'acullen diferents entitats de la pastoral de la diòcesi així com les instal·lacions pròpies de la Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida.

Acadèmia Mariana de Lleida

Claustre de l'Acadèmia Mariana (a dalt) i frontal del paranimf (a baix).

● **Petita ressenya sobre la Mare de Déu de l'Acadèmia, la Verge Blanca**

Potser estem parlant de l'advocació més recent, més jove, de Maria en les nostres terres i en concret en la nostra ciutat. El seu origen data de les primeries de la segona meitat del segle XIX, i en realitat va ser una advocació sorgida de la voluntat popular donat que, certament, el que es va encarregar i esculpir, i encara ara es venera, va ser, és, una imatge de la Immaculada Concepció.

La cosa va anar així com us explicarem. A l'any 1854, el 8 de desembre, el Papa Pius IX va proclamar el dogma de la Immaculada Concepció de Maria. A partir d'aquell moment tot el món catòlic va vibrar amb la constatació d'una creença que ja estava present i arrelada en infinitat de devocions i en els llocs més dispersos. Des del s. XIV existeixen referències a Espanya de confraries en honor a la Immaculada, la Pura,... essent la més antiga la de Girona que data de 1330. Molt més abans, en 675, el XI Concili de Toledo titula al rei visigot Wamba com *Defensor de la Puríssima Concepció de Maria*. Després s'obre una tradició de

devoció entre els reis hispans com Ferrant III el Sant, Jaume I el Conqueridor, l'Emperador Carles I, el seu fill Felip II,... fins arribar a Carles III que la va declarar patrona de tots els seus estats.

Dins d'aquest sentiment d'alegria pel dogma de la Immaculada, a Lleida neix la idea de fundar una institució acadèmica que pugui dedicar-se a aprofundir i estendre el coneixement de la Mare de Déu, al temps que se l'honora i lloa, i així neix, el 12 d'octubre de 1862, l'Acadèmia Mariana. La varen fundar Mn. Josep Maria Escolà i els senyors Josep Mensa i Lluís Roca. Coincidia també amb l'empenta i esplendor de la Renaixença catalana, amb el que la literatura, la pintura i les belles arts en general van ser el mitjà per escometre l'objectiu que estava, i segueix estant, recollit als estatuts de l'Acadèmia, el qual no és altre que honorar i enaltir Maria i promoure la devoció vers ella.

Tres anys després, al 1865, el còlera emmalaltia la gent arreu d'Espanya, portant-la a la mort. Com no havia manera possible d'aturar l'epidèmia, el fundador de l'Acadèmia va organitzar unes rogatives a la Mare de Déu demanant-li que lliurés Lleida de la temuda malaltia. Segons les cròniques del moment, Lleida gairebé no va estar afectada, al contrari del que va passar als pobles de tota la comarca. Tota la ciutat havia estat pregant i, per tal d'agrair-li la protecció a la Verge, l'Acadèmia va organitzar una celebració religiosa d'acció de gràcies el dia 4 de febrer de 1866. Dels diners que es van recollir per pagar les despeses de l'acte, van sobrar 600 reals i amb ells van pensar oferir a la Mare de Déu un cor d'argent, de mida natural que presentava una munió de símbols i els noms dels fidels que van aportar donatius per sufragar-lo, inclòs Manuel Fuster i Arnaldo, alcalde de Lleida en aquells moments. S'havia de conservar a l'arxiu de l'Acadèmia.

La Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona de Lleida.

El 24 de juny de 1866 es va fer una cerimònia per beneir el cor i en acabar, el bisbe Puigllat va expressar a la Junta la importància d'adquirir una imatge de la Verge que pogués tenir el cor d'argent al seu pit. Al mes de setembre del mateix any es convocava un concurs nacional per tal de proveir l'Acadèmia d'una imatge de la Immaculada que la presidís. Va resultar "elegida" (tot i que no guanyadora ja que el concurs es va declarar desert) la proposada pel jove escultor barceloní Maximiano Sala Sánchez, una esvelta imatge tallada en fusta de til·ler que va esculpir durant l'any 1867. El 12 de novembre de 1871 va ser traslladada a l'oratori recent acabat. És un gran exemple de com l'art sacre lliga el fervor popular amb l'art. Aquella imatge, la seva corona, el cor i un ceptre van ser destruïts a l'enfrontament del 36-39.

Després d'aquell desastre fratricida, es va fer una còpia de la imatge que no va ser gaire afortunada en la semblança amb l'original, principalment per l'alçada. Amb tot, l'11 de maig de 1944, el Padre Luján, Mn. José Luján García, en la festa del patró de la ciutat, Sant Anastasi, va fer una carta, publicada a La Mañana (diari local), en la que es preguntava per què Lleida no tenia patrona i va proposar que ho fos la Verge. En el certamen literari d'aquell any, el bisbe Joan Villar es va sumar a la proposta del Padre Luján i assenyala que Lleida havia de tenir la Mare de Déu per patrona i que l'advocació més adient era la Verge Blanca de l'Acadèmia.

Es va iniciar un moviment ciutadà en el que es demanava que la Verge Blanca fos la patrona i el bisbe va demanar a l'Acadèmia que s'encarregués de portar el procés cercant l'adhesió de les institucions religioses i civils de la ciutat, documentant-lo degudament. El 21 de novembre de 1944 ho van presentar a l'Ajuntament. Després de veure l'aclaparadora llista d'entitats i particulars que ho demanaven, la Paeria va presentar

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

un escrit al bisbe, el 25 de juliol de 1945, demanant-li que fes arribar la petició oficialment a la Santa Seu.

El 12 d'octubre de 1946, tot i que estava signat des del 5 de gener, va arribar el breu especial del Sant Pare Pius XII en el que declarava a la Verge Maria de la Immaculada Concepció, sota el títol de Mare de Déu de l'Acadèmia, celestial patrona de la ciutat de Lleida, en igualtat amb Sant Anastasi màrtir, que és el patró, conferint-li tots els honors i privilegis litúrgics que de fet correspon als patrons principals dels pobles.

No va ser fins un any després, el 14 d'octubre del 1947, que el bisbe Aurelio del Pino, el successor del bisbe Villar, no va respondre a Roma i convocà tots els fidels de Lleida a celebrar la festa de la patrona el dia 17 d'octubre. A partir d'aquell any a Roma van fixar que fos celebrada el 2 d'octubre de cada any.

Durant aquest any es va fer una altra imatge que es va ajustar a les fotografies que hi havia de la primera, la qual és la que ens presideix des de l'altar de l'oratori de l'Acadèmia Mariana. També es va refer el cor (1950) sufragat una altra vegada per subscripció popular.

Com a curiositat, entre el munt de símbols, podem dir que a l'anvers del cor es pot llegir *todo por y para María*, i en el seu contorn una inscripció en llatí que traduït diu *Maria, en la boca mel, a l'oïda melodia, al cor alegria i joia en el cor de Lleida*. En el coll del cor es llegeix: *Lérida libre del cólera por María en 1865*, i per l'altra cara *En mi corazón estais para convivir y para morir*.

Des del 15 de maig de 1923 l'Acadèmia Mariana posseeix el títol de pontifícia, concedit pel papa Pius XI, i des del 26 de juny del mateix any el de reial concedit pel rei Alfons XIII.

Entre el plec d'activitats que es desenvolupen, com ara el Simpòsium Marià que es celebra cada dos anys, destaca el Certamen Marià que, tret dels anys 1936-40, s'ha celebrat ininterrompudament, en el qual s'honora la Mare de Déu convidant una advocació venerada en un altre indret.

Vulguem portar sempre la Mare de Déu dins el nostre cor i fem-lo al seu abast per tal que ella ens acompanyi en el camí vers el Crist.

Blanca Roca i Juan Luis Salinas

La Verge Blanca al seu cambril de l'Oratori de l'Acadèmia Mariana.

• La Mare de Déu del Jardí: del monestir de Santa Eulàlia a l'Acadèmia Mariana

1.- La fundació de l'orde de la Mercè

L'orde mercedària va néixer a Barcelona amb sant Pere Nolasc, mercader naturalitzat ciutadà barceloní. La seva experiència com a comerciant el posà en contacte amb el patiment dels cristians captius en poder dels musulmans i va voler procurar el seu alliberament. Dedicà el seu propi patrimoni a organitzar expedicions per a negociar el seu rescat i formà un grup de companys que recaptava almoïna amb aquesta finalitat. Quan faltaven diners per comprar la llibertat dels captius s'obligaven a quedar-se com a ostatges disposats fins i tot a lliurar la seva pròpia vida. La nit de l'1 al 2 d'agost de 1218 se li va aparèixer la Mare de Déu animant-lo a fundar un orde dedicat a la redempció. L'acte fundacional va tenir lloc el 10 d'agost següent a la Catedral de la Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona, amb la imposició de l'hàbit blanc de Santa Maria en presència del rei Jaume I el bisbe Berenguer de Palou.

Imatges 1 i 2.

Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

Íntimament lligat a la intervenció de Maria, l'orde militar i reial, ratificada pel papa Gregori IX el 1235, prengué el nom de Santa Maria de la Mercè, que és sinònim de misericòrdia. Els seus membres seguien la regla de sant Agustí compromentent-se amb un quart vot dedicat a la redempció de captius. El seu primer cenobi s'emplaçà a l'hospital de Santa Eulàlia de Barcelona.

En els temps de les lluites contra el domini sarraí, la consolidació política assolida durant el regnat del Conqueridor propicià una etapa d'expansió peninsular i mediterrània per a la Corona d'Aragó, i molt especialment per a Catalunya. Sant Pere Nolasc i els mercedaris acompanyaren Jaume I en les expedicions de conquesta de Balears (1229) i València (1238), i el rei els hi atorgà el seu escut d'armes que s'uní a la creu blanca de la Catedral de Barcelona, que era el seu distintiu original.

2.- El monestir de Santa Eulàlia, el primer convent mercedari de Lleida

Atesa la directa vinculació amb la monarquia, l'orde mercedària s'estengué ràpidament per totes les terres del Casal d'Aragó. Després de la conquesta feudal, el 1149, Lleida havia quedat incorporada al comtat de Barcelona i esdevingué cruïlla de camins i centre estratègic de la Corona d'Aragó i Catalunya. El mateix sant Pere Nolasc va promoure personalment la fundació a Lleida del segon cenobi mercedari vers l'any 1225.

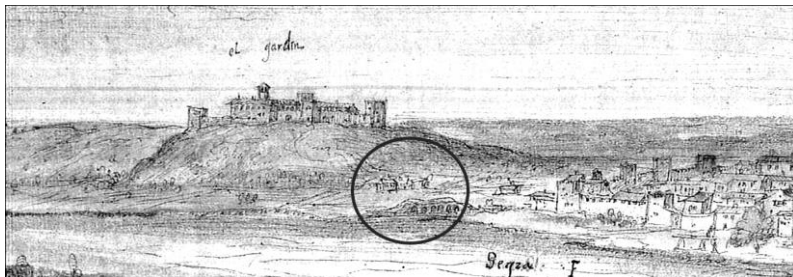

Imatge 3

Dedicat també a Santa Eulàlia, el monestir mercedari de Lleida es va erigir a l'esquerra del camí ral que anava a Fraga i Saragossa, a uns cent metres del portal de Sant Antoni. L'emplaçament estava situat en un raval proper a la bifurcació amb el camí de Gardeny per on s'accedia al castell de la poderosa comanda templera. Entre el fossar dels sarraïns i la pedrera, sobre un braçal que s'alimentava de la sèquia que passava per un petit aqüeducte anomenat "el pont de l'aigua i el vi".

El monestir era de bona fàbrica construïda amb pedra de Gardeny. Al seu voltant hi havien horts, sembrats, vinyes, cases i un molí. La fundació comptà amb el suport de Jaume I, que donà alguns béns a la ciutat on dos o tres mercedaris posarien en marxa l'organització de recaptar almoines per als captius. Cada any la comunitat de Lleida aportava, de manera esplèndida, captius per a la causa i el monestir s'anava manifestant com un dels més rellevants de l'Orde. La seva importància s'aniria consolidant i queda avalada pels capítols generals celebrats anualment el 3 de maig, festa de la Santa Creu, que sovint es

reunien a Lleida. El mestre de l'Orde fra Bernard de Sant Romà presidí el capítol de l'any 1265, i fra Pere d'Amer el de 1275, que comptà amb l'assistència del rei.

Imatge 4.

Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

Degut al seu caràcter laïcal, inicialment el monestir no disposava d'església; només d'un oratori privat. L'ordenació progressiva de mercedaris va generar una divisió interna ja manifestada al capítol de 1314, celebrat a Lleida sota la presidència del Mestre fra Arnald Rossinyol.

Després del primer segle de vida, la clericalització progressiva de l'Orde a partir de 1317 va originar un canvi de les seves estructures. A la segona meitat del segle XIV la comunitat mercedària de Lleida ja era majoritàriament clerical. El culte formava part de la vida dels religiosos i al monestir de Santa Eulàlia, que ja disposava de set cambres, una sala, el claustre, algunes dependències comunes i l'hort, s'hi va construir una església oberta al culte públic. Constava de cinc capelles, una d'elles dedicada a Maria, i destacava el retaule dedicat a Santa Eulàlia i Sant Miquel.

El nomenament d'un bisbe mercedari per a la seu de Lleida, fra Jaume Conchillos (1512), els donà una bona empenta

amb la fundació de dues càtedres de teologia a la Universitat de Lleida, regentades a perpetuïtat per religiosos de la Mercè.

3.- Restauració i destrucció del monestir de Santa Eulàlia

Era costum que les guerres castiguessin especialment els monestirs. La seva situació extramurs de la ciutat els feia més vulnerables. Així passà amb el monestir mercedari de Lleida a resultes del setge a Lleida de 1413 durant la revolta del comte Jaume d'Urgell, en desacord amb la resolució del Compromís de Casp. Però la crisi més gran es va viure durant la Guerra Civil catalana contra Joan II (1462-72), Lleida defensà la causa del príncep de Viana i va ser assetjada per les tropes del rei. El monestir va ser saquejat i s'inicià un sobtat deteriorament del cenobi. El 1591 estava en perill de desplomar-se perquè anaven cedint els ciments.

A començaments del segle XVII els mercedaris aconseguiren restaurar el monestir amb donatius rebuts de la Paeria. Josep Lladonosa es refereix a vestigis del cenobi trobats en unes excavacions que evidenciaven una obra monumental: un tros d'una arcada gòtica amb figures d'àngels esculpits, una clau de volta amb l'anyell eucarístic, pedres i plafons sepulcrales, lloses funeràries i la llinda d'una porta.

La guerra dels Segadors i els setges que va patir Lleida durant el conflicte entre 1642 i 1647, van afectar novament el cenobi. L'enderroc dels monestirs que rodejaven la ciutat havia de servir per disposar de pedres per arranjar les muralles i construir dues ciutadelles, una entorn de la Suda incorporant-hi la Seu Vella, i una altra envoltant el castell de Gardeny. En aquestes actuacions, projectades per l'enginyer en cap de l'exèrcit francès monsieur de Saint Pol, s'obvià qualsevol consideració del valor artístic de les edificacions i es menystingueren les protestes del lleidatans. El monestir de Santa Eulàlia va ser enderrocat i convertit en bastió defensiu.

Imatge 4

Acabada la guerra, els mercedaris es traslladarien per sempre més dins les muralles de la ciutat. El seu convent s'emplaçà el 1666 als solars que avui ocupa la Catedral, davant de l'antic Hospital de Santa Maria. Més endavant ho farien al carrer de Sant Antoni, fins a la nova ubicació actual al carrer de la Mercè.

4.- La Mare de Déu amb el Nen esdevé la Mare de Déu del Jardí

L'espai que ocupava inicialment el monestir de Santa Eulàlia a partir de mitjans segle XVII va continuar com un espai erm a la perifèria de la ciutat. Fins ben avançat el segle XIX Lleida va mantenir el seu recinte emmurallat. A més de la seva funció defensiva, la muralla delimitava i definia el perímetre de la ciutat. Només s'hi podia accedir per les sis portes obertes en

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

els seus bastions. La de l'Arc de Pont o portal d'Alcàntara dominava l'accés principal a través del pont sobre el Segre. A través del Portal de Magdalena, el de Corbins, Boters, Sant Martí i de Sant Antoni, els camins de l'Horta s'endinsaven a la ciutat. L'arribada del ferrocarril el 1860 donaria un nou impuls al creixement urbanístic, propiciant l'enderrocament progressiu de la muralla, autoritzat per Isabel II el 1861, en aplicació del pla d'eixample projectat per Josep Fontseré (1865).

Imatges 6 i 7.

Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

En aquest context es produeix la fundació de l'Acadèmia Bibliogràfico-Mariana, el 12 d'octubre de 1862. A més de la institució, Mossèn Josep Maria Escolà va promoure la construcció d'un Palau dedicat a la Mare de Déu com una consagració de l'art a Maria. El seu projecte inicial era recuperar la Seu Vella com a santuari marià i destinar els edificis adjacents a la nova institució. L'antiga catedral havia sobreviscut providencialment als plans d'enderroc de Felip V, però havia esdevingut el "Castillo Principal" i no era fàcil canviar el seu ús militar.

Mossèn Escolà reconduí el seu projecte inicial i el setembre de 1868 comprà un solar prop del portal de Sant Antoni, a l'inici del camí ral de Saragossa. Era el mateix

emplaçament del monestir de Santa Eulàlia. Damunt de les seves restes es va iniciar la construcció d'un edifici de tres plantes que acolliria el Santuari de la Mare de Déu de l'Acadèmia, a més de la pròpia institució dedicada a difondre la seva devoció.

A l'obrir els fonaments del nou edifici, el 1869, es va trobar una imatge de la Mare de Déu i el Nen Jesús procedent de

l'antic cenobi. La talla en pedra policromada possiblement havia estat adquirida en la conjuntura d'esplendor econòmic que va viure el monestir al segle XIV i, possiblement, estaria situada en un dels altars de l'església construïda en aquests anys de clericalització de l'Orde de la Mercè. El fet de trobar-se soterrada sembla indicar que ja no es venerava.

L'estimació que Mossèn Escolà professava a la Mare de Déu i a l'Art va motivar la conservació de la valuosa troballa. Així va voler dotar al Palau de Maria d'un magnífic jardí al centre del qual hi aniria una glorieta per situar-hi la imatge, col·locada damunt d'una peanya de perfil decorat en gradació amb un element metàl·lic de reforç al darrere. Els patis convertits després en jardí foren comprats pel fundador de l'Acadèmia Mariana el juliol de 1876, així com els solars on hauria de construir-se el segon cos del Palau, que encara es veuria ampliat anys després amb un tercer cos edificat en un nou solar adquirit el 1915 per Mossèn Josep Antoni Brugulat, aleshores director de l'Acadèmia Mariana.

Amb la decisió de convertir en jardí una part de l'hort per a situar la Mare de Déu amb el Nen, que duia un ocellat a la mà, per voluntat de Mossèn Josep Maria Escolà aquella dolça

imatge va ser coneguda i venerada amb l'apel·latiu afectuós de "La Mare de Déu del Jardí". Així ho recullen els Annals (març 1924): *"En la glorieta del jardín presidía, recogiendo el perfume de las flores, mientras le cantaban endechas amorosas ruiseñores y demásavecillas, una imagen preciosa de la Santísima Virgen, que ostentava todavía restos de policromado, como ejecutiva de su veneranda antigüedad, no menor a fines del siglo XIV.*

Imatges 9 i 10

Els mateixos Annals informen del canvi de lloc de la Mare de Déu del Jardí al centre del primer descans de l'escala imperial, efectuat el 1924 a fi d'evitar el deteriorament de la talla a causa de la intempèrie. A més d'evitar el seu desgast el nou emplaçament *"presenta visualidad tal, que parece estar en lugar hecho a propósito para ella, siendo mucho más admirada que en el jardín."* Al jardí

restava la glorieta buida a l'espera d'una nova imatge de la Mare de Déu, més resistent, que finalment no es va posar.

Uns trenta anys més tard la Mare de Déu del Jardí es va traslladar al magatzem del Museu de Lleida: Diocesà i Comarcal on s'ha conservat durant els darrers anys. El 24 de maig de 2018 Pere Rovira, tècnic del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, la va transportar a Valldoreix per a procedir a la

restauració de la talla, intervenció que fou subvencionada per la Diputació provincial de Lleida.

5.- Estudi artístic de la Mare de Déu del Jardí

La Mare de Déu del Jardí és una magnífica talla en pedra policromada del segle XIV, obra del cercle del Mestre d'Anglesola. De 136 cm d'alçada, representa la Mare de Déu dempeus que sosté a la seua esquerra l'Infant Jesús. El braç dret s'ha perdut, de manera que es desconeix l'actitud o atribut que podria complementar-la. En origen seria una peça molt esvelta, potser tallada ja d'inici en dues peces en pedra sedimentària local. L'Infant Jesús sosté amb la mà esquerra un ocell, del qual només en resta una ala. Segurament es complementaria amb una corona. Ambdues figures van abillades amb indumentària de l'època amb petits detalls i plecs que els hi atorguen un lleuger ritme. Anirien completament policromades al tremp, tal com revelen les restes de color terra, verds i blaus, a més del daurat dels cabells.

Alberto Velasco estableix intenses vinculacions d'aquesta obra amb el Mestre d'Anglesola. El seu estil s'emmarca dins els patrons de la primera escultura gòtica a Catalunya, amb

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

influència de l'escultura francesa contemporània introduïda a Lleida a través de l'Urgell.

Imatge 13.

Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

Mostra un bon domini de la tècnica, amb figures ben proporcionades de dimensions reduïdes que mostren un treball força delicat i refinat. Destaca el tractament elegant dels vestits, especialment dels plecs, els rostres amb ulls ametllats i un somriure lleugerament esbossat.

6.- Restauració i reinstal·lació de la Mare de Déu del Jardí a l'Acadèmia Mariana

Tres mesos després del seu trasllat al Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, el 21 de setembre de 2018 la Mare de Déu del Jardí va retornar restaurada a l'Acadèmia Mariana. Aleix Barberà, el seu restaurador, i Carmelo Ortega, fuster del Centre, la van transportar des de Valldoreix a Lleida. El Bisbe Salvador Giménez Valls, també es va personar per a contemplar la imatge acompanyat de Mònica Gonzalo, responsable del Departament diocesà de Patrimoni. De la mà de Joan Agelet, arquitecte diocesà, l'escultura va ser instal·lada en una fornícula amb fons de vidre, situada a l'angle dret del fons del vestíbul que dona al claustre.

Les festes de la Verge Blanca de l'Acadèmia van engalanar el seu retorn. El diumenge 7 d'octubre al migdia, després de la celebració de l'Eucaristia a l'Oratori, presidida pel Bisbe de Lleida, Mons. Salvador Giménez Valls i concelebrada pel P. José Juan Galve, Provincial dels Mercedaris d'Aragó, es va fer l'acte d'inauguració de la restauració d'aquesta escultura

que recorda a la vegada els orígens del primer monestir

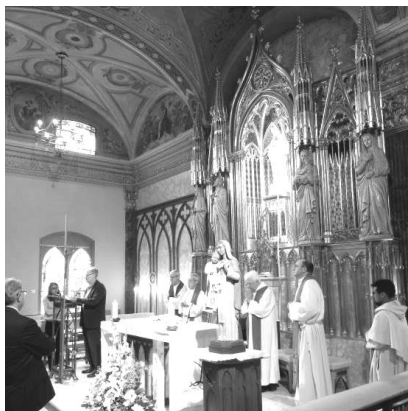

mercedari de Lleida, i de l'Acadèmia Mariana. Era el mateix dia del Certamen dedicat providencialment a la Mare de Déu de la Mercè en els 800 anys de la fundació de l'Orde de la Mercè.

El Bisbe Salvador es va referir a l'origen monacal de la imatge, motiu pel qual ja hauria estat beneïda en el seu moment; també va agrair la subvenció de la Diputació que havia permès la seva restauració. El diputat Paco Cerdà, en representació de l'ens provincial, va expressar la seva satisfacció per haver pogut contribuir a fer-ho possible. Mossèn Jesús Tarragona, director honorari i vitalici de la Delegació diocesana de Patrimoni artístic i cultural, que ha contribuït decisivament a la recuperació de l'escultura, ha concretat les circumstàncies de la seva troballa durant la construcció del Palau de Maria i a la voluntat de Mn. Escolà de dignificar-la situant-la al seu jardí. A continuació, el doctor Joan Viñas, director de l'Acadèmia Mariana, s'ha referit a l'interès de la Junta de l'Acadèmia Mariana en procurar el restabliment de

Imatges 16 i 17.

l'escultura al seu emplaçament original. Ha tancat els parlaments el restaurador Aleix Barberà, que s'ha referit a la intervenció que ha permès millorar notablement la talla, fent possible un estudi més acurat que avala la seva categoria artística. Entre els presents hi havia l'empresari Josep Maria Tarragona, que ha contribuït gentilmente a aconseguir donatius per sufragar el cost de la instal·lació. (Imatges 18, 19 i 20)

Imatges 18, 19 i 20

7.- Valor històric i artístic

Originària del primer convent mercedari de Lleida destruït el segle XVII, la Mare de Déu del Jardí entra avui en diàleg amb l'Acadèmia Mariana erigida en el mateix indret al segle XIX i restaurada i rehabilitada des del 2006. El valor històric i artístic conflueixen en aquesta talla singular. Les seves cicatrius mostren les vicissituds que ha patit, però no amaguen la seva dolcesa. Sant Pere Nolasc va funda l'Orde de la Mercè el 1218 inspirat per la Mare de Déu. Mossèn Josep Maria Escolà va fundar l'Acadèmia Mariana el 1862 inspirat, també, per la Mare de Déu. L'escultura de la Mare de Déu del Jardí fa visible la devoció a la mateixa Mare

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

del Cel a l'Acadèmia Mariana, una casa oberta a tothom com la Mare. **“Qui ha donat a Maria el seu cor, ni vol, ni sap ni pot negar-li res”.**(*Annals*)

Peu de les imatges

1.- Fundació de l'orde de la Mercè (c. 1730-1745). Oli sobre tela d'Antoni Viladomat (1678-1755). Col·lecció particular. La iconografia parteix del somni que tingué sant Pere Nolasc la nit de l'1 d'agost de 1218. L'escena se centra en el moment en que

sant Pere Nolasc rep l'hàbit blanc que el distingirà com a religiós mercedari. A l'esquerra, hi ha el rei Jaume I, i a la dreta el dominic sant Raimon de Penyafort, que donà suport i orientà els primers passos dels mercedaris.

2.- Sant Pere Nolasc redimint captius. Retaule en fusta policromada (c. 1599) de Pedro de la Cuadra (1589-1629). Museo Nacional de Escultura (Valladolid), procedent del Retaule Major del Convento de la Merced Calzada, de Valladolid.

3 i 4.- Dibuix de la ciutat de Lleida d'Anton van der Wyngaerde (1563). Österreichische Nationalbibliothek de Viena (Codex Min, 41 ; fol 9). Encerclat, detall amb el monestir de Santa Eulàlia, al peu de Gardeny.

5.- *La Ciudad de Lerida Sitiada*. Plànol de la ciutat de Lleida l'any 1647. Laboratorio Fotográfico de la Biblioteca Nacional de Madrid. Citat a A. Passola *El segle XVII (Història de Lleida, vol. 5, p. 31*. Encerclat, el monestir de Santa Eulàlia en ruïnes, durant la Guerra dels Segadors.

6.- Lleida, 1806. Alexandre Laborde, «Voyage pittoresque et historique...» INHA: Institut national d'histoire de l'art, París. El camí de Saragossa per la falda de Gardeny, prop de l'entrada a Lleida pel Portal de Sant Antoni a la muralla de la ciutat.

7.- Panoràmica de Lleida. Fotografia de Francis Frith i Robert P. Nappier (1869-71). Fons Museu Victòria i Albert, Londres (MVA). La ciutat tot just començava a saltar les muralles. Al centre de la imatge, encerclat, hi apareix l'edifici de l'Acadèmia Bibliogràfica-Mariana o Palau de Maria en construcció, en el mateix emplaçament del monestir mercedari de Santa Eulàlia. Al seu darrera l'hort que es convertiria en jardí on Mn. Josep Maria Escolà va voler situar la Mare de Déu del Jardí.

8.- Façana de l'Acadèmia Mariana o Palau de Maria. © Foto Carlos

9.- Vista de Lleida- Fotografia de Francis Frith i Robert P. Napper (1871). Fons Canadenc d'Arquitectura, Montreal (CCA). Encerclat el primer cos de l'Acadèmia Bibliogràfico-Mariana o Palau de Maria ja acabat. Es va inaugurar el 12 de novembre de 1871.

10.- Vista aèria dels carrers Acadèmia i Alcalde Costa. Encerclat es veu la part posterior de l'edifici de l'Acadèmia Mariana, amb els jardins situats entre ambdós carrers. Fotografia d'arxiu recollida per R.S. Gassió a *Lleida, entre el cel i el temps*, p. 156.

11.- La Mare de Déu del Jardí. Magatzem del Museu de Lleida: Diocesà i Comarcal.

12.- Trasllat de la Mare de Déu del Jardí des del Museu de Lleida al Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, a Valldoreix, el 24 de maig de 2018. El seu tècnic, Pere Rovira (a l'esquerra), amb Núria Gilart, restauradora del Museu, i Alberto Velasco, conservador del Museu.

13.- La Mare de Déu del Jardí restaurada. © CRBMC.

14.- Retorn de la Mare de Déu del Jardí, ja restaurada, des del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya a l'Acadèmia Mariana, el 21 de setembre de 2018, traslladada pel seu restaurador, Aleix Barberà, i Carmelo Ortega, fuster del Centre.

15.- La Mare de Déu del Jardí, restaurada, al vestíbul de l'Acadèmia Mariana, recent arribada del CRBMC:

16.- La Mare de Déu del Jardí en el seu nou emplaçament al vestíbul de l'Acadèmia Mariana, dissenyat per l'arquitecte diocesà Joan Agelet.

17.- Eucaristia a l'Oratori de la Verge Blanca de l'Acadèmia, presidida pel Bisbe de Lleida Mons. Salvador i concelebrada pel P. José Juan Galve, Provincial dels Mercedaris d'Aragó, Mn. Jesús Tarragona i altres pp. mercedaris, abans de la inauguració

de la restauració i reinstal·lació de la Mare de Déu del Jardí a l'Acadèmia Mariana, el 7 d'octubre de 2018.

18, 19 i 20.- Inauguració de la restauració i reinstal·lació de la Mare de Déu del Jardí, el 7 d'octubre de 2018.

21.- Detall de la Mare de Déu del Jardí restaurada. © CRBMC.

Fonts d'informació

- AA.DD. *Lleida segle XIX Fotografies*. Edicions de la Universitat de Lleida, 2010.

- ALTISENT JOVÉ, Juan Bta., pvro: La Pontificia y Real Academia Bibliográfico-Mariana de Lérida, 2ª edición refundida y continuada (1ª edición 1928). Impremta Mariana, Lleida 1953.

Anales de la Academia Bibliografico Mariana año XII, marzo 1924, núm. 6. Lérida, Imprenta de Mariano Carruez, 1924.

- BERTRAN, Prim: «Un nou impuls: l'arribada i l'expansió dels ordes mendicants». Temps de Consolidació. La Baixa Edat Mitjana. Segles XIII-XV. Arrels Cristianes de Lleida, vol. 2, pp. 139-158. Pagès Editors, 2007.

- BUSQUETA, Joan J.: *Baixa Edat Mitjana*. Història de Lleida, vol. 3. Pagès Editors. Lleida, 2004.

- GASSIÓ MONICO, Ramon Salvador: *Lleida, entre el cel i el temps*. Edicions Cultural. Sud-oest. Lleida, 2004.

- LLADONOSA PUJOL, Josep: *Els carrers i places de Lleida a través de la Història*. Edició a cura de Joan Ganau. Empresa municipal d'urbanisme. Lleida, 2005.

- LLADONOSA PUJOL, Josep: *Història de Lleida* (vols. 1 i 4). Ed. Dilagro. Lleida, 1991.

- PASSOLA, Antoni: *El segle XVII*. Història de Lleida, vol. 5. Pagès Editors. Lleida, 2004.

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

- MILLÁN RUBIO, Joaquín. *El convento de la Merced de Lérida. 780 años de solidaridad*. Reus: Instituto Histórico Padre Faustino Gazulla, 2005.
- VELASCO GONZÀLEZ, Alberto: «Els apòstols de la desapareguda portalada gòtica de Santa Maria de Tàrrega». Urtx. *Revista Cultural de l'Urgell*, 23 (2009), pp. 228-247.
- VELASCO, A. i YEGUAS, J: «Noves aportacions sobre l'Escola de Lleida d'escultura del segle XIV». Urtx. *Revista Cultural de l'Urgell, Tàrrega*, núm. 24 (2010), pp. 175-205.
- VILALTA, Maria José: *El segle XVI*. Història de Lleida, vol. 4. Pagès Editors. Lleida, 2003.

Anna Maria Gaya i Fuertes

La Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona de Lleida, al seu Oratori de l'Acadèmia Mariana de Lleida, amb el cor de plata que li oferiren els ciutadans de Lleida.

● Doble aniversari de la Verge Blanca de l'Acadèmia: 150 anys de la imatge i 70 que Lleida celebra la celestial patrona

“Llavors aparegué al cel un gran senyal prodigiós: una dona que tenia el sol per vestit, amb la lluna sota els peus, i duïa al cap una corona de dotze estrelles.” (Ap. 12,1)

1.- La imatge de Maria Immaculada, patrona de l'Acadèmia Mariana.

Als inicis de la seva fundació, el 12 d'octubre de 1862, l'Acadèmia Mariana no disposava d'una imatge pròpia per venerar la seva patrona, la Immaculada Concepció de Maria. La iniciativa va sorgir el 24 de juny de 1866, durant la funció religiosa i literària organitzada per a solemnitzar el regal d'un artístic cor d'argent a la Mare de Déu en acció de gràcies per haver deslliurat la ciutat de l'epidèmia del còlera que s'estenia implacable el 1865.

En una sala presidida per un quadre de la Immaculada Concepció i havent beneït el cor, el Bisbe Marià de la Concepció Puigllat va expressar «la importància de adquirir una imatge de

la Santísima Virgen que pudiera llevar el Corazón de plata en su pecho, pues en ninguna otra parte podía estar mejor tan rica joya»⁵.

A resultes del concurs convocat dos mesos després, en el cinquè certamen poètic de l'Acadèmia Mariana, es va encarregar la imatge de Maria Immaculada a l'escultor barceloní Màxim Sala i Sánchez. «El artista comprendiendo su alta misión, ha sabido inspirar y lograr el objeto de las artes, que es hacer sentir al espectador cuanto el artista se ha propuesto representar. La fisonomía de esta estatua expresa pureza y candor: sus ropajes están plegados con inteligencia y bien combinadas las líneas, pues sin apartarse de la naturalidad, ha sabido sacar partido: su estilo sublime está bien.»⁶

Maximí Sala va fer la talla en fusta de til·ler blanc representant la Mare de Déu amb els atributs propis de la Immaculada Concepció: dempeus, damunt del globus terraqüi envoltat amb els símbols del zodíac, amb el peu esquerre damunt la mitja lluna i el dret trepitjant la serp mossegant una poma. La fesomia dolça i serena expressen la seva puresa i bondat. Duu els cabells cenyits amb una diadema li cauen rinxolats damunt del mantell que la cobreix. Creua les seves mans sobre el pit, subjectant amb la dreta el cor d'argent.

Pel seu aspecte blanc immaculat, l'escultura aviat es va popularitzar amb el nom entranyable de Verge Blanca de l'Acadèmia. El 13 d'octubre de 1867 va presidir per primera vegada la festa religiosa de l'Acadèmia Mariana a l'església de la Casa de Misericòrdia. El mateix dia a la tarda ho va fer en un dels salons del Palau Episcopal durant el Certamen dedicat a la

---

⁵ A "Lérida libre del cólera por María en 1865, o sea Función literario-religiosa para perpetuar el recuerdo de tan apreciable beneficio". Imprenta Carruez. Lérida 1866, p. 30.

⁶ *Annals de l'Acadèmia Bibliogràfico-Mariana Any V*, p. 56.

Virgen de la Antigua, de la Catedral de Sevilla. Però sempre retornava als Porxos de Dalt, a l'oratori privat del domicili de Josep Mensa i Font, cofundador de l'Acadèmia Mariana. Allí es va guardar la imatge de la patrona de l'Acadèmia Mariana mentre no tingué un santuari propi.

2.- Una corona d'estrelles d'or

Amb el títol *Corona de estrellas de oro* es va publicar als anals un bell article reclamant oferir una corona a la Mare de Déu. «San Juan vió a la Virgen coronada de estrellas: de estrellas, pues debe ser la que nuestro celo le ofrezca. Otro profeta dijo que su corona era de oro: de oro debe ser la que nuestro amor le consagre.»⁷³

Els socis van obsequiar la seva patrona amb una corona de dotze estrelles d'or i diamants, i tretze grups de dotze estrelles de pedres precioses entre estrella i estrella. La corona es completava amb un llaç d'or en forma de cinta amb els noms gravats dels qui la van sufragar. El 18 d'octubre de 1868 la Verge Blanca de l'Acadèmia ja lluïa la magnífica corona al presidir el Certamen poètic dedicat a la Mare de Déu dels Desemparats, de València.

Imatge 1
Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

---

⁷ Annals, Any VI, pp. 165-67.

Lluís Roca i Florejachs, metge i poeta cofundador i secretari de l'Acadèmia Mariana, va ofrenar a la Mare de Déu un ceptre de plata de l'orfebre barceloní Raimon Oñós. Ho va fer la tarda del dissabte 15 de maig de 1875, després de l'habitual sabatina, coincidint amb la doble celebració de l'inici de la Pasqua de l'Esperit al bell mig del mes de maig.⁸

Aquestes joies i d'altres que s'havien ofert a la Mare de Déu en diferents ocasions van desaparèixer durant la Guerra Civil. El mateix va passar amb la talla de Maximí Sala i el cor de plata. La imatge actual de la Verge Blanca de l'Acadèmia està feta al taller l'Artística dels successors de la Viuda Reixach, de Barcelona. Té les mateixes mides de l'original i està revestida d'estuc blanc amb una suau pàtina de color. Va ser un obsequi de la Paeria amb motiu del patronat de la Mare de Déu de l'Acadèmia a Lleida. Va ser beneïda el 2 d'octubre de 1949 pel Bisbe Aurelio del Pino, actuant com a padrins l'alcalde Víctor Hellín i la seva esposa Carme Armengol.

En la Festa de la Immaculada Concepció, el 8 de desembre, l'orfebre barceloní J. Tuset li ofrenà una corona de plata daurada. Uns mesos després, el 1950, l'orfebre lleidatà Ramon Fontanals va fer una reproducció del cor d'argent que va ser sufragada per subscripció popular.

Una imatge de la Verge Blanca de l'Acadèmia, de dimensions més reduïdes, havia estat encarregada el 1941 al mateix taller l'Artística de Barcelona per Mn. Josep Mahasub, beneficiat de la Catedral de Tarragona, com a marmessor del segon director de l'Acadèmia Mariana, Mn. Josep Antoni Brugulat des de la seva mort el 30 de juliol de 1917. Va ser beneïda pel Vicari general Dr. Amadeu Colom a l'Institut de

---

⁸ Annals, Any IX, 1870.

Santa Madrona -aleshores església provisional de les parròquies de Sant Pere i Sant Joan Baptista-, i traslladada en processó a l'Oratori de l'Acadèmia Mariana. Actualment es conserva a la Catedral.

3.- Entronització de la Verge Blanca de l'Acadèmia al seu Santuari

A més de la institució, Mn. Josep Maria Escolà va promoure la construcció d'un Palau per a la Mare de Déu com una consagració de l'Art a Maria. Escollí el seu emplaçament en un solar proper a l'antic portal de Sant Antoni, adquirit el 19 de setembre de 1868. Era el mateix espai on el segle XIII es va construir el Monestir de Santa Eulàlia, el primer cenobi mercedari de Lleida. Allí es posà el 24 de setembre de 1869 la primera pedra del Palau de Maria, un edifici de tres plantes que acolliria el Santuari de la Mare de Déu de l'Acadèmia.

Així ho relaten els Annals de l'any 1870: "Nuestra Señora de la Academia: Este nuevo título lo recibe la Virgen Santísima de la Sociedad Academia bibliográfico-Mariana [...] No teniendo lugar público donde venerarse, se le está edificando un Santuario para recibir los obsequios de los fieles. [...] En él se la coleccionará numerosos cuadros de sus diferentes imágenes que formarán un museo de pinturas marianas. En él se la colocará en un camarín en el único altar que allí se levante. En él se celebraran nuestros anuales Certámenes. En él se establecerá la felicitación Sabatina. En él se orará por los socios vivos y difuntos. Y en él estará el nombre y el corazón de la Virgen y también estarán fijos allí sus bondadosos ojos para mirar nuestras necesidades y sus poderosas manos para venir a nuestro socorro."⁹

---

⁹ Annals, Any XIII, p. 134.

L'edifici s'ordenà per adreçar el visitant al Santuari, disposat a la segona planta com a Saló del tron de la Mare de Déu de l'Acadèmia, patrona de la institució. D'estil neogòtic florentí, l'Oratori Santuari està dividit en tres naus per mitjà d'esveltes columnes de ferro colat coronades per capitells corintis que generen nou voltes d'aresta. Les voltes, els timpans i l'intradós dels arcs de les voltes està decorat amb pintures murals realitzades al tremp pel tortosí Manuel Marqués entre 1870 i 1871. El conjunt s'organitza en cicles iconogràfics de temàtica mariana. Els vitralls superiors representen escenes de la vida de Maria. Se'n conserven vuit originals fets el 1876 al taller francès de Bazin-Latteux. Tres vitralls destruïts es van reemplaçar amb temes nous el 1952. El valuós conjunt ofereix una completa i elevada lliçó de Mariologia.

Una vegada acabat l'Oratori Santuari de la Verge Blanca, el 12 de novembre de 1871 s'hi va traslladar amb tota solemnitat la imatge de la patrona de l'Acadèmia Mariana. Els tres dies previs, a l'església de Sant Llorenç, s'havia celebrat un tridu de preparació per al gran dia. El diumenge dia 12, es va celebrar una Missa pontifical a la Catedral abans del seu trasllat al Santuari. Per voluntat de Mn. Escolà la va presidir el Bisbe d'Urgell doctor Josep Caixal i Estradé, en agraïment per haver despertat el fundador de l'Acadèmia Mariana el desig d'impulsar una renovació espiritual de signe marià.

El multitudinari seguici organitzat per acompanyar a la Verge Blanca de l'Acadèmia al seu Palau va recórrer els carrers de l'Hospital, Major, Paeria, plaça de Sant Joan, Estereria, plaça de la Sal, Carme i Magdalena, retornant pel carrer Major i Sant Antoni fins a l'Acadèmia Mariana. Després d'entonar un *Te Deum* i el *Adiós* a la Inmaculada, el Bisbe Caixal va beneir el Palau de Maria i el seu Oratori Santuari. La Verge Blanca va ser entronitzada al magnífic retaule que el presidia, obra de l'artista lleidatà Hermenegild Jou (1870) amb daurats de Jaume Rosich.

A propòsit d'aquest acte, Mn. Escolà va escriure: «Desde su trono Ella serà la estrella que nos guíe, el sol que nos alumbre y el abundante manantial que riegue nuestras almas y que las inunde. TODO PARA MARÍA.»¹⁰

Prop de les sis de la tarda del mateix dia, en aquest mateix espai concebut, a més d'Oratori, com a Saló principal i Museu del Palau de Maria, va tenir lloc la cerimònia del Certamen poètic. Inicialment havia estat convocat pel dia 15 d'octubre, però s'ajornà al 12 de novembre per poder comptar amb la presència del Bisbe Caixal al nou temple construït una vegada completada la decoració.

La composició poètica de Tomàs Forteza "La Verge de l'Acadèmia", presentat sota el lema «*Sóc la mare del bell amor...* (Sir 24, 18)», guardonat amb la medalla de plata del certamen, s'inspira en el Santuari i la imatge de la Verge Blanca de l'Acadèmia. A continuació transcrivim un petit fragment:

L'Art y la Fé d'edats velles
axequen noves arcades,
l'enginy y l'amor se lliguen
per brodar noves pilastres.

En lo temple sagrat brilla
l'altar de la Verge santa.
¿No veis l'imatje divina,
de Serafins rodejada,

lo front coronat d'estrelles,
les mans en el pit plegades,
calcigant la testa altiva

---

¹⁰ Annals, Any X, pp. 3-5.

de la serpent infernada?

Ella es mes bella, y mes pura
que l'estel de matinada,
y mes que les azucenes
qu'entre carts son pomell baden.¹¹

El Santuari de l'Acadèmia Mariana fou declarat Oratori públic el 7 de març de 1883. Allí es van celebrar els certàmens marians fins l'any 1896, quan es va inaugurar el Paranimf.

Imatge 2
Per consultar els
peus de foto ens hem
de remetre al final
d'aquest article.

---

¹¹ Certamen poético 1871. Imprenta Carruez, p. 5.

4.- Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona de Lleida

El 24 de setembre de 1863 la Junta directiva va acordar celebrar el primer any de la fundació de l'Acadèmia Mariana amb una Missa cantada convidant als socis de la institució. Aquesta Missa votiva en honor de la Mare de Déu se celebraria cada any el diumenge següent al 12 d'octubre, per coincidir el dia de la seva fundació amb la festa de la Mare de Déu del Pilar. Endemés, des de 1864 el dia següent de la celebració de l'aniversari de la fundació es diria una Missa en sufragi pels socis difunts.

El Papa Pius XI va consagrar oficialment l'advocació de Nostra Senyora de l'Acadèmia-Bibliogràfic-Mariana concedint la inclusió del seu ofici i missa al calendari diocesà. Per un decret de la Sagrada Congregació de Ritus del 8 de març de 1923 es va fixar el dia 13 d'octubre, adoptant l'ofici festiu de la Solemnitat de la Immaculada Concepció de la Benaurada Verge Maria seguint el Breviari i Missal Romans amb sisena lliçó pròpia al res de Matines¹². Aquest important document consagrà oficialment per part de la Santa Seu la nova advocació coneguda, des de 1867, amb el dolç títol de Nostra Senyora de l'Acadèmia. També s'atorgà la gràcia de poder celebrar tots els dissabtes Missa votiva de la Immaculada, coneguda amb el simpàtic nom de *Missa azul*.

La devoció creixent de Lleida a la Verge Blanca de l'Acadèmia va promoure que la patrona de l'Acadèmia Mariana esdevingués, anys més tard, la patrona de la ciutat. La iniciativa va sorgir arran de l'article publicat pel pare José Luján al diari La Mañana de l'11 de maig de 1944, coincidint amb la festa de Sant Anastasi. El recordat canonge lectoral de la catedral i rector del

---

¹² Annals, Any LX, p. 82-84

Seminari de Lleida manifestava la seva estranyesa pel fet que Lleida no tingués cap advocació mariana pròpia com a patrona.

El ressò de les seves paraules no es va fer esperar i el Bisbe Joan Villar va fer una crida a proposar Maria en la seva Immaculada Concepció sota el títol de l'Acadèmia com a patrona de la ciutat de Lleida. Un any després, elevà la petició formal al Papa, comptant amb l'adhesió de la Paeria i de tota la ciutat expressada a través de les seves entitats i corporacions. Aquesta és la traducció de la carta que li va escriure:

«Santísimo Padre: El infrascrito, Obispo de Lérida, humildemente postrado a los Pies de Vuestra Santidad, reverentemente expone: Que el Alcalde de la Ciudad de Lérida, en documento oficial Nos ha transmitido el voto unánimemente aprobado por el Concejo Municipal de pedir a la Sede Apostólica que le sea señalada a la Ciudad de Lérida, como Patrona igualmente principal que San Anastasio (al que tiene por Patrono desde algunos siglos) la Bienaventurada Virgen María en el misterio de su Inmaculada Concepción, bajo el título especial «de la Academia» , -Y expresando altísimamente este voto los deseos de toda la Ciudad, como se pone de manifiesto en la instancia elevada al Consejo Municipal con las firmas de los que están al frente de todas las Sociedades de los órdenes eclesiástico, religioso y civil; y habiendo sido además ya incluido el oficio de la Inmaculada Concepción bajo el título de «la Academia» en el Calendario Diocesano por Decreto de la S. Congregación de Ritos del día 8 de marzo del año 1922; por ello a Vuestra Santidad encarecidamente suplica: -Que Se digne asignar a la ciudad de Lérida como Patrona igualmente principal a la Bienaventurada Virgen María bajo el título de la Academia.»¹³

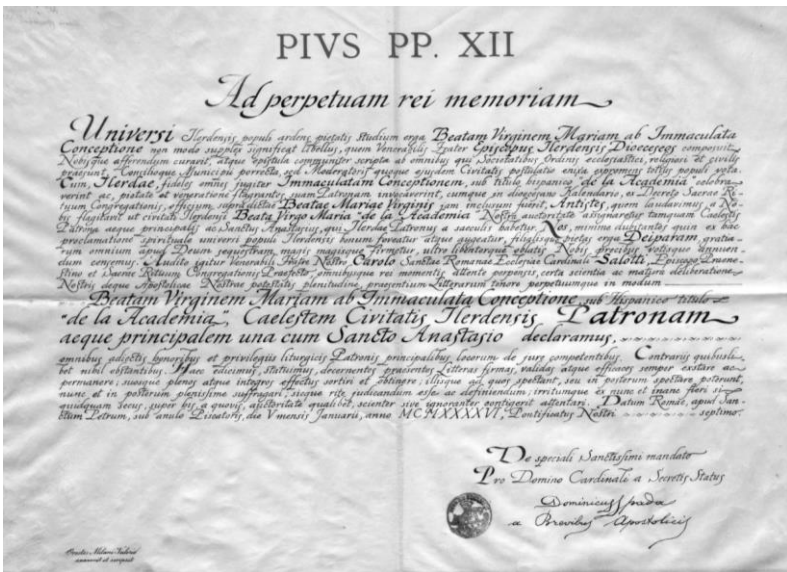
---

¹³ Annals Any LXXXVII. Octubre 1848, p.7.

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

El papa Pius XII va acollir la petició i el 5 de gener de 1946 va proclamar la Benaurada Verge Maria de la Immaculada Concepció, sota el títol hispà patrona de Lleida a perpetuïtat i en el mateix pla d'igualtat que sant Anastasi. Aquest és el text del Breu Apostòlic que va signar «per a perpetua memòria del fet:

«El ardiente y pío afán del pueblo todo de Lérida por la BIENAVENTURADA VIRGEN MARIA DE LA INMACULADA CONCEPCION Nos está significado, no sólo por las preces que Nuestro venerable Hermano el OBISPO DE LA DIOCESIS ILERDENSE redactó e hizo llegar hasta Nos y por la carta que los rectores todos de las diversas Corporaciones de orden eclesiástico, religioso y civil en común suscribieron y presentaron al Consejo del Municipio, sino también por la instancia del Alcalde de dicha Ciudad que nos expresaba los apremiantes votos de todo el pueblo.

Imatge 3

Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

Como sea que en Lérida los fieles todos han celebrado constantemente a la BIENAVENTURADA CONCEPCIÓN bajo el título hispano «DE LA ACADEMIA» y con ardiente piedad y devoción la han invocado como a su Patrona y, asimismo, como quiera que ya está incluido en el Calendario diocesano, por Decreto de la Sagrada Congregación de Ritos. el oficio de la antedicha BIENAVENTURADA VIRGEN MARIA, aquel PRELADO a quien otorgamos nuestra alabanza, suplicó de Nos que fuese asignada por Nuestra autoridad a la Ciudad Ilerdense como celestial Patrona LA BIENAVENTURADA VIRGEN MARIA «DE LA ACADEMIA» con igual rango que San Anastasio, que desde hace siglos es tenido como Patrono de Lérida. Nos, no dudando lo más mínimo que con esta proclamación se fomentará y acrecerá el bien espiritual del pueblo leridano y que se robustecerá más y más su piedad filial hacia la MADRE DE DIOS, medianera ante El de todas las gracias, juzgamos que es cosa de acceder de buen grado y con buena voluntad a las preces y votos a Nos expuestos. Por tanto, después de oído Nuestro Venerable Hermano CARLOS de la Santa Romana Iglesia CARDENAL SALOTI, Obispo de Palestrina y Prefecto de la Sagrada Congregación de Ritos, y atentamente ponderados todos los motivos, con conocimiento cierto y madura deliberación por parte Nuestra y en virtud de Nuestra plena potestad apostólica; a tenor de las presentes letras y a perpetuidad, DECLARAMOS A LA BIENAVENTURADA VIRGEN MARIA DE LA INMACULADA CONCEPCION, bajo el título hispano «DE LA ACADEMIA» CELESTIAL PATRONA' DE LA CIUDAD DE LERIDA EN PLANO IGUAL CON SAN ANASTASIO, habiéndole sido conferidos todos los honores y privilegios litúrgicos que de derecho competen a los Patronos principales de los pueblos. Sin que sean obstáculo cualesquiera cosas centrarlas. Esto ordenamos y estatuímos, decretando que estas letras subsistan y permanezcan firmes, válidas y eficaces, que surtan y tengan plenos e íntegros efectos: que al presente y

en lo porvenir sirvan plenamente de argumento irrefragable a aquellos a quienes se refieren o a quienes puedan en lo futuro interesar, que así debe ser, conforme a las costumbres, juzgado y definido, y que quede nulo y sin efecto desde ahora, si alguien, consciente o inconscientemente, con cualquiera autoridad con que lo hiciese, en esta materia atentare algo en contra. Dado en Roma, junto a San. Pedro, bajo el anillo del Pescador el día cinco del mes de Enero del año mil novecientos cuarenta y seis, séptimo de Nuestro Pontificado».¹⁴

5.- Lleida celebra la proclamació de la seva patrona, la Verge Blanca de l'Acadèmia

El Breu Apostòlic no va arribar a Lleida fins el 13 d'octubre de 1948. El va portar des de Roma el preposít de la Congregació de l'Oratori de Barcelona, i van anar a recollir-lo Mn. Jaume Bertrán i don Manuel Portugués Hernando, secretari de l'Acadèmia Mariana i regidor de l'Ajuntament. A primeres hores de la nit del mateix dia, festa litúrgica de la Verge Blanca de l'Acadèmia, el van lliurar a don Aurelio del Pino, el nou bisbe de Lleida després de la mort del doctor Villar.

A través d'una circular difosa el dia següent, el Bisbe del Pino comunicava la joirosa notícia a la ciutat i convidava a tots els lleidatans a celebrar-ho durant tres dies consecutius. També l'alcalde Víctor Hellín convidà a tota la població a honorar la seva patrona:

«Nuestra querida Ciudad, esencialmente mariana, no podía merecer mayor premio que estar bajo la protección de la Virgen María; tenía para ello todos los derechos, es una advocación netamente leridana y por ella, no solo es conocida nuestra Ciudad en toda España, sino en el mundo. Los Certámenes académicos de la Virgen Blanca la han dado a

---

¹⁴ Traducció autoritzada del Breu Apostòlic. Annals Any LXXXVII. Octubre 1848, p.9.

conocer, y las glorias de María son cantadas por millares de vates, literatos y pintores.»¹⁵

A les dotze del matí del dia següent, divendres 15 d'octubre, van voltejar les campanes de totes les esglésies de la ciutat tocant a festa, i el dissabte 16, a les sis de la tarda, es va fer el trasllat processional de la Verge Blanca de l'Acadèmia fins a la Catedral, situada provisionalment a Sant Llorenç. Presidida pel Bisbe, va seguir pel carrer de l'Acadèmia, plaça de Catalunya, Rambla d'Aragó, carrer del Sant Crist i plaça de Sant Llorenç. Els carrers del recorregut estaven engalanats i els comerços tancats i el trasllat de la imatge anava acompanyat d'aclamacions i cants.

El cabildo catedralici presidit pel Dean i Vicari general Dr. Amadeu Colom va sortir a rebre la Verge Blanca de l'Acadèmia a la porta de la Catedral. Havent entronitzat la imatge a l'altar major, el Bisbe va llegir en llatí i en castellà el Breu Apostòlic declarant celestial patrona, en unió amb sant Anastasi, a la Benaurada Verge Maria en la seva Immaculada Concepció, sota el títol de l'Acadèmia. Tot seguit, a través de mons. Lluís Borràs, director de l'Acadèmia Mariana, es lliurà a l'alcalde de la ciutat l'exemplar del Breu Apostòlic en castellà. La cerimònia va acabar amb un *Te Deum* i el besamans a la patrona. L'anunci de la proclamació s'estengué a la ciutat sencera amb una gran traca a la plaça de Sant Josep i la sortida del Pregó.

Finalment, el diumenge 17 allí mateix es va celebrar una Missa solemne de pontifical, presidida pel Bisbe del Pino, seguida d'una brillant i fervorosa processó per acompanyar la imatge de la Verge Blanca de l'Acadèmia a l'Oratori. Obrien el seguici la Guàrdia Urbana muntada i vestida de gran gala, seguida de l'Herald i Signífers i dels Gegants de la ciutat. Seguint

---

¹⁵ Annals Any LXXXVII. Octubre 1848, p.12.

la creu alçada anaven totes les associacions religioses i diferents representacions.

La recent proclamada patrona de la ciutat anava damunt d'una peanya guarnida amb flors blanques, d'on sortien unes cintes blanques que duïen les Cambreres de la Verge Blanca de l'Acadèmia. Presidia la processó el Bisbe don Aurelio del Pino, acompanyat per les autoritats eclesiàstiques, seguit de les autoritats civils i representacions amb la corporació municipal amb l'alcalde don Víctor Hellín al capdavant. A continuació, nenes dels col·legis nacionals i religiosos i dones de les associacions religioses. Tancava el seguici la banda de música de la Agrupación de Montaña. Des de la plaça de Sant Llorenç la processó va recórrer el centre de la ciutat passant pel carrer de la Palma, Almodí Vell, plaça de la catedral, carrer Major, plaça de la Paeria, plaça de Sant Joan (aleshores plaça d'Espanya), tornant

novament per la plaça de la Paeria i carrer Major, carrer de Sant Antoni, plaça de Catalunya i carrer de l'Acadèmia, on se celebrà el besamans. Els carrers estaven artísticament engalanats, amb alguns arcs de triomf amb frases al·lusives a la Verge Blanca de l'Acadèmia. La processó va ser presenciada per un públic nombrós que llençava flors al pas de la patrona que després va ser entronitzada novament al seu Oratori de l'Acadèmia

Mariana, al retaule de Ramon Borràs (1941) rèplica de l'original daurat per Llucià Oliva (1952).

Imatges 5-8
Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

Imatge 9

Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

Imatge 10

Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

El mateix dia a les set de la tarda va tenir lloc a la sala d'actes de la Cambra de la Propietat Urbana el Certamen Marià convocat en honor de la Mare de Déu d'Hontanares, patrona de Riaza (Segòvia).

Des de la seva proclamació com a patrona de la ciutat de Lleida la festa litúrgica de la Mare de Déu de l'Acadèmia es va traslladar novament. Per disposició de la Santa Seu, formulada a petició del Bisbe del Pino, la festa es va traslladar al dia 2 d'octubre en benefici del seu esplendor, evitant una celebració consecutiva a la festa de la Mare de Déu del Pilar. A la vegada s'autoritza l'addició de la referència al seu patronat a Lleida a la lliçó històrica de Matines¹⁶. Des de 1949 aquest dia va ser festiu a Lleida fins el 1981, quan la Paeria va traslladar la segona festa local al 29 de setembre, festivitat de Sant Miquel, coincidint amb la Fira Agrària.

Imatges 11 i 12

Per consultar els peus de foto ens hem de remetre al final d'aquest article.

---

¹⁶ Decret de la Congregació de Ritus, publicat al butlletí del bisbat de 25 d'abril de 1949.

Enguany es commemoren els 70 anys que Lleida celebra la seva celestial patrona, la Verge Blanca de l'Acadèmia. La seva imatge segueix entronitzada al seu Santuari Orari, amb el retaule restaurat el 2016. L'Acadèmia Mariana continua procurant que la patrona de Lleida sigui més coneguda, venerada i estimada a la nostra ciutat. Al seu cor obert i misericordiós, ben unit al cor de Jesús, tots hi tenim lloc.

IL·LUSTRACIONS

1.- La Verge Blanca de l'Acadèmia, de Maximí Sala, a l'Oratori de l'Acadèmia Mariana. Detall. © Servei d'Audiovisuals IEI.

2.- *Ibidem*. Vista de conjunt del retaule d'Hermenegild Jou amb la Verge Blanca de l'Acadèmia, de Maximí Sala, entronitzada. A la dreta es veu la Mare de Déu del Pilar. Al fons els quadres marians penjats en aquest espai que, a més d'Oratori, inicialment era Museu i Sala d'Actes. © Servei d'Audiovisuals IEI.

3.- Breu Apostòlic del Papa Pius XII de 5 de gener de 1946 declarant la Benaurada Verge Maria de la Immaculada Concepció, sota el títol hispà «de l'Acadèmia» celestial patrona de la ciutat de Lleida en pla d'igualtat amb sant Anastasi. © Arxiu diocesà de Lleida

4 - 10.- Imatges que il·lustren la processó del trasllat de la Verge Blanca de l'Acadèmia des de la Catedral provisional (església de Sant Llorenç) fins l'Acadèmia Mariana, després dels actes de la celebració de la seva proclamació com a patrona de Lleida, el 17 d'octubre de 1948. Fons Gómez Vidal. Arxiu fotogràfic de l'IEI.

11.- Imatge actual de la Verge Blanca de l'Acadèmia, entronitzada al retaule restaurat el 2016.

12.- Detall de la Verge Blanca de l'Acadèmia, amb el cor de plata.

BIBLIOGRAFIA

- ALTISENT JOVÉ, Juan Bta., pvro: La Pontificia y Real Academia Bibliográfico-Mariana de Lérida, 2ª edición refundida y continuada (1ª edición 1928), Imprenta Mariana, Lérida 1953.
- CURCÓ PUEYO, Jordi: "La Pontificia i reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana i la Verge Blanca, patrona de Lleida". A DD.AA. Arrels cristianes de Lleida, vol. IV Pagès editors / Bisbat de Lleida 2009, pp. 377-412.
- GAYA FUERTES, Anna Maria: L'Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida. 155 anys d'art, cultura i espiritualitat. Revista Taüll, 2018.
- LARA PEINADO, Federico: El oratorio de la Pontificia y Real Academia Bibliográfico-Mariana de Lérida. Estudio histórico-artístico, Instituto de Estudios Ilerdenses, Lleida 1976.
- SOL, Román: "150 años de la Academia Bibliográfico-Mariana de Lleida". A Scripta de Maria. Instituto Mariológico de Torreciudad, 2012, pp. 169-223
- Todo para María. Annals de l'Acadèmia Bibliogràfico-Mariana. Any LXXXVII, núm. 1. Octubre 1848.

Anna Maria Gaya Fuertes

Moment en el que la Secretària de l'Acadèmia Mariana (Blanca Roca Bitria) llegeix l'acta amb el veredict del Jurat davant la Presidència del Certamen Marià 2018.

● Ressenya sobre els certàmens marians

La finalitat de l'Acadèmia és la d'honorar la Mare de Déu i aprofundir i estendre el coneixement de les seves virtuts mitjançant la literatura i les belles arts, tot fomentant la devoció vers ella. Per aconseguir aquesta finalitat, des de la fundació de l'Acadèmia s'han organitzat cada any, tret dels compresos entre 1936-40, ambdós inclosos, entre d'altres activitats, uns jocs florals (els segons apareguts a Catalunya després dels de Barcelona, i els únics dedicats a la Mare de Déu) coneguts com *Certamen literari marià*. Amb ocasió de la festa de la Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona de Lleida, i per tal d'honorar la Verge des de les diferents advocacions, cada any es dedica el certamen a una imatge patrona d'un indret diferent per tal que el certamen sigui en el seu honor. Per l'edició d'enguany, amb motiu del vuit-cents anys de la fundació de l'orde mercedari, s'ha convidat la imatge peregrina de la Mare de Déu de la Mercè, patrona dels mercedaris.

La celebració dels jocs florals és una antiga tradició catalana i de la Provença, que té el seu origen en l'Edat Mitjana i

que es van revifar amb la Renaixença. Durant els darrers anys han anat desapareixent, restant els de l'Acadèmia Mariana com els últims testimonis d'un fet històric i cultural, la qual cosa li dóna un especial valor. Des de la seva fundació, els principals organismes i les primeres autoritats de la ciutat, així com d'altres entitats, han recolzat la celebració del certamen, assumint la dotació dels diferents premis i aportant el seu ajut de diferents maneres.

Les pubilles de la Festa Major, representant els diferents barris de la ciutat, en un moment de la vetllada del certamen al saló del teatre de l'Acadèmia Mariana.

Al llarg del temps s'han introduït diferents modificacions segons els moments, les necessitats i les possibilitats. En la seva organització inicial, per exemple, hi va haver seccions de música, pintura,... Enguany s'han ofert les seccions literàries (dins la qual es troba la Flor natural), d'aprofundiment i investigació mariològica, l'audiovisual i l'escolar. El jurat acostuma a estar format per personalitats del món literari, teològic, periodístic, acadèmic i cultural, la publicació del qual es fa en el mateix acte d'entrega de premis.

El certamen s'inicia amb l'aportació del mantenidor que desenvolupa un tema marià en el que fa referència a les

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

circumstàncies que concorren en el moment actual, tant a nivell social, religiós o de l'espiritualitat de les persones. Segueix l'entrega de premis, la salutació de les autoritats i, tot seguit, es gaudeix d'una vetllada literària i musical en la que es reciten o llegeixen les obres premiades, i d'altres que, fora de concurs, són l'ofrena literària que autors reconeguts dediquen a la Mare de Déu per lloar-la, finalitzant amb un concert instrumental o de cant coral.

Un moment del certamen de l'any 2018 al Paranimf de l'Acadèmia Mariana.

El primer certamen va estar dedicat a la Verge del Pilar (fet al 1863) amb motiu de la celebració del primer aniversari de l'Acadèmia que va ser fundada el dia de la Verge del Pilar.

Després van venir els dedicats a...

- la Mare de Déu de Montserrat, d'Olesa (1864)
- la Mare de Déu d'Atocha, de Madrid (1865)
- la Mare de Déu de Covadonga, de C. de Onís, (1866)
- la Verge de de la Antigua, de Sevilla (1867)
- la Mare de Déu dels Desemparats, de València (1868)
- la Mare de Déu de la Mercè, de Barcelona (1869)
- la Mare de Déu del Blau, de Lleida (1870)
- la Mare de Déu de l'Acadèmia, de Lleida (1871)
- la Verge de Guadalupe, de Càceres (1872)

Pel que fa al dedicat a la Mare de Déu de Montserrat (1864), s'ha de dir que va ser el segon com a conseqüència de la devoció que hi havia a la Moreneta a Lleida, centrada

fonamentalment a l'Acadèmia, ja abans de ser proclamada patrona de Catalunya, y des d'on es va promoure la fundació de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Lleida.

El dedicat a la Verge Blanca de l'Acadèmia (1871), va ser amb motiu del trasllat i l'entronització a l'oratori de l'Acadèmia, recent acabat llavors (12.11.1871), de la imatge esculpida al 1867.

Al llarg de les 150 edicions, s'ha convocat en honor a la Mare de Déu de l'Acadèmia en vuit ocasions per diferents motius, a més dels convocats l'any 1871, es van fer també al

- 1912 pel 50è aniversari de la fundació de l'Acadèmia,
- 1962 pel centenari de la fundació,
- 1983 a conseqüència de la riuada,
- 1987 pels 125 anys de la fundació de l'Acadèmia,
- 1996 pel cinquantenari de la proclamació de la Verge Blanca com a patrona de Lleida.
- 2008 com a patrona del Col·legi Episcopal, en el seu 50è aniversari de la fundació del col·legi
- 2012 pel 150è aniversari de la fundació de l'Acadèmia.

Panoràmica del Paranimf durant la realització del certamen del 2018

També hi ha hagut certàmens dedicats a honorar imatges o advocacions de parròquies o col·legis de Lleida com al

- 1997: a la Mare de Déu del Carme, de Lleida,
- 1998: a Santa Maria de Gardeny, de Lleida,
- 2000: a la Verge Nena, patrona del col·legi Lestonnac "L'Ensenyança",
- 2002: a la Mare de Déu del Pilar, de Lleida,
- 2008: a la Mare de Déu de l'Acadèmia, patrona del Col. Episcopal,
- 2009: a l'advocació "Mater Salvatoris", patrona dels col. de la Companyia del Salvador

... O de les nostres contrades o comarques veïnes com al

- 1999: en honor a la Mare de Déu de Loreto, de Llardecans,
- 2001: a la Mare de Déu del Remei, de Flix,
- 2003: a la Mare de Déu de Montserrat, de l'ermita de Castellldans,
- 2004: a la Mare de Déu de Carrassumada, de Torres de Segre,
- 2006: a Santa Maria de Ripoll, del Monestir de Ripoll (Girona),
- 2007: a la Mare de Déu dels Socors, patrona d'Agramunt,
- 2011: a la Mare de Déu del Claustre, patrona de Guissona,
- 2013: a la Mare de Déu del Castell, patrona de Tragó de Noguera,
- 2014: a la Mare de Déu de les Sogues, patrona de Bellví i la Plana d'Urgell,
- 2015: a la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la Poble de Cérvoles,

Donada l'avinentesa de la creació del mapa autonòmic de l'Estat i el reconeixement de les comarques a Catalunya com a entitat administrativa, es van dedicar dos certàmens:

1988: Certamen en honor a les Maredeús patrones de les comunitats autònomes d'Espanya.

1989: Certamen en honor a les Maredeús patrones de les 41 comarques de Catalunya.

... Una **advocació especial** va ser a la que es dedicà el certamen del 2016, en el que s'honorà la *Immaculada Jove*, patrona de la Pastoral de Joves d'Espanya. No es tractava d'una escultura sinó d'un quadre pintat digitalment, el qual està pelegrinant per les diòcesis d'Espanya per tal de ser-hi en vetlles de pregària, processons, recessos,... L'autora del quadre és la Gna. Isabel Guerra Peñamaría

A més d'haver estat dedicat a honorar patrones de tota Espanya, el certamen **ha estat internacional** en set ocasions; van ser els dedicats a:

- la Mare de Déu de Lourdes, del Santuari de Lourdes (França) al 1908.
- la Mare de Déu de Fàtima, de Leiria al 1968
- la Mare de Déu de Meritxell, d'Andorra la Vella al 1970.
- la Mare de Déu de Czestochowa, de Polònia al 1990.
- les MdD del Kremlin: l'Anunciació i la Dormició al 1991
- les Verges Patrones dels 35 Estats Sobirans d'Amèrica i a les 81 Maredeús de Montserrat venerades al continent americà i a la resta del món, al 1992.
- la Mare de Déu de la Unitat, de Romania al 2005

En 117 ocasions s'ha dedicat a imatges de la resta d'Espanya.

Des de fa quatre convocatòries és literari i audiovisual. Abans també havia estat de pintura, escultura, música,...

El d'enguany va estar dedicat a la Mare de Déu de la Mercè, patrona de l'Orde de Nostra Senyora de la Mercè i la Redempció dels Captius, amb motiu del vuitè centenari de la seva fundació, just 149 anys després de l'altre certamen dedicat a la Mare de Déu de la Mercè com a patrona de Barcelona al 1869.

Diploma reconeixent el títol honorífic de Mestre en Gai Saber a Manuel Ferrín Benavides, l'any 2014.

Als poetes guardonats se'ls acostuma a donar un diploma acreditatiu del guardó. Quan un poeta aconsegueix per cinquena vegada la Flor Natural, el màxim reconeixement d'uns Jocs Florals, l'Acadèmia, com a organitzadora dels certàmens, li atorga el títol honorífic de Mestre en Gai Saber, de la mateixa manera que es feia durant la Renaixença. Gai és un mot occità que significa alegre, alegria, de manera que Mestre en Gai Saber seria equivalent a dir *Mestre en el coneixement de l'alegria*, saber que es suposava tenien els bons poetes.

Segons les possibilitats, s'acostuma a publicar un llibre que recull les paraules del mantenidor, les obres guardonades,

les salutacions de les autoritats, i d'altres detalls que esdevenen durant el certamen.

Juan Luis Salinas

Moment en el que es concedeix el reconeixement de Mestre en Gai Saber a Manuel Ferrín Benavides en (que ensenya el diploma acreditatiu) el Certamen de l'any 2014. A la presidència hi ha, d'esquerra a dreta, Joaquín Salvia Moix (Patronat M. de Déu de les Sogues), Mª Antonia Pubill Carro (Diput. Prov.), Angel Ros (Alcalde de Lleida), Mons Joa Piris (Bisbe de Lleida), Mons Joan Enric Vives (Bisbe d'Urgell), Joan Viñas (Director de l'Acadèmia Mariana).

● **La Mare de Déu de la Mercè i l'Orde Mercedària. Ressenya sobre l'origen de la devoció i la fundació de l'orde**

Redemptora de captius, prega per nosaltres. Aquesta es la jaculatòria mariana favorita per als qui viuen l'esperit Mercedari. Des dels seus orígens (1218) els frares redemptors de captius són coneguts com a Mercedaris, del nom de la seva patrona la Mare de Déu de la Mercè, a la que ells sempre han anomenat la nostra Mare. Això significa que es tracta d'un orde genuïnament marià, fet que es nota en la seva espiritualitat, en el seu carisma, les seves tradicions, les seves devocions, els seus cants, la litúrgia, la manera de pregar, el color del seu hàbit.

En el marc del conflicte que es va produir entre la conquesta àrab de la península Ibèrica i la resistència que oferiren els cristians que l'habitaven, ja fos en batalles o en les ràtzies, tots dos bàndols feien captius que eren sotmesos a servitud i estaven en perill de perdre la seva fe. La situació preocupava als cristians que intentaren crear sistemes de redempció de captius, inclòs l'Església es va veure cridada a actuar davant aquesta situació.

Un jove de Barcelona que era mercader de teixits, va intentar aportar el seu ajut venent tot el que tenia per a pagar la compra i fer-ne el rescat dels captius. Era Pere Nolasc que es va retirar a Montserrat per tal de discernir davant la Verge quina era la voluntat del Senyor sobre ell i allò que estava fent. En la nit de l'1 d'agost de 1218 se li aparegué la Verge Maria per animar-lo en els seus intents i li transmeté el mandat de fundar un orde religiós per a redimir captius. Escoltat posteriorment pel Rei Jaume I el Conqueridor, aquest li va donar el seu suport i, el 10 d'agost de 1218, Pere Nolasc fundà a Barcelona, en presència del seu bisbe Berenguer de Palou, l'Orde de Nostra Senyora de la Mercè per a la Redempció dels Captius.. El 17 de gener de 1235, el Papa Gregori IX va aprovar l'orde reconeixent-la per a tota l'Església i testificant l'acció de l'Esperit Sant en la seva fundació. En 1265 la Santa Seu aprovà l'advocació mariana de la Mercè (realització d'una bona acció sense esperar res a canvi) que havent nascut a Barcelona es va difondre per la resta del món.

San Pedro Nolasco redimiendo cautivos, obra de Alonso Vázquez, 1601-Convento de la Merced Calzada, Sevilla.

Baix relleu dels màrtirs mercedaris durant la persecució religiosa de 1936-39 a Espanya. Parròquia de la Mercè de Lleida.

Basant-se en tota l'experiència acumulada sobre els rescats de captius, el Rei Alfons X de Castella, gendre de Jaume I

el Conqueridor, recollí en les *Siete Partidas* (1256-1265) com s'havien de fer els rescats.

Molts dels membres de l'orde canviaven les seves vides per la dels presos i esclaus, considerant-se que fins al 1779 s'havien rescatat 60.000 esclaus gràcies al quart vot que fan els membres de l'orde, pel qual es comprometen a alliberar a d'altres més febles en la fe, de la mateixa manera que Jesús va donar la vida per nosaltres, tot i que la seva vida perilli al fer-ho (vot de redempció) que converteix l'orde en un orde alliberadora. Amb la desaparició dels captius (mitjans del s. XIX) es va fer necessari redefinir les funcions de l'Orde i en 1880 es va definir quina devia ser la nova tasca dels mercedaris en els temps actuals. En 1986 es va considerar que les noves formes de captiveri es donen allí on hi ha una situació social en la que concorren les següents condicions:

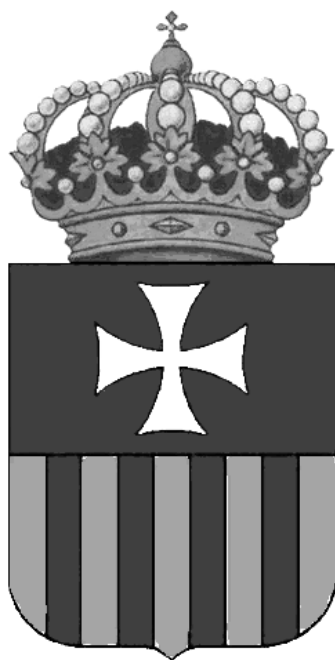
- 1.- es opressora i degradant de la persona humana;
- 2.- neix de principis i sistemes oposats a l'evangeli;
- 3.- fica en perill la fe dels cristians; i
- 4.- ofereix la possibilitat d'ajudar, visitar i redimir les persones que es troben dins d'ella (Constitucions de l'Orde en vigor des de 1986).

La devoció de Pere Nolasc per Maria va ser tan gran que ell mateix va considerar impossible l'origen i la realitat de l'orde sense la intervenció de la Verge. De fet Maria s'aparegué a Pere en la visió de Montserrat, pregant-li que fos el mitjancer del seu amor davant els cristians captius i que, a més a més de consolar-los, fes possible i efectiva la seva llibertat, si calia al preu de la vida dels seus fills Mercedaris si realment fos necessari. Ella seria el seu passaport en el judici per entrar al paradís on el seu fill Jesús els rebria amb els braços oberts. És per això que abunden tant els quadres en els que es la Verge Maria la que li atorga l'hàbit que ha de vestir.

És així com el carisma de la Mercè és el do del misteri de l'amor de Déu que l'Orde rebé en la seva fundació com a missió eclesial específica i explicació de la seva presència en la societat. La seva missió és la redempció dels captius cristians, una obra de misericòrdia alliberadora d'aquells que atrapats en el conflicte entre les diferents cares d'aquest món, es veuen arrencats de la seva terra, de la seva família i de la seva societat, i es veuen reduïts a la captivitat de no ser res més que mercaderia humana en mans dels qui volen treure'n profit. D'aquí surt la necessitat de definir la missió mercedària i trobar que aquesta els porta a despertar i cohesionar la solidaritat cristiana per tal de ficar remei a la lacra de la captivitat. La llibertat té un preu i ells se senten cridats a submergir-se i endinsar-se en els suburbis de la societat, allí on hi ha la frontera entre una manera de viure lliure i aquella que ens oprimeix, per tal de recolzar en l'esperança a aquells que estan enfonsats i, en la mida del que sigui possible, rescatar-los. Aquesta entrega s'ha de fer sense obtenir cap tipus de guany, s'ha de fer per mercè, com a donació, per misericòrdia.

Per una altra banda la seva missió assumeix també la tasca de la cerca de mitjans econòmics o de qualsevol altre tipus, que ajudin a redimir els més pobres i necessitats, aquells que no tenen cap recurs, els desnonats socials, per tal d'assolir la llibertat i amb ella la dignitat humana. La seva finalitat última és la de sostenir els pobres captius en la seva fe cristiana i fer per a que no desesperin en les situacions de duresa en les que puguin trobar-se, mirant d'evitar les temptacions a l'acomodament a viure sense moral, sense fe, sense dignitat.

Avui els mercedaris, des d'una profunda vida de fe que els fa lliures, intenten ser mercè (amor) i perllongació de la redempció cristiana en els límits socials, per tal d'ajudar les persones a confiar i viure esperançats (esperança) en la redempció del Crist (fe).

Escut de l'Orde de la Mercè. Presenta les quatre barres de la Corona d'Aragó i Catalunya, la creu blanca de la catedral de Barcelona i la corona reial com a símbol del recolzament de Jaume I el Conqueridor.

● **Un Certamen Marià dedicat a la Mare de Déu de la Mercè. La imatge**

Per tal de celebrar l'Any Jubilar Mercedari, la Província d'Aragó ha pensat que una imatge de la Verge de la Mercè visiti cadascuna de les comunitats i allí se la pugui honorar i venerar. És la Verge de la Mercè peregrina, imatge creada per l'escultor Joaquín Hernández. El rostre de la imatge reflecteix harmonia,

seguretat i dolcesa, alhora que una mica d'adustesa i severitat pel dolor dels seus fills captius, dolor simbolitzat per les cadenes que Ella trenca amb els seus peus descalços. El Nen, amb la seva mà oberta, senyala cap a la seva Mare com si invités a apropar-nos a ella sense por. Ella és la seva Mare protectora, també ho és, però, dels seus altres fills que sofreixen crueltat i esclavitud.

Imatge peregrina de la Mare de Déu de la Mercè, esculpida per anar pels diferents llocs i celebrar l'Any Jubilar Mercedari pels vuit-cents anys .
Escultura de Joaquín Hernández.

- Setecientos noventa y tres años de la Orden de la Merced en Lérida. Un patrimonio estimable y un reto de solidaridad

1. Primer convento: junto a la puerta de San Antonio

La orden de nuestra Señora de la Merced acaba de cumplir ochocientos años. En la noche del 1 al 2 de agosto de 1218 la santísima Virgen María se manifestó al barcelonés Pedro Nolasco, mercader de profesión, para encargarle la institución de una Familia religiosa que se dedicase a la redención de cautivos cristianos. Apoyado por Jaime I el Conquistador y el obispo barcelonés Berenguer de Palou, patronos del Instituto, el inmediato 10 de agosto fundó en la Catedral de Barcelona, ante el altar de Santa Eulalia, la Orden Redentora.

Unos meses antes Pedro Nolasco había tenido una visión. Se le presentó un huerto y en su medio un olivo que fue creciendo y robusteciéndose; a pesar de los ataques y desgarros que recibía de siniestros desconocidos, le fueron naciendo al emblemático Árbol pimpollos y ramas. Una de aquellas ramas sería el convento mercedario de Lérida. Pedro Nolasco visitaba

con frecuencia esta Ciudad en sus correrías mendigando limosnas con que comprar cautivos cristianos, pero fue en 1225 cuando estableció en Lérida comunidad apadrinado por el rey Jaime. Originariamente esta casa llevaba el nombre de Santa Eulalia y radicaba en las proximidades del actual santuario de la Virgen Blanca, entre la Ciudad y Gardeny, a la izquierda de la carretera real, al portal de San Antonio.

José Lladonosa contó cómo *al excavar unos patios vecinos han aparecido últimamente importantes vestigios de este monasterio, que estuvo dedicado a Santa Eulalia de Barcelona: Una escultura de la Virgen, una arcada gótica mutilada, con figuras esculpidas de ángeles, la clave de un arco con la figura del Cordero eucarístico, piedras y plafones sepulcrales, losas funerarias y el dintel de una puerta, fragmentos que habían sido aprovechados para la construcción de una cloaca, restos que evidencian una obra Monumental*¹⁷.

Esta comunidad, como todas las otras de la Orden, sobre todo estaba dedicada a la redención de cautivos. No tenía templo de culto público, sí su capilla monacal. Las numerosas bulas del siglo XIII pormenorizan *las casas, viñas y tierras y la mitad de la casa de un molino, que tenéis en la Ciudad, y Diócesis Ilerdense*¹⁸. El convento sí tenía su bailía y con las veredas que recorrían los religiosos para recoger limosnas que se unían al tesoro de la redención, a fin de efectuar anualmente una compra de cautivos. Los historiadores locales y los domésticos elogian la monumentalidad de este cenobio, cosa anormal, pues interesaban más los cautivos y los pobres que las magnificencias. Ahora bien, es sabido que el Cenobio acogió el capítulo general de mayo de 1265 al igual que el de mayo de 1275, significando

---

¹⁷ **Ladonosa Pujol, José**, *Història de la ciutat de Lleida*. Barcelona 1980, página 351.

¹⁸ **Linás, fray José**, *Bullarium caelestis, ac regalis Ordinis Beatae Mariae Virginis de Mercede Redempcionis captivorum*, Barcelona 1725, folios 3, 14, 18, 28, 229 ...

que era capaz para un buen número de religiosos. En esta ocasión estuvo el rey Jaime I, que extendió, el día 4, el gran privilegio, de poder negociar los frailes sin restricciones cualquier tipo de propiedades. El 21 de marzo de 1285 Jaime II tuvo una intervención histórica de protección a esta comunidad; porque no pagaron el impuesto llamado de la *cena*, el colector no reparó en allanar violentamente la casa religiosa; pero tuvo que enmendar, porque, enterado el Soberano, cercenó el abuso¹⁹. También en Lérida se tuvo el capítulo de 1291, notable porque la asamblea otorgó carta de hermandad a la reina de Mallorca Esclarmunda de Foix y sus hijos; cuando enviudó, emitió los votos de beata mercedaria²⁰. También fue trascendental este capítulo porque se dictaminó recoger las memorias de religiosos que habían destacado²¹.

Por lo que parece los Mercedarios tenían al rey muy cercano y propicio en Lérida. El año 1300 obtuvieron de Jaime II: el 15 de mayo una ponderada recomendación a los gobernadores de Almería y Málaga, para que no obstaculizasen la redención que iban a realizar allí los Mercedarios. El 15 de mayo que los Frailes pudiesen rebasar fronteras llevando el trigo que recibían para sufragar las redenciones. El 12 de junio que fueran respetadas las propiedades del convento de Montblanc²².

Este mismo año 1300 Jaime II encargó al padre Arnaldo de Amer la renovación de los antiguos Estudios, que tuvo Lérida desde el tiempo de los romanos, a fin de constituir la universidad²³. El 1301 el Soberano atendía a la reclamación del

---

¹⁹ ACA, *Cancillería real*, registro 66, folio 8 vuelto.

²⁰ ACA, *Monacales. Hacienda*, volumen 2682, folio 73r y volumen 2676, folio 190v.

²¹ ACA, *Monacales. Hacienda*, volumen 2682, folios 72r-73r

²² ACA, *Cancillería real*, registro 117, folios 87 r y v; 212v.

²³ **Salmerón, padre Marcos**, *Recuerdos Históricos y Políticos de los servicios, que los Generales y Varones ilustres de la Religión de Nuestra Señora de la*

comendador ilderdense fray Guillermo de Castellfollit porque los albaceas del infante don Pedro no satisfacían los derechos de la Merced al legado de Bertrando de Bellpuig. El 22 de julio de 1313 citaba a los líderes de la Merced, fray Arnaldo Rossinyol y fray Raymundo Albert, cabezas visibles del cisma de la Orden entre conservadores e innovadores, para tenerlos todo el mes de agosto, y tratar de avenirlos, habían de traer *el documento de fundación y dotación de la Orden*, que por desgracia no nos han llegado²⁴.

Don Pedro III el Ceremonioso también dispensó favores a la Merced y al convento de Lérida, que seguía casa disponible a los capítulos generales. Una carta de este Rey del 26 de marzo de 1383 nos informa de cómo fray Francisco de Olot era vicerrector de la Universidad de Lérida, y de que clamaba contra el Obispo porque se ingería en asuntos internos del Estudio, obteniendo el favor del Ceremonioso; que el 26 de septiembre de 1383 agradecía al comendador fray Pedro de Altarriba los grandes y buenos servicios prestados en la guerra contra Castilla²⁵.

El 1389 era comendador el padre Pedro Guilmón que, el 4 de Mayo de 1389, obtuvo del rey Juan I el Cazador un señalado privilegio en favor de la obra redentora de la Merced, sus derechos excluyentes y la ratificación de los títulos de protegido, consejero, doméstico y familiar que ya le había otorgado su padre²⁶. Este religioso, por otra parte intrigante y ambicioso, en 1391 era vicario de la casa de Santa Eulalia de Lérida, donde continuaba en 1397, ahora con el título de comendador, como figura en el capítulo general de Carcasona que lo constituyó suplente del elector general.

Merced, redención de Cautivos, han hecho a los Reyes de España... Valencia 1646, página 258

²⁴ ACA, *Cancillería real*, registro 1241, folio 14v.

²⁵ ACA, *Cancillería real*, registro 831, folio 103 r y v.

²⁶ ACA, *Cancillería real*, registro 1895, folios 243v y 244v.

El 1391 era vicario de la encomienda leridana fray Juan Gilabert Jofré, que estaba en muy buena relación con el Rey, pues le suplicó la ratificación de todos los privilegios mercedarios, sobre todo su privativa, continuamente atacada por los padres Trinitarios; Juan I le satisfizo holgadamente el 3 de mayo²⁷. Tenía sus ancestros en Lérida, y seguramente en Lérida empezó sus estudios jurídicos, pues en 1402 era bachiller, en 1405 licenciado y en 1406 doctor en decretos, pero en 1402 ya había pasado a El Puig de santa María²⁸. Gloria para Lérida, su comunidad y su Universidad es este padre Juan, que fue lumbrera esplendente en la Merced, como redentor de cautivos, predicador, fundador del primer manicomio del mundo. En Valencia, el 24 de febrero de 1409, yendo a predicar a la catedral, se halló con que una turba de desalmados se estaba ensañando con un pobre perturbado. Llevó al vilipendiado a su convento y en su sermón hizo una llamada angustiosa:

"Hay en esta ciudad muchas obras piadosas, caritativas y de gran provecho para los pobres, pero falta una que es de suma necesidad; es decir, un hospital o casa en donde los pobres inocentes y enajenados sean recogidos; porque muchos inocentes y locos andan por la ciudad, pasando grandes necesidades de hambre, frío y malos tratamientos; por tal razón y como por su estado no saben ganar ni pedir lo que necesitan para el sustento, duermen por las calles y perecen de hambre y de frío; y hay personas tan sin Dios ni conciencia, que los maltratan y ofenden, y especialmente si los encuentran dormidos, los hieren, matan algunos y si son mujeres inocentes abusan de ellas; asimismo, los pobres locos andan por la ciudad, dañan a muchas personas, y esto lo conoce toda la ciudad. Por lo cual, sería muy santo y muy bueno que en Valencia se hiciese una habitación u hospital en que dichos locos e inocentes

---

²⁷ ACA, Cancillería real, registro 1848, folios 177v y 178r.

²⁸ Gaver, fray Nadal, *Speculum fratrum*, ACA, *Codice Varia II*, *Nómina magistrorum generalim*, hoja 114 r y v.

estuviesen de tal manera que no anduviesen por la ciudad haciendo y recibiendo daño”.

Se le ofrecieron diez ciudadanos con los que fundó el primer hospital del mundo para cuidar de los enajenados e iniciar los estudios sobre psiquiatría. Además para aquel centro de pacientes creó la advocación de nuestra Señora de los Desamparados, actualmente patrona de Valencia. En nuestro templo de calle San Antonio uno de los retablos más bellos era el dedicado al padre Juan Gilabert y su Virgen, que ahora recibe culto en el santuario de San Ramón de la Segarra²⁹.

La mayor dedicación de los Mercedarios de Lérida, al igual que de todas las comunidades, era la redención de cautivos. Ello implicaba gran austeridad en sus vidas y arrogaba el destino de sus ingresos económicos. A su vez muchas veces los religiosos ilerdenses actuaron de redentores con hartos sufrimientos y penalidades. Tal fue fray Pedro Malasanch que murió martirizado el 25 de mayo de 1428, óptimo religioso y eximio testigo de la fe, llegó a Granada para cumplir la compra de cautivos, mas Mahomed Aben Balba, ambicioso de los caudales de la redención, aunque aparentando celo por la fe islámica, lo encarceló y después de escarnecerlo y ultrajarlo, lo hizo degollar el 25 de marzo de 1428³⁰.

Tenemos el texto de un inventario de esta casa del 1 de enero de 1444, levantado por el maestro general fray Nadal Gaver: Se tiene una iglesia con cinco altares, un retablo de santa Eulalia nuevo, jocalias, siete celdas, claustro, huerto, mil

---

²⁹ **Millán Rubio, fray Joaquín**, *Santos y beatos mercedarios*, Lleida 2014, páginas 116 y 117.

³⁰ **Vargas, fray Bernardo de**, *Crónica Sacri et Militaris Ordinis Beatae Mariae de Mercede*, tomo I, Panormi 1619, capítulo 13. **Neyla Martínez, fray Francisco**, *Gloriosa Fecundidad de María en el campo de la católica Iglesia*, Barcelona 1698, páginas 113 a 128

ochocientas tejas nuevas...³¹ Por las actas de los capítulos generales constatamos que éste era de los conventos que anualmente más aportaban a la redención de cautivos, hasta vender un cáliz³².

La comunidad tenía particular interés por el cultivo de las ciencias alcanzando el distintivo de intitularse colegio, sus comendadores detentaban grados académicos, el convento era de los más significados de la Orden. En 1413 había sufrido mucho el edificio con la agresión que infligió a Lérida el conde Jaime de Urgel, aunque fracasó su ataque el 27 de junio de 1413. Gran desastre llegó con la Guerra civil catalana (1462-1472) pues el rey Juan II de Aragón sitiada la Ciudad sesenta días hasta someterla; su situación extramuros fue motivo de que nuestro convento sufriera gran quebranto³³, que marcará su decadencia y empobrecimiento; constatados en que aporta menos a la redención, no es sede de capítulos, tiene menos religiosos. En 1464 se tuvo capítulo provincial en Sarrión, concurriendo el comendador Juan Babilón que hizo saber a la asamblea la ruina de su convento; obteniendo licencia para construir dentro de la ciudad con las casas y espacios que le dieran los jurados u otras personas Las grandes necesidades de la casa indujeron a fray Gaspar Bruguera a utilizar una bula falsa; el capítulo de Maleville de 1466 condenó su atrevimiento, que comportaba pena de cárcel y excomunión, privación de las licencias de confesar y predicar, confiscación de sus pertenencias y destierro a Baleares³⁴. Mas el convento quedó donde estaba.

---

³¹ ACA, *Monacales. Hacienda*, volumen 2668, *Liber visitationum*, folios 11r a 20r.

³² ACA, *Monacales. Hacienda*, volumen 2668, *Liber visitationum*, folios 228.

³³ Pleyán de Porta, José, *Apuntes de la Historia de Lérida*, Lérida 1882, páginas 395 y 417.

³⁴ ACA, *Monacales. Hacienda*, volumen 2667, *Capítula Ordinis*, folios 63 r, 67 r y v., 90r y v, 93v.8

Los historiadores domésticos aseveran que el convento ilerdense se benefició del pontificado del padre Jaime Conchillos, al que el 1 de octubre de 1512 Julio II le asignó el obispado de Lérida, cuya Iglesia le debe hartos beneficios. En 1520 estaba preparando un sínodo; el 27 de abril de 1524 sacó a la luz su magnífico misal editado en Zaragoza por Jordi Coci (precioso volumen de 320 hojas en finísima vitela); en 1525 realizó un sínodo; el 18 de junio de 1527, en Monzón, defendía los derechos de la Iglesia a los diezmos de bienes de los nuevos conversos; en 1532 culminó otro hito de la reforma litúrgica, editando en Lyon su Ritual; el 20 de abril de 1535 instituyó un fondo de 500 libras para casar doncellas pobres y huérfanas; el 4 de mayo de 1536 fundó la cátedra de Teología del Estudio General de Lérida, ciencia hasta ahora exclusiva de la Sorbona, poniendo el Obispo mercedario un capital de 1.000 ducados de oro equivalente a 1.200 libras. Entretanto, hacía inspeccionar todos los recovecos de su catedral e inventariar sus tesoros artísticos, encargaba ornamentos, pagaba tapices. Culto, renacentista, austero, tenía iniciativas y dinero para realizar obras incluso fuera de Lérida: Constituyó una capilla de la basílica del Pilar, levantó parte de las iglesias de la Magdalena y de san Francisco en Tarazona, dejó rentas para gran número de templos. Murió en Zaragoza el 4 de abril de 1542, y fue enterrado en el Pilar³⁵.

Se dan varias visitas canónicas de los superiores mayores que nos descubren la vida de la comunidad. El 13 de enero de 1569 llegó de visitador severo el padre Jerónimo Antich, que reunió a los cinco sacerdotes de la comunidad, a los que tomó juramento de decir la verdad; todos se expresaron muy positivamente: eran muy virtuosos, rezaban con pompa las siete horas canónicas, el superior era caritativo y liberal, atendía a sanos y enfermos, se cuidaba del edificio, el convento gozaba de

---

³⁵ **Millán Rubio, fray Joaquín.** *Fray Jaime Conchillos, mercedario, obispo y mecenas del saber*, en la publicación *El bisbe Jaume Conchillos, l'humanisme a Catalunya*, Lleida 1993.

buena fama. Mas el padre Antich no dejó de puntualizar las obligaciones constitucionales, insistió en abstenerse de carnes todo el adviento, los lunes y viernes de todo el año, no zafarse los ayunos constitucionales; tener el dinero en común; rezar las siete horas canónicas con toda solemnidad; no llevar camisas de lienzo, sino de lana; no salir de la clausura con mantos o tabardos sino con capa, escudo de la Orden, y permiso del superior³⁶.

Pero, humanos al fin, también se hallan irregularidades: en el capítulo de Valencia de 1582 el comendador fray Juan Alfonso fue hallado culpable de no ser honesto con los caudales de la redención, por lo que fue condenado, como de culpa grave, a cárcel hasta que satisficiera³⁷.

Era un caso aislado, pero indicio de que las cosas se miraban con rigor. Por eso esta comunidad estaba muy acreditada. Tenía rango de encomienda, pero además el capítulo general de 1576 lo erigió colegio de artes y teología. Incluso se le anexionaron las comunidades de Berga, Tárrega, Padres y Montblanch³⁸. En 1595 fueron traídas algunas reliquias de san Ramón, que fueron recibidas con fiesta general y solemne procesión por la ciudad, participando todas las cofradías, cabezas de familia, capítulo catedral, clero y Pahería. Fueron también muy pomposas las celebraciones de la canonización del Santo, con huelga general, coplas de juglares recorriendo las calles, bailes, corridas de toros, iluminaciones generales³⁹. Frecuentemente se recibían ayudas de la Pahería.

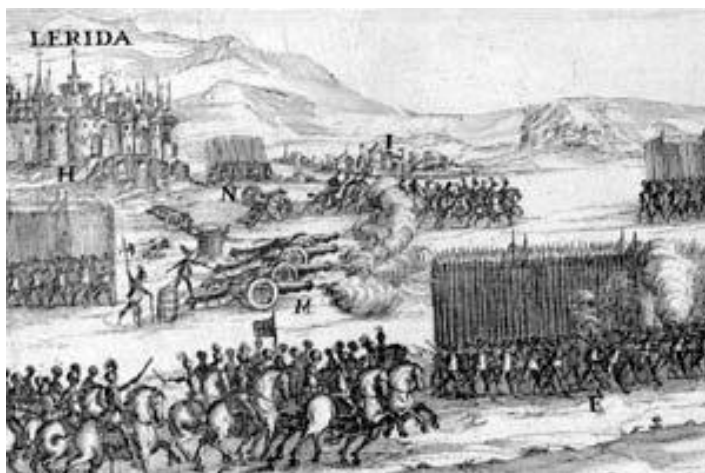
---

³⁶ ACA, *Monacales. Hacienda*, volumen 2670, *Liber visitationum*, folios 368r a 370v.228.

³⁷ ACA, *Monacales. Hacienda*, volumen 2670, *Liber Provinciae ab anno 1576 ad 1643* folios 16v a 43 r.

³⁸ ACA, *Monacales. Hacienda*, volumen 2659, *Liber Provinciae ab anno 1576 ad 1643* folios 4v a 8v.

³⁹ **Pleyán de Porta**, *Apuntes de la Historia de Lérida*, página 250.

El convento de la Merced de Lérida en la Guerra dels Segadors

2. El segundo convento, en el lugar que ocupa la catedral nueva

El año 1640 el general francés Sempol, porque el cenobio mercedario impedía la eficaz defensa de Lérida, ordenó la demolición del convento. Los frailes con lágrimas en los ojos acudieron al general francés, al gobernador de la plaza Rogles, a los Pahers pero no hubo satisfacción. En 1643 fue desmantelado el convento y con él quedó reducido a cenizas su archivo y todo su patrimonio. Los materiales fueron utilizados para la reparación de las murallas y fortificaciones.

Rendida la Ciudad a Felipe IV, el 25 de septiembre de 1644 el padre comendador Pedro Antich inició las gestiones para edificar un nuevo convento, pero nuevas guerras y sediciones fueron demorando los anhelos de los Mercedarios, además incidían oleadas de peste que se llevaban vidas y empobrecían a sus habitantes.

En 1666 se dio principio a la obra del nuevo convento, en el sitio que hoy ocupa la Catedral nueva. Fue el padre José Córdoba que, el 10 de abril, se personó en la Pahería y con *elegante estilo fue expuesto cómo el colegio o convento que su religión tenía en la presente Ciudad era el segundo fundado por San Pedro Nolasco en la corona de Aragón y que el lugar que les parecía era la casa de Mongay ante el hospital General*. El padre Córdoba obtuvo el permiso, además de cal y ladrillos para la obra. Sobrevinieron oposiciones, sobre todo de comunidades religiosas, pero la Pahería apoyó a los Mercedarios. Incluso los Pahers y el Consejo general levantarían en la Iglesia un altar dedicado a la Virgen de los Dolores. Además los religiosos contaban con el apoyo de los gremios de guanteros y cuchilleros⁴⁰.

El 30 de julio de 1681 el comendador fray Juan Navarro obtuvo 200 libras para ayuda de la edificación, alegando que *no se extinguiera la memoria de la fundación tan célebre, siendo su principio original la grandeza del señor rey don Jaime I llamado el Conquistador*⁴¹. Con esa donación, las habilidades del padre Navarro y el celo del padre Francisco Figueres, consiguieron establecerse los Frailes en la mansión de los Montgay, vacía por la muerte de sus dueños. Obtenida su cesión, en poco tiempo surgió del viejo caserón el nuevo templo de la Merced delante del Hospital de Santa María; pero además obtuvieron otro edificio que daba a la calle de los Carmelitas y, alzando un puente, dejaron unidos ambos inmuebles. Fue prolijo el proceso de ese puente, que no fue aprobado hasta el 6 de julio de 1753.

---

⁴⁰ **Archivo de la Pahería**, registro 447, *Consejos generales*, folio 15r y v.

⁴¹ **Archivo de la Pahería**, registro 450, *Consejos generales*, folios 4 y 5.

La iglesia era muy regular, con la bonita portada barroca que, al ser desmantelado con apremio este nuestro segundo convento, se llevó el colegio de la Enseñanza. El cenobio, sin llegar a ser tan suntuoso como el primero, admitía una numerosa y respetable comunidad. De sus conventuales, todos de primer rango, descollaron los padres Francisco Figueras, profesor en la catedral; el padre Salvador Felú, que llegaría a prior de Barcelona, vicario general de la Orden, redentor de cautivos, provincial, doctor en teología, examinador sinodal de las diócesis

Portada de la actual parroquia de San Pedro de Lérida, procedente de la Enseñanza y antes del convento de la Merced.

de Barcelona, Lérida y Solsona; el padre maestro Buenaventura Puigrubí; el padre lector José Bellapart, aplaudido profesor⁴². El padre Juan Navarro puso en buena andadura este cenobio, que por fin tenía casa nueva y hasta aumentaba notablemente su aportación a la economía provincial⁴³. Por cierto fue éste el primer edificio barroco que tuvo Lérida; como se echa de ver en la trasladada portada venida a parar, después de estar en el edificio de la Enseñanza, en la puerta de la parroquia de San Pedro.

---

⁴² **Olives y Roca, Mariano**, manuscrito en nuestro convento: *Párrafo diez. Colegio de Padres Mercedarios Calçados de Lérida*, párrafo 10, hojas 26,27 y 28..

⁴³ **ACA, Monacales. Hacienda**, volumen 2684, *Liber Provinciae ab anno 1642 ad 1694*, folios 308, 320, 345,366, 395 y 424.

Es curiosa una fundación de una misa, por la que el 7 de junio de 1701 Miguel Graell, establecía una misa perpetua que los nuestros habían de celebrar en el Hospital general. También otra fundación que comprometía a los Mercedarios a predicar en San Lorenzo los sermones del santísimo Sacramento de la Minerva, lo que confirma la peculiaridad eucarística de la Orden, como herencia de san Ramón, compromiso generalizado de nuestras comunidades⁴⁴.

El 11 de octubre de 1706 los Mercedarios ildenses requirieron corporativamente a la Diputación del Rey y de la Corte general celebrada en Barcelona que se les resarciera de la demolición del convento, iglesia y huerto, que se les pagaran los alquileres de las casas que tuvieran que arrendar y la construcción de su nuevo convento. La Diputación vio esa reclamación el 31 de enero de 1707, y contestó a los Frailes que el beneficio de la restitución íntegra que competía a los Menores y a la Iglesia había prescrito por no haber reclamado a tiempo, condenó al Promotor fiscal patrimonial de su Majestad a pagar 3.000 libras barcelonesas por el valor de la iglesia, el convento y el huerto demolidos, declaró que no procedía reclamo por la nueva edificación y los alquileres de vivienda para la comunidad, imponiendo silencio perpetuo al rector y a los religiosos. Pero las 3.000 libras nunca se cobraron, pues aquel mismo año de 1707 se prendió la Guerra de sucesión, el Duque de Orleans tomó la Ciudad al asalto, y hasta 1714, con la rendición de Barcelona a Felipe V, no se hizo la paz. Todas las demandas subsiguientes fueron inútiles, pues fueron anuladas las sentencias de indemnizaciones anteriores, sin duda en represalia a la resistencia de la Ciudad a las tropas del Rey. Además se añadieron a tantos males acumulados, los robos perpetrados por la soldadesca real, que no causó daños en el edificio, pero sí sustrajo muchas pertenencias de la casa y de los religiosos.

---

⁴⁴ **Archivo del monasterio de El Puig**, papeles del convento de Lérida, siete folios. **Olives**, párrafo 10 número 31.

Perdieron los Mercedarios muebles y alhajas como todas las demás comunidades, menos los padres Jesuitas que nada malograron⁴⁵.

En esta coyuntura fue relevante el mercedario fray Francisco de Solís, que ocupó la sede episcopal de Lérida desde 1701 hasta 1714. Celoso y entregado, realizó personalmente una visita pastoral durante tres años, confirmando a más de veintidós mil personas y accediendo a los lugares más remotos, a donde hacía cien años no se había visto ningún obispo. Sin embargo el signo político ha deslucido su labor pastoral, ya que fue presentado por Felipe V, y cuando la Ciudad fue tomada por los partidarios del archiduque Carlos, el padre Solís hubo de retirarse primero a Fraga y después a Jaca hasta que, en 1707, las tropas del duque de Orleans retornaron la ciudad y el obispo pudo volver. Durante esta época desempeñó también el cargo de virrey de Aragón. En 1708 fue nombrado para la sede de Ávila, que empezó a regir en abril del año siguiente; sin embargo, fue reprochado por el papa Clemente XI por haber tomado posesión de la diócesis antes de haber sido expedidas las bulas, y Solís dejó la diócesis. En 1711 fue electo obispo de Sigüenza, pero interrumpidas las comunicaciones con Roma, tardó más de dos años en ser preconizado y antes de tomar posesión fue promovido a Córdoba, cuya diócesis presidió hasta su muerte en 1716⁴⁶.

La comunidad funcionaba bien. Su bailía, zona exclusiva de recoger limosnas, era la provincia entera, así que no llegaban a todo los religiosos, por lo que el capítulo de 1740 repartió

---

⁴⁵ **Casadevall, fray Manuel**, *Libre Racional major*, manuscrito en el archivo conventual p 7: *Noticias históricas del Colegi de Santa Eularia*. **Olives**, párrafo 10, número 31.

⁴⁶ **Pleyán de Porta**, *Apuntes de la Historia de Lérida*, página 256. **Juan Gómez Bravo**: *Catálogo de los obispos de Córdoba*, volumen II, paginas 758 a 763. **Bartolomé Sánchez de Feria**: *Palestra Sagrada, o memorial de Santos de Córdoba*, volumen IV, página 450.

algunas veredas a otros conventos. El 18 de junio de 1748, visitando esta casa el provincial padre Ramón Soler observó que en tres años se habían colectado 921 libras con 16 sueldos y 8 dineros, para la redención, pero sólo una parte se había remitido a la caja provincial, así que dispuso el envío inmediato de 322 libras con 5 sueldos y 8 dineros⁴⁷. Eran siete los sacerdotes conventuales. Estaban bien, realizaban un intenso apostolado, contribuían copiosamente a la redención.

3. Tercer convento, en la calle San Antonio

Mas en 1759 una real Orden de Carlos III expolió a los Mercedarios de su convento para levantar en aquel sitio la Catedral Nueva. Los frailes quedaron atónitos y nuevamente en la calle. Al año siguiente ya había sido demolido el convento. Los religiosos de inmediato se movilizaron y se dieron a buscar nuevo solar. Había quedado inutilizado el Corral de las vacas de la Ciudad y allí pujaron los Mercedarios con las 6.829 libras 18 sueldos y 10 dineros que les pagó el Cabildo catedral. El ayuntamiento cobró 873 libras con 19 sueldos. Pero, porque les pareció pequeño el solar, demandaron utilizar el trozo de la muralla vieja, siéndoles concedida por la Intendencia General de Cataluña el 11 de noviembre de 1760. El gobierno ciudadano quiso hacer marcha atrás en su trato con los Mercedarios acerca del Corral de la vacas pero los Frailes no cejaron en su empeño. Y, procediendo, el 25 de noviembre de 1761 el obispo Manuel Macías Pedrejón puso la primera piedra. Ya en 1763 se comenzó a celebrar misa en el nuevo edificio y los religiosos pudieron habitarlo. El 28 de enero de 1764 los constructores de casas

---

⁴⁷ **Archivo del monasterio de El Puig**, *Llibre Major de Recibo y Gasto del Diner de la Santa Redenció del Colegi de la Mercè de Lleyda desde la visita de 1748*, folios 1, 2, 119 y 120 **ACA**, *Monacales. Hacienda*, volumen 2687, *Capítulos de la Provincia de Aragón*, folio 61. **Archivo del monasterio de El Puig**, papales del convento de Lérida.

Agustín Biscarri y Ramón Planes procedieron a visar la obra hecha para aceptar la obra y liquidar el pago. Estaban siete religiosos⁴⁸.

Estaba ya en marcha el culto del templo mercedario pero el lugar era provisional y pensaron en un nuevo templo en cuyo proceso, el año 1768, colocaron una reproducción de la imagen que, según pensaban, había sido tallada bajo la inspiración de san Pedro Nolasco.

Y, milagro, en 1792 ya se concluía la edificación de la iglesia soñada. La obra pareciera inviable por la pobreza económica de la comunidad y la penuria de los tiempos; pero intervino el Señor, y su divina providencia llamó al canónigo Agustín Montull, que costeó por entero el templo; tanto que los religiosos únicamente tuvieron que aportar 310 libras para compensar al arquitecto Pedro Celles que perdió en la obra, por haber dado un presupuesto excesivamente ajustado. La albañilería la ejecutó Pedro Luna. El 5 de mayo de 1792 consagró el templo el obispo Jerónimo María de Torres. Aunque no grande, la iglesia era hermosa: de una nave con tribunas, coro alto y seis capillas ondas asignadas al Cristo, al Ángel de la Guarda, a san José, a san Pedro Nolasco, a san Ramón Nonato, a san Serapio. El canónigo Montull así mismo costeó el retablo mayor, diseñado por el arquitecto barcelonés Trave, tallado por el escultor ilerdense Felipe Saurí, pintado por el dorador Miguel Fernández, también leridano, que jaseó algunas partes semejando mármoles. Constituían el monumento tres órdenes superpuestas de columnas: en el primero estaba el tabernáculo, todo dorado; en el segundo el camarín de nuestra Madre, con la

---

⁴⁸ **Olives**, párrafo diez, números 32 a 35. **Casadevall**, *Libre Racional major*, página 8. **ACA**, *Procesos Modernos* 1760, número 7B, número 4. **Archivo de la Pajería**, registro 906, **Cartulario** 907. **Archivo del monasterio de El Puig**, *Papeles del convento de Lérida*. **Pleyán de Porta**, página 418. AHPL, fondo noatrial de Lérida, notario Josep Castelló, manual 1764, signatura 514, folios 37 a 43.

imagen traída de Barcelona semejante a la que hay en la Basílica; encima Santa Eulalia abrazada a su cruz, rematando el escudo mercedario. A los lados dos magníficos zócalos ostentaban esplendidas estatuas de san Pedro Nolasco y san Agustín. Sólo decorarlo costó 464 libras; la comunidad únicamente pagó el proyecto, 64 libras con 19 sueldos y 4 dineros. Lo restante lo satisfizo el generoso canónigo sin más exigencia que se le cantara un aniversario en el aniversario de su defunción. Se terminó el retablo el año 1800⁴⁹.

Los frailes mercedarios no estaban satisfechos de su casa, que no dejaba de ser un conventico. Pensando en su engrandecimiento el 20 de enero de 1787, adquirieron el solar que mediaba entre el cenobio y la carretera por el importe de 406 libras con 3 sueldos y 9 dineros. En 1789 levantaron un muro para cerrar el espacio adquirido y compraron la casa de Jerónimo y Antonia Soler. Con estos solares se hizo la ampliación del convento entre 1795 y 1798 pagando las obras el padre general fray Pedro Nolasco Mora. En septiembre de 1799 comenzaron los trabajos del convento por delante de la carretera; no quedó concluido el monasterio, pero se hizo lo más principal: un bonito claustro, en torno a un patio con aljibe, y habitaciones mirando al río para una docena de religiosos⁵⁰.

Las cosas marchaban bien, muy bien. Pero llegan los problemas. En 1808 el gobierno municipal destinó el convento a Hospital militar. El 13 de mayo de 1810 las tropas de Napoleón tomaron la Ciudad; los religiosos huyeron como pudieron. Mártir auténtico fue el padre rector José Dalmau, los franceses lo cogieron con perfidia y estrago, obligándolo a subir al castillo para insinuar la rendición de los defensores; porque no lo

---

⁴⁹ Olives, párrafo diez, números 39-41, hojas 41 a 43. **Archivo del monasterio de El Puig**, *Papeles del convento de Lérida*.

⁵⁰ **Archivo del monasterio de El Puig**, *Papeles del convento de Lérida*. Así se mantuvo, pues en 1936 fue deformada la iglesia, pero no el convento.

lograron, luego lo apalearon y maltrataron; disfrazado de hortelano, huyó hasta Alcarrás, donde murió a consecuencia de los golpes recibidos el 23 de mayo de 1810. El convento y la Iglesia fueron saqueados, convertidos en pajar, prisión de rehenes y correccional de mujeres. Regresando los religiosos en 1814 encontraron un edificio absolutamente destartado comprobando cómo habían sido robadas sus alhajas y destruido su archivo⁵¹. Por los libros conventuales subsiguientes se ve que llevan una vida muy morigerada, viviendo de los productos de su huerto.

Y otro ataque: El 16 de junio de 1821 fue suprimido el convento por el Gobierno y nuevamente fue destinado a Hospital militar, el edificio fue arruinado y del ya escaso patrimonio lo poco que quedaba fue robado. Siguió el culto en el templo anexionado a la parroquia de san Lorenzo. Así hasta el 1 de enero de 1824⁵².

El 10 de agosto de 1835 fue el gran descalabro. Los cinco religiosos tuvieron que dejar su casa monacal, arrojados. La Desamortización fue un corte doloroso. En efecto, a la Virgen de la Merced acudían todos en esta Ciudad, grandes y pequeños, ricos y pobres, cuando se hallaban en tribulación, hasta el punto de que apenas moría alguno en Lérida sin que se le hiciera en nuestra iglesia la misa del Rescate, así llamada porque el estipendio tenía el recargo en la limosna de un real de vellón para la redención de cautivos. La devoción a la Virgen iba acompañada de la veneración a san Pedro Nolasco y a san Ramón Nonato, para cuyo culto postulaban por la ciudad los Mercedarios. Todos los días se hacía el rosario, los sábados se añadían, cantados, la Salve Regina, el Tota Pulchra y los gozos.

---

⁵¹ **Olives**, *párrafo diez*, número 45, hola 45v39-41. **Casadevall**, *Libre Racional major*, páginas 13 a 15.

⁵² **Olives**, *párrafo diez*, números 32 a 35. **Casadevall**, *Libre Racional major*, página folio 15 y 16

En los trances más difíciles de la Ciudad se hacían rogativas a la Virgen mercedaria, tal como en 1803 para pedir a Dios el triunfo sobre Napoleón, en 1822 para suplicar la protección divina contra la peste, luego contra el cólera morbo,...⁵³.

Mas en los tiempos de ausencia de los religiosos (1835-1887) se mantuvo el rescoldo mercedario. Fue exponente y motriz la cofradía de la Señora de la Merced, que funcionó en el oratorio de la Preciosísima Sangre establecido en 1870 por el chantre de la catedral don José Canals. Se hizo una imagen de la Virgen, vestida, para las funciones de primeros domingos; se imprimieron novenas, estampas y escapularios, se celebraban las fiestas con música, novena y sermón; mantuvieron las misas del Rescate. Incluso, más tarde se compró otra imagen para las procesiones de los primeros domingos⁵⁴.

Sólo en 1887 se pudo volver al convento, destinado hasta ahora a usos comunes. El 22 de octubre, a las 9 de la mañana, el padre José Antonio Garí bendijo la Iglesia con toda solemnidad, asistiendo ocho religiosos mercedarios. Aquel mismo día por la tarde fueron traídas solemnemente las imágenes que habían sido sacadas de nuestro templo; a las cuatro de la tarde salieron de la Merced, con cruz alzada, el Obispo, dos Canónigos y los ocho Mercedarios; llegados a la iglesia de la Sangre se ordenó la procesión: abría la cruz procesional, seguían dos larguísimas hileras de señores con hachas encendidas entornando las andas de san Ramón y san Pedro Nolasco; seguían cuarenta y dos sacerdotes, la imagen de Nuestra Madre y el Obispo; cerraba la música del Regimiento. Recorridas las calles Carretera, Pórticos, Mayor y san Antonio, el cortejo llegó a la Merced; se depositó la

---

⁵³ **Olives**, párrafo diez, números 42 y 43.35

⁵⁴ **Archivo del convento de Lérida**, *Cuentas del culto de Nuestra Señora de la Merced*, libro de 21x16cm.

imagen de la Virgen en su camarín, el Obispo hizo un emotivo sermón, se concluyó con la Salve Regina⁵⁵.

En 1841 el Gobierno había vendido el convento con su iglesia en dos propiedades, deviniendo a doña María Amalia Vignan Bernardín, que el 21 de diciembre de 1886 procedió a alquilar el convento a los Mercedarios en la persona del padre provincial José Antonio Garí. La iglesia estaba inservible pero doña María Amalia se propuso favorecer a la Merced encargando a un su sobrino y sucesores a proteger la Merced sin poder embargarla, manteniendo un arriendo como servicio gravoso. El arriendo era de 4.000 pesetas anuales para noventa y nueve años. El 24 de marzo de 1887 el Obispo de Lérida pidió a la reina regente la aprobación de un convento de padres Mercedarios; la real Orden llegó el 19 de abril, que comunicó el obispo Alfonso Martínez el día 26⁵⁶.

El 3 de octubre de 1887 el padre Garí obtuvo de Álvaro Mariano Jaques Quer la cesión perpetua en usufructo y la condonación del pago de arriendo, que quedó en 4.000 pesetas para aplicación perpetua de misas⁵⁷.

El 24 de septiembre de 1896 este convento se convirtió en casa de formación llegando siete estudiantes profesos desde El Olivar. El 20 de agosto de 1897 se marca un hito, mediante la compra de la fonda de San Luis para convertirla en colegio por la *Escritura de Venta perpetua otorgada por los consortes Don Antonio Abadal y Grau y Doña Dolores Queralt y Salat vecinos de esta capital a favor de los Reverendos Don Pascual Tomás y Quilez, Don Ramón Prat*

---

⁵⁵ **Archivo del convento de Lérida**, *Títulos de propiedad y Valores, Créditos y Deudas de este Colegio de la Merced de Lérida*, un volumen de 22x16 centímetros, encuadernado en tela

⁵⁶ **Archivo del convento de Lérida**, *Títulos de propiedad y Valores*, páginas 1 a 54.

⁵⁷ **Archivo del convento de Lérida**, *Títulos de propiedad y Valores*, páginas 53 y 54.

y Puig, Don Mariano Alcalá y Pérez, Don Tomás Tajadura y Tajadura y don Mariano Pina y Turón vecinos de esta capital. Autorizada por Don Pedro Abizanda Planes abogado y Notario del Ilustre Colegio del Territorio de la Audiencia de Barcelona con residencia en la ciudad de Lérida. El precio de esta compra fueron 60.000 pesetas⁵⁸.

Hacen historia: El 13 de octubre de 1887 llegó el padre Mariano Alcalá, superior, rector, provincial, general de la Orden, místico, gran director de almas. El 14 de septiembre de 1894 accedió desde El Olivar fray Manuel Sancho Aguilar, que permaneció dieciocho años estudiando primero, ordenándose presbítero el 18 de septiembre de 1897, enseñando en el colegio y el coristado, componiendo música, tratados místicos, zarzuelas, concurrendo brillantemente a los certámenes de la Virgen de la Academia. El 1896 vino el padre Faustino Decoroso Gazulla Calve, provincial y gran historiador. El 12 de febrero de 1920 se hizo cargo de la encomienda y del colegio el padre Francisco Gargallo. El 26 de agosto de 1905 arribó el padre Bienvenido Lahoz Láinez, rector, gran pensador y profeta de la pastoral penitenciaria. Pasaron hombres eximios, trabajaron incansablemente, llevaban estupendamente el culto pero el colegio no fue un acierto, empezó a languidecer, el 29 enero de 1926 el edificio se alquiló a la Pahería, y el 4 de marzo de 1932 se vendió. La comunidad se centró en el culto, la dirección espiritual,... Y muy bien. Pero llegó el terrible verano de 1936.

El 25 de julio fueron martirizados: El **padre Tomás Carbonell Miquel**, provincial; el 21 de julio aún dijo misa pública; lo hallaron los milicianos en el piso en donde se había retirado; preguntado si era sacerdote, respondió rotundamente: *Sí, y provincial de los Mercedarios*; ante lo que ellos exclamaron: *ah ¿con que cura y fraile?, pues no hemos perdido el viaje, vente con nosotros*; al llegar a la escalinata de la catedral lo acribillaron,

---

⁵⁸ **Archivo del Monasterio de El Puig**, papeles procedentes del convento de Lérida, que es un expediente de trece páginas en folio

Beato P. Tomás Carbonell Miquel,
Provincial de los Mercedarios, mártir.

dejándolo tendido en el suelo. El **padre Jesús Eduardo Massanet Flaquer**, repetía oculto en una buhardilla, *que venga lo que Dios quiera*; atrapado por los facinerosos fue llevado a golpes hasta la rambla de Aragón donde lo ametrallaron en plena calle, quedando tendido en el charco de su sangre; se había mostrado carismático en la predicación, disertando con facundia y fervor, particularmente, sobre la Eucaristía y la santísima Virgen.

El **padre Enrique Morante Chic**, que en el colegio ilderdense se había manifestado obediente, aplicado, humilde, sumiso, dócil, cariñoso, sencillo, bondadoso, tuvo un experiencia singular en puerto Rico, prendido en caridad y celo hasta repartir su propia comida; ahora dos muchachos lo arrastraron con un ronzal desde Grenyana hasta la estación del tren de Lérida, donde fue linchado.

En la noche del 19 al 20 de agosto en las tapias del cementerio, entre setenta y cuatro sacrificados, fueron inmolados tres Mercedarios: **Padre Tomás Campo Marín**, rector, gran generador de vida comunitaria, que comunicaba optimismo, imprimía a las celebraciones culturales esplendor y profundidad; sus grandes amores se cifraron en la Eucaristía y nuestra Madre. El **padre Francisco Llagostera Bonet**, como sacerdote y como religioso, se mostró siempre humilde, servicial, generoso. **Fray Serapio Sanz Iranzo**, hermano, servicial, humilde, dócil,

obediente; valía para todo, sacristán, cocinero, mandadero, profesor de párvulos.

El **padre Mariano Alcalá Pérez** estaba retirado en Lérida después de haber sido comendador, provincial, general; entregándose a la dirección de almas. En este trance se hallaba en su pueblo, Andorra de Teruel, y el 15 de septiembre lo transportaron hasta las tapias del cementerio; mientras lo segaban las balas, gritaba: *Viva Cristo Rey, viva la Virgen del Pilar.*

Comunidad Mercedaria de Lleida, mártirizados en el verano de 1936. De izquierda a derecha: P. Mariano Alcalá Pérez, P. Manuel Sancho, P. Tomás Carbonell Miquel, P. Tomas Campo Marín, P. Francisco Llagostera Bonet, Fray Serapio Sanz Iranzo, P. Jesús Eduardo Massanet Flaquer, P. Enrique Morante Chic.

En marzo de 1938, recién liberada Lérida, vinieron para posesionarse de la Casa los padres Manuel Gargallo Sancho, Bienvenido Lahoz Láinez y Jaime María Monzón Sanz. Hallaron que el convento mercedario no fuera perjudicado, salvándose la biblioteca y el archivo. En cambio la iglesia fue totalmente arrasada, robada y profanada; su espacio fue seccionado en dos alturas, para convertirlo en locales de diversión, cine y baile. Nunca volvió a recobrar su forma primitiva y, por más que se habló muchas veces, no se llegó a quitar el piso que cortaba el templo a la altura de las tribunas. Pero además rapiñaron todo los alemanes, los falangistas y Acción Católica; *saquearon y despojaron a su gusto.*

Fray Benjamín Arnáiz llegó con el padre Manuel Gargallo a la casa de Lérida nada más entrar las tropas nacionales. Fray Arnáiz vino desde Francia (a donde huyó de un batallón disciplinario, donde estaba esperando que lo fusilaran), tan miserable que la noche que durmió en Lérida una señora

amiga de Casa le dio cama y, habiendo *dejado su capote en un rincón de la habitación, los piojos que llevaba lo arrastraron hasta otro rincón de la alcoba*. Gravemente enfermo de disentería, fray Arnáiz se dirigió a su pueblo, aunque un médico le dijo que moriría por el camino; regresó luego y fue el comprador de la imagen de nuestra Madre: Se llegó con el padre Fabián a Barcelona a buscar una imagen (pues de primeras se puso en la iglesia una pequeñita que tenía el que fuera director del Instituto), calculo que en septiembre de 1939, y mientras el padre Fabián visitaba a su familia, fray Arnáiz se dio un vuelta por el paseo de Gracia viendo en el escaparate de la casa Reixach la imagen; entró, preguntó precio, le dijeron que valía 4.000 pesetas y la apalabró; volvió un rato después con el padre Elías Buj y la compraron. Esta imagen la talló la firma Reixach para una exposición que se tuvo en Montjuich antes de la Guerra; al estallar ésta, quedó encerrada en la exposición, y luego fue recuperada.

Se instauró desde mayo el culto, se abrió un pequeño colegio de setenta y cinco alumnos que quedaban preparados para el bachillerato, se restauró la cofradía, se actualizaron los Jueves eucarísticos. El culto se hizo intenso. En 1944 el padre Severiano Peláez fue constituido capellán de la cárcel provincial. Se fueron tallando preciosos retablos y altares por Ramón Borrás. Espléndidos fueron los seis años del comendador Tomás Domínguez (1949-1954) que rápidamente fundó un exuberante catecismo de niños, creó el paso del Señor atado a la columna, hizo labrar más retablos e imágenes, se desvivió en la cárcel, esgrimió su gran talento en la radio y la prensa; la novena de la Merced adquirió dimensión ciudadana. Con intermitencias, fue también muy notable la labor del padre Severiano Peláez con su saber y prudencia en el templo, en el confesionario y en la cárcel, así como el padre Mariano Lucas Elvira en el Instituto. La recolección y centralidad del templo de la Merced tenía imán;

como quedó bajita era muy fácil calentarla en invierno, había culto a todas horas, no faltaba jamás el confesor.

4. Convento en la periferia

Fue una decisión valiente en que mucho tuvo que ver el padre Severiano; dejar el dulce templo en el corazón de Lérida, e irse a un barrio periférico. El 24 de julio de 1973 se firmó el convenio con el obispado para crear la parroquia de San Ramón, que luego quisimos que se nominara de Nuestra Señora de La Merced. El 17 de enero de 1974 se vendió el inmueble de la calle San Antonio, previo un acuerdo con la familia que había cedido el edificio para cien años. El 2 de febrero de 1974 se puso el culto en un humildísimo barracón de madera.

Barracón donde se instaló provisionalmente la parroquia de Nuestra Señora de la Merced en *“Las Casetas”*.

El 3 de junio de 1974 se hizo la inauguración oficial de la comunidad en dos pisos de viviendas protegidas de los Bloques Juan Carlos. El 4 de diciembre de 1974 se celebró la última misa

en la iglesia de la calle san Antonio. Siguen unos años de humilde inmersión y de muchas limitaciones. Exponente de ello fueron el padre Juan Lorenzo Mezquita y, sobre todo, el padre Antonio Rodeles desde 1976, que tan bien empatizó con los pobres sobre todo con gran ascendencia sobre los gitanos, que lo consideraban su patriarca y árbitro.

Primer plano de la parroquia instalada en el barracón de "Las Casetas".

La Provincia Mercedaria tenía prisa y, así, el 7 de mayo de 1978 se puso la primera piedra de la nueva iglesia de la Merced. Se comenzó con la concelebración eucarística en la capilla de "Las Casetas" junto al colegio que había en ellas, el colegio Santa María de Gardeny; oficiando el señor Obispo y concelebrando los padres José Sesma provincial; Juan Lorenzo, Florentino Luis, Antonio Rodeles, Ignacio Zuñiga y Valentín Moliner, ecónomo provincial que puso gran empeño en estas obras.

Finalizada la misa, se procesionó al lugar del proyecto, y Monseñor Malla bendijo la piedra fundamental, en cuyo interior se colocó un pergamino con el texto: *Ramón Malla Call, obispo de*

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

Lérida, bendijo la primera piedra de este templo dedicado a Nuestra Señora de la Merced, bajo el pontificado de Pablo VI, siendo Maestro General Doménico Acquaro, provincial José Sesma, superior Juan Lorenzo, arquitecto Ignacio Clavera Borrás, empresa constructora Piñol-Mesalles-García, S.A. Lérida 7 de mayo de 1978. Lo firmaron Obispo, alcalde Ernesto Corbella, Provincial, Moliner, Florentino, Lorenzo; el documento se introdujo en una botella lacrada dentro de la piedra con periódicos, monedas y una medalla de nuestra Madre y de san Ramón. Benemérita fue en todo momento la labor del aparejador Fernando Clavera Borrás, que trabajó muy por encima de los honorarios.

Cruce de la avenida Pio XII con el Paseo de Ronda en el espacio recién urbanizado donde se iba a construir el nuevo convento y parroquia de la Merced de Lleida. Las filas de personas son la procesión del día de colocación de la primera piedra, que fueron desde “Las Casetas”, al fondo de la imagen, hasta el emplazamiento de la nueva parroquia.

El 25 de marzo de 1979 fue inaugurado el templo, a las 12:00 horas, con las palabras del padre provincial José Sesma: *le entregamos, señor Obispo, este nuevo templo que hemos levantado con sacrificio y amor. Aquí tiene pues esta nueva iglesia para el servicio de*

la comunidad y de la diócesis toda. A su vez en la homilía monseñor Malla expresó: *esta iglesia es signo de fe y amor, esta parroquia es sin duda un faro encendido en medio de la barriada, un signo patente de la presencia de Dios en medio de nosotros*. Asistieron el alcalde con su familia, el arquitecto, el aparejador, los constructores, la comunidad de Mercedarias Misioneras que vinieron en una excursión desde nuestra parroquia de Zaragoza, una buena representación del pueblo San Ramón, muchos feligreses y devotos de Lérida. Concelebraron veintiséis sacerdotes.

Alto relieve con la imagen de Ntra. Sra. de la Merced. Detalle del retablo del altar mayor de la parroquia. Obra de J. Raventós.

La vida parroquial comenzó a ser pródiga. La prensa local testimoniaba la acción. Al padre Juan Lorenzo Mezquita le sucedió el padre Antonio Legua, luego el padre Rafael Peralta. En octubre de 1988 accedió el padre José Navarro Rodríguez, por cuya diligencia se inició la construcción del convento el 7 de julio de 1990. Luego del movimiento de tierras, se colocó la primera piedra, culminando el 11 de junio 1991 con la bendición solemne de la vivienda, hermosa, capaz, dotada de

todos los medios para las tareas comunitarias y parroquiales. La Provincia Mercedaria hizo un esfuerzo enorme.

El 25 de septiembre de 2006 se constituyó la comunidad con los padres Joaquín Pina Pérez superior, Joaquín Millán Rubio

párroco, Antonio Criado Rodríguez, capellán de la cárcel y fray José Antonio Guerrero Campos. El trabajo era ingente. El padre Pina con innumerables actividades para niños y jóvenes, catequísticas, culturales y deportivas; aparte de trabajar en la cárcel y llevar el hogar Mercedario de reinserción. El padre Millán se emplazó en mejorar la liturgia, embellecer el templo y plasmar nuevas iniciativas de catequesis, como serán el montaje de monumentales belenes, la creación de un grupo de más de sesenta personas que harán teatro religioso con el Belén viviente, la Pasión del Señor, la Manifestación de la Virgen para fundar la Orden de la Merced, que será representada incluso en la Catedral de Barcelona, en el santuario de Montserrat, el monasterio de Poblet etc. El padre Antonio se inmiscuirá profundamente en la tarea educativa de san Juan de Dios de Almacellas, además de la capellanía de la cárcel.

La procesión del Viernes Santo con el Cristo en la columna alcanza límites grandiosos hasta llegar a participar un centenar de cofrades vestidos de hábito blanco con la banda de bombos y tambores creada por padre Pina.

Cobra gran importancia Caritas parroquial auxiliada por el Banco de Alimentos y sustentada por una docena de voluntarios. Los veranos se enmarcan en excursiones para adultos; convivencias, campamentos y torneos internacionales de fútbol para jóvenes y niños.

La comunidad de Lérida, se implicó desde el primer momento en el proceso de beatificación de los diecinueve mártires Mercedarios de 1936. De esta comunidad fueron siete de los martirizados. El 13 de octubre de 2013 se celebró el acto de beatificación en Tarragona y a él asistimos ciento setenta y cinco feligreses. El siguiente día 19 se tuvo en la parroquia una magna celebración en la que participaron el padre General de la Orden, el obispo mercedario Ulises Gutiérrez, los padres provinciales de

Aragón, Castilla, Perú, Chile, Argentina, Roma, Quito, Méjico y Brasil, y el gobierno General de la Orden. Después de la misa fue bendecido por monseñor Ulises Gutiérrez el retablo de los Mártires, elaborado por Talleres de Arte Granda, ya instalado el 6 de junio de 2012.

Actualmente constituyen la comunidad los padres Vicente Zamora Martín, Francisco Gargallo Gimeno, Carmelo Portugal Covarrubias, Ignacio Blasco Guillén, José Leonardo Sánchez Contreras y fray Blas Rubio Margelí que están realizando una gran tarea de evangelización a través de los Cursos Alpha y los Grupos Hakuna. A su labor en el centro penitenciario, un hogar Mercedario de reinserción, la capellanía del Hogar San José, el centro asistencial de San Juan de Dios de Almacellas, han incorporado la asistencia a la parroquia de San Pablo.

Grupo escénico del Belén viviente.

Fray Joaquín Millán Rubio

Pontificia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida

Certamen Marià⁵⁹
(literari i audiovisual) en honor a la
Mare de Déu de la Mercè,
patrona de l'Orde de la Mercè,
amb motiu del vuit-cents aniversari de la seva fundació.

L'Acadèmia Mariana de Lleida, amb motiu de la celebració de la festivitat de la Mare de Déu de l'Acadèmia, patrona de Lleida, convoca el Certamen Marià (literari i audiovisual) en honor a la Mare de Déu de la Mercè, patrona de l'Orde de la Mercè, amb motiu del vuit-cents aniversari de la seva fundació, el qual es regirà per les següents:

Bases generals

1.- L'edició del certamen d'enguany estarà organitzada en quatre seccions, la primera oberta a la participació dels escriptors que vulguin fer la seva aportació poètica, la segona dedicada a treballs d'investigació, la tercera adreçada als participants en edat escolar que aportin la seva composició literària, i la quarta destinada a treballs audiovisuals, en format digital, realitzats amb les noves tecnologies. El solemne acte final del Certamen es celebrarà el proper dia 7 d'octubre de 2018, al Paranimf de l'Acadèmia Mariana de Lleida.

---

⁵⁹ Tot seguit es reprodueixen la convocatòria i les bases del Certamen tal com van ser editades, per tal de facilitar l'apreciació de com havia de ser l'edició d'enguany (2018) i els requisits que havien de satisfer les persones que hi participessin.

2.- Les obres que concorrin a aquest Certamen portaran la referència a la secció, apartat o categoria a la que es presentin i un *lema identificatiu*, quedant fora de la participació aquelles que explicitin les dades d'identitat de l'autor.

El *lema identificatiu* es repetirà de forma visible en la plica constituïda per un sobre tancat, a l'interior del qual hi constarà el títol de l'obra i les referències identificatives de l'autor (nom, número de D.N.I., Passaport o N.I.E, l'adreça postal, l'adreça electrònica, telèfon,...). Queda prohibida la utilització de pseudònims o qualsevol altre tipus de suplantació de personalitat.

En el cas dels participants a la secció d'escolars, caldrà incloure dins del sobre la fotocòpia del document d'identificació que s'acrediti, o del Llibre de Família, per tal de poder constatar l'any de naixement. També caldrà fer esment al centre escolar on l'autor cursa els estudis.

En la secció dedicada a treballs multimèdia, l'autoria pot ser individual o en equip format per varies persones.

3.- Les obres participants a les seccions d'obres poètiques, d'investigació o d'autors en edat escolar (les seccions primera, segona i tercera), es presentaran per quintuplicat. Les que ho facin a la secció audiovisual només caldrà que presentin dos exemplars.

Les obres presentades i les pliques corresponents es remetran, en un sobre tancat, al Secretari de l'Acadèmia Mariana de Lleida, carrer Acadèmia nº 17, 25002 Lleida. Al sobre, les dades del remitent només faran constar l'adreça del que fa l'enviament, sense el nom.

Com a límit per a la presentació s'estableix el 26 de juliol de 2018, data en la qual es tancarà l'admissió d'obres i el termini quedarà definitivament exhaurit.

4.- L'Acadèmia Mariana constituirà un Jurat, el qual determinarà quines són les obres que mereixen esser guardonades. Aquest Jurat haurà de decidir i resoldre les diferents situacions que es puguin presentar més enllà del que especifiquen aquestes bases. El Secretari de l'Acadèmia, el qual actuarà amb veu i sense vot, formarà part del Jurat i s'encarregarà d'aixecar la corresponent acta amb el resultat final de les deliberacions. Els membres del Jurat no podran

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

participar com autors en el Certamen. La composició del Jurat es farà pública en l'acte de lliurament dels premis.

5.- En el moment de valorar les obres participants, el Jurat tindrà en consideració, per un costat, el valor artístic, estètic, literari i comunicatiu de cada obra, i, per un altre, la qualitat i profunditat dels treballs des del punt de vista espiritual, mariològic i religiós.

A banda dels premis establerts, el Jurat podrà concedir les mencions que cregui merescudes, tot i que sense cap mena de dotació econòmica.

6.- Els concursants premiats seran avisats personalment per tal que puguin preveure la seva assistència a l'acte de lliurament dels premis. A més a més, el resultat del Certamen serà publicat en els mitjans d'informació locals.

7.- Les obres premiades quedaran en propietat de l'Acadèmia la qual les podrà publicar i utilitzar de la manera que cregui oportuna dins la seva activitat pastoral o cultural habitual. En tot cas, sempre es farà ressenya de l'autor.

8.- Quedaran excloses de participar aquelles obres que manifesta o subliminalment ofenguin el sagrat, atemptin contra la consciència i el sentiment dels cristians o que siguin irrespectuoses amb les persones i la seva fama.

9.- Tots els participants en el Certamen hauran d'acceptar les presents bases i sotmetre's al que elles especifiquen. En els possibles casos en els que alguna circumstància hagi quedat sense solució després de l'aplicació de les mateixes, els implicats acceptaran les decisions del Jurat.

10.- L'Acadèmia conservarà les obres no premiades durant un termini que finalitzarà el 28 de desembre de 2018 per tal que els autors que estiguin interessats en recuperar-les puguin passar a fer-ho. En cap cas, però, es mantindrà correspondència amb ells, raó per la qual s'aconsella que es quedin còpia de les obres presentades.

Seccions i premis

11.- La secció literària dedicada als escriptors que vulguin fer la seva aportació poètica, la qual s'haurà d'escriure en vers tot i que la tècnica i el tipus de poesia queden a determinar pel gust de l'autor, constarà dels següents apartats, els quals estaran dotats amb els premis que s'indiquen:

11.a.- *Flor natural*: treballs poètics en vers dedicats a mostrar l'experiència profunda d'amor vers la Mare de Déu (el sentiment, l'estima, la devoció o la vivència íntima de relació amb ella), considerant especialment *Maria alliberadora de captius*. **Premi de l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida: Flor natural i 1000 €** al millor treball presentat en aquest apartat.

11.b.- *Treballs poètics en vers*, adreçats a expressar l'espiritualitat, la transcendència i la religiositat que inspira la Mare de Déu de la Mercè, tot partint dels sentiments i la vivència interior de l'autor vers ella. **Premi de l'Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida: 500 €** al millor treball presentat en aquest apartat.

11.c.- *Treballs poètics en vers* adreçats a expressar la vivència interior, que hom pugui experimentar vers la Mare de Déu de l'Acadèmia. **Premi de L'Orde de Nostra Senyora de la Mercè i la Redempció dels Captius: 500 €** al millor treball presentat en aquest apartat.

12.- La secció d'investigació constarà dels següents apartats, els quals estaran dotats amb els premis que s'indiquen:

12.a.- *Treball de reflexió i aprofundiment* en prosa, adreçat a l'estudi de qualsevol aspecte mariològic, considerant especialment *Maria, alliberadora de la humanitat i salvació dels oprimits*. **Premi de l'Institut d'Estudis Ilerdencs: 500 €** al millor treball presentat en aquest apartat.

12.b.- *Treball d'estudi i aprofundiment* en prosa sobre qualsevol aspecte relacionat amb la fundació de l'Orde Mercedària, el desenvolupament de la seva tasca al llarg de la història o a la societat actual. **Premi de la Fundació Obra Mercedària: 500 €** al millor treball presentat en aquest apartat.

13.- Els autors que concorrin a la primera i la segona seccions podran fer-ho amb una obra diferent per cada apartat. Tots els

guardonats en aquestes seccions rebran el corresponent diploma acreditatiu.

14.- La secció dedicada a participants en edat escolar constarà de les següents categories, per cadascuna de les quals s'estableixen tres premis:

- 14.a.- *Treball de reflexió i aprofundiment* sobre el tema *Quan la joventut esdevé subjugada i sotmesa: la necessitat del perdó per arribar a la llibertat*, fet per alumnes nascuts en els anys 2000 i 2001. Premis dotats amb 350, 200 y 150 € atorgats pel **Departament de Cultura de la Generalitat**, als tres millors treballs presentats en aquesta categoria.
- 14.b.- *Composició escrita* (redacció imaginant una situació de relació entre estudiants) parlant de *Què va passar quan ens vam perdonar?*, feta per alumnes nascuts en els anys 2005, 2004, 2003, i 2002 (1r, 2n, 3r i 4t d'E.S.O.). Premis dotats amb 250, 150 y 100 € atorgats per **CaixaBank ("La Caixa")**, als tres millors treballs presentats en aquesta categoria.
- 14.c.- *Composició escrita* (redacció) parlant de *...I a mi, qui m'ajuda?*, feta per alumnes nascuts en els anys 2008, 2007, i 2006 (4t, 5è i 6è d'Educació Primària). Premis dotats amb 250, 150 y 100 € atorgats pel **Grup d'Empreses Romero Polo**, als tres millors treballs presentats en aquesta categoria.

El valor dels premis d'aquesta secció es farà efectiu mitjançant un val per l'adquisició de llibres o material escolar. Tots els guardonats rebran el corresponent diploma acreditatiu.

15.- Els participants a la secció d'edat escolar només podran presentar una obra a la categoria que els correspon segons l'any del seu naixement. L'Acadèmia Mariana agraeix als centres escolars la difusió que facin del Certamen, el fet que motivin llurs alumnes per la seva participació i els orientin en la realització dels treballs i com presentar-los. Tret que alguns alumnes es presentin de manera individual, es demana als centres escolars que facin la selecció de les obres que realment cal presentar al Certamen. En l'entrega dels premis es farà esment dels centres on estudien els guardonats.

16.- Els treballs presentats en qualsevol de les seccions literàries del Certamen podran estar escrits indistintament en català o castellà, hauran de ser originals i no haver estat publicats anteriorment. Tant les obres escrites en vers com les escrites en prosa s'hauran de presentar en fulls Din A-4 escrits per una sola plana, amb lletra tipus Times New Roman, de mida 12 i amb un interlineat d'1'5 línies. L'extensió dels treballs queda a determinar per l'autor, aconsellant-se que els poètics no excedeixin el centenar de versos per la *Flor natural*, ni 75 en els altres poemes, i els treballs d'aprofundiment en prosa estiguin entre els 10 i els 30 fulls. En la secció escolar s'estableix que l'extensió dels treballs serà d'1 foli per la categoria d'Educació Primària, de 2 per l'E.S.O. i de 3 pels nascuts els anys 2000 i 2001.

En qualsevol categoria, si l'extensió de l'obra és superior a una plana, es presentarà també, en full apart, una síntesi explicativa del treball d'una pàgina d'extensió com a màxim.

17.- S'estableix una secció del Certamen amb un únic premi, per tal de premiar obres audiovisuals realitzades amb noves tecnologies:

17.a.- *Treball audiovisual* en format digital, adreçat a mostrar *Els nous captiveris i Maria com a redemptora de captius en el segle XXI. Premi del Centre Comercial Albert Soler*, dotat amb 500 €, al millor treball que concorri a aquesta secció.

17.b.- La durada del treball audiovisual serà d'un màxim de cinc minuts i es presentarà en format CD o DVD de dades, amb un arxiu Quicktime (.mov) o MPEG. La resolució haurà de ser de 1280 x 720 o superior.

17.c.- El Jurat centrarà la seva valoració en la capacitat divulgadora, la creativitat i l'interès del vídeo al tractar el tema. L'excel·lència tècnica serà un aspecte a tenir en compte, encara que no el fonamental.

17.d.- En la presentació del treball haurà de visualitzar-se el text següent: *Certamen Marià convocat per la Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida en honor a la Mare de Déu de la Mercè. 7 d'octubre de 2018*. Tot seguit apareixerà el títol de l'obra i el lema amb el que es presenta. En cap cas no podrà aparèixer referència alguna a l'autor o equip que l'hagi realitzat. En un sobre a part s'escriurà el lema i en el seu

interior les dades identificatives de l'autoria tal com es descriu en la base número 2 d'aquesta convocatòria.

- 17.e.- Els treballs audiovisuals presentats hauran de ser originals i no haver estat publicats anteriorment. L'idioma que hagin d'utilitzar, en el seu cas, podrà ser indistintament el català o el castellà.
- 17.f.- L'autor o el representant legal del projecte es compromet, així mateix, a que les imatges i les músiques també siguin originals o, en el seu cas, a disposar del permís necessari per utilitzar-les, el qual haurà d'adjuntar si així ho requereix l'organització del certamen. Els participants, doncs, assumeixen que l'obra entregada és de la seva total autoria i que els seus drets d'explotació no han estat cedits o promesos a tercers en exclusiva, i es comprometen a no presentar obres sobre les quals no tinguin drets d'explotació degudament acreditats. Per aquest motiu, els participants assumeixen tota responsabilitat davant qualsevol tipus d'acció i/o reclamació, administrativa o judicial, que s'arribés a formular contra l'Acadèmia Mariana per qualsevol persona física o jurídica que es considerés amb dret sobre l'obra de la que els participants assumeixen ser legítims titulars.
- 17.g.- El treball es presentarà a la Secretaria de l'Acadèmia Mariana de la manera que està descrit a les bases 2 i 3 d'aquesta convocatòria.
- 17.h.- El Secretari de l'Acadèmia es ficarà en contacte amb l'autor del treball guardonat per tal que pugui fer una segona edició en la que inclourà, a més a més de l'epígraf senyalat en la base 17.d, el seu nom com a autor i els crèdits corresponents que ell consideri que s'han d'incorporar, remetent aquest arxiu a l'Acadèmia abans del dia 1 d'octubre de 2018 per tal de poder-ho projectar durant el certamen. Aquesta segona edició l'entregarà en un arxiu en format Quicktime (.mov) o MPEG, reproduït en tres discos amb format DVD. L'obra quedarà com a propietat de l'Acadèmia segons consta a la base número 7 de la convocatòria.
- 17.i.- El treball guardonat rebrà el corresponent diploma acreditatiu.

Que Maria, excels exponent de la bondat, la sensibilitat, la delicadesa, l'espiritualitat i la bellesa, inspiri els participants en aquest Certamen que es convoca en el seu honor.

Moment del 151è Certamen Marià celebrat al paranimf de l'Acadèmia el set d'octubre de 2018.

Els presentadors Montse Cauapé i Albert Font conduint el Certamen Marià celebrat al paranimf de l'Acadèmia el set d'octubre de 2018.

● Programa de l'acte de lliurament de guardons del Certamen Marià

Tot i que el certamen s'inicia amb la convocatòria del mateix i comprèn el període en el que els autors preparen les seves obres i les lliuren a la Secretaria de l'Acadèmia Mariana, el de deliberació del Jurat i el d'entrega de guardons, aquesta darrera fase és la que tothom reconeix pròpiament com a certamen, la qual, enguany, va començar a les sis de la tarda. L'acte va estar presidit per les següents personalitats:

- **Sra. Directora de la Fundació Obra Mercedària**, Nuria Ortín
- **Representant de la Diputació Provincial**, Sr. Francesc J. Cerdà Esteve
- **Sr. Dir. Acadèmic de l'Acadèmia Mariana**, Joan Viñas i Salas
- **Pare Provincial dels Mercedaris**, Fra José Juan Galve
- **Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida**; representat per la Sra Rosa Maria Salmerón (regidora)
- **Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Lleida**, Mons. Salvador Giménez Valls

Cal senyalar que el representant del Departament de Cultura de la Generalitat es va haver. Així mateix, l'Alcalde de la ciutat va haver de ser representat per la Sra. Sra Rosa Maria Salmerón, Regidora d'Educació de l'Ajuntament de Lleida.

A continuació es presenta el programa amb el que es va desenvolupar el Certamen Marià de l'any 2018, el qual es va celebrar al paranimf de l'Acadèmia Mariana. Van ser els presentadors la Montserrat Caufapé i l'Albert Font

CERTAMEN MARIÀ EN HONOR A LA MARE DE DÉU DE LAMERCÈ

Patrona de l'Orde Mercedària

7 d'octubre de 2018

18:00 h Salutació i inici del Certamen

- ⊙ Entrada de les autoritats i les Pubilles d'Honor de Lleida
- ⊙ Aportació de la mantenidora: Natàlia Méndez i Andrés

- ⊙ Presentació del Jurat i lectura de l'acta del veredict
- ⊙ Entrega de guardons als autors de les obres guardonades
- ⊙ Lliurament de la *Flor natural* i ofrena a la Verge Maria

- ⊙ Salutació de la representant de la Fundació Obra Mercedària
- ⊙ Salutació del representant de la Diputació
- ⊙ Salutació del Pare Mestre General de l'Orde de la Mercè
- ⊙ Salutació del Director de l'Acadèmia Mariana
- ⊙ Salutació de l'Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida
- ⊙ Salutació de l'Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Lleida

- ⊙ Lectura de la *Flor natural* i les altres obres premiades
- ⊙ Ofrena literària a la Mare de Déu
- ⊙ Projecció de l'audiovisual premiat

- ⊙ Concert ofert per la *Coral Sant Ramon*

● Paraules de la Mantenedora del Certamen

Maria en la cruïlla dels nostres captiveris.

Natàlia Méndez i Andrés⁶⁰

Benvolguts i benvolgudes autoritats, amics i amigues,

Deixeu-me començar agraint als organitzadors del certamen que hagin pensat en mi com a mantenedora. Us diré que em va sorprendre, i ara mateix estic en una mena d'estat de pànic per la responsabilitat que suposa adreçar-vos aquestes paraules.

Des que em van demanar que fos la mantenedora m'han ressonat diverses coses que vull compartir amb vosaltres.

---

⁶⁰ Nascuda el 1975 a Barcelona. És llicenciada en psicopedagogia per la Universitat Ramon Llull; es formà com a psicoterapeuta centrada en la persona a l'IFRDP de Dijon, i es llicencià en psicologia a la UNED. Actualment cursa, a la Fundació Vidal i Barraquer, el postgrau d'acompanyament espiritual.

Primer una cançó repetitiva; he descobert, després, que la frase s'inspira en una d'en Joan Sales. Diu així. *“Déu dels vençuts, dels sants i els moribunds. Déu dels vençuts, dels pobres i els perduts. A qui seguiré si no a tu? Tu un vençut, has vençut”*.

Ha estat com una música de fons... vençuts, pobres, perduts... gent que aparentment ho té tot perdut, sense esperança, sense llibertat, sense possibilitat... I la mirada en el Crist a la creu, vençut. Havent estat pres, havent callat, havent rebut, havent viscut el dolor, el mal, el desconcert, la injustícia... i aquest és l'Ell a qui volem seguir. I sabem que ha vençut. Però això no li ha estalviat res. I això també ho sabem.

La segona imatge que m'ha ressonat ha estat el sí de Maria. I en aquell sí, la seva presència. He tingut present Maria, en la Mare de Déu de la Mercè, en la Verge Blanca, però sobretot, veient a Maria sola en pregària i amb un àngel apareixent-se i donant-li la notícia que canviaria el món. Me l'he imaginada morta de por tot i que l'àngel li deia que no en tingués. Me l'he imaginada valenta, prou valenta per preguntar com era possible tot plegat. Me l'he imaginada mentre pel cap li creuaven mil

---

Del seu recorregut professional destaquen els 4 anys dedicats a assumir la secretaria general del MIEC-Pax Romana (Moviment Internacional d'Estudiants Catòlics), amb seu a París, dels quals du el record del treball internacional en un equip intercultural, així com la consciència de ser part d'una Església universal en la que cada persona és un món extraordinari.

Ja a Lleida, la seva història va lligada al servei realitzat durant 14 anys com a directora d'Arrels Sant Ignasi, viscut des del compromís amb les persones sense llar en la doble vessant d'atenció directa i d'incidència pública, i això al costat de l'enyorat Joan Suñol Sj (de qui va aprendre tossuderia, insistència, i una mirada valenta i esperançada) i d'un equip creatiu, implicat, compassiu, alegre, voluntari i professional que ha tingut la joia de poder acompanyar. Ha estat recentment mereixedora de la medalla a la solidaritat de la Ciutat de Lleida, que sap compartida amb tots els seus companys de viatge. Actualment coordina el Servei d'Atenció Espiritual i Religiós de St. Joan de Déu Terres de Lleida. Des de fa 15 anys forma part d'un grup de revisió de vida del Moviment de Professionals Catòlics, i actualment n'assumeix la presidència

pensaments (“aquest àngel s’ha equivocat, això no va per mi”; “què dirà Josep de tot plegat”; “com explico això a les meves amigues”; “ara la notícia no em va bé, digues-m’ho d’aquí a tres anys...”; i tantes d’altres coses que se li podien passar pel cap). I l’he vista dient un Sí, el Sí nascut de la confiança profunda. Un Sí lliure, que va més enllà de tot i es centra només en una relació d’amor profund, que s’abandona a la voluntat del Senyor. Un sí que trenca totes les cadenes del què diran, del que era lògic que fos, del destí que la seva societat li tenia preparat.

I en tercer lloc, he tingut presents les persones que he acompanyat, amb la pregunta de fons de si he pogut ser una eina al servei de la seva llibertat. Si he sabut estar disponible a l’acció de Déu en ells, desitjant haver estat només la creua necessària durant un temps del seu viatge, un viatge que els empenyi a volar cadascú cap on ell desitja.

També he tingut molt presents persones concretes, que estimen la Verge Maria amb una profunditat dolça i reverent, viscuda des del detall, des del respecte i la bellesa, la devoció de les quals em corprèn i m’admira.

Intentaré, al llarg d’aquesta estona, parlar primer dels captius, de les situacions que són captiveris per a tants. En les constitucions de l’Orde de la Mercè, ens diuen que *“les noves formes de captivitat es donen allí on hi ha una situació social en la que concorren les següents condicions:1-És opressora i degradant de la persona humana, 2-neix de principis i sistemes oposats a l’evangeli, 3-. Posa en perill la fe dels cristians, i 4-. Ofereix la possibilitat d’ajudar, visitar i redimir les persones que es troben dins d’ella”*. En aquest punt parlaré una mica de la meva experiència en el treball amb les persones que viuen directament aquestes situacions.

Després us proposo fer un pas més enllà, i és que quan hi ha captius és perquè hi ha qui empresona i qui és empresonat. Si

hi ha captiveris és perquè hi ha captius i carcellers. On ens situem nosaltres?

I anant més a fons, farem esment a nosaltres mateixos, a la nostra llibertat i als nostres captiveris.

I acabarem recordant-nos del Qui realment ens allibera, i de com la Mare de Déu ens mostra camins.

Els captius

Hem pensat en tu per la teva dedicació als captius, em van dir. Han estat 14 anys dedicats al món d'exclusos, de pobres, de rebutjats... Les anomenades persones en situació de sense llar, i d'entre elles, les persones amb toxicomanies, sense papers, vulnerables... Persones que vivien en la pròpia pell les injustícies d'una societat que no cuida dels més febles, dels qui més ho necessiten. Persones supervivents, amb històries personals trencades, que tenien ànima de superherois, per tot el què vivien i afrontaven, a voltes de manera inadequada, sí, però amb capacitat i dignitat. Dignitat malmesa, però seva i profunda, que podien redescobrir,... Però no havia parlat mai de "captius". Ara acompanyo persones que viuen malalties mentals o trastorns, dins les quals el desig de fer una vida "normalitzada" (i normalitzada ho poso sempre entre cometes, perquè ves a saber què deu ser exactament) lluita contínuament amb la realitat de patiment,... I tampoc se m'hauria acudit, de bones a primeres, parlar de "captius".

I tanmateix... *captiu*, diu el diccionari, vol dir caigut en el poder d'algú que el priva de la seva llibertat. I tots ells, tots, comparteixen aquesta experiència.

Em venen tantes persones al cap i al cor... algunes han pogut anar refent la seva vida, d'altres han mort, d'altres continuen amb la seva lluita per sortir de la seva presó personal.

He estat al seu costat professionalment i vital, en primera persona algun cop, però sobretot pensant estratègies, estructures, projectes... sempre a dins el cor el desig de crear entorns acollidors, d'oferir espais càlids on la persona pugui créixer, desenvolupar-se, aprendre a confiar, mirar endins i atrevir-se, quan pot, a tirar endavant, a la seva manera.

I d'ells he après molt.

Potser el primer que he après és que, això d'ells, no val. No hi ha un ells, sinó un nosaltres, un nosaltres del qual tots formem part. Que les seves lluites, els seus patiments, els seus somnis, són tan diferents i personals, i alhora tan iguals i humans, com els dels qui no tenen damunt l'etiqueta d'exclusos.

Però també he après que el seu patiment té arrels en una societat que no només no cuida els més febles sinó que els menysté, els roba la capacitat de decisió, els culpabilitza i els nega les segones oportunitats.

I això no vol dir que no hi hagi, sovint, responsabilitats personals en les situacions que viuen. Però no sóc jo qui jutja, i no em sento en condicions de llençar la primera pedra...

Recordo el primer cop que vaig entrar al centre obert d'arrels Sant Ignasi. Hi havia persones sense llar berenant, fent una capcinada, jugant al dominó... feia calor, jo m'ho mirava i un d'ells em va dir "nena, vine a jugar aquí". Em vaig sentir acollida. Se'm va eixamplar el cor i vaig anar a jugar amb ells. Fins i tot em van deixar guanyar una partida. Jo que anava a acollir era l'acollida, s'havien intercanviat els papers. I de cop i volta vaig perdre la por; i em vaig fer més humana.

I a mesura que anava coneixent persones, que anava escoltant, que anava acompanyant m'adonava que creixia el

doble moviment intern. L'acollida incondicional cap a elles i les seves circumstàncies, l'empatia, el respecte profund a la seva dignitat, el desig d'estar al costat per oferir un lloc segur on imaginar futurs... i la consciència de formar part d'unes estructures socials injustes que deixen a massa gent als marges.

L'accés a l'habitatge, l'accés a la plena ocupació, l'accés al gaudi dels drets bàsics ciutadans... tot plegat muntanyes altíssimes i plenes de traves per les persones sense recursos. I, per si les dificultats objectives fossin poques, la lluita contra l'estigma, allò que circula socialment de forma impune. *"Aquest que està al carrer s'ho ha guanyat"*, *"perquè no treballa a la seva edat?"*, *"jo sé, perquè m'ho ha dit la veïna del segon, que no ho necessita"*, *"els immigrants saturen el sistema sanitari"* i tants d'altres prejudicis que ofeguen la persona, cada persona, en un mar de generalitats en el qual ens és molt fàcil oblidar el dolor de l'altre que és altre. El dolor, però també la seva identitat, el seu ser, els seus drets.

Dèiem que les situacions de captivitat existeixen quan hi ha situacions socials que neixen de principis oposats a l'evangeli, són degradants per la persona humana... i tanmateix, aquests captiveris, que no ens haurien de deixar indiferents, ens provoquen més aviat ganes d'ignorar-los o ganes d'amagar-nos. I aleshores transformem les víctimes en culpables, amb aquell "*tu ets responsable de la teva vida*" "*tu pots emprendre*" "*tu pots construir el teu somni*"... i si no ho fas, o si no pots, o si fracasses (tot i que, segons la moda, el fracàs no existeix) és culpa teva. I aquestes frases, que esperonen i animen tenen una part enverinada, perquè el "tu", el "tu sol", no existeix. Tu ets en societat, tu ets en relació, i les teves circumstàncies existeixen. I tu ets també vulnerable, i tu també necessites un cop de mà. Redemptora dels captius, prega per nosaltres... per nosaltres els captius, però també per nosaltres que sense adonar-nos-en, amb el nostre llenguatge, amb el nostre fer, amb la societat on ens sentim còmodes, estem empresonant-ne d'altres.

Perquè si hi ha captius, és perquè hi ha qui empresona, qui els priva de la llibertat.

I qui priva de la llibertat?

No sé si tots hem sentit aquell conte, preciós, de Galeano, *ocells prohibits*. Us l'explico:

1976, penal de Llibertat. Els presos polítics uruguaians no tenen dret a parlar sense permís, riure, cantar, xiular, caminar de pressa ni saludar a un altre pres. Tampoc poden rebre fotos o dibuixos de dones embarassades, parelles, papallones, estels ni ocells.

Didazco Pérez, mestre d'escola torturat i pres "per tenir idees ideològiques", rep un diumenge la visita de la seva filla Mirai, de 5 anys. La nena portava un dibuix d'ocells i els censors carceraris li trenquen abans d'entrar.

El Diumenge següent apareix Mirai amb un dibuix d'arbres. Els arbres no estaven prohibits i el dibuix passa.

Didazco, orgullós, es desfà en elogis davant l'obra de la seva filla. Bo i observant amb deteniment els arbres, se n'adona dels fruits que hi pengen. Centenars de cercles aparellats guarnien les capçades.

- quins fruits són? Cireres?

La nena el tallà en sec:

- Calla, tonto! Que no veus que són els ulls dels ocells que t'he dut d'amagat?

És bonic, en el conte, la capacitat d'esperança de la Mirai, recordant la llibertat al seu pare, havent amagat ocells que volen lluny en un arbre. I és bonic llegir la llibertat interna del pare, capaç d'elogiar i mirar atentament un dibuix malgrat estar tancat en una presó.

La presidència del certamen en un moment de la intervenció de Natàlia Méndez.

És cert que hi ha una llibertat que, quan la coneixem i la vivim, ningú no ens podrà prendre mai. Víctor Frankl en parla a "l'home a la recerca de sentit". Ell, que havia viscut camps d'extermini nazi, va ser capaç de copsar i posar paraules a aquesta realitat. No som lliures de triar les circumstàncies que vivim, però sí de triar l'actitud que elegim per viure-les.

I tanmateix... no crec que això justifiqui que no passa res si hi ha camps d'extermini. O que no passa res si deixem que les persones dormin al carrer encara que hi hagi pisos buits. O que

no donem oportunitats laborals a persones perquè hi ha uns buits difícils d'explicar en una entrevista. O que per llogar una habitació exigim proves o una sèrie de condicions que tenen a veure amb un passat ja superat. O que posem a la presó persones que ni tan sols han estat jutjades.

I és que per molta llibertat interna que es pugui tenir i viure, no podem acceptar tranquil·lament viure en una societat que normalitza oprimir, que normalitza excloure i que priva de la llibertat als seus membres més febles.

Nosaltres, els "normalitzats", prioritzem la nostra seguretat i així continuem tenint tancats, captius, engabiats persones que podrien ser lliures. No s'hi val a demanar-los esforços sobrehumans si no ens els demanem a nosaltres mateixos.

Podríem generar una societat acollidora, capaç de donar oportunitats. Caldria només entendre que tots tenim dret a l'error, així com la responsabilitat i la capacitat d'arreglar-lo. I que això ho podem fer, també, acompanyats. Caldria només entendre que no tots hem tingut la mateixa fortuna ni en el lloc on vam néixer, ni en la família, ni en el nostre bagatge intern i psicològic.

Cadascú és diferent, cada fortalesa i cada vulnerabilitat són personals i intransferibles. I amb aquest equipatge comencem les nostres passes i aprofitarem unes o altres oportunitats i caurem amb unes o altres pedres.

Però cadascú, tots, comptem amb la dignitat que ens dóna ser Fills de Déu. I som corresponsables que tots la puguem viure.

Així doncs, qui priva de la llibertat? Els polítics, els jutges, la societat... i nosaltres quan no ens posicionem en contra de la injustícia i en favor de la fraternitat. Perquè privar de llibertat no vol dir necessàriament tancar en una presó. També vol dir no deixar sortir, vol dir no deixar créixer. I més subtilment, no posar les condicions perquè la llibertat personal sigui possible.

Però a vegades, qui priva de la llibertat no és un algú extern a nosaltres, sinó que ho fem nosaltres mateixos. Recordo com em costava, i em costa, entendre les recaigudes en una addicció, quan hi ha l'experiència de no haver pogut parar. Recordo com una persona no volia deixar el pis d'inclusió perquè estava convençut que no se'n sortiria de forma autònoma. Recordo les vegades que vaig intentar aturar els missatges autodestructius, els "*no valc res*", els "*faré el què em diguis*". Recordo la por de molts, si s'havien fallat a si mateixos, a tornar a demanar ajuda. I acollir-los amb els braços oberts, però alhora amb la pregunta desconcertant de "*i ara com acompanyem?*"

A vegades semblava que els feia por volar, que tenien les eines per fer la vida que havien desitjat, que només els faltava la última empenyeta per sortir del niu, i que es boicotejaven. I l'únic que podia fer, en aquells moments, era confiar. Mirar-los i transmetre que seríem al seu costat, tant si s'alçava com si queia... però que confiàvem en què s'alçaria.

I aquesta experiència és també la que sovint tenim de nosaltres mateixos. Perquè "*l'ells*" i el "*nosaltres*" no existeix, som tots. I per això val la pena afrontar el següent punt...

I jo, més enllà d'alliberar o empresonar l'altre... com em visc a mi mateixa? **Captiva o lliure?**

"...veniu a mi els qui esteu cansats o afeixugats, jo us faré reposar. Perquè el meu jou és suau i la meva càrrega lleugera". Us confessaré que és dels textos que més m'han empipat durant la meua vida... perquè ho solia llegir com el més oposat del món al poder ser lliure... acceptar un jou sona realment a acceptar un captiveri...

Però... suposant que aquest jou no l'accepti, que no l'acceptem... sóc més lliure?

Hi ha una frase que volta per internet que em sembla reveladora *"te'n recordes que quan erets petit volies ser gran per fer el què volguessis? Com ho portes?"*

La llibertat de fer el què vull, instintivament, o la llibertat de fer el què realment desitjo, crec que són diferents. Tot i que a voltes poden anar alhora, i ens sentim habitant-nos a nosaltres mateixos i vivint la vida que ens pertany. Però sense la llibertat que ens orienta cap al què realment ens dóna sentit, o que ens ajuda a intuir-lo, l'altra llibertat es pot convertir fàcilment en una gàbia d'or.

Pensem en les nostres vides... som captius o lliures quan seguim els horaris laborals, quan correm per anar a buscar els fills (o els néts) a les extraescolars? Som captius o lliures quan tenim mil reunions del voluntariat que hem escollit fer? Som captius o lliures quan ens posem davant la tele o internet i ens hi passem estona i estona sense pensar en res?

I si mirem endins dels nostres cors, dels nostres pensaments... quins missatges ens fem arribar? De fer ús de la nostra llibertat, de dir el què creiem, o d'amagar-nos, passar desapercebuts, ser "com els altres" (com si tots els altres fossin iguals...). Ens permetem intentar coses noves o ens diem que no

ens en sortirem? Ens fem propis els mantres socials o primer hi pensem una mica per decidir si hi estem o no d'acord?

Natàlia Méndez desenvolupant el seu parlament.

Perquè estem cridats a una llibertat profunda. Una llibertat que és alhora lleugera i exigent, que ens obliga a decidir entre volar o restar engabiats, i a més, ofereix les dues opcions com a bones. És una llibertat que podem viure només de forma inter-depenent, tenint en compte, respectant i admirant la llibertat de tot altri.

Sabem, perquè en tenim experiència, que de la llibertat profunda en neixen compromisos. I també sabem que és des d'aquesta llibertat que els podem mantenir o no. Però no s'hi val a fer trampes: la pedra de toc no és la facilitat o la tossuderia, la comoditat o la persistència. La pedra de toc és en el "*no tinguis por*" i en el "*fer la voluntat del Pare*".

Gràcies a Déu tenim eines que ens ajuden a discernir. La pregària, l'atenció als nostres moviments interns, conèixer-nos

una mica a nosaltres mateixos i on són les nostres febleses, la mirada atenta tan endins com al món que ens envolta... el deixar-nos acompanyar i assumir que sols no en sabem prou i que podem aprendre més. El viure el batec de la comunitat, de l'Església.

Tot plegat per poder-nos deixar portar per l'Esperit, que ens fa realment lliures...

I així tornem a **Maria**...

De la seva llibertat profunda en va néixer un Sí, i d'aquest sí, va néixer Jesús. Jesús que ve a complir amb el què havien anunciat els profetes *"L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m'ha ungit. M'ha enviat a portar la bona nova als pobres, a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits,"* (Lc 4,18).

Maria va viure de prop la vida del seu fill. Guardava el què deia en el seu cor. I abans el nodria, el va ensenyar a caminar, probablement el devia renyar si es barallava amb els companys, i el va veure créixer. I el va acompanyar, i va veure què feia. I no sabem què sentia, si a més d'amor i confiança hi havia por, si orgull, si desconcert... però sabem que el va acompanyar fins al final. Sabem que l'estimava profundament, que el creia, que li feia costat. Ja s'ho veia venir, i devia patir en saber que l'assassinarien i es devia esquinçar en veure'l mort a la creu. Però l'esperança era forta, i continuà amb els amics del seu Fill. I el va veure ressuscitat. Quina joia devia sentir? De què devia estar feta tanta felicitat? Del camí fet des del primer sí, en tots els sí següents, fins al final. De la confiança convertida en esperança. En ella i per tota la humanitat.

Moltes gràcies a tots.

Natàlia Méndez en un altre moment de la seva intervenció.

● Veredictes del Jurat del Certamen Marià de l'any 2018

Tot seguit es publica l'Acta del veredictes del Jurat, amb la relació dels seus components i els autors premiats en les diferents seccions i categories.

Cal dir que a més a més dels premis i els diplomes corresponents que estableixen les bases i que surten recollits a l'Acta del veredictes, l'Acadèmia Mariana va obsequiar tots els guardonats amb una imatge de la Mare de Déu de l'Acadèmia, la Verge Blanca.

Guardonats, membres del Jurat i autoritats.

Pontificia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida

**Acta del veredict
del Jurat del Certamen Marià
(literari i audiovisual),
convocat per l'Acadèmia Mariana de Lleida
en honor a la Mare de Déu de la Mercè,
Patrona de l'Orde de Nostra Senyora de la Mercè
i la Redempció dels Captius**

Com a Secretària de l'Acadèmia Mariana de Lleida, Blanca Roca Bitria assumeix les funcions de Secretària del Jurat del Certamen, actuant amb veu però sense vot, la qual dóna fe de que reunit el Jurat del Certamen Marià (literari i audiovisual) que organitza la Pontificia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida, presidit per Teresa Maria Figuerola Curcó i format per M^a del Carmen de Andrés Delgado, Salvador Escudé Baró, Jordi Pérez Ansotegui, Mn. Luis Sallán Abizanda, Teresa Farré Calzada, Dolors Queralt Mateu, Marta Serrano Zapata, Josep Anton Clua Serena i el P. Carmelo Portugal Covarrubias, una vegada realitzada la lectura de les obres presentades al certamen, amb les corresponents deliberacions, i finalitzat el procés de selecció de les millors, decideix atorgar en la secció dedicada a participants en edat escolar els següents guardons:

- Categoria escolar d'estudis post obligatoris (alumnes nascuts durant els anys 2000 i 2001). Tres premis concedits pels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, als tres millors treball de reflexió i aprofundiment sobre el tema Quan la joventut esdevé subjugada i sotmesa: la necessitat del perdó per arribar a la

llibertat, dotats amb 150, 200 i 350 € de material escolar, respectivament, i diploma, a

Eva Szlifierz Criado, de Lleida, que estudia al Col·legi Mater Salvatoris, pel seu treball Sobre la translucidesa d'un vidre. Se li atorga el segon premi.

Nina Cudós Castelló, de Lleida, que estudia al Col·legi Mater Salvatoris, pel seu treball Només la veritat ens fa lliures. Se li atorga el primer premi.

El Jurat declara desert el tercer premi d'aquesta categoria.

- Categoria escolar corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria, ESO, (alumnes nascuts durant els anys 2002, 2003, 2004 i 2005). Tres premis concedits per CaixaBank ("La Caixa"), als tres millors treballs que parlin de: Què va passar quan ens vam perdonar?, dotats amb 100, 150 i 250 € de material escolar, respectivament, i diploma, a:

Emma Tost García, de La Pobla de Cérvoles (Lleida), que estudia al Col·legi Mare de Déu de Montserrat de les Borges Blanques, pel seu treball Comprendre és perdonar. Se li atorga el tercer premi.

Elder Sopena Valdeolivas, de Torrefarrera (Lleida), que estudia al Col·legi Mater Salvatoris, pel seu treball Mare de Déu, també ens segueixes a les xarxes?. Se li atorga el segon premi.

Maria Teresa Fraile Alonso, de Lleida, que estudia al Col·legi Episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia, pel seu treball Què va passar quan ens vam perdonar?. Se li atorga el primer premi.

- Categoria escolar corresponent a 4t, 5è i 6è de l'Educació Primària (alumnes nascuts durant els anys 2006, 2007 i 2008). Tres premis concedits pel Grup d'Empreses Romero Polo, als tres millors treballs que parlin de ...I a mi, qui m'ajuda?, dotats amb 100, 150 i 250 € de material escolar, respectivament, i diploma, a

Anna Franquesa Sales, de Lleida que estudia al Col·legi Claver de Raïmat, pel seu treball *I a mi, qui m'ajuda? Essencial de vida*. Se li atorga el tercer premi.

Carla Aloy Pubill, de Lleida, que estudia al Col·legi Episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia, pel seu treball *Ens ajudem entre tots*. Se li atorga el segon premi.

Ot Serres Hernández de Lleida, que estudia al Col·legi Episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia, pel seu treball *Ensenya'm a ajudar*. Se li atorga el primer premi.

En la secció adreçada a obres audiovisuals realitzades amb les noves tecnologies, s'atorga el **Premi del Centre Comercial Albert Soler**, 500 € i diploma, al millor treball audiovisual en format digital, adreçat a mostrar *Els nous captiveris i Maria com a redemptora de captius en el segle XXI*. Ha estat concedit a **Fco. Javier Salinas Sánchez**, de Lleida, per la seva obra *Madre del buen consejo, ruega por nosotros*.

En la secció adreçada als autors que presenten treballs d'investigació i aprofundiment, s'atorguen els següents premis:

El Jurat atorga una Menció d'Honor en el **premi de la Fundació Obra Mercedària** sobre qualsevol aspecte relacionat amb la fundació de l'Orde Mercedària, el desenvolupament de la seva tasca al llarg de la història o a la societat actual, a **Fra Joaquín Millán Rubio**, del Santuari de Sant Ramon, per la seva obra *Pedro Nolasco me cuenta la historia de su olivo*.

Premi de la Fundació Obra Mercedària: 500 € i diploma, al millor treball d'estudi i aprofundiment en prosa sobre qualsevol aspecte relacionat amb la fundació de l'Orde Mercedària, el desenvolupament de la seva tasca al llarg de la història o a la societat actual. Concedit a **Josep Salvia Vidal**, de Bellvís (Lleida), per la seva obra *L'Orde de la Mercè o la salvació dels captius*.

Premi de l'Institut d'Estudis Ilerdencs: 500 € i diploma, al millor treball de reflexió i aprofundiment en prosa, adreçat a *l'estudi de qualsevol aspecte mariològic, considerant especialment Maria, alliberadora de la humanitat i salvació dels oprimits.*

El Jurat declara desert aquest premi per no tenir la qualitat necessària les obres presentades.

Finalment, en la secció adreçada als autors que presenten les seves obres en vers, s'atorguen els següents premis:

Premi de l'Orde de Nostra Senyora de la Mercè i la Redempció dels Captius: 500 € i diploma, al millor treball poètic en vers adreçat a expressar la vivència interior que hom pugui experimentar de la Mare de Déu de l'Acadèmia. Concedit a **Maria Terrades Compte**, de Peralada (Girona), per la seva obra *A la Mare de Déu de la Mercè.*

Premi de l'Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida: 500 € i diploma, al millor treball poètic en vers, adreçats a expressar l'espiritualitat, la transcendència i la religiositat que inspira la Mare de Déu de la Mercè, tot partint dels sentiments i la vivència interior de l'autor vers ella. Concedit a **Ramon Gené Capdevila**, de Cervera (Lleida), per la seva obra *Mare de tots els fills.*

Premi de l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida: Flor natural, 1000 € i diploma, al millor treball dedicat a mostrar l'experiència profunda d'amor vers la Mare de Déu (el sentiment, l'estima, la devoció o la vivència íntima de relació amb ella), considerant especialment *Maria alliberadora de captius.*

En aquest apartat dedicat a la Flor Natural, el Jurat vol fer palesa la dificultat que ha trobat per tal de decidir quina, de les tres obres finalistes, havia de ser guardonada donada la seva qualitat tècnica i la profunditat amb la que han tractat el tema. És per això que a

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

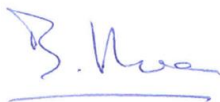
Francisco Jiménez Carretero, de Albacete, pel seu treball *Vengo a Decirte*, María, aurora del nuevo día, se li atorga una Menció d'Honor.

Y a **Josep Roca Mas, s.f.**, de Vilafranca del Penedès (Barcelona), pel seu treball *El roser de Maria*, també se li atorga una Menció d'Honor.

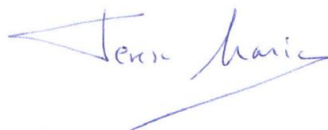
Finalment, el **Premi de l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida**: Flor natural, 1000 € i diploma, al millor treball dedicat a mostrar l'experiència profunda d'amor vers la Mare de Déu (el sentiment, l'estima, la devoció o la vivència íntima de relació amb ella), considerant especialment *Maria alliberadora de captius*, és concedit a **Ramón Molina Navarrete**, de Úbeda (Jaen), per la seva obra *Madre de Cristo, Madre de Dios*.

Decisions preses a Lleida, el dotze de setembre de dos mil divuit.

La Secretària del Jurat del Certamen

Vist-i-plau
Teresa Maria Figuerola Curcó
Presidenta del Jurat del Certamen

● Recull de les obres premiades al Certamen Marià de l'any 2018

Tot considerant les obres guardonades, a tenor, fonamentalment, de les dificultats que el Jurat tingué per atorgar la Flor Natural, podem considerar que en l'edició d'enguany la qualitat ha tingut un nivell molt elevat experimentant un cert augment respecte a certamens anteriors. Pel que fa a la quantitat, cal dir que s'ha mantingut el número de participants que presenten les seves obres en vers, han descendit lleument les obres presentades a la secció d'investigació, i han augmentat molt considerablement (de l'ordre del 29%) les obres presentades a la secció adreçada a autors en edat escolar.

Des de la secretaria de l'Acadèmia s'ha copsat que els enviaments de les obres que han arribat per correu, segons el mata-segells, procedien de Lleida, a les que s'afegeixen les que s'han entregat en mà a l'Acadèmia, Astúries, Girona, Albacete, Ciudad Real, Jaén, Barcelona, A Coruña, Madrid, Tarragona, València, Balears i Portugal. Les obres participants procedents de Lleida han estat un 81'5 % del total d'obres presentades.

El tractament de les obres rebudes és l'habitual en certàmens d'aquest tipus. Una vegada que arriben a l'Acadèmia queden sota la custòdia de la Secretària de l'entitat que, exhaurit el termini de presentació i havent-se constituït el Jurat, les hi entrega a aquest per tal que les valori, reservant-se les pliques on figuren les dades identificatives dels autors. Quan el Jurat ha determinat quines obres han de ser guardonades, partint del lema que figura en elles, s'obre la plica corresponent i es coneix qui ha estat l'autor. La resta d'obres i de pliques sense obrir es destrueixen passat el termini per tal que els autors que ho desitgin puguin recuperar-les.

Tot seguit es reproduïxen totes les obres guardonades. Cal recordar, però, que l'abundor de treballs presentats i la qualitat dels que potencialment podien optar a ser guardonats, va fer encomiable la feina del Jurat, la dedicació del qual, durant gairebé dos mesos, els ha portat a poder decidir quins havien de ser-ho. És per aquest motiu que el Jurat d'aquesta edició del certamen es va veure en la necessitat de donar una Menció d'Honor en el premi d'investigació concedit per la Fundació Obra Mercedària *sobre qualsevol aspecte relacionat amb la fundació de l'Orde Mercedària, el desenvolupament de la seva tasca al llarg de la història o a la societat actual*, i dos Mencions d'Honor més a la Flor Natural, donat que es va haver de discutir i precisar molt els detalls de composició i estil per tal d'arribar a l'acord de quina de les tres obres finalistes mereixia que li atorguessin el guardó.

Amb tot, el Jurat va decidir declarar desert el premi d'investigació mariològica concedit per l'Institut d'Estudis Ilerdencs adreçat a *l'estudi de qualsevol aspecte mariològic, considerant especialment Maria, alliberadora de la humanitat i salvació dels oprimits*, al considerar que la qualitat de les obres lliurades al mateix no era l'adequada pel nivell i les expectatives del certamen. De la mateixa manera també declarà desert el tercer

premi de la categoria d'estudis postobligatoris de la secció escolar, donat que la qualitat de la resta de treballs presentats no estava a l'alçada del que era de desitjar.

La professora Emma Palau Domingo

Al declamar o llegir les obres premiades, els autors van estar acompanyats al piano per la professora Emma Palau Domingo⁶².

---

⁶² **Emma Palau Domingo** (Lleida 1986) és diplomada en Magisteri Musical per la Universitat de Lleida i Experta Universitària en Educació Emocional. Inicià els seus estudis musicals (Llenguatge i piano) a l'edat de cinc anys a Barcelona; més tard estudià a Lleida fins a grau mitjà. Entre 2009 i 2011 forma part d'un grup de POP-ROCK Español que produeix les seves pròpies cançons i fa alguna versió; van participar a diferents concursos i tocaren a diferents sales d'arreu de Catalunya. Actualment treballa com a mestra de música a les escoles públiques de Catalunya i també imparteix classes (de piano i llenguatge) en escoles privades de Lleida. Per ella la música ho engloba tot, creu que aquesta serveix per canviar, per equilibrar, per escoltar, per treballar en equip, per riure, per plorar, per conviure i per recolzar, per ser únics i per ser iguals, per continuar creixent i construint, per fer-nos forts i per unir, per estimar, per pregar i per imaginar tot allò que volem aconseguir i ens fa feliços.

Imatge pelegrina de la Mare de Déu de la Mercè en la seva peanya durant el certamen. Als seus peus hi ha el pom de la Flor Natural que el guanyador d'aquesta edició li va oferir.

Eva Szlifierz Criado, de Lleida, que estudia al Col·legi Mater Salvatoris, pel seu treball *Sobre la translucidesa d'un vidre*. Se li atorga el segon premi de la categoria escolar d'estudis post obligatoris (alumnes nascuts durant els anys 2000 i 2001), concedit pels **Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya** a Lleida, als tres millors treballs de reflexió i aprofundiment sobre el tema *Quan la joventut esdevé subjugada i sotmesa: la necessitat del perdó per arribar a la llibertat*.

Sobre la translucidesa d'un vidre.

No es pot estar malalt i sa alhora, com no es pot ser llum o sol i boira ennuvoladora al mateix temps. I tan fàcil que sembla escollir el camí correcte, quan el destí enganyador demostra que en realitat no és tan senzill. La màgia del destí: aquesta olor de llibertat infinita a la joventut, que tot és possible, que les nostres accions són petites,... i no condicionaran el nostre demà. Que no envellirem i que, si algun cop ho fem, haurem canviat deixant els mals costums enrere. Ja ho faré demà, sembla ser la frase de moda.

Eva Szlifierz Criado en el moment de recollir el guardó.

Però què és la llibertat? Fer el que sembla més agradós per un mateix? O bé ser capaços de modificar el nostre comportament, les nostres accions, fent ús de la força de voluntat?

L'afany de desplegar les ales i volar per primer cop és capaç de distorsionar el que veritablement volem, el que és bo per a nosaltres, fent-nos creure que som capaços de tot i que res ni ningú ens pot redirigir la senda marcada, quan aquestes distraccions que se'ns presenten són en realitat llops disfressats de cignes. Busquem la veritat, la raó, la més profunda saviesa, i ens entrebanquem amb atenuants, plaers momentanis que, tot i amagant-se com a plaers, són passatgers infortunis en el nostre camí.

És caminar i observar els arbres, sentir compassió per la seva simple bellesa que recau en la seva llibertat de vida. L'oliver creix i necessita poc per fer-ho; només li calen unes gotes d'aigua i una llum que el dirigeixi i el faci créixer alt. No demana res, només viure. I de cop i volta, l'agricultor passa a formar part del joc. Li proporciona més aigua, més aliment, més claror. Però també li talla les branques, el seu fràgil desig de llibertat, d'arribar el més amunt possible, fins al cel. L'aparença fa creure que l'agricultor és el llop, prenent-li la llibertat al pur oliver que només vol estirar-se per agafar el Sol. Però arriba l'estiu i l'oliver s'adona que gràcies a la poda, pot estirar-se millor. Quin és doncs l'autèntic crim, la privació de llibertat a l'oliver per part de l'agricultor que, en última instància desitja el seu bé? O bé és l'afany de llibertat absoluta de l'arbre, que tot i saber que qui el cuida vetlla pel seu benefici, escull créixer aparentment lliure i tot sol?

Hem arribat al punt on la joventut només pot sentir desil·lusió i desengany. Només resten records d'infància i d'innocència, on no hi havia preocupacions i el més extravagant

dels plaers era tan modest com l'olor de sabó de la roba estesa a l'estiu, o la calor del forn quan una tarda de pluja la padrina cuinava per nosaltres. No és possible que retornin? És possible tornar endarrere, fer les coses d'una altra manera, desfer els nusos? Potser aquests nusos estan tan fortament lligats que en la solitud, l'orgull, l'avarícia i l'egoisme no els podem desmuntar.

Tornar a néixer, tornar a ser nen... D'això es tracta. Tornar a l'esperança, somiar de verd, veure llum quan és fosc. I això és el perdó, perdonar els altres, que et perdonin. El més preciós dels valors, el primer que t'ensenyen a l'escola. La tranquil·litat que se sent quan algú et perdona, i saber que facis el que facis, seguirà essent així. Perquè en l'amor està la veritat, el perdó és el camí traçat i la llibertat d'un mateix és el destí on finalment s'arriba.

Qui ha apreciat aquest valor sabrà amb certesa que és costós. Fins i tot pels mateixos nens, els éssers menys corromputs; també els costa oblidar. Però aquell qui l'ha reconegut també sabrà que el perdó és fonamental per viure amb serenitat, i que el més important és perdonar-se a un mateix. I recollir-ho tot i tornar a començar...

Nina Cudós Castelló en el moment de recollir el guardó de mans de la Presidenta del Jurat en representació dels SS. TT. del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Lleida.

Nina Cudós Castelló, de Lleida, que estudia al Col·legi Mater Salvatoris, pel seu treball *Només la veritat ens fa lliures*. Se li atorga el primer premi de la categoria escolar d'estudis post obligatoris (alumnes nascuts durant els anys 2000 i 2001), concedit pels **Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya** a Lleida, als tres millors treballs de reflexió i aprofundiment sobre el tema *Quan la joventut esdevé subjugada i sotmesa: la necessitat del perdó per arribar a la llibertat*.

Només la veritat ens fa lliures.

Sortíem molt. El dia ens semblava massa poc per calmar les nostres ànsies i la nit, fosca i càlida, era la nostra millor amiga. Era l'estiu del 2016. Havíem acabat el batxillerat i la carrera que havíem elegit ens quedava encara molt llunyana. Ens separaríem. Saber que tot tenia un final ens feia viure encara més al límit. Beviem, fumàvem, i els porros i el riure ximple ja ens acompanyaven sempre. Semblava que els pares no se n'adonaven. Ja ens havíem relaxat dels nervis de la selectivitat, ja havia passat tot i ara era temps de piscina, de sol, de viure... Ho recordo tot amb tristesa i vagament. No era feliç, reia molt, em divertia molt, ens estimàvem molt... aparentment tot era èxit. Però quan anava al llit hi havia dies que plorava. Em pensava que era perquè ja no ens veuríem més, que el curs següent ja seríem grans, que l'etapa del *cole* s'havia acabat. Fins i tot em feia pena pensar en l'uniforme! Però l'endemà tornava a entrar dins el mateix cicle: mòbil, *Instagram*, trucar per quedar... Seguia per l'*Instagram* a algunes noies que no coneixia, però amb les quals sabia que coincidiria a la gran ciutat. M'enlluernava la vida que portaven... Sempre guapes, sempre perfectes, volia ser com elles i anar a totes les festes on elles participaven.

A l'estiu anirem a la Costa Brava. Com que a l'any següent no coincidiria amb la meva millor amiga, els pares van deixar que la convidés. No ens ho creïem! Teníem cada una de les nits programades. Aniríem a la discoteca que sempre vèiem a l'*Instagram*. Hauríem d'estalviar, les copes eren molt cares, i a Lleida ja ens havíem acostumat a beure. No concebíem una nit de festa sense alcohol i algun porro.

Mentre no arribaven les vacances, continuàvem sortint. Jo deia que anava a casa de la Maria i la Maria deia que dormia a la meva, i cada nit acabàvem al Punt Estrella. Fins a les nou del matí no tornàvem a casa, els pares ja no hi eren i llavors ens ficàvem a dormir. El cap encara em donava voltes, ja no em quedava res a l'estómac, havia vomitat tres cops. I aquell noi... no sabia què havia passat amb aquell noi que no coneixia i que encara avui no sé ni quina cara tenia. I la pena, aquella pena que m'acompanyava cada matinada... Vaig tornar a vomitar i al llit tot em donava voltes. Vaig baixar al sofà. Tenia un sac de gel al cap i la mirada perduda... davant meu, a la prestatgeria, la figura de la Mare de Déu i la imatge del Sagrat Cor de Jesús. Sense saber com, vaig dir: "Sagrat Cor de Jesús en vos confio". Ho vaig dir mecànicament, pensant en la mare, que tant cops ho deia. Però a poc a poc ho vaig anar repetint..."Sagrat Cor de Jesús en vos confio", "Sagrat Cor de Jesús en vos confio"... Galtes avall em relliscava líquid... No sé si era el gel de sobre del cap que es desglaçava o si eren llàgrimes dolces que em relliscaven coll avall. La tristesa s'anava alleugerint. La lletania em tranquil·litzava... Vaig quedar-me adormida. La mare em va trobar. Encara feia pudor a vomitat. No em va dir res. Sempre cridava i es posava nerviosa, però avui no deia res. Em va preguntar per què tenia la Mare de Déu a la falda. La Mare de Déu a la falda? Ni me n'havia adonat. Era cert, tenia la Verge entre els genolls. No sé com va venir a parar aquí. Potser la vaig agafar abans d'adormir-me. La mare em va dir que feia dies que patia. Que sentia l'olor de la roba. Que sabia que aquella olor no

només era de tabac, i que ella i el pare en parlaven. Però no s'ho acabaven de creure. La nostra filla no pot ser, deu ser que se li ha enganxat l'olor del altres... Els ulls sempre els té bé i quan arribem està ben espavilada.

No, mare. De sobte li vaig començar a explicar tot. Tenia a la Mare de Déu agafada entre les mans, els sac de gel ja m'havia caigut, i les llàgrimes se m'enganxaven al llavis mentre parlava i plorava. "A poc a poc", em deia la mare, "No entenc res..."

Mama! Mai has entès res! Ni jo mateixa entenc res! Ho tinc tot, he tret matrícula, les amigues m'adoren, els nois em fan cas, però jo no sóc aquesta. Jo no soc així. Les coses divertides que dic no les penso. No m'agrada sortir, per això bec, per a que m'agradi com als altres i fumo per ser com els altres i no sé si vull ser com els altres. I per una altra banda me'n ric del altres, mama. Els faig sentir una merda mirant-los per damunt i quan arribo a casa penso que segur que ells són més feliços que jo. No m'agrada la vida que estic vivint. Em sento esclava. S'espera tant de mi... que no vull defraudar a ningú. Tots es pensen que soc divertida i he de fer veure que soc divertida. Em sento esclava...

Les llàgrimes netegen. El perdó plorat és el més sentit. Em vaig adonar del dolor que sentia la meva mare al veure'm així i aquest dolor és el que em feia més mal. Perdó mama. Mil vegades perdó. Hi ha moltes nits que no he dormit a casa, les botelles que falten les he agafat jo, els diners que l'altre dia buscaves també els vaig agafar jo i... a poc a poc vaig anar explicant-li tot el que havia passat al llarg de les últimes setmanes. I la pena constant que sentia. La pena era com una cadena que m'ofegava. Sí, una cadena... La imatge de la cadena em va fer obrir el ulls. Per què em sentia lligada? Què em lligava? Mama, què em lliga? Ella ja no em mirava amb dolor, em mirava amb dolçor. I m'abraçava. Estava amb el cap a la seva

falda i encara tenia la Mare de Déu entre les mans. Et lliga el món, et lliguen les coses buides d'aquest món. A mi també em lliguen... a tots ens lliguen d'una manera o d'una altra. Però hem de saber trencar amb aquestes cadenes, mentre no les trenquis no seràs feliç. Estic contenta perquè almenys saps que portes les cadenes. Hi ha molta gent que ni se n'adona. Estan lligats de cap i peus i viuen així tota la vida, esclavitzats pel diner, pels plaers, pel tenir i no pel ser... Estic contenta que t'adonis que portes les cadenes perquè aquest és el primer pas per a que les trenquis. Vols ser lliure filla. I estic segura que avui mateix ja ho ets. Els pares et perdonem, la Mare de Déu et perdona, el Sagrat Cor de Jesús et perdona... ets lliure filla.

Després vam anar a dinar, i a la tarda vam anar a fer la visita al Santíssim. La mare em deia que el Sagrat Cor de Jesús m'havia cridat, que la seva imatge m'havia netejat i que estaria bé anar-lo a veure allí on m'esperava. La capella era fosca. Hi havia poca gent. Em vaig agenollar i amb el silenci els records omplien el meu cervell. Hi havia un confessor amb la llumeta encesa. Veure'l em va alliberar. Em vaig confessar. "Ves amb pau", em va dir. I llavor vaig comprendre com la pau i la llibertat van de la mà. Només la veritat ens fa lliures. Només conèixer-nos com som, només conèixer quines són les nostres limitacions ens

fa lliures. I el perdó plorat, el perdó de veritat per aquests lligams del món malentès, és el que ens porta la pau que només dona saber ser lliures.

Va ser un bon estiu. Vaig anar amb la meva amiga a la platja. Ens vam divertir com mai, vam sortir com mai, però vam ser de veritat autèntiques com mai. Vam ser lliures !

Emma Tost García, de La Pobla de Cérvoles (Lleida), que estudia al Col·legi Mare de Déu de Montserrat de les Borges Blanques, pel seu treball *Comprendre és perdonar*. Se li atorga el tercer premi de la categoria escolar corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria, E.S.O., (alumnes nascuts durant els anys 2002, 2003, 2004 i 2005), concedit per **CaixaBank** (“**La Caixa**”), als tres millors treballs que parlin de: *Què va passar quan ens vam perdonar?*

Comprendre és perdonar.

Les portes s'obriren amb un grinyol estrident i una riuada d'infants sortiren disparats frisant per trobar els seus pares, tornar a casa i jugar fins l'hora de sopar. En Mateu es va sentir arrossegat per l'ànsia dels companys que l'envoltaven, no volia tornar a casa perquè on anava no era la seva llar. Tampoc tenia gaire ganes de romandre al col·legi, volia restar en un espai entremig on el temps no transcorregués, on els seus pares juguessin amb ell sent feliç i estimat. Malauradament aquest somni no existia, mai havia existit i potser mai existiria un lloc semblant. A ell no l'esperava ni el pare ni la mare. En arribar no sentiria l'escalf del seu esguard ni ningú li preguntaria com li havia anat el dia.

Una monitora esperava els xiquets en una furgoneta, amb la porta oberta de bat a bat invitant-los a entrar. En Mateu va fer una llambregada ràpida i va veure com els seus companys reien, jugaven i s'empaitaven. Alguns nens que entraven a la furgoneta encara portaven pintades les rialles que havien compartit amb els seus amics. A mesura que es col·locaven en els seients perdien els seus somriures. En Mateu tenia la mateixa expressió, el mateix sentiment.

Durant el trajecte solament els xiuxiuejos del conductor i la monitora trencaven aquell silenci corprenedor. Aquell dia una

melodia alegre i animada va començar a flotar pel vehicle. Va relliscar per sota els seients davanters i es va escampar pel terra, va pujar fins als peus dels infants, va entortolligar-se entre els cordons de les sabates, va relaxar els músculs entumits, va dibuixar petits somriures i dissipar preocupacions. Però de sobte va trobar un obstacle un cos viu que no es deixava penetrar, que es mantenia ferm en la seva tristor. En Mateu no es va adonar del canvi que la música havia provocat als seus companys, perquè ell estava endinsat en els seus propis pensaments melancòlics. La furgoneta es va aturar i ells van restar quietes. Per primer cop tenien un sentiment mutu, compartien el desig de no voler sortir. Volien restar allà asseguts, silenciosos al lloc on havien sentit un bri d'esperança. De sobte la porta corredissa es va obrir i els nens, a contracor van haver de baixar en processó. Deixaven enrere l'estona que havien sigut lliures i no havien pensat en res. Molts sentien una ràbia inexplicable, un sentiment sorgit del no res que els empenyia a ser més bruscos, més ràpids. En Mateu, quan va baixar, es va entrebancar i va caure tan llarg com era a l'asfalt encara cremat d'un sol roent. Una rialla estrident va venir tant ràpida com la caiguda. Era en Jordi, un nen més gran, que se'l mirava des de dalt amb un somriure burleta. En Mateu no va reaccionar, simplement es va quedar mirant aquell rostre sense comprendre res de res. Un reguitzell d'insults punyents van arribar a les orelles innocents d'en Mateu. Quin sentit tenia? Què havia fet ell per merèixer allò? En Jordi sentia l'adrenalina que li donava força i l'empenyia, tot forçant-lo a ajupir-se a frec d'en Mateu i a dir-li covard. Malgrat que era la seva veu la que ressonava no era ell qui ho pronunciava sinó el seu pare, aquell home que dia rere dia li recordava que era un no res i un covard. En Jordi de cop i volta es va sentir satisfet. Estava seguint l'exemple del seu pare. Va agafar la conducta del seu pare i això li va donar força.

En Mateu es va quedar esmaperdut a terra olorant l'asfalt i les seves pròpies llàgrimes. Es va aixecar de mica en

mica, entumit i cansat. Tenia les mans lleugerament rascades però era pitjor el dolor que sentia dintre seu. Covard, covard, covard,... s'anava repetint a la seva ment. Va encaminar-se a poc a poc cap al centre d'acollida on ell i altres nens residien per un temps indeterminat fins a trobar uns pares adoptius que els poguessin estimar com es mereixien. En Mateu feia dos anys i tres mesos que dormia allí i per ell la possibilitat de trobar una nova família cada dia era més minsa. En entrar el van saludar nombrosos dibuixos llampants que decoraven les parets de tot l'edifici. Com si aquells somriures estàtics poguessin omplir el buit que tots els nens sentien en entrar allà.

En Mateu anava amb cura de no topar-se amb en Jordi i a cada pas que feia comprovava si venia algú. En arribar al menjador va seguir la cua capcot darrere els seus companys que s'esperaven per dinar, tot agafant la plata amb molta atenció, com si fos de porcellana. Un cop tingué el plat ple es va dirigir sigil·losament cap a una taula buida amb l'esperança de silenci i tranquil·litat. En Jordi va esguardar el menjador tot cercant aquell noieta que li servia de blanc fàcil. Al cap d'uns breus instants va trobar la seva figura solitària en una de les taules buides del fons. S'hi va dirigir i decidit s'hi va asseure. Tot seguit es va ficar aigua, un got ben ple. En aixecar-lo un rajolí va caure als macarrons d'en Mateu. El nen instintivament va començar a riure. Però a les altres taules, que no havien vist que era accidental, van començar a riure i animar-lo perquè llencés més aigua. El nen encegat pels ànims que rebia de la majoria dels seus companys va acabar abocant mig got a aquell suculent plat de macarrons. En Mateu exteriorment semblava aliè a tot el que succeïa al seu voltant, però la processó anava per dins ja que interiorment sentia com una onada de foc i ràbia li cremava el ventre. Tenia ganes de venjança de poder riure ell i que ningú el veiés inferior. Va ser un impuls, sense pensar-ho, les seves mans van agafar les vores de la plata i dibuixant un cercle perfecte va dirigir el seu menjar a la testa del seu company.

En Jordi, en veure's humiliat davant tots els amics, va arrencar a plorar, sentint-se ridícul per primer cop a la seva vida. En veure les llàgrimes que regalimaven galta avall del seu company, en Mateu es va avergonyir del seu propi acte i va començar a córrer cames ajudeu-me. Va recórrer tot el passadís i va pujar les escales fins a arribar al segon pis. La seva ment ràpida va pensar en un amagatall, un lloc on no el poguessin trobar. La capella li va semblar una bona opció. En entrar, els vitralls resplendien d'una forma estranya com si de cop el sol il·luminés aquella estança a la penombra. En Mateu atemorit va seure amagat en un banc del darrere per intentar passar desapercebut. Va perdre completament la noció del temps mentre restava en silenci i recordant la cara de vergonya i dolor del seu company. Es sentia culpable d'haver provocat els plors del nen. Al cap d'una estona la porta es va obrir i en Jordi va aparèixer. Anava capcot i s'havia rentat les restes de menjar. No va veure el nen que estava assegut a les últimes files. En Jordi va començar a sanglotar descontroladament fitant la imatge del Nen Jesús que des de l'altar presidia el temple. De sobte, en Jordi va lamentar haver insultat el Mateu i es creia mereixedor d'aquella reacció. En Mateu cautelós es va acostar al tremolós Jordi que no s'havia adonat de la seva presència. No sabia què fer, volia demanar perdó, desitjava aturar els plors del seu company. Sense saber com en Jordi i en Mateu es van anar atansant, sense dir-se res perquè no calia. Una força estranya els va empènyer a obrir el seu cor. En el silenci de la capella es van abraçar. Sense adonar-se'n compartien un pare comú que els ajudava i els unia. La ràbia com per miracle s'havia convertit en comprensió, i qui comprèn, estima. L'espai sagrat de la capella va aconseguir amb l'ajuda del Nen Jesús un canvi que molts esforços humans no havien pogut fer. Els plors es van convertir en joia. De sobte tots dos van entendre que si no tenien un pare a la terra el tenien comú al cel, i com a germans no calia barallar-se. Van mirar la imatge de Jesús que els somreia i amb la seva maneta els beneïa.

Elder Sopena Valdeolivas, de Torrefarrera (Lleida), que estudia al Col·legi Mater Salvatoris, pel seu treball *Mare, també ens segueixes a les xarxes?* Se li atorga el segon premi de la categoria escolar corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria, E.S.O., (alumnes nascuts durant els anys 2002, 2003, 2004 i 2005), concedit per **CaixaBank** ("La Caixa"), als tres millors treballs que parlin de: *Què va passar quan ens vam perdonar?*

Mare, també ens segueixes a les xarxes?

Ja és l'hora, ens acaben de cridar per entrar al despatx del director. No sabem ben bé per què però allí estem la colla de sempre: En Jordi, la Montse, en Xavi i jo.

No m'havia fet mai amb aquest grup però des del moment en que la Montse va decidir formar-ne part vaig veure que era l'única manera d'estar més temps a prop seu.

Malgrat la cara del pare, els consells de la mare i la meua intuïció, que no sempre falla, sóc un més en aquest grup de rebels adolescents que sempre estan resolent problemes, i no precisament de matemàtiques. Tinc tantes ganes de veure el director com de posar-me al telèfon quan truca l'oncle de Fontdepou.

En Dídac, el tutor, insisteix en la crida i ens demana que ho fem amb pressa, acompanyant el missatge amb l'habitual gest de "mutis i cap a dins". És el seu primer curs fent de tutor i us he de reconèixer que és dels bons, ja que el nostre grup té fama de no posar les coses fàcils a aquells que miren de lligar-nos curt.

Passem al despatx del director; nosaltres entrem i la secretària en surt amb pressa. Si ens volien intimidar ja ho han

aconseguit. Aquí estem, acoquinats i a l'aguait del que pugui passar.

No és la primera vegada que ens conviden a passar una estona en aquesta habitació, però avui ens ha semblat molt més petita, molt més fosca, molt més freda, de tot molt més..., menys acollidora.

Amb vint minuts de sermó n'ha tingut prou per domesticar-nos, ni els de la Gestapo interrogaven millor, ha fet amb nosaltres el que ha volgut, hem cantat més que les meves vambes d'entrenament.

En sortir tots quatre hem coincidit: Allò que va començar com a broma, ha anat canviant de rumb fins arribar a ser un possible cas d'assetjament a través de les xarxes. Hem malmès la imatge d'una companya i, tot i no ser-ne conscients ni fer-ho amb dolenteria, en som responsables i hem de reparar la desfeta.

Hem buscat plegats la millor solució a la situació que hem generat i finalment hem acordat quedar amb ella, disculpar-nos i explicar amb detall allò que realment ha passat a tots els nostres contactes, per tal que així ens ajudin a recuperar la imatge original de la Nàdia.

No us puc amagar que hem estat molt injustos amb ella, avui he descobert una persona excepcional, amb tot el que li hem fet no ha dubtat un instant a perdonar-nos. Mai havia experimentat un perdó tan sincer. Quan mossèn Àngel en parlava a l'homilia de diumenge, l'estoneta que vaig connectar, em va semblar que la Misericòrdia era cosa de Sants i que a la meva edat no estava preparat per entendre-ho. Ara ja ho conec i us asseguro que és molt gratificant.

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

Li he comentat a la Montse que he creat un grup nou amb l'aplicació de missatgeria i que a partir d'ara la colla serà de cinc membres. Li ha encantat veure el nom de la Nàdia, ho he sabut perquè al moment se li han il·luminat els ulls i ara tinc la sensació d'haver aconseguit un "colateral": He augmentat el grup d'amistats i tot apunta que ara tinc la Montse més a prop que mai.

GLUIP! GLUIP!

Ui, ens acaba d'arribar el primer missatge al grup.

BONA FEINA NOIS. EL PERDÓ ÉS UNA FORÇA QUE RESSUSCITA UNA VIDA NOVA I INFON VALOR PER MIRAR EL FUTUR AMB ESPERANÇA.

Què estrany, aquest missatge arriba d'un sisè membre del grup i nosaltres no l'hi hem pas afegit. Ni foto de perfil, ni dades de contacte, sembla una autèntica i enigmàtica desconeguda, o potser no tant, el seu nom m'és familiar: MARIA DE NATZARET.

Elder Sopena Valdeolivas en el moment de recollir el guardó.

Maria Teresa Fraile Alonso llegint la seva obra com a primera guardonada en la categoria d'E.S.O..

Maria Teresa Fraile Alonso, de Lleida, que estudia al Col·legi Episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia, pel seu treball *Què va passar quan ens vam perdonar?* Se li atorga el primer premi de la categoria escolar corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria, E.S.O., (alumnes nascuts durant els anys 2002, 2003, 2004 i 2005), concedit per **CaixaBank** ("La Caixa"), als tres millors treballs que parlin de: *Què va passar quan ens vam perdonar?*

Què va passar quan ens vam perdonar?

D'això ja fa tres setmanes. Però no m'ho trec del cap. No hi ha manera. No puc. Sóc incapaç. Ups! Perdó! Quins modals! M'he de presentar. Em dic Mariona, tinc 14 anys, i fa tres setmanes que sóc una persona nova. Sé que us estareu preguntant què em va passa, però... Bé, anem a pams.

Era un divendres per la tarda qualsevol, d'aquells dies avorrits que vols que s'acabin ja. Recordo que feia molta xafogor i que ningú volia estar a classe. Però, és clar, havíem d'estar-hi. Ningú feia cas al professor, el senyor Martínez. Pobre home! Al final es va cansar de nosaltres i ens va deixar a lo nostre, mentre ell intentava fer feina. Fins aquí, tot normal. Sí, això a la meua classe és normal.

Vam començar a tirar-nos boles de paper, com sempre fem quan estem avorrits. Però hi havia un nen, que en lloc de tirar boles de paper, tirava maquetes, regles, llapisos... i tisores. Sí, tisores. I just aquelles tisores van caure a la meua esquena. I, òbviament, em van fer mal. Molt mal. Amb tota la ràbia del món, vaig agafar una llibreta i vaig anar a pegar el nen (l'Èric), que estava rient-se de mi, mentre s'aguantava a la finestra oberta. Vaig tenir la mala sort que mentre el pegava,

L'Èric va perdre l'equilibri i es va inclinar a la façana de fora, tirant un tros de paret gegant al carrer.

I de repent el silenci. Va parar la guerra de boles de paper. El professor va parar de treballar. Tothom ens va mirar, a l'Èric i a mi. Em va semblar que s'aturava el temps. Dos segons més tard, es va sentir un crit. Tothom va córrer a mirar per la finestra, mentre el senyor Martínez ho intentava impedir, sense gaire èxit. I allà, tombada al mig del carrer, hi havia una dona amb el tros de façana a l'espatlla dreta, plena de sang. La dona semblava inconscient, i al seu cantó, hi havia dos senyores: una estava cridant histèrica, i l'altra, estava intentant trucar a una ambulància el més ràpid possible.

Un minut. Sol un minut va tardar el director per pujar a la meua classe i buscar el culpable. L'Èric i jo, molt seriosos, vam anar cap al seu despatx, deixant enrere el panorama que hi havia si algú mirava per la finestra.

El primer que va fer el senyor director, va ser trucar als nostres pares per a que vinguessin. I així ho van fer. 30 minuts més tard, l'Èric, els pares de l'Èric, els meus pares i jo, estàvem anant cap a l'hospital. Ningú parlava. Els meus pares ni em miraven. Jo no em podia sentir pitjor. Per fi vam arribar a l'hospital. Una infermera ens va dir que mentre acabaven d'operar a la senyora, esperéssim en una sala molt petita i plena de gent. Sol vam esperar 15 minuts, però a mi em van semblar 3 hores i mitja.

Va tornar la infermera per dir-nos que podíem passar a veure a la Lourdes (així va dir que es deia la dona). L'Èric no volia passar. Crec que fins i tot estava plorant. Així que vaig passar jo sola, perquè els meus pares estaven massa enfadats amb mi. Vaig entrar.

-Hola! Com et dius?-va dir la Lourdes, amb el braç tot embenat.

-Ma...Mariona-vaig dir jo.

-Pots estar tranquil·la, Mariona, no estic enfadada. Ni amb tu ni amb ningú. Sé perfectament que aquell tros de façana no l'has tirat pas a posta.

-Ho sento. Ho sento de veritat.-vaig dir, casi plorant.

-Ho sé. Mira, aquí tens el meu número de telèfon mòbil, em va donar un tros de paper amb el seu telèfon escrit. Truca'm quan vulguis. Potser millor quan surti de l'hospital. Et vull conèixer, Mariona.

-D'acord, la trucaré. Moltes gràcies.

Oi que és una conversació un pèl estranya? Doncs sí, però la millor de la meva vida. La Lourdes és una gran persona. Ja hem quedat tres cops en sol tres setmanes! El fet de que em perdonés tan ràpid i sense guardar cap tipus de rancúnia, m'ha fet canviar la forma de mirar la meva vida. Ni tan sols ens va denunciar, ni a l'Èric ni a mi. Em va explicar que ella era Catòlica, i que Déu m'ha perdonat així que ella també. Oi que és fantàstic! Tinc ganes de conèixer més a la Lourdes, però també a aquest Déu...

Moment en que Anna Franquesa Sales rep el premi.

Anna Franquesa Sales després d'haver rebut el premi.

Anna Franquesa Sales, de Lleida que estudia al Col·legi Claver de Raïmat, pel seu treball *I a mi, qui m'ajuda? Essencial de vida*. Se li atorga el tercer premi de la categoria escolar de 4t, 5è i 6è d'Educació Primària (alumnes nascuts durant els anys 2006, 2007 i 2008), concedit pel **Grup d'Empreses Romero Polo**, als tres millors treballs que parlin de *...I a mi, qui m'ajuda?*

I a mi, qui m'ajuda? Essencial de vida.

Per desgracia la paraula "AJUDA" l'he descobert fa uns mesos amb la situació que hem viscut i vivim a casa. Una paraula que no sé si la tenia present però que, sense voler, un camí dur m'ha portat a conèixer-la.

Jo en aquests moments em sento molt orgullosa ja que rebo ajuda de molta gent com la meva família (la mes important), Déu (que ens ajuda guiant-nos), els amics (sempre estan al teu costat quan els necessites), els professors (ens ajuden a aprendre coses noves dia a dia) i la gent en general del nostre voltant o aquella que coneixes en algun moment complicat de la teva vida.

Avui també hem conegut l'ajuda de persones com el Xeo (mercedari) que ens ha explicat l'AJUDA que ells donen a les persones amb problemes ja siguin presoners, drogoaddictes ,gent amb problemes econòmics, gent sense casa,... apropant-nos a la història de la mare de Deu de la Mercè. Trobo que tothom ens hauríem de fixar i intentar seguir aquestes persones que dediquen la seva vida a AJUDAR als altres. Per això quan coneixes aquesta gent et crea una gran admiració i sorpresa de veure el seu temps dedicat a totes aquelles persones que necessiten algun tipus d'AJUDA

A mi personalment, després d'aquesta xerrada, m'ha fet pensar molt que no sé si realment ajudo molt als altres amb la

meva vida i si em podria dedicar a l'AJUDA ,però el que sí tinc clar o he descobert es que la paraula "AJUDA" es essencial a la vida, ja sigui per tenir-la quan la necessites o poder-la oferir quan algú la necessita.

Per tant penso que aquest testimoni ens serveixi a tots per fer-nos pensar com podem aplicar l'ajuda a la vida real.

Carla Aloy Pubill rebent el premi.

Carla Aloy Pubill, de Lleida, que estudia al Col·legi Episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia, pel seu treball *Ens ajudem entre tots*. Se li atorga el segon premi de la categoria escolar de 4t, 5è i 6è d'Educació Primària (alumnes nascuts durant els anys 2006, 2007 i 2008), concedit pel **Grup d'Empreses Romero Polo**, als tres millors treballs que parlin de *...I a mi, qui m'ajuda?*

Ens ajudem entre tots.

I a mi qui m'ajuda?,
és la pregunta
que li faig cada dia
al primer que arriba.

Avui li he preguntat al pare
després de regar l' arbre
que hi ha al jardí
tocant la tanca del veí.

M'ha dit que m'ajuda la mare,
quan em fa l'entrepà de formatge,
quan em fa un massatge
i quan em dóna coratge.

També m'ha dit que m'ajuda la tieta,
quan em regala una gateta
molt boniqueta,
que es anomenada Violeta.

M'ha dit que m'ajuda ell,
quan em pentina el cabell
quan condueix cap a l'Urgell
portant un cotxe vermell.

També m'ha dit que m'ajuden els padrins,
quan et perds pel bosc de pins
amb els teus cosins
mentre reculls bolets gegantins.

També m'ajuda la senyoreta
quan m'ensenya la resta,
m'explica com floreix la ginesta
i mai és molesta.

També m'ajuden els meus companys,
cada cop que faig anys
ho celebrem amb una gran festa,
un esdeveniment important.

Però tothom em diu qui més t'ajuda és Jesús
quan et va acollir al seu cor
amb tot el seu amor
i sense cap rancor.

Ot Serres Hernández recollint el premi d'E.P. per la seva obra *Ens ajudem entre tots*.

Ot Serres Hernández, de Lleida, que estudia al Col·legi Episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia, pel seu treball *Ensenya'm a ajudar*. Se li atorga el primer premi de la categoria escolar de 4t, 5è i 6è d'Educació Primària (alumnes nascuts durant els anys 2006, 2007 i 2008), concedit pel **Grup d'Empreses Romero Polo**, als tres millors treballs que parlin de *...I a mi, qui m'ajuda?*

Ensenya'm a ajudar.

Hi havia una vegada un nen que sol pensava en si mateix i es creia millor que els altres, es deia Gregori. No ajudava mai, ni als companys a fer els deures ni tampoc els recolzava quan estaven tristos o tenien dificultats en alguna cosa, de fet en Gregori els insultava molt sovint.

Ot Serres Hernández llegint la seva obra després de rebre el premi d'E.P.

Va començar un nou curs i a la classe del noi van vindre tres alumnes nous, un era alt i tenia un petit problema, una mica

d'autisme, i per això li va costar relacionar-se amb els seus companys, es deia Steve.

L'altra companya nova era una nena amb el cabell pintat de colors, li agradaven molt les nines, sobretot les que eren de la mida d'una persona sencera i tota l'estona les treia i jugava amb elles mentre feien matemàtiques, era la seva zona de "confort". Eren les seves úniques amigues i ella es deia Margarida.

L'últim company que va arribar, i per cert una mica tard, era un nen baixet, molt curt de vista i que tenia el síndrome de "Tourette", síndrome que li provocava gestos involuntaris tota l'estona, fent que moguéssim els braços com si fos un avió. Mentre es presentava davant de tota la classe, ho feia cada cinc segons i molts es van riure per aquest comportament. Es deia Mario.

En Gregori, el nen egocèntric i que es creia superior als altres, va pensar que els nens nous serien víctimes fàcils. Es va acostar al Steve i el va voler insultar però el nen lleugerament autista el va abraçar i en Gregori es va sentir molt estranyat. Mai no l'havien abraçat!

Es va sentir un soroll per tota l'aula, una mena d'explosió. Era el cor d'en Gregori. S'havia fet més gran!

En Mario, amb el braços estesos com un avió i la Margarida amb les seves nines es van atansar i tots plegats li van donar una gran abraçada que va fer que el cor d'en Gregori ja no pogués ser més noble.

En Steve, la Margarida i en Mario, van ajudar a que el cor del nen que abans era egocèntric fos generós i caritatiu.

A partir d'aquell dia en Gregori va aprendre a respectar i ajudar a tot i a tothom.

Francisco. Javier Salinas Sánchez, de Lleida, per la seva obra audiovisual *Madre del buen consejo, ruega por nosotros*. Se li atorga el Premi de la Secció Audiovisual concedit pel **Centre Comercial Albert Soler**, al millor treball audiovisual en format digital, adreçat a mostra *Els nous captiveris i Maria com a redemptora de captius en el segle XXI*.

Madre del buen consejo, ruega por nosotros.

Per raons òbvies no es pot transcriure aquesta obra audiovisual. *Madre del buen consejo, ruega por nosotros* es troba “penjada” a la pàgina web de l’Acadèmia Mariana i tothom que pugui estar interessat pot accedir-hi des d’aquest enllaç:

<http://www.lleidaparticipa.cat/academiamariana>

sempre, però, respectant la obra en la seva integritat i els drets de l’autor i de la propietat, que n’és de l’Acadèmia Mariana com indiquen les bases de la convocatòria del certamen, segons el que marca la Llei.

Pel seu interès, i per tal que els lectors es puguin fer una idea d’aquesta obra audiovisual, tot seguit es transcriu el comentari que féu el membre del Jurat Jordi Pérez Ansotegui en el moment de presentar aquest treball a la resta del Jurat per tal de ser valorat.

Enguany aquest projecte audiovisual és mereixedor del premi, al meu entendre, perquè compleix amb els objectius que estableixen les seves bases centrades en el lema ‘*Els Nous captiveris I Maria com a redemptora de captius en el segle XXI*’.

M’explico: Les bases estableixen que cal valorar la capacitat divulgadora del treball, la seva creativitat i l’interès del

vídeo al tractar el tema, deixant en un segon terme l'excel·lència tècnica.

Tenint tot això en compte, cal dir que la capacitat divulgadora és més que correcta, per diversos motius:

Primer perquè si hi ha algun sector social al qual va dirigit el treball és, inicialment, el sector jove i tots els nadius digitals, ja que el fil argumental parteix del problema que es troba el protagonista del relat: Un jove que carrega en la seva maleta virtual les carpetes dels bons propòsits en intentar establir contacte i conversar amb algú del seu entorn. És a dir, és un vídeo dirigit al sector més juvenil de la societat, usuari majoritari de l'entorn digital com el protagonista, en qualsevol de les seves manifestacions: xarxes socials, webs, etcètera.

Però els fallos de connexió, els errors 'suposadament' tecnològics, quan cerca l'altri, el deixen en la més absoluta solitud i el fan captiu i presoner d'un món en què ell mateix s'hi ha posat i del qual no hi veu sortida, demanant ajut de forma desesperada al final del vídeo: "*¡Dejadme salir!*"

Així doncs estem davant d'un vídeo denúncia: Les NNTT ens fan captius? Som una societat captiva, arran de les NNTT o ens posem els barrots de la presó per davant de forma voluntària?

El vídeo no dona resposta a l'interrogant, però situa aquest tema al mateix nivell que els "altres captiveris més convencionals" que existeixen en el món en què vivim, i en els quals la responsabilitat no és tan individual com imposada. Per això combina el relat central del vídeo amb la projecció d'imatges de denúncia que apareixen a mode de flash, denunciant l'explotació laboral, sexual i infantil, la repressió política i social, les societats subdesenvolupades o la tirania dels diners d'un món capitalista i consumista.

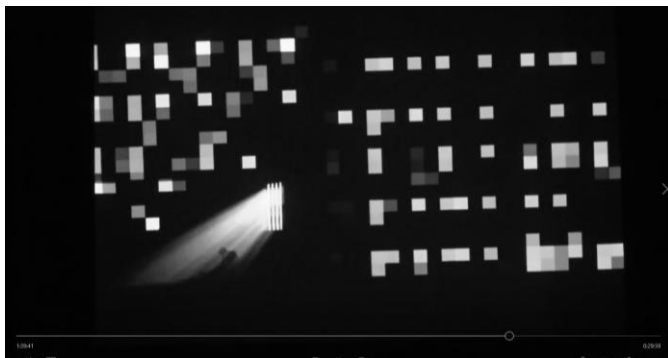
Aquest seria l'apartat creatiu del realitzador del vídeo, que a més sap combinar la música amb la sincronia visual de les imatges, per crear un clima d'expectació i suspens.

El fet de fer aparèixer al final del vídeo la imatge de la Mare de Déu de la Mercè com a font dels bons consells per obrir-nos la finestra de la cel·la on estem presoners, trencant els barrots que nosaltres ens hem creat, arrodoneix la finalitat de les bases que convocaven el concurs.

El tercer dels apartats que demanen les bases a l'hora de valorar els treballs a concurs resta contestat amb l'exposició anterior. Les NNTT i el seu efecte social són motiu d'interès indiscutible i de preocupació constant, segons l'ús i abús que se'n faci. Ningú se'n pot desfer de la seva influència i gairebé ningú pot romandre aliè a la seva influència i afectació.

Per tot això, la meua valoració seria la de donar el vistiplau al treball presentat sota el lema Takahata.

Fco. Javier Salinas rebent el premi i diferents moments de la projecció i estrena de l'audiovisual.

Fra Joaquín Millán Rubio, del Santuari de Sant Ramon, Sant Ramon (Lleida), per la seva obra *Pedro Nolasco me cuenta la historia de su olivo*. Se li atorga Menció d'Honor al premi de la **Fundació Obra Mercedària** al millor treball d'estudi i aprofundiment en prosa *sobre qualsevol aspecte relacionat amb la fundació de l'Orde Mercedària, el desenvolupament de la seva tasca al llarg de la història o a la societat actual*.

Pedro Nolasco me cuenta la historia de su olivo.

(Síntesis explicativa del treball guardonat)

Era el Viernes santo del año 1218. Yo había estado en la catedral hasta bien entrada la noche, me retiré al Hospital de santa Eulalia, mi morada habitual y me adormecí. De pronto me sentí en un jardín; observé cómo iba creciendo vigorosamente un olivo; apareció una caterva de hombres de torvo cariz que cayeron sobre el olivo, y se dieron a romper sus ramas y tallar sus pimpollos; en este trance me vi rodeado de un grupo de personas honorables que me dijeron: venimos a ayudarte en la defensa del olivo. Efectivamente corrieron hacia los facinerosos que huyeron despavoridos; me embelesé contemplando cómo aquel árbol misterioso cobraba lozanía y, creciendo más y más, ocupó todo el espacio. No entendí plenamente aquel enigma, pero quedé convencido de que el Señor me estaba dando un encargo que aún no vislumbraba.

Fue en la noche del 1 al 2 de agosto cuando recibí la respuesta. Se me manifestó la Madre de la Misericordia para hacerme saber que era voluntad de la Santa Trinidad operar una segunda redención del mundo, comisionándome Ella para fundar una orden, que bajo su nombre y tutela, llevase la redención a los cautivos de un modo institucionalizado.

Y fue el 10 de agosto cuando con el rey Jaime I el Conquistador y el obispo Berenguer de Palou procedimos solemnemente, en la Catedral ante el altar de la mártir Santa Eulalia a instituir la Orden. El Rey me dotó con su escudo real y una parte de su palacio; por su parte el Obispo me entregó el distintivo de la Catedral, la cruz blanca en fondo rojo, y el Hospital de Santa Eulalia como patrimonio.

Y así principiamos 800 años de generosidad y martirios, en la redención de cautivos, en la institución del primer centro psiquiátrico del mundo por fray Juan Gilibert Jofré el 24 de febrero de 1409, en la acción pionera de la evangelización de América, en la formación de grandes teólogos, mariólogos, escritores como Tirso de Molina,...

Hoy mi Familia de Santa María de la Merced ha alcanzado una universalidad jamás soñada. Creemos haber encontrado nuestro lugar en la Iglesia y la realización de nuestro carisma en las cárceles, con los refugiados,... Diez congregaciones femeninas, multitud de voluntarios, muchos laicos comprometidos formamos vanguardia en la lucha por la libertad y dignidad del hombre.

P. Joaquín Millán Rubio

Pedro Nolasco me cuenta la historia de su olivo.

Era el Viernes santo del año 1218. Yo había estado en la catedral hasta bien entrada la noche, me retiré al Hospital de santa Eulalia, mi morada habitual y me adormecí. De pronto me sentí en un jardín; observé cómo iba creciendo vigorosamente un olivo; apareció una caterva de hombres de torvo cariz que cayeron sobre el olivo, y se dieron a romper sus ramas y tallar sus pimpollos; en este trance me vi rodeado de un grupo de

Sant Pere Nolasco, imatge en la parròquia barcelonesa del seu nom.

personas honorables que me dijeron: venimos a ayudarte en la defensa del olivo. Efectivamente corrieron hacia los facinerosos que huyeron despavoridos. Me embelesé contemplando cómo aquel árbol misterioso cobraba lozanía y, creciendo más y más, ocupó todo el espacio. No entendí plenamente aquel enigma, pero quedé convencido de que el Señor me estaba dando un encargo que aún no vislumbraba.

Andaba yo por los treinta y ocho años. Había nacido cerca de Barcelona, en la partida del Clot, donde teníamos los Nolasco la masía familiar. Mi padre era mercader, viajaba frecuentemente, sobre todo por las costas mediterráneas, llevando mercaderías catalanas y trayendo manufacturas que llegaban de Oriente. Aún muy joven, comencé a acompañarle, pues había de ser su sucesor. Como así fue hacia el año 1200.

Entonces me vine a Barcelona, domiciliándome en el barrio de Sant Pere del Camp. Yo frecuentaba el monasterio. Un día escuché un sermón que me llegó al corazón, el monje comentaba el capítulo 25 de san Mateo, e irremediamente puse a cuestionarme el sentido de mi vida. Entró en mí la zozobra y el grave interrogante de qué había de hacer con ella. Pronto lo descubrí.

Era el año 1203. Como otras veces alquilé una nave para llegarme a Valencia y negociar. Los había visto muchas veces, pero ahora recibí el gran impacto. El Señor me hizo caer en el gran desgarrar de los cautivos. Me apercibí de la miseria, pobreza y abyección de aquellos pobres seres. Me dio un vuelco el corazón. Reconocí que en ellos estaba la razón de mi vida. Vendí toda mi carga, pero en vez de hacer acopio de otras mercancías, compré cuantos cautivos pude, más de trescientos, y me los cargué en mi barco para darles la dignidad con la libertad.

Llegado a Barcelona me encontré absolutamente pobre, pues incluso había empeñado mi casa. Me acogí al Hospital de Santa Eulalia, refugio de mendigos y marginados. Me puse al servicio del canónigo administrador, a cambio de tener una yacija y un plato de sopa.

A parte de trabajar en el Hospital y de orar mucho en la catedral, me dediqué a contagiar a la gente en la lástima por los cautivos. Efectivamente se me unieron unos cuantos voluntarios, y empezamos a recorrer pueblos villas y ciudades para acopiar limosnas. Hasta el Obispo Berenguer de Palou se sensibilizó, dándome el nombramiento de Procurador de los cautivos para poder presentarme a quien cuestionara mis demandas.

Así, promediando el cuidado de los pobres en el Hospital y los viajes anuales a comprar cautivos, fueron pasando unos años. Pero entré en crisis, cuestionándome si debía seguir así o retirarme al monasterio. Con esta inquietud, en la primavera de 1218, subí a Montserrat para orar y recapacitar. Oré, medité, pero no salí de mis dudas. Fue en la noche del 1 al 2 de agosto cuando recibí la respuesta. Se me manifestó la Madre de la Misericordia para hacerme saber que era voluntad de la Santa Trinidad operar una segunda redención del mundo, comisionándome, Ella, para fundar una orden que bajo su nombre y tutela, llevase la redención a los cautivos de un modo institucionalizado. En la madrugada del día 2 corrí ante el Obispo le conté lo que había visto, y ambos nos dirigimos al rey Jaime I. La acogida fue absoluta, los tres procederíamos de inmediato a instituir la Orden de la Merced de los Cautivos según la regla de San Agustín.

Y fue el 10 de agosto cuando con el Rey y el Obispo procedimos solemnemente, en la Catedral, ante el altar de la mártir Santa Eulalia a instituir la Orden. El Rey me dotó con su escudo real y una parte de su palacio; por otro lado, el Obispo

me entregó el distintivo de la Catedral, la cruz blanca en fondo rojo, y el Hospital de Santa Eulalia como patrimonio. Yo vestí a doce de mis compañeros, e iniciamos la andadura. Cada año realizábamos una redención e íbamos fundando conventos para darnos a conocer, recoger limosnas y saber de las familias que tenían personas cautivas.

Ya que la comunidad de Barcelona iba creciendo y se nos quedaba pequeño el primer convento, decidimos fundar fuera del casco urbano. Conociendo mis inquietudes, el amigo Ramón de Plegamans me llevó una mañana a la partida del Arenal, invitándome a señalar dónde quería yo establecerme. Lo hice, compró un terreno el 6 de agosto de 1232, y el inmediato 10 de agosto me entregó la escritura de propiedad. Pero además él construyó el convento con su hospital según mi proyecto. En dos años pudimos ya venirnos a la nueva fundación; me costó convencer a don Berenguer de Palou y al rey don Jaime, pero se avinieron a que me trasladase. Era el momento de pedir la aprobación de la santa Sede, y efectivamente el papa Gregorio IX, el 17 de enero de 1235, expidió la bula *Devotionis vestrae precibus*.

Monestir del Puig de Santa Maria a Valencia.

Veníamos ya instituyendo conventos en Zaragoza, Lérida, Palma de Mallorca, pero la gran fundación fue en El Puig de Santa María el año 1227. Como en otras campañas, con mis religiosos acompañábamos al Rey, y estando acampados en El Puig de Valencia, percibí signos de hallarse escondida una imagen de la Virgen. Efectivamente me trasladé al lugar que el cielo me señalaba y luego de cavar un poco, encontramos la imagen de Santa María de El Puig, icono bizantino que allí había sido venerado antes de la invasión musulmana. El Rey hizo rápidamente un pequeño santuario, y con el fervor acrecido de las mesnadas reales se conquistó Valencia el 9 de octubre de 1237. Entré en Valencia al lado del Rey que, recibiendo la llave de la ciudad del rey moro Zeyan, la envió a la Virgen santísima, proclamándola patrona del reino conquistado.

Seguimos redimiendo, fundando conventos, conmoviendo a los cristianos para la caridad redentora, y fui envejeciendo. Tuve grandes sufrimientos, sobre todo por el martirio, en 1235, de fray Ramón de Blanes el protomártir de mi Orden; luego con la atroz muerte infligida al gran caballero fray Serapio el 14 de noviembre 1240, los moros se ensañaron aspándolo, desentrañándolo, y despedazándolo. Tenía a Cristo como cirineo para llevar la responsabilidad de mi Orden, pero yo ya anhelaba el reino de los cielos, y así es como el Señor vino a buscarme el 6 de mayo de 1245.

A mi lado, en el tránsito, deshecha en lágrimas, estaba una jovencita llamada María de Cervelló; muchas veces me había manifestado su voluntad de pertenecer a la Familia Mercedaria. Lo realizaría, vistiendo la blanca librea el 25 de mayo de 1265, y hasta su muerte, el 19 de septiembre de 1290, aportó ternura, mimo, cuidados exquisitos a los que llegaban redimidos y a cuantos pobres se acogían a mi hospital de Santa Eulalia; la Virgen le otorgó el carisma de ayudar a los redentores en los avatares del mar embravecido.

Dejé la Orden en manos de fray Guillén de Bas. Posteriormente llegó a gobierno fray Pedro de Amer, colaborador siempre generoso y empapado del espíritu redentor; él pondría por escrito la primera legislación Mercedaria, auténticamente inspirada en el carisma, promulgando las primeras constituciones el 1 de mayo de 1271. Su gobierno duró excesivamente, hasta 1301. En este momento contaba ya mi Orden con cincuenta y siete conventos, veintiséis iglesias y doscientos cincuenta religiosos. En este momento se desató una horrenda tormenta, que bien hubiera podido acabar con la Obra; y es que algunos religiosos pretendían mantener las formas antiguas, mientras que la mayor parte querían adoptar nuevas formas. Por acción de fray Raimundo Albert el Instituto se clericalizó en 1317, adoptando nuevas estructuras mediante Constituciones proclamadas el año 1327; hacía falta el cambio, pero se realizó con pasión y prepotencia.

Por estos años habían sido importantes san Pedro Armengol, que en 1266 se quedó como rehén, pero fue ahorcado porque el caudal empeñado no llegó en la fecha exacta, mas la Virgen cuidó de él hasta que vino el dinero de que era fiador. Figura eximia, por mí muy estimada, la de fray Pedro Pascual, valenciano mozárabe, que, ya clérigo ingresó en mi Orden. Redentor, instructor de príncipes en la corte aragonesa, en 1296 fue creado obispo de Jaén. Cuando visitaba su diócesis, lo apresó una razia de moros, llevándoselo a Granada; por dos veces recibió el pago de su libertad, pero prefirió redimir niños y mujeres, quedándose en Granada para ser pastor y padre de los cautivos. Para ellos escribió catequesis e hirientes impugnaciones contra el mahometismo y el judaísmo, que le merecieron el martirio el 6 de diciembre de 1300.

Ya en los nuevos tiempos marcó camino fray Ramón Salom, el Nonato. Llamado por nuestra santísima Madre, ingresó

en la Orden por los años 1320; dechado de gran espíritu para la predicación y encendido en amor a los cautivos, realizó varias redenciones; en la última fue atormentado por un garfio con que los musulimes le cosieron los labios. Regresado a la libertad fue nombrado cardenal de la santa Iglesia.

Fueron apareciendo en mi Orden frailes eximios, grandes sabios y celosos redentores; muchos eran los que se quedaban en los baños africanos, y algunos alcanzaron el martirio. Modelo insuperable fray Juan Gilabert varias veces redentor de cautivos, dulce, arrollador, con una palabra llena del Espíritu Santo, amparo de pobres y marginados, fundador de varias obras sociales. El 24 de febrero de 1409, yendo a predicar a la catedral de Valencia, se encontró con que la chusma se estaba ensañando con un demente, lo protegió con su cuerpo, lo llevó al convento y, ya en la catedral, hizo una llamada al pueblo valenciano, que apoyó la creación del primer psiquiátrico de la historia. Para aquel hogar creó la advocación de la Madre de los Desamparados.

Uno de los maestros generales más significados que ha tenido mi Familia fue fray Nadal Gaver (1441-1474), que se desvivió por el Instituto, radicalizó a mis frailes en la redención, escribió la primera historia de la Merced con su *Speculum fratrum*, obtuvo el 9 de agosto de 1448 del papa Nicolás V la exención de la jurisdicción de los Ordinarios. No menos carismático fray Pedro Cijar (+1452), que profundizó con su gran saber teológico en nuestra peculiaridad, enunciando que la Merced es la orden más grandiosa por nuestro cuarto voto. Esforzadísimo sin parangón fray Lorenzo Company (+1479) que ingresó en mi Familia de cinco años, fue gran maestro general y, asombroso, padeció cautiverio por quince años, al principio con amargura, luego con gran paciencia y enorme eficacia para sus compañeros de esclavitud. Mi Merced realizaba maravillas, con sacrificios, desde el desprendimiento, aportando sangre como fray Juan de

Granada, fray Pedro de Malasanch, fray Guillermo Camino, fray Juan de Zorroza. Cumplidamente lo expresó el rey Martín el Humano: *Entre todas las variedades de órdenes con que está adornada la Esposa de Cristo, ninguna es más fragante por su virtud, ninguna más suave en Cristo por el perfume de su santo nombre, como el sacratísimo Orden de la Buena Ventura María de la Merced.* Y el papa Calixto nos ensalzó definiéndonos como la Orden más estricta después de la Cartuja.

Dios preparaba mi Obra para una gran misión, ser pionera en la evangelización de América. Mis frailes fueron los primeros en llegar al nuevo Mundo. Generosos, arribaron a los lugares más remotos y pobres, moderaron los desmanes de los encomenderos, salvaron importantes elementos de la cultura autóctona, ampararon a los naturales, introdujeron cultivos, construyeron escuelas, aportaron sudores y sangre. Ahí fray Jorge de Sevilla, fray Juan de Solorzano, fray Juan Infante, colosos como los otros muchos que llegaron después. Fray Bartolomé de Olmedo fue iniciador de las Iglesias Mejicana y Guatemalteca, primer apóstol del imperio Azteca, convertidor y bautista de Moctezuma. Fray Diego de Porres, cincuenta años evangelizador de las tierras andinas, constructor de más de doscientas iglesias. Fray Marcos Pérez de Ardón, declarado por la real Audiencia padre y protector de los Indios, bautizó por sí mismo más de un millón de nativos. Porque los Mercedarios no sabemos dar un paso sin nuestra Madre María, sembraron de sus imágenes, altares y santuarios toda la geografía americana.

Los Mercedarios pisábamos fuerte en todos los ámbitos. En 1547 teníamos, en Cataluña, 14 conventos con 87 frailes; en Aragón y Navarra, 15 con 124; en Valencia, 7 con 78; en Castilla, 32 con unos 300; en Francia, 14 con 140; en Italia, 3 con unos 30; en América, 20 con 154. En total, sobre 900 religiosos en 106 conventos. Lumbreras fray Jerónimo Pérez (+ 1549) gran teólogo, catedrático durante treinta años y formador de los primeros

jesuitas. Fray Gregorio Arciso (+ 1561) profesor de matemáticas, aritmética, música en Paris y Salamanca, codiciado médico. Fray Gaspar de Torres (+1584), organizador de la universidad de Salamanca y obispo auxiliar de Sevilla. Fray Jorge del Olivar (+1590), liberador de numerosos cautivos en Argel, consorte de sus penas y tormentos, protector y redentor de los hermanos Cervantes.

Monestir del Olivar a Esteruel (Teruel).

El año 1600 tomaba el hábito fray Gabriel Téllez, Tirso de Molina, indicio de lo alto que rayaba la Merced, pues este dramaturgo no sólo es nuestra mayor gloria literaria sino también príncipe de la letras españolas y universales con más de cuatrocientas obras teatrales y primorasas piezas en prosa, donde se muestra el genio del Mercedario teólogo, moralista, historiador, costumbrista, crítico con la corrupción, poeta insigne. Brillante en Leyes fray Serafín de Freitas uno de los fundadores del Derecho internacional. Fray Juan Falconi de Bustamante (+1638) brilló en la dirección de las almas y en el púlpito; escribió muchas obras teológico-místicas como el *Pan nuestro de cada día*, tratado pionero acerca de la comunión diaria.

Asombró como predicador el sevillano fray Hernando de Santiago (+1639), que Felipe II apellidó como *Pico de oro*; el papa Sixto VI llamó *Armonía de la Iglesia*. Me pirra fray Silvestre de Saavedra (+1643), magistral escritor mariano y defensor de la Concepción inmaculada de María, con su obra monumental *Sacra Deípara*, reputada como la primera mariología completa. ¿Y fray Francisco Zumel (+1607)? general de la Orden, el más alto hito científico como catedrático de física, lógica y metafísica en Salamanca; profundo y original en la docencia y con la pluma sobre los temas entonces candentes de la libertad y la predestinación. En otro campo descuella fray Juan Cebrían (+1662), pueblerino formado en Santa María de El Olivar, donde luego edificó monumental convento, príncipe en todo: como general de la Orden, seguidor de mi canonización y de la de Ramón Nonato, arzobispo de Zaragoza, virrey y capitán de Aragón, pero lo que más me gusta de él es su gran corazón y enorme caridad. Otro gran prelado, fray Alonso de Sotomayor (+1682), notabilizado como hombre suave, sabido, prudente, tanto en el gobierno de la Orden como en el obispado de Barcelona, donde introdujo el toque de animas al atardecer. No menos fray Pedro de Salazar (+1706), reputado como uno de los mayores prelados que tuvo España en el Siglo XVI, general de la Orden, obispo de Salamanca y de Córdoba, cardenal. En Valencia fulgió fray José Sanchís (+1694) catedrático, general, constructor de mi gran monasterio de El Puig, escritor de temas históricos y catequísticos, arzobispo de Tarragona, donde también fue arzobispo fray José Linás (+1711), después de catedrático, general de mi Orden, codificador de nuevas Constituciones y del Bulario, se retiró al zaragozano convento de San Lázaro para cuidar a los enfermos, y de allí fue sacado para la mitra tarraconense. En Madrid fue rutilante la sabiduría de mi fray Juan Interián de Ayala (+1730), catedrático en Alcalá de hebrero, árabe y caldeo, predicador real, cofundador de la real Academia de la lengua y del primer diccionario de la lengua castellana. Pero aún de mayor agrado mío fue un fraile humilde

de Valencia, fray Tomás Gascó (+1795), que con ser lego renovó mi templo de Valencia, avivó la devoción a nuestra Madre y dos veces fue redentor.

En 1603 fray Juan Bautista González del Santísimo Sacramento inició la Descalcez, fue un noble intento el de renovar mi Familia, pero acabó en lamentable ruptura. Ahí puso luz y santidad mi beata Mariana de Jesús (+1624), que insertó gran espiritualidad, desde una penitencia pasmosa, una gran devoción mariana y un profundo goce de la Eucaristía; sin quererlo y aborreciéndolo se convirtió en el oráculo de lo más notable de la Corte; su cuerpo está incorrupto en el monasterio de las monjas Mercedarias de Alarcón.

Ya son muy importantes los monasterios de monjas Mercedarias, que hasta ahora vivían en pequeños beaterios. El de Guadalajara se instituye en 1509, los de Lorca y Bilbao en 1514, el de Deusto en 1538, el de Bériz en 1542, el de Marquina en 1548, el de Sevilla en 1567, el de Alarcón de Madrid en 1606, el de Lora del Río en 1617, el de Fuentes de Andalucía en 1620, el de Guernica en 1625, el de Osuna en 1626, el de San José de Sevilla en 1633, el de Marchena en 1637, el de Toro en 1648, el de Ibarra-Orozco en 1652, el de San Fernando de Madrid en 1676, el de Miguelturra en 1682, el de Salerno en 1692, el de Lima en 1724. Qué santas todas aquellas hijas mías, cuanta savia aportaron a mi añoño Olivo.

La redención de cautivos marchaba viento en popa, recuerdo entre muchas, la expedición de 1725 que sacó de Túnez a trescientos setenta esclavizados siendo presentados en Roma ante Benedicto XIII, quien dijo que la Orden Mercedaria *imita maravillosamente la ardentísima caridad de Jesucristo*. En 1768 se alcanzó la apoteosis, pues en una operación conjunta, Mercedarios y Trinitarios rompimos las cadenas de 1.402 cautivos colaborando el rey Carlos III. Pero cuando mejor iban

las cosas, el sistema hizo crac: en 1779 se realizó la última expedición redentora, al ser oficialmente suprimida la esclavitud; siguió habiendo cautivos y esclavos, pero a mi Merced se le impidió proseguir su caridad.

¡Qué gran golpe al Olivo! ¡Qué aturdimiento! Pero había mucho que hacer, y muchos cautivos y esclavos que rescatar. Grande fue la iniciativa de los padres José Montagudo, Francisco Miguel Echeverz y de otros misioneros, que recorrieron toda España en misiones arrolladoras; su palabra fuerte, directa, iba acompañada de signos milagrosos obtenidos por intercesión de san Ramón Nonato. La santidad seguía dando ramas y pimpollos en mi Olivo, como fray Andrés Garrido, autentico remedo de mi personalidad en su ternura con pobres enfermos y marginados. Entre las religiosas, impresionante la madre María Josefa del Rosario (+1805), manifestación de la gran espiritualidad que había en los monasterios de Mercedarias, pues tenía arrobos místicos con la eucaristía, sufrió la corona de espinas, soportó todos los sufrimientos de la pasión del Señor. Redentor fue fray Pascual Rubert (+1812), gran animador de la vida religiosa en tiempos desastrosos, convincente predicador, moderador del pueblo valenciano en tiempos de la guerra con los franceses, que lo martirizaron el 18 de enero de 1812. No menos testigo vigoroso fray Juan José Tejada (+1838), que, como general de mi Orden, la vitalizó en tiempos heroicos, y luego obispo de Solsona, actuó como gran pastor frente a la relajación y la increencia.

Pero sí, en 1779 comenzó la gran crisis. La Orden contaba a principios del siglo XVIII con 17 provincias y 3 viceprovincias, 252 conventos y 7.800 religiosos; las monjas sumaban 16 conventos con más de 1.000 religiosas. En Europa teníamos 9 provincias y 2 viceprovincias; 3 de esas provincias eran de Descalzos con 40 conventos y casi 1.000 profesos, mientras que los Calzados eran 3.000 con 112 casas. En América había 8

provincias y una viceprovincia con 140 conventos y 4.000 profesos. En Castilla la Merced era numéricamente la quinta entre una treintena de familias religiosas, precedida sólo por franciscanos, dominicos, carmelitas y agustinos.

Pero las desgracias vinieron en cadena: La Merced en Francia, donde había sido numerosa, en el año 1775 tenía aún 19 casas con 105 religiosos, pero en 1792 la pobreza, el galicanismo y la Revolución habían acabado con todo. En España había 82 casas con 2.112 religiosos; pero les cayeron la crisis de identidad, la rapiña de los gobiernos, la guerra de la Independencia con muertes, destrucciones de conventos, rapiña de bienes y la supresión decretada por José Bonaparte en 1809. El Trienio liberal de 1820-1823, prohibió los ingresos y cerró las comunidades de menos de doce religiosos. Le siguió la quema de conventos y asesinatos de frailes de 1834 y 1835; los asaltos de cenobios, como en Madrid, Zaragoza, Santa Coloma de Queralt,... donde las hordas fueron apuñalando a los religiosos que encontraban en el coro, en la iglesia, en las celdas. Encima apareció el decreto de desamortización del 18 de marzo de 1836, que acabó con todo. En Italia había 12 comunidades con 115 frailes; a consecuencia de las guerras napoleónicas, del Resurgimiento italiano y de las incautaciones, sólo quedaron San Adrián y Cagliari con 8 y 5 religiosos. En América se disponía de 8 provincias, 109 conventos y 1.762 frailes, que en gran mayoría aportaron ideología, dinero, influencia, edificios a la independencia; vinieron a parar en 25 conventos y poco más de 200 frailes.

Mi Merced quedó a la deriva, y a la espera de las sugerencias de nuestra Madre entreteniéndola su carisma en la redención moral mediante el culto, la enseñanza de niños (ya practicada en América desde los principios; cultivada en algunos lugares desde el siglo XVIII, como en Barcelona por los padres Salvador Guitart y Pedro Nolasco Dusal; propuesta por el rey de

España a los Regulares en 1815 y aceptada por Capítulo general de 1817 que elaboró normas concretas para esta dedicación reputada redentora), la hospitalidad (en 1845 se construía un hospital en Cagliari), la asistencia a los encarcelados (el padre Alelí en Barcelona, el padre mejicano Manuel Burguichani prefecto de las cárceles en 1853), la presencia activa en barrios marginales, la atención a los apestados (en la epidemia del año 1821 murieron ocho de la Comunidad barcelonesa, conscientes de estar cumpliendo su voto de caridad),...

Pero mi Olivo tenía sabia. Y comenzó a rebrotar, a dar pimpollos.

El 21 de noviembre de 1860 nacían en la Ciudad Condal las Mercedarias Misioneras de Barcelona, por obra de Lutgarda Mas Mateu y el padre mercedario Pedro Nolasco Tenas, con la finalidad de redimir mediante la educación. Nacidas preferentemente para dar formación a la juventud femenina, hoy han ensanchado sus horizontes, sobre todo a campos de misión y de tercer mundo, comprometidas en educar, amparar a emigrantes, convivir con los pobres en los lugares más remotos, promocionar a la mujer.

El 2 de enero de 1864, en Nancy (Francia), Teresa de Jesús Elisabeth Bacq Acher instituía, con el apoyo del obispo local, luego cardenal, Carlos Marcial A. Lavigerie, las Hermanas de Nuestra Señora de la Merced, caracterizadas por su espíritu apostólico y mariano a través de las obras de caridad y misericordia; el 4 de abril de 1887 fueron agregadas a la Familia mercedaria... No tienen otra patria que aquella en donde hay almas que catequizar y salvar; su móvil es el fuego de la más ardiente caridad.

El 16 de marzo de 1878 el sacerdote Juan Nepomuceno Zegrí fundaba, en Málaga, las Mercedarias de la Caridad para la

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

práctica de la caridad mediante el ejercicio de las obras de misericordia espirituales y corporales y con la ilusión de desterrar todas las enfermedades, enjugar todas las lágrimas, no dejar en todo el mundo un solo ser abandonado, afligido, desamparado. El 15 de marzo de 2002 nacieron los Mercedarios de la Caridad, como una variante de las Hermanas.

El 1 de octubre de 1887 el padre José León Torres instituía en Córdoba, Argentina, las Hermanas Mercedarias del Niño Jesús, vistiendo el hábito mercedario a las diez primeras novicias. Se dedican a la enseñanza, a misiones rurales en épocas de vacación académica, a labores de promoción de barrios pobres, a colaborar en parroquias.

El 1 de agosto de 1889 el canónigo y párroco de la Merced de Buenos Aires, Antonio Rasore, establecía las Hermanas de la Merced del Divino Maestro con la madre Sofía Bunge como primera superiora. Su campo carismático es la enseñanza y educación de las niñas.

El 25 de marzo de 1910 la madre Refugio Aguilar creaba en la ciudad de Méjico las Hermanas Mercedarias del Santísimo Sacramento, congregación que tuvo un arranque lento hasta que el arzobispo de Méjico encargó de ellas al padre Alfredo Scotti. Tienen escuelas y colegios.

El 15 de enero de 1922 fueron agregadas a la Familia las Mercedarias Expiadoras del Santísimo Sacramento, instituto que había nacido a principios de siglo XX en Iquique, Chile, para honrar la pureza de María y expiar los pecados del mundo.

El 22 de marzo de 1930, por votación secreta de todas las monjas, Bériz, el antiguo convento de clausura fundado en 1542 se convirtió en el instituto de las Mercedarias Misioneras de Bériz, instituyendo general a la madre Margarita María

Maturana; desde 1926 se había hecho presente en los cinco continentes, con misiones de China, Islas Carolinas e Islas Marianas. Hoy trabajan por la evangelización, buscando la liberación integral del hombre.

El 10 de agosto de 1938 surgían las Religiosas Mercedarias Misioneras del Brasil en el Piauí, por iniciativa del padre Inocencio López Santamaría y mediante la madre Lucía Etchepare, para atender a la educación de la juventud, asistencia a los enfermos y catequesis entre infieles.

El 12 de mayo de 1940 el padre Emilio Ferrero y sor Carmen Ternero crearon en Marchena, Sevilla, las Esclavas Mercedarias del Santísimo Sacramento; agregadas a la orden mercedaria Descalza, son de vida activa.

El 5 de agosto de 1955 la sagrada congregación de Religiosos creó la Federación de Monjas Mercedarias, ofertándose a nuestras monjas una triple opción: de vida contemplativa pura, de vida mixta, de vida apostólica. Algunos monasterios históricos formaron la *Federación de Monjas de la Orden de la Merced*, con una superiora general común y vida de tipo mixto que conjuga la clausura con el apostolado docente dentro del propio convento, pretendiendo ser Marías en la contemplación y Martas en un trabajo de espíritu mercedario. Nueve monasterios prefirieron la vida apostólica con votos solemnes, formando el instituto de derecho pontificio de *Religiosas de la Orden de Nuestra Señora de la Merced*; el 13 de mayo de 1986 fueron aprobadas sus Constituciones. Un pequeño grupo apostó por la modalidad contemplativa con el título de *Monjas Mercedarias*, abocadas a la alabanza y a la intercesión. A su vez la rama Descalza, mantiene las *Monjas Mercedarias Descalzas*, que buscan su santificación en la modestia y la austeridad.

El 8 de enero de 1975 el padre Guillermo Hurtado Álvarez instituía la Asociación Secular Nuestra Señora de la Merced, para difundir la palabra de Dios y ejercitar las obras de misericordia. Fue agregada a la Orden el 3 de junio de 1990.

Y también el añoso tronco comenzó a rebrotar. En 1869 fue designado general el fray José María Rodríguez (+1879), barcelonés, que dio los primeros pasos para propiciar la revitalización de la Primera Orden, fortaleciendo el noviciado de San Adrián de Roma y restaurando la Orden en España con, la provincia de Aragón, desde el convento de El Olivar (el 10 de agosto de 1878); en su período se reformó la provincia de Perú y se tuvo una visita apostólica a Chile. El padre José María fue buen publicista y tuvo mucho que ver en la iniciativa de la Sagrada Familia de Barcelona. El general fray Pedro Armengol Valenzuela (+1922), chileno, en treinta y un años de gobierno (1880-1911) privilegió los noviciados de San Adrián, El Olivar, Conxo, La Paz; codificó nuevas Constituciones (1895); propició la erección de cuarenta nuevas comunidades y dejó la Orden con unos mil religiosos. Notable en el mantenimiento del rescoldo mercedario bajo las cenizas de la Desamortización, fue el padre José Antonio Garí Siu mell (+1895), nacido en Vilanova y la Geltrú, divulgador a través de numerosos libros de la historia de la Orden y recuperador de la casa de Lérida, como provincial, cuando se restauró la Merced en España.

Cuando la Merced se recupera, retoña el problema vital de su identidad. El primer conato en España derivó hacia la enseñanza de humanidades, se abrió de inmediato una pequeña escuela en El Olivar. En 1897 se instituyó un importante colegio en Lérida que durará hasta 1926. Se procuró que cada Comunidad tuviera su centro docente, pero en Aragón no cuajó este ministerio, en tanto que lo canonizaban las Constituciones de 1895 y daba buenos resultados en otras Provincias. Las misiones también fascinaron a muchos espíritus generosos,

cristalizando en la asunción del Piauí por Castilla en 1920, el compromiso de Quito en Manibí y el establecimiento de cinco religiosos de Aragón y Castilla en Puerto Rico en 1927. Hubo un señuelo de recuperar la acción redentora cuando la guerra de España con África (1921-1923), ofreciéndose los Mercedarios al Gobierno español, para llevar a cabo la liberación de los apresados y aún quedarse en rehenes en el lugar de los más enfermos.

Mi Familia marchaba vigorosa cuando fue hondamente afectada en España por la Guerra civil (1936-1939) que trajo la destrucción de muchos conventos, el martirio de treinta y siete religiosos, la pérdida de prometedores novicios y estudiantes; algo semejante sufrieron Méjico con la persecución religiosa (1911-1932) e Italia con la Segunda Guerra Mundial.

En España cayeron religiosos tan valiosos como fray Faustino Decoroso Gazulla Galve, turolense, que, desde un amor, apasionado a la Merced se dedicó a investigar los orígenes de la Orden, publicando obras trascendentales y dejando un gran acervo de materiales sacados pacientemente de los archivos, pues murió prematuramente en Barcelona a consecuencias de un bombardeo. Gran pérdida también la de fray Manuel Sancho Aguilar, nacido en Castellote, cerca de El Olivar; sublime director de almas; místico, poeta, músico, romancero; capaz de componer una encantadora zarzuela, un catecismo para niños, un cuento, un tratado místico,... todo con un estilo narrativo magistral y directo; murió fusilado cerca de El Olivar. Cayó asimismo fray Marino Alcalá Pérez, de Andorra, también aledaño de El Olivar; fue dos veces provincial de Aragón, pasó a general de la Merced, renunciando a los tres años para retirarse a su provincia de Aragón y dedicarse al confesionario y a la dirección de almas; murió mártir en su pueblo natal. Fray Tomás Carbonell Miguel, alicantino, exquisito predicador, forjador de jóvenes, provincial admirado, fue asesinado en Lérida. Con ellos sumaron

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

diecinueve los martirizados: Francisco Gargallo Gascón; Mariano Pina Turón; Pedro Armengol Esteban Hernández; Antonio Lahoz Gan; José Trallero Lou; Jaime Codina Casellas; José Reñé Prenafeta, Antonio González Penín; Tomás Campo Marín; Francisco Llagostera Bonet, Serapio Sanz Iranzo; Enrique Morante Chic; Jesús Eduardo Massanet Flaquer; Amancio Marín Mínguez; Lorenzo Moreno Nicolás y Francisco Mitjá Mitjá.

La provincia de Castilla fue privada, entre una pléyade de religiosos valiosísimos, de fray Guillermo Vázquez Núñez (+1936), coruñés, escritor polifacético, divulgador de temas mercedarios con innumerables artículos y monografías; lo mataron en las calles de Madrid, un año antes había lanzado un artículo intitulado: *Renuncio a morir en cama*. Con él ascienden a dieciocho los inmolados: Manuel Cereijo Muiños, Tomás Tajadura Tajadura, Enrique Saco Pradedo, Agustín Salgueiro Rodríguez, José Benito Cereijo Muiños, Luis Barros Fernández, Gonzalo Pérez González, Serafín Solaigui Duñabeitia, Eliseo Pérez González, Luis Arias López, Jesús Tizón Boleira, Leandro Hermida González, Ramón Lago Parrado, Olimpio Escudero González, Patricio Peláez Castaño, Serapio Paz Muras, Ricardo Vázquez Rodríguez.

Hoy mi Familia de Santa María de la Merced ha alcanzado una universalidad jamás soñada. Creemos haber encontrado nuestro lugar en la Iglesia y la realización de nuestro carisma en las cárceles, con los refugiados,... Acusamos, como todos los institutos, el estiaje vocacional, pero también estamos encontrando nuevos veneros.

Fra Joaquín Millán Rubio rebent la Menció d'Honor pel seu treball.

Bibliografía

- **Archivo de la Corona de Aragón**, *Monacales Hacienda*, Sección de la Orden de la Merced.
- **Gaver, fray Nadal**, *Speculum fratrum ordinis beatissimae virginis Mariae redemptionis captivorum*. El original está en ACA, código Varia II
- **Antillón Perdiguera, fray Juan**, *Chronologicon Generalicio*. Tres tomos manuscritos que se conservan en el Monasterio de El Puig.
- **Vargas, fray Bernardo de**, *Chronica Sacri et Militaris Ordinis B. Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum*. Panormi 1619.
- **Zumel, fray Francisco**, *De vitis Patrum et Magistrorum Generalium Ordinis Redemptorum Beatae Mariae de Mercede Brevis Historia*. Salamanca 1588.
- **Devesa Blanco, fray Juan**, *Fray Pedro Nolasco en los documentos notariales de su tiempo*, revista *Obra Mercedaria*, de los años 1979-1983.
- **Vázquez Núñez**, *Mercedarios ilustres*, Madrid 1966.
- **Remón, fray Alonso**, *Historia General de la Orden de Nuestra Señora de la Merced Redención de cautivos*, Madrid 1618.
- **Ribera, padre Mariano**, *Centuria primea del real, y militar instituto de la ínclita religión de nuestra Señora de la Merced redención de cautivo christianos*, Barcelona 1726.
- **Ribera, padre Mariano**, *Real Patronato de los Serenissimos Señores Reyes de España en el Real y Militar Orden de nuestra Señora de la Merced Redención de Cautivos*, Barcelona 1725.
- **Gazulla Galve, fray Faustino Delicado**, *La Orden de nuestra Señora de la Merced. Estudios historicocríticos (1218-1317)* Valencia 1985.

Josep Salvia Vidal, de Bellvís (Lleida), per la seva obra *L'Orde de la Mercè o la salvació dels captius*. Se li atorga el premi de la **Fundació Obra Mercedària** al millor treball d'estudi i aprofundiment en prosa *sobre qualsevol aspecte relacionat amb la fundació de l'Orde Mercedària, el desenvolupament de la seva tasca al llarg de la història o a la societat actual*.

L'Orde de la Mercè o la salvació dels captius

(Síntesis explicativa del treball guardonat)

Aquest any 2018, l'Orde de Nostra Senyora de la Mercè per a la Redempció dels Captius celebra els vuit-cents aniversari de la seva fundació i, per commemorar tant assenyalada efemèride, la Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida li dedica el seu certamen marià anual.

Josep Salvia Vidal rebent el guardó pel seu treball d'investigació.

En aquest treball d'estudi i aprofundiment farem un repàs per la història de l'Orde Mercedària des de la seva fundació, aquell llunyà mes d'agost de 1218, fins a la seva actualitat. A més, ens endinsarem dins la vida del seu fundador, Sant Pere Nolasc, i coneixerem la figura de la Mare de Déu de la

Mercè, la seva patrona, ja que aquesta és una orde essencialment mariana des del seu origen. I finalment veurem en què consisteix la tasca que avui realitzen els mercedaris que segueix essent importantíssima per a la redempció de captius. I és que en els nostres dies encara hi ha captius que estan sotmesos a esclavitats modernes.

I acabem amb un desig: que la Redemptora de captius pregui per nosaltres i ens alliberi dels nostres respectius esclavatges que ens mantenen presoners d'esperit. Així sigui.

L'Orde de la Mercè o la salvació dels captius

Introducció

Aquest any 2018 es compleix el vuit-cents aniversari de la fundació de l'Orde de la Mercè, una orde religiosa fundada el llunyà 1218 per Sant Pere Nolasc, un noi de Barcelona. Des dels seus orígens, aquesta orde que pren el nom de la seva Patrona, la Mare de Déu de la Mercè, es dedica a la redempció de captius. I encara avui, en els nostres dies, realitza aquesta gran tasca altruista que correspon a la voluntat d'ajudar als presoners, tot i que avui aquests presoners siguin d'un altre tipus i no captius fruit de les guerres.

L'Orde de la Mercè és, per tant, una ordre purament mariana des de la seva base, ja que com veurem després, en aquest treball, la Verge Maria va prendre part i va tenir molt a veure en la seva fundació de tal manera que l'orde no es podria entendre sense Ella. És per aquest motiu, i per celebrar tant senyalada efemèride, que la Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica-Mariana de Lleida li dedica aquest any el seu Certament Marià literari i audiovisual.

Però les celebracions de l'Any Jubilar Mercedari van més enllà. I la Comunitat d'Aragó ha cregut convenient que una imatge de la Mare de Déu de la Mercè, creada per l'escultor Joaquín Hernández, visiti cadascuna de les comunitats de fidels per a què la puguin venerar. És la Verge peregrina que va de poble en poble redimint captius i presoners trencant, amb els seus peus descalços, allò que empresona els seus fills devots i alliberar així a tots aquells que sofreixen la crueltat de l'esclavitud. Perquè en els nostres dies també existeixen presoners, captius i esclaus tot i que ja no hi hagi guerres en el nostre país. Tots tenim alguna cadena que ens manté presoners d'alguna cosa. Tots som esclaus d'alguna força a la qual ens creiem supeditats. Tots som captius en algun moment de la nostra vida. Que la Verge de la Mercè ens alliberi de les nostres cadenes que arrosseguem, cadenes que sovint esdevenen pesades i feixugues. Per això fem nostra la jaculatòria mariana preferida per aquells que formen part de l'Orde de la Mercè i diem ben fort, tots junts, i amb el cor a la mà: *Redemptora de captius, prega per nosaltres.*

Pere Nolasc, un noi de Barcelona

Hom calcula que Sant Pere Nolasc nasqué vers l'any 1180 però se'n desconeix el lloc exacte. Es diu que era d'origen provençal i que exercia de mercader a Barcelona des d'abans de l'any 1210. La tradició situa el seu naixement al poble de Mas Saintes Puelles, al Llenguadoc, però la darrera hipòtesi el fa fill de Barcelona, concretament d'una família provinent de la Provença establerta a Sant Martí de Provençals primer i més tard a Barcelona on va néixer. Instal·lada la família a la ciutat va aprendre del seu pare, Bernat, el negoci de la mercaderia i a la mort d'aquest continuà amb l'ofici de comerciant que havia heretat. Igualment, fou educat en les profundes conviccions religioses, molt esteses en aquella època, i va rebre els dogmes d'una família cristiana. Cal entendre que, en l'època medieval de

la qual és fill Sant Pere Nolasc, el Cristianisme, mitjançant l'Església com a institució, dictava la manera de pensar i comportar-se de la humanitat sencera. Raó i fe anaven en concordança. En aquella època, la religió era física i tàctil: Déu mateix estava present en l'Eucaristia, els sants i les diverses advocacions marianes eren el pont, mitjançant la seva capacitat intercessora, entre la divinitat i els homes⁶³. La religió, per tant, formava part de la vida dels homes en l'Edat Mitjana. També de la del jove Pere Nolasc.

En la seva activitat de comerciant va descobrir el captiveri dels cristians en terres musulmanes i des de llavors va dedicar la seva vida i part dels seus béns i diners per rescatar-los i tornar-los la llibertat. En el marc del conflicte entre cristians i musulmans que s'enfrontaren a la Península Ibèrica al llarg de tota l'Edat Mitjana (la invasió àrab, la resistència d'alguns nuclis del nord i la posterior reconquesta cristiana) eren molts els cristians que eren capturats i venuts com a esclaus. Ja fos per guerres, batalles, ràtzies, el resultat de la pirateria i les seves incursions en pobles de la costa, tots dos bàndols feien captius que eren sotmesos per la força opressora i condemnats a l'esclavatge, cosa que podia posar en perill la seva fe. Els cristians eren portats al nord d'Àfrica. La situació preocupava a l'Església que es va veure obligada a actuar davant d'aquesta situació i s'intentaren crear sistemes de redempció de captius. I un dels que més partit va prendre en aquesta tasca fou el mercader Pere.

Sembla ser que ell ja era el propòsit o director d'una confraria de cavallers, ciutadans i clergues que tenien cura de l'Hospital de Santa Eulàlia a Barcelona i recaptaven almoines per rescatar captius de l'esclavatge àrab. Sens dubte la seva condició de comerciant facilitava l'obra. Un dia, Pere es retirà al Monestir

---

⁶³ Flocel Sabaté Curull. *Vivir y sentir en la Edad Media. El mundo visto con ojos medievales*, Grupo Anaya S.A., Madrid, 2011, p. 51 i 52.

de Montserrat per meditar davant la Verge i discernir quina seria l'opinió d'Ella i del mateix Déu vers la tasca que ell estava realitzant amb els presoners. I el parer de Maria no pogué ser més favorable. La nit del primer d'agost de 1218, la Verge se li aparegué per animar-lo en la seva obra altruista i li transmeté la seva voluntat de fundar una orde religiosa que es dediqués a la redempció dels captius.

Basant-se en aquesta miraculosa aparició, doncs, la confraria es constituí en orde. El dia 10 d'agost de 1218, Pere Nolasc, juntament amb l'assessorament de Ramon Penyafort, i seguint la voluntat de Maria, creà l'Orde de Nostra Senyora de la Mercè per a la Redempció dels Captius. La nova orde va tenir ràpidament el suport del bisbe de Barcelona, Berenguer de Palou, i del rei Jaume I. Fou el mateix rei qui donà l'hàbit blanc a Pere i tretze cavallers més, als quals concedí, a més, l'escut reial. Anys més tard, el 1235, el papa Gregori IX va aprovar l'orde reconeixent-la per tota l'església i testificant la intervenció de l'Esperit Sant en la seva fundació, el qual també confirmà la regla agustiana que els mercedaris havien adoptat des de la seva fundació.

Durant els trenta anys que dirigí l'Orde de la Mercè, Pere Nolasc fundà molts convents i monestirs en ciutats com Barcelona, València o Sevilla entre altres i participà en expedicions que tenien com a objectiu la redempció de captius a Alger i Tunis i a les campanyes de conquesta de la regió andalusa per part de del rei Ferran III de Castella, de Murcia i de València per part del rei de la Corona d'Aragó, Jaume I el Conqueridor. Segons les fonts consultades per a l'elaboració d'aquest treball, en vida del seu fundador i durant els seus primers anys d'existència, l'Orde de la Mercè aconseguí l'alliberament d'uns 4000 captius⁶⁴.

---

⁶⁴ Biografia de Sant Pere Nolasc a la web de l'Ordre de la Mercè www.ordendelamerced.org consultada el dia 21 de març de 2018.

Morí a la mateixa ciutat on possiblement nasqué, Barcelona, el 6 de maig de 1245 a l'edat aproximada de 70 anys i fou enterrat a l'església del monestir que l'orde tenia a la Ciutat Comtal, la casa mare de l'orde. La seva canonització tingué lloc el 30 de setembre de 1628 per part del papa Urbà VIII reconeixent així el seu culte immemorial. Uns anys més tard, el 19 de juny de 1955, el papa Alexandre VII introduïa el seu nom al martirologi romà com a sant. El culte a Sant Pere Nolasc s'estenia ja per tot el món. La seva festa es celebra el 29 de gener.

Se'l representa com un home barbut i vestint l'hàbit blanc dels mercedaris, sovint amb l'escut d'aquesta orde a l'altura del pit. Els seus atributs són un estendard al capdamunt d'un pal llarg de doble travesser i unes cadenes o grillons de presoner trencats, com a símbol de l'alliberament dels captius que ell mateix dugué a terme. Sovint se'l representa també amb un d'aquests captius alliberats postrat de genolls al seu costat.

La Mare de Déu de la Mercè

La Mare de Déu de la Mercè és copatrona de la ciutat de Barcelona (juntament amb Santa Eulàlia) i la seva procedència és només hipotètica, ja que es pot explicar de tres maneres diferents.

Segons la versió més corrent i més estesa, Sant Pere Nolasc, que havia vist a la Verge en l'episodi de l'aparició de Montserrat, va encarregar als tres millors escultors del seu temps que cadascú esculpís una imatge de Maria seguint les instruccions que ell mateix els va donar. I esdevingué que una d'elles resultà tan fidel que semblava que fos la mateixa Mare de Déu. Evidentment, aquesta va ser la imatge escollida que és la que es venera encara a la seva basílica de la ciutat de Barcelona. Ens diu també la llegenda, que aquesta imatge de la Mare de Déu

de la Mercè va prendre vida fins a tres vegades, es va aixecar del seu setial, va baixar de l'altar, es va asseure a la cadira principal del cor i va dirigir Ella mateixa el cant de les Maitines (el primer rés del dia de les set hores canòniques que marquen les regles i es resa a la sortida del sol). I fins i tot una d'aquestes vegades, la Verge anava acompanyada dels Sants Sever, Pacià i Oleguer.

Imatge de la Mare de Déu de la Mercè, patrona de Barcelona.

Una segona versió ens parla d'una aparició de la Verge. Després de fundar-se l'Orde de la Mercè, aquesta es va establir a la capella reial, tot i esperant aixecar un edifici propi, un monestir que esdevingués la casa mare de la nova orde. En aquells temps, la capella del rei donava a l'indret de la Baixada de la Canonja⁶⁵. L'accés estava dividit: hi havia una porteta molt petita que donava al carrer destinada al poble mentre que la reialesa hi accedia des del Palau Reial per unes comunicacions interiors. La capella reial era molt poc freqüentada per la gent

---

⁶⁵ Joan Bellmunt Figueras. *Maria a Catalunya*, Pagès Editors, Lleida, 1995, p. 187.

que preferia anar a altres llocs de la ciutat a celebrar el culte, de manera que, la majoria de vegades, els frares mercedaris oficiaven completament sols els oficis sense que ningú assistís allí a la celebració de l'Eucaristia. I segons ens diu la tradició, un dia, la Mare de Déu, dolguda de la soledat i apiadant-se dels pobres frares, baixà del cel i s'assequé al primer banc a escoltar la missa per tal que el celebrant no hagués d'oficiar tot sol com tantes altres vegades. I es produí un miracle. Al mateix instant en què va acabar-se la Consagració, la Verge Maria se'n tornà al cel deixant, al lloc on havia estat asseguda, una imatge seva en record de la seva estada a la capella. Veient tal prodigi, els frares decidiren col·locar aquella imatge de Maria en substitució de la que hi havia fins aquell moment. Segons aquesta tradició, la imatge de la Mare de Déu de la Mercè actual seria la que Maria va deixar al banc que havia ocupat.

I per l'últim, la tercera opció que ens dóna una versió totalment diferent de les dues anteriors. Barcelona començava a ser en aquell temps una gran ciutat, puixant de riquesa degut a la gran activitat comercial que començava a tenir. I aquesta puixança va despertar l'enveja dels genovesos que, un bon dia, es van presentar davant la costa de la ciutat catalana amb més de cent naus. De cop, els genovesos van iniciar un atac furios i inesperat. Llavors la Mare de Déu de la Mercè, com a gran Mare protectora, va aixecar una nuvolada molt espessa, forta i dura com un metall que actuà d'escut per tota la ciutat. D'aquesta manera, les bales i els projectils que els genovesos llençaven rebotaven contra la nuvolada de ferro i queien sobre ells mateixos, causant una gran mortaldat. Tot d'una, a més, el rei dels genovesos que dirigia personalment l'atac contra Barcelona, quedà cec i va prometre donar una imatge bella i bonica de la Verge quan trobés algú capaç de poder-la fer si recobrava la visió. El rei fou escoltat. I en el mateix instant en què recobrà la vista i els seus ulls tornaren a veure, va fer una crida per tota la ciutat buscant qui obrés la imatge de Maria que havia promès.

Hi havia en aquell moment a Barcelona, un pelegrí de pas per la ciutat de camí cap a Terra Santa. Aquest home es presentà davant del rei dels genovesos i digué que si li donaven set-cents florins d'or i set mesos de temps, ell esculpiria una imatge de Maria que de tan real semblaria que parlés. I fou així. Aquell home va elaborar una imatge preciosa que fou l'admiració de tota la ciutat. Enllestida l'obra i la promesa, el romeu va continuar el seu camí cap a Terra Santa amb els set-cents florins amagats dins el seu gaiato de peregrí. Tot just quan es trobava a les afores de Barcelona, uns lladres, que sabien de la gran quantitat de diners que l'home portava a sobre, li van robar el gaiato i tot seguit el deixaren cec, traient-li els ulls, perquè no els pogués reconèixer ni descobrir ni denunciar. Aquell pobre home sol, cec i sense un diner tornà a Barcelona i es posà a demanar almoina de porta en porta per poder sobreviure. Però la Mare de Déu de la Mercè encara havia d'obrar un altre miracle. El dia de la seva festa, la Verge tornà la vista a aquell peregrí. L'home, agraït d'haver rebut un favor de tal magnitud, no es volgué separar mai més d'aquella imatge que ell mateix havia esculpit, imatge que l'havia salvat de la fosca ceguera, i renuncià a continuar el seu camí per quedar-se i establir-se definitivament a Barcelona. Els frares mercedaris li van donar estada en una caseta que hi havia al darrera de l'església de la Mercè que fou coneguda com la casa del romeu per molts barcelonins⁶⁶. Per aquest motiu, ja que la Verge havia retornat la visió a dos cecs, molta gent perjudicada per la vista acudien a demanar favor i ajut a la Mare de Déu de la Mercè que fou proclamada patrona de Barcelona pel consell de la ciutat el 1637 amb motiu d'una plaga de llagostes. Uns anys més tard, el 1696, el papa Innocenci XII estengué el seu culte per tota l'església i fou coronada canònicament el 1888 durant l'Exposició Universal de Barcelona.

---

⁶⁶ Joan Bellmunt Figueras. *Maria a Catalunya...*, p. 188.

La Mare de Déu de la Mercè es venera a la seva basílica de la ciutat de Barcelona, situada al Carrer Ample, al costat de l'edifici de Capitania General, que va ser fins a 1835 el convent dels mercedaris. La primitiva església va ser construïda entre 1249 i 1267, ampliada als segles XIV i XV i renovada totalment al segle XVIII. L'actual edifici és d'època barroca, d'un clar gust borrominià, obra de Josep Mas. És un temple d'una sola nau, amb vuit capelles laterals comunicades entre sí i un curt transepte amb una cúpula en el creuer. Té una façana de planta corbada amb elements esculturals. A la banda que dona al Carrer Ample, té instal·lada l'antiga façana gòtico-flamígera, del segle XV, provinent de la desapareguda església de Sant Miquel que hi havia just al costat del palau municipal. Després de la Desamortització de Mendizábal de 1835 que confiscà tots els béns a l'església, els frares s'exclaustraren i el convent va ser destinat a teatre i escola de declamació primer i després es convertí en la seu de la Capitania General. Finalment el temple de la Mercè esdevingué parròquia amb la desaparició de la mencionada església de Sant Miquel.

No podem oblidar, però, i hem de tenir en compte també la imatge que s'ha esculpit especialment per celebrar l'Any Jubilar Mercedari a la Província mercedària d'Aragó, per tal de que visiti cadascuna de les comunitats i així els fidels la puguin venerar i honorar arreu del territori. És la Mare de Déu de la Mercè peregrina, obra de l'escultor Joaquín Hernández. El rostre de Maria és dolç, tendre, reflecteix la serenor i la tendresa de totes les mares però, alhora, també té quelcom d'adustesa i severitat pel gran dolor que sofreixen els seus fills captius i presoners. Un dolor representat simbòlicament en les cadenes que Ella trenca amb els seus peus descalços, alliberant, o millor dit, alliberant-nos a tots nosaltres dels nostres respectius esclavatges siguin de la tipologia que siguin. El Nen, amb la seva mà oberta, assenyala la seva Mare, una clara invitació a apropar-nos a Maria sense cap por ni vergonya encara que en els nostres

dies no sembli “estar de moda”. Perquè Maria és protecció, consol, acolliment, refugi, recer, amor, tendresa, ajut, perdó. I si ens acostem a Ella, serem més a prop del Crist. Ella intercedirà per nosaltres davant l’Altíssim. Només cal que com a fills ens acostem a la nostra Mare, la Verge Maria en qualsevol de les seves múltiples advocacions com, per exemple, la Mare de Déu de la Mercè.

Relleu que mostra la redempció de captius per part de mercedaris.

De Barcelona al món

Ja hem vist com després de l’aparició de la Verge, Sant Pere Nolasc va fundar l’Orde de la Mercè a la ciutat de Barcelona el 1218. Al seu inici era una confraria de cavallers, ciutadans i clergues que tenien cura de l’Hospital de Santa Eulàlia i

recaptaven almoines per a rescatar captius, cristians que havien caigut presoners del musulmans fruit de les moltes accions bèl·liques que enfrontaren a ambdós bàndols durant bona part de l'Edat Mitjana amb el procés de la Reconquesta cristiana de la Península Ibèrica. La seva organització s'assimilava a la de les ordes militars com la dels Templers. L'Orde de la Mercè va comptar de seguida amb el favor de la corona que regnava als territoris de la Corona d'Aragó. El rei Jaume I els concedí l'hàbit blanc i l'escut reial a més d'afavorir la seva expansió per altres ciutats de la corona catalano-aragonesa com Girona, Lleida, Tortosa, Tàrraga, Vic, Perpinyà, Montblanc, València o Palma de Mallorca, entre altres. Ja hem vist també com el 1235 el papa Gregori els autoritzà a convertir-se en orde religiós. Va ser llavors quan l'orde adoptà la regla de Sant Agustí, es posà sota la protecció i patrocini de la Mare de Déu de la Mercè i afegí als tres vots habituals (pobresa, obediència i castedat) un quart vot que feia referència a la redempció dels captius i que podia implicar inclús la substitució personal d'un membre de l'orde per un presoner en perill.

El rei Alfons X de Castella defineix amb exactitud la figura del captiu que havia nascut com a resultat de les moltes accions bel·ligerants entre musulmans i cristians on aquests queien presoners de guerra. Aquesta definició la podem torbar al llibre *Las siete partidas*, concretament a la Partida II, Títol XXIX, Llei 1: *mas captiuos son llamados por derecho aquellos que caen en prision de omes de otra creencia. Ca estos los matan despues que los tienen presos, por desprecio que non han la su ley, o los tormentan de cruels pena, o se sirven dellos como de siervos, metiendolos a tales servicios, que querrian antes la muerte que la vida.*⁶⁷ Per als frares

---

⁶⁷ Alfons X. *Las siete partidas*, Andrea de Portonariis, Salamanca, 1555 (facsimil: Boletín Oficial del Estado, Madrid, 1985) a través de Gerardo Rodríguez. "Cautivos cristianos en las orillas del Mar de Alborán (siglos XV-XVI)", revista *Imago temporis. Medium Aevum*, IV, Edicions de la Universitat de Lleida, Lleida, 2010, p. 577.

mercedaris, la salvació dels captius en cos i ànima esdevingué, doncs, una obligació pastoral. A jutjar pel que ens indiquen les fonts, la vida dels captius cristians era terrible, dura, ja que havien de suportar suplicis i humiliacions de tota mena que començaven amb la pèrdua de la llibertat: tancaments en fosques masmorres insalubres, racions escasses de menjar, jornades llarguíssimes de treball, encadenats de mans i peus, càstigs corporals com cops i fuetades i càstigs morals normalment burles motivades per qüestions de la fe⁶⁸.

Després de la mort del seu fundador, que com ja hem vist va tenir lloc el 6 de maig de 1245 a Barcelona, l'orde continuà la seva expansió ja entrat el segle XIV i es fundaren monestirs en diverses ciutats com Elx, Tarragona, Berga o Agramunt i ben aviat s'estengué també per altres llocs de la península com els regnes de Castella o Portugal. Les primeres constitucions de l'orde són de 1272 i en elles es fixa oficialment el seu nom: Orde de la Mare de Déu de la Mercè per a la Redempció de Captius. A mesura que l'orde s'anava difonent i creixia la seva expansió territorial, augmentaven també els membres providents del clergat que hi entraven. Per aquest motiu, l'any 1327 s'elaboraren unes noves constitucions i es declarà l'orde com a clerical. I continuà amb la seva missió: salvar els presoners.

Durant els segles següents foren nombrosos els cristians que caigueren presoners ens mans dels pirates musulmans que assaltaven les costes de la Península Ibèrica, sobre tot de Llevant i Andalusia, en què s'emportaven sovint com a ostatges moltes persones de les àrees assaltades, persones per les quals més tard els musulmans demanaven un rescat o bé els venien com a esclaus al nord d'Àfrica. Era en aquell moment on entraven els mercedaris a realitzar la seva tasca, ja que aquests anaven en processó per diferents pobles i ciutats per tal de recollir almoines,

---

⁶⁸ Gerardo Rodríguez. "Cautivos cristianos en las orillas del Mar de Alborán"...p. 582.

tot oferint serveis religiosos amb la finalitat de recaptar els diners suficients per comprar la llibertat dels captius empresonats i condemnats a l'esclavatge. Un cop aconseguits els diners, s'hi enviava un membre de l'orde per tal de fer el pagament. Si pel contrari, no s'havia pogut recollir la quantitat necessària per a fer-ho, el frare es lliurava en lloc del captiu tal i com deia el quart vot de la seva congregació. En aquest sentit destaquen els casos de Sant Ramon Nonat, Sant Serapi i Sant Pere Ermengol, que foren torturats i assassinats a canvi de lliurar un captiu en lloc seu.

Els passos per preparar una redempció de captius eren els següents⁶⁹:

- 1- Les autoritats de l'orde escollien als frares destinats a terres musulmanes. Un frare redemptor havia de ser una persona *de edad madura, virtuoso, adornado de ciencia y máxima prudencia, sagaz para tratar la liberación a fin de correr el peligro de ser engañado por los infieles.*
- 2- S'anunciava la redempció al poble i es reunien i recollien els diners. A vegades també es rescatava captius amb mercaderies, bestiar o intercanvi amb captius musulmans.
- 3- La comunitat celebrava una cerimònia a la marxa dels redemptors i mentre durava la seva missió es resava per ells.
- 4- Realitzada la tasca redemptora per part dels frares mitjançant document públic, els redemptors tornaven a casa amb els captius alliberats. Eren rebuts amb una processó que acabava al temple on es cantava el *Te Deum* en acció de gràcies i es celebrava una missa en honor de la Verge de la Mercè.

---

⁶⁹ María Teresa Ruiz Barrera. "Redención de cautivos. Una especial obra de misericordia de la Orden de la Merced". *La iglesia española y las instituciones de caridad*, coord. Francisco Javier Campos. Ediciones escurialenses, San Lorenzo del Escorial, 2006, pp. 841-861.

- 5- Els redimits s'hostatjaven als convents de la orde i quedaven al servei dels frares per un temps de dos mesos. Després aconseguien la llibertat.

Ja en època moderna, l'Orde de la Mercè es va estendre per les terres americanes on van arribar acompanyant Cristòfol Colom en el seu segon viatge l'any 1493. Durant els anys següents, els mercedaris van intervenir activament en l'evangelització de les noves terres del nou continent habitat per les tribus indígenes. El primer convent americà dels mercedaris va ser el de Santo Domingo, fundat l'any 1514. A poc a poc, els mercedaris van destacar per la seva defensa dels pobles nadius davant dels abusos de poder dels colonitzadors. Les seves principals missions es van estendre per tot el territori a mesura que s'anava conquerint arribant a la majoria de països que actualment formen l'Amèrica central i del sud, com per exemple: Mèxic, Panamà, Nicaragua, Perú, Bolívia, Equador, Costa Rica, Veneçuela, Argentina i Xile. Precisament fou l'època moderna, sobre tot els segles XVII i XVIII quan l'orde va arribar al seu major desenvolupament: l'any 1775 tenia a Europa un total de 229 convents amb 4.493 religiosos dividit en vuit províncies que facilitaven l'administració de l'orde. Tot això sense oblidar mai la seva noble i altruista tasca: alliberar les persones dels seus captiveris.

Si els segles XVII i XVIII foren temps d'esplendor per l'orde, el segle XIX esdevingué una època més complicada. A començaments de segle, en territori europeu, era present a Espanya, Itàlia i França però les successives supressions, secularitzacions i processos d'expropiació i confiscació de béns a l'església com la Desamortització de Mendizábal de l'any 1835 gairebé van acabar amb l'orde al continent i fins i tot va desaparèixer totalment de França. A Amèrica la situació no va resultar pas diferent ni més fàcil i és que, en independitzar-se els

estats de la corona espanyola, també van desaparèixer molts dels convents de l'orde.

Al segle XIX, a més de les vicissituds que hagué de patir l'Orde de la Mercè, la seva orientació va haver d'adaptar-se als nous temps ja que a partir de 1812 s'abolí a molts llocs l'esclavitud. Per aquest motiu, l'orde va deixar de banda la seva missió redemptora de captius de l'esclavatge i va començar a desenvolupar tasques de caràcter missioner i caritatiu. El pare Pedro Armengol Valenzuela, que llavors ocupava el càrrec de ministre general, va reformar l'orde perquè atengués un altre tipus de "captius" i noves maneres de redempció a les noves formes d'esclavatge que havien aparegut amb la modernitat: pobresa, marginació, addiccions, delinqüència, etc... Valenzuela, a més, va dedicar molts esforços com a ministre general a revifar l'orde, formar nous religiosos i obrir noves cases i és que cap al 1880, hi havia a Europa només 30 religiosos en tres cases i esglésies de l'orde. En conjunt, hi havia uns tres-cents mercedaris i molts d'ells es trobaven ja en edats avançades. El 1893 va redactar unes noves constitucions, aprovades per la Santa Seu en 1895. Amb elles, l'orde feia propi l'objectiu de la misericòrdia, les missions i l'educació dels joves. En 1911, Valenzuela va deixar el seu càrrec amb dues províncies a Europa, cinc a Amèrica, seixanta cases i 450 religiosos⁷⁰.

L'orde en l'actualitat

Arribem ara, després de tot aquest recorregut que hem fet per tota la història de la orde a l'actualitat, els nostres dies, on commemorem els vuit segles de vida d'aquesta institució i de la seva missió redemptora, una missió que no només forma part del passat sinó també del present i del futur. Ja ho deia el mateix papa Pau VI als participants del Capítol General de l'Orde

---

⁷⁰ VV.AA. *La Orden de Santa María de la Merced (1218-1992)*. Biblioteca Mercedaria, Roma, 1997, p. 272.

celebrat el 1968: *vuestra historia, tan llena de santidad y de heroísmos no se ha detenido,... sigue su curso: porque su trayectoria es de caridad y ésta pertenece a la esencia de la Iglesia, aunque las formas de aplicación vayan cambiando con los signos de los tiempos*⁷¹. Ja hem vist com l'Orde de la Mercè es va haver d'adaptar als nous temps sobre tot després de l'abolició de l'esclavitud al segle XIX, ja que al desaparèixer l'esclavitud van desaparèixer també els captius. És per això que a les noves Constitucions de 1986 (encara avui en vigor), es va considerar que existeixen noves formes de captivitat o esclavituds modernes que es donen allí on hi ha una situació social en la que concorren *todas aquellas condiciones como constitutivas del cautiverio en sentido mercedario, es decir todo aquello que oprime y degrada la persona humana y pone en peligro la fe*⁷². I segons l'Orde aquestes noves formes d'esclavitud actual es donen dins les següents condicions tal i com s'explica en les Constitucions de 1986:

- 1- És opressora i degradant de la persona humana.
- 2- Neix de sistemes i principis oposats a l'Evangelí
- 3- Fica en perill la fe dels cristians
- 4- Ofereix la possibilitat d'ajudar, visitar i redimir les persones que es troben dins d'ella.

Malauradament, aquestes situacions són molt comuns en els nostres dies. El Tercer Món està plagat de persones que viuen situacions degradants per la condició humana com els immigrants que posen la seva vida en perill per creuar les aigües del Mediterrani en busca d'una existència millor a qualsevol país d'Europa, persones que es veuen obligades a arriscar-se tant perquè no tenen altra opció possible degut a la extrema pobresa que pateixen. I què dir de les guerres cruels que encara tenen lloc en diverses parts del món d'avui i són la causa de l'exili forçós de tots aquells que han de deixar casa seva.

---

⁷¹ VV.AA. *La Orden de Santa María...*, p. 352.

⁷² VV.AA. *La Orden de Santa María...*, p. 323.

En els temps que vivim la fe està en un perill constant ja que creure en Déu o en qualsevol advocació mariana sembla no “estar de moda”. Vivim en una societat profundament individualista, egoista, on importa el “jo” per deixar de banda “l’altre” i faltada de valors com l’empatia, el respecte o l’educació. Som membres d’una societat gairebé malalta, materialista i profundament mancada d’espiritualitat. I és en totes aquestes situacions quan es fa completament necessària la missió de l’Orde de la Mercè per salvar-nos a tots d’aquestes esclavituts modernes, a les quals em referia més amunt, a partir d’uns valors que hauríem d’adoptar tots per construir un món millor: el refús de la violència i de la guerra, el respecte sense condició vers la persona humana, la posada en valor dels drets de qualsevol persona, el desig de llibertat, l’anhel de justícia, un futur de fraternitat i enteniment entre pobles, la tendència a superar els racismes, l’afirmació de la dignitat, una millor valoració de la dona i la protecció sense cap perill als infants. Sense aquests valors que són també els de l’església com a comunitat, estem completament perduts en un món salvatge. Però, què fer per canviar totes aquestes coses i posar en pràctica tots aquests valors? La resposta, sens dubte, no és pas senzilla. I ens correspon a tots trobar-la.

Donem un lloc a l’esperança, adoptem i amarem-nos com esponges de l’esperit de l’Orde de la Mercè. Mirem-lo. Entenem-lo. Aquí el tenim: *entendemos por espíritu de la Merced el conjunto de principios teóricos y de actitudes prácticas que desde la fundación especificaron al Instituto y fueron las constantes de su actuación. En efecto, desde sus comienzos, la Orden: aceptó el principio supremo de la redención efectuada por Cristo y adoptó la actitud práctica de imitar fielmente al Redentor; aceptó los principios marianos de la maternidad divina, de la asociación de María a la obra redentora de su Hijo, de la intervención de María en su fundación y adoptó la actitud práctica de llamarse Orden de Santa María para divulgar y defender las gracias, privilegios y misterios de la celestial Señora y de*

*servirla y honrarla constantemente; aceptó el principio de la primacía de la caridad sobre las demás virtudes y adoptó la actitud de practicar esta virtud de un modo heroico; aceptó el principio de que lo que importa definitivamente al hombre es su salvación cuya base y cimiento es la fe y adoptó la actitud práctica de ponerse al servicio de la fe; aceptó el principio de que la situación de cautividad es verdaderamente perniciosa para la fe, y adoptó la actitud práctica de redimir al cautivo cristiano*⁷³.

Segurament sigui aquest el camí a seguir. Imitem al Redemptor. Busquem l'espiritualitat que hem perdut. Recuperem els valors que hom sembla haver oblidat en algun racó abandonat. Servim i honrem constantment a Maria. Deixem que Ella ens guiï com un estel lluminós. Durant tota la seva vida, Maria fou exemple de la vida moral que ha d'ésser model de comportament per a tots nosaltres. S'entregà a Déu amb religiositat i acceptà amb resignació tots els seus designis que, més d'un cop, van ser dolorosos i espases invisibles li travessaren el cor, com quan hagué de fugir a Egipte amb Josep, el seu espòs, i el seu Fill recent nascut que era perseguit, quan el perdé de retorn a casa després de celebrar la Pasqua a Jerusalem o quan el veié morir a la Creu i acollí el seu cos inert abans d'enterrar-lo al sepulcre. Però per damunt de tot, Maria és la Mare del Senyor i lloa contínuament les seves obres en una devoció i entrega que no tenen final. *Des d'ara totes les generacions em diran benaurada, perquè el Totpoderós obra en mi meravelles; el seu nom és sant i l'amor que té als qui creuen el Ell s'estén de generació en generació* (Lc 1, 48-50).

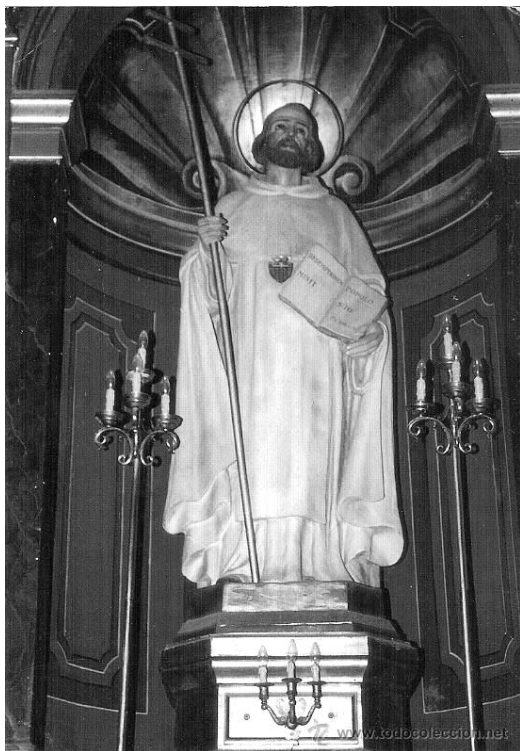
Des de fa més de dos mil anys, Maria ens convida a compartir la saviesa de Crist i les seves ensenyances. Ens presenta el seu Fill infant a la cova de Betlem i ens el presenta de nou, ja adult, al principi del seu ministeri, al paisatge de les

---

⁷³ VV.AA. *La Orden de Santa María...*, p. 324.

Noces de Canà. *Feu tot el que ell us digui* (Jn 2, 5). Maria ens dóna aquesta ordre perquè Ella, com a bona mare nostra que és, vol el

millor per nosaltres. L'amor de Maria és infinit, no coneix límits ni fronteres, arriba a llocs impensables i avarca tot allò que sembla incompreensible. Perquè Ella és perdó en sí mateixa. Maria és la nostra mare del cel que ens estima sense demanar res

Sant Pere Nolasc, fundador dels mercedaris.

a canvi, doncs tan immensa és la seva generositat.

Com a conclusió

Hem fet en aquest treball que aquí acabava un repàs del que ha estat la història de l'Orde de la Mercè des de la seva fundació fins als nostres dies. Hem vist també com ha hagut de modificar les seves funcions per adaptar-se als nostres dies però sempre mantenint

vigents uns valors principals i fonamentals com són, per exemple: la justícia, la misericòrdia, la llibertat, la reconciliació i, evidentment i per damunt de tot, la pau entre la humanitat que habita aquest planeta. I ho ha fet sempre per continuar-ho fent amb el carisma, la voluntat, la humilitat i la servitud que ha

heretat del seu fundador, Sant Pere Nolasc, i amb la intersecció de Maria, la Mare de Déu, sota l'advocació de la Mercè. La seva és una tasca que cal preservar, actualitzar i estendre al món contemporani dels nostres dies per contribuir a què tots tinguem una vida millor i puguem estar així més a prop de Crist, de Déu i de la seva glòria eterna. Això diu el Senyor als Evangelis: *qui ve a mi no passarà fam i qui creu en mi no tindrà mai set* (Jn 6, 35).

Bibliografia utilitzada en aquest treball

- Associació Bíblica de Catalunya. *La Bíblia*. Editorial Claret, Barcelona, 2011.

- Biografia de Sant Pere Nolasc a la web de l'Orde de la Mercè www.ordendelamerced.org (consultada per última vegada el 21 de març de 2018).

- Flocel Sabaté Curull. *Història de Catalunya, volum II. La Catalunya Medieval*. L'esfera dels llibres, Barcelona, 2006.

- Flocel Sabaté Curull. *Vivir y sentir en la Edad Media. El mundo visto con ojos medievales*. Grupo Anaya S.A., Madrid, 2011.

- Gerardo Rodríguez. "Cautivos cristianos en las orillas del Mar de Alborán (siglos XV-XVI). *Revista Imago Temporis. Medium Aevum*, número 4, Edicions de la Universitat de Lleida, Lleida, 2010, pp. 574-593.

- Joan Bellmunt Figueras. *Maria a Catalunya*. Pagès Editors, Lleida, 1995.

- María Teresa Ruiz Barrera. "Redención de cautivos. Una obra de misericordia de la Orden de la Merced". *La iglesia española y sus instituciones de caridad*, coord., Francisco Javier Campos, Ediciones Escorialenses, San Lorenzo del Escorial, 2006, pp. 841-861.

- VV.AA. *La Orden de Santa María de la Merced (1218-1992). Síntesis histórica.* Biblioteca Mercedaria, Roma, 1997.

Josep Salvia Vidal en el moment de llegir la síntesi explicativa del seu treball.

Maria Terrades Compte, de Peralada (Girona), per la seva obra *A la Mare de Déu de la Mercè*. Se li atorga el premi **de l'Orde de Nostra Senyora de la Mercè i la Redempció dels Captius** al millor treball poètic en vers adreçat a expressar la vivència interior que hom pugui experimentar de la Mare de Déu de l'Acadèmia.

A la Mare de Déu de la Mercè

Senyora Redemptora de captius,
i dels que,
fora Pàtria,
busquen terres on trobin esperança i caliu,
deixant darrere el seu farcell de penes.

Guaridora de tots els que estan presos
per no pensar igual que aquells que manen,
malalts sense salut,
pobrets obsessos per manca d'aliments, amor, miratges.

Tu, que amb pietat immensa, planys dolors
de tot ésser humà, sigui com sigui,
i amplies del teu Fill la Redempció
sense mai prendre part en els litigis,
com generosa Mare, envies forces,
munió de voluntaris d'hàbit blanc
o d'altres apitrats que, amb cordial ordre,
s'arrisquen, liberals, a fer rescats.

No lliuren per creences ni per races,
ni esperen recompensa al seu valor,
car tu, des de l'humil silenci, els llances
al mar de la tempesta, al foc bregós.

Avui no hi ha pirates per les costes
que arrasin, fam i foc, les nostres terres;
però, pitjor que ahir,
encara es donen
odi i fam, greus mancances, cruels guerres...

No cal que els teus servents vesteixin hàbits,
emblemes o senyals que són dels teus;
han de tenir, d'amor, un superàvit
que els faci escoltar totes les veus.

Encara que ho ignorin, tu els guies cap al dur
i ingrati camí del sacrifici;
i així,
són soldats teus,
malgrat les vies que hauran de transitar pel seu desfici.

Senyoreges exèrcit de valents,
tant els que són cristians com els que no;
dolça, obriràs les portes del teu Cel
sense mirar doctrines ni colors.

Per ço, Blanca Senyora, et parlo sempre
des de la tendra infància, fins a avui,
amb la confiança cega de que em vetlles
traient pedres i brossa del camí:

així has estat, Senyora, meva Mare,
tant quan, de jove, anava a fer visita
a aquella vella església dels teus frares,
com ara, quan sóc lluny i el temps ja em fina.

No tinc la negra angoixa de postguerra
per freda incomprensió i solitud,
penúria d'amistats donant esquesnes,
mancaça de recursos, cor retut.

Ni sento sobre meu el pes feixuc
de gelades cadenes barrant pas
com cercant amb afany la plenitud
dels somnis i esperances que et contava;

avui, ja rosegada pels molts anys,
amb tants records de tota una vida,
per mi és ben cert que escoltes els meus planys,
bescanviant-los per pau i alegria.

M'il·lumina la llum del teu esguard
i el blanc abillament amb què et vesteixes:
el Túnel de la Mort no em fa basarda,
car sé

que, a l'altra banda,
Tu m'esperes.

Maria Terrades en el moment de declamar la seva poesia.

Ramon Gené Capdevila, de Cervera (Lleida), per la seva obra *Mare de tots els fills*. Se li atorga el premi de l'**Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida** al millor treball poètic en vers, adreçats a expressar l'espiritualitat, la transcendència i la religiositat que inspira la Mare de Déu de la Mercè, tot partint dels sentiments i la vivència interior de l'autor vers ella.

Mare de tots els fills

Glòria per sempre, a Déu, U i Tri,
i a Vós,   Oh Verge Santa,
Reina, Princesa, infanta,
                                  Mare del Fill diví,
                                  i Mare de tots els fills,
gardeu-nos dels perills,
                                  porteu-nos cap al Bé,
Verge i Mare, de Déu, de la Mercè.

Quan érem benjamins,
                                  vam aprendre a estimar-vos,
                                  dels pares,   dels padrins,
i a visitar-vos, en vostre cambril, calivós,
                                  com tota la gent de la contrada,
com els antics pagesos, i els pastors,
que Vós arreplegàveu,   abnegada,
com les garbes en la sega, amb els vencills,
puig éreu, i sou, Mare de tots els fills.

Qui podria oblidar mai, vostra tendresa,
                                  que ens sobtà en aquells anys d'infantesa,
                                  i vostre afecte,
Qui podria oblidar l'Amor,
                                  del vostre Fill Perfecte,
i del Vostre Sacratíssim Cor.

Cau la nit, al camp, i a la intempèrie,
espurneja el llamp, i esclata la tronada,
i cauen les primeres gotes, i altres, en sèrie,
cau pedra o calamarsa, o tal vegada,
a la llunyania,
udola el llop.

I prou voldria,
trobar-me lluny del mal,
més, de Vós, a prop.

Sento a la fi les campanes,
del convent, dels frares, segarrencs, de Sant Ramon,
on vostra Imatge espera, el meu retorn,
i oriento el camí, i hem refugio, de pluges diluvianes,
i del llop, i del mal, i del món,
i del pecat, sota el vostre auspici,
Mare de Déu de la Mercè,
Mare de tots els fills,
que ens guardeu dels perills,
i ens porteu cap al Bé.

I és gran l'alegria,
de trobar-nos, amb tots els germans,
quan surt el sol, i despunta el nou dia,
i us cantem de nou, com des d'infants,
AVE Maria...

Però encara no és clar, que el bullici,
de la Ciutat Comtal, fums, sorolls, gent que va de pressa,
quin suplici,
no puc evitar-ho, Mare, ja m'estressa,
Tothom connectat, és cert, i a última moda,
més societat deshumanitzada, impersonal,
ningú mira a l'altre, que passa, l'incomoda...

Glòria per sempre, en fi,
a Déu,
U i Tri,
i a Vós, Oh! Verge Santa,
Mare del Fill diví, i de tots els fills,
gardeu-nos dels perills,
porteu-nos cap al Bé,
cor meu,
Mare de Déu,
de la Mercè.

Ramon Gené Capdevila rebent el guardó concedit de mans de la Regidora de l'Ajuntament de Lleida.

Francisco Jiménez Carretero, de Albacete, pel seu treball *Vengo a Decirte, María, aurora del nuevo día*. Se li atorga una Menció d'Honor al premi de l'**Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida** al millor treball dedicat a mostrar l'experiència profunda d'amor vers la Mare de Déu (el sentiment, l'estima, la devoció o la vivència íntima de relació amb ella), considerant especialment *Maria alliberadora de captius..*

Vengo a Decirte, María, aurora del nuevo día.

Madre

Madre Santísima de Dios, Señora
Altísima, desde esta fe que siento
voy hacia Ti por el camino lento
que en volandas me lleva, hora tras hora.

Voy hacia Ti con la primera aurora,
desde el preciso y justo encendido
de mi ser, donde crece la luz y sólo siento
la gracia de tu Luz corredentora.

Porque sé que me llamas, presto acudo,
(fugitivo del tiempo, el labio mudo),
donde una vida nueva me reclama.

Que mi viaje es de amor por conocerte
y a tu Amor me abandono, clara suerte.
Como el fuego dependo de tu llama.

Si supiera decirte

Si supiera decirte, si tuviera
la palabra cabal para el momento
cuando me acerco a Ti y en vivo intento
enmudece mi labio y no quisiera.

Si al menos, cuando callo, te dijera
con la mirada fija y el acento
que pone el corazón y el pensamiento,
por si alcanzo a quererte a mi manera.

Hoy te alargo mis manos inseguras
hacia ese cielo azul donde procuras,
salir, Virgen María, hacia mi encuentro.

Con la fe puesta en Ti lleno mis horas,
amparado en la luz de tus auroras
y en el soplo de Dios que llevo dentro.

Entre sus labios

El viento entre sus labios me ha traído
un aroma a frutal y a enredadera
y el canto de una alondra mañanera
desde el frágil entorno de su nido.

Diligente es el viento y desprendido
porque el viento va y viene a su manera;
el polen que se expande en primavera,
un celado rumor sin hacer ruido.

Me ha traído, además, y Tú lo sabes,
el delicado vuelo de las aves,
la fragancia intangible de la rosa,

la tersa plenitud de tu mirada,
el eco tenue de tu voz dorada,
y tu nombre en azul, Virgen hermosa.

De luz hermosa

Viendo tu rostro así, quién se negara
a beber de tus labios su frescura
para saciar la sed que me procura
tan fresquísima fuente de agua clara.

Viendo tu rostro así, no imaginara
otro artista tallando tu figura
si no es Dios, escultor de la hermosura,
el Supremo Hacedor quien lo tallara.

Viendo tu rostro así, de luz hermosa
florecido, como de lirio y rosa
pero también transido por la pena,

vengo a decirte, Madre, cuan baldío
hoy florece de amor mi labrantío
y Tú eres su esperanza, Virgen buena.

Vengo a poner mis versos

Vengo a poner mis versos a la altura
del caudaloso Amor de tu regazo,
limpia va mi mirada y va mi abrazo
donde el viento ardoroso nos murmura.

Vengo a poner mis versos, lira pura,
latido de mi ser e indigno trazo,
a tus plantas, Señora, alto ribazo
por si cuajan estrofas de dulzura.

Vengo a poner mis versos, mi alma toda,
en todos los instantes de esta oda
que dicen con acento enamorado.

...Y en Ti encontrarán ritmo y cadencia,
la total comprensión y complacencia
que todo hombre, María, haya a tu lado.

Francisco Jiménez Carretero, autor de l'obra *Vengo a Decirte, María, aurora del nuevo día*, guardonada amb una Menció d'Honor a la Flor Natural en el certamen d'aquest any.

Josep Roca Mas, s.f., de Vilafranca del Penedès (Barcelona), pel seu treball *El roser de Maria*. Se li atorga una Menció d'Honor al premi de **l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida** al millor treball dedicat a mostrar l'experiència profunda d'amor vers la Mare de Déu (el sentiment, l'estima, la devoció o la vivència íntima de relació amb ella), considerant especialment *Maria alliberadora de captius*.

El roser de Maria.

Contemplació dels misteris del Rosari
en l'Any Jubilar de l'Orde de la Mercè.

INVOCACIÓ INICIAL

*"Redemptora de captius,
tingueu pietat de nosaltres"*

Verge de la Mercè, mare i senyora,
que presidiu l'Església amb gest reial
i ens oferiu el Fill com a penyora
de la vostra tendresa maternal.

Protegiu la fillada que us implora
contra l'esclavitud d'un món malalt,
que sotmet amb la força destructora
la llibertat al guany material.

Sota el vostre mantell, llar d'acollença,
respirem l'aire pur que ve del mar.
Foragiteu del cor tota temença,

deu-nos la llibertat, la qual comença
esguardant el que som i d'on venim
tot tenint com a guia el vostre far.

I
MISTERIS DE GOIG

1. *L'encarnació del Fill de Déu*

L'àngel li digué: "No tinguis por, Maria. Déu t'ha concedit la seva gràcia. Tindràs un fill i li posaràs el nom de Jesús..." Maria va dir: "Sóc l'esclava del Senyor: que es compleixin en mi les teves paraules". I l'àngel es va retirar. (Cf. Lc 1, 26-38)

L'amor fibla el meu cor fins a l'arrel
en veure com tremola de fretura
l'univers, que ja espera la clausura
de l'antiga Aliança d'Israel.

Em corprèn aquest fet quan miro el cel
guspirejant de llum fins a l'altura.
Per què bat el meu cor sense mesura
en escoltar la veu de Gabriel?

--Seràs mare de Déu. Ell ho acredita!
--Senyor, la teva esclava més petita
és de cor verge i no coneix baró.

--Donzella virginal, no tinguis por:
L'Esperit del Senyor vol que des d'ara
continuïs sent verge i també mare!

2. Maria visita la seva cosina Elisabet

Quan Elisabet sentí la salutació de Maria, l'infant va saltar dins les seves entranyes, i Elisabet quedà plena de l'Esperit Sant. I cridà amb totes les forces: "Ets beneïda entre totes les dones i és beneït el fruit de les teves entranyes!... Felix tu que has cregut: allò que el Senyor t'ha anunciat es complirà!" (Cf. Lc 1, 39-45)

Natzaret es guarneix de poesia:
una filla del poble ha dit que si.
--Maria, el pla de Déu s'obre camí,
no t'apressa l'amor a fer-hi via?

El que anirà davant de Crist un dia,
per miracle, Isabel ha de tenir.
El seu poble sembla un llençol de lli
que està brodat de flors, Verge Maria.

La veu de l'Esperit t'ha conduït
a compartir amb Isabel la benaurança.
Les dues Aliances s'han unit
en himnes d'alegria i de lloança.

S'exalta Isabel i salta Joan.
Maria enalteix Déu amb el seu cant!

3. El naixement de Jesús a Betlem

L'àngel digué als pastors: "No tingueu por. Us anuncio una bona nova que portarà a tot el poble una gran alegria: avui, a la ciutat de David, us ha nascut un salvador, que és el Messies, el Senyor". (Cf. Lc 2, 1-19)

El temps de plenitud, gràvid, es troba
amb densitat d'espera i sens brogit.
El món atura el pas aquesta nit
mentre es descorre el vel de l'era nova.

- Trobareu Déu nascut en un cova:
un pessebre amb pallús és el seu llit.
De pobresa l'Infant s'ha revestit:
aquesta és la inaudita i clara prova!

La nit, la quietud, l'Infant Jesús...
Calladament la Verge l'acarona
mentre el llaç de l'amor estreny el nus.

Dóna'ns el teu amor que ens allibera,
que sense flama encén i és virginal,
Maria de l'Advent i de Nadal!

4. La presentació de Jesús al temple

Simeó prengué l'Infant en braços i beneí Déu dient: "Ara, Senyor, deixa que el teu servent se'n vagi en pau, com li havies promès". Hi havia també una profetessa, Anna, d'edat molt avançada. Ella es va presentar en aquell mateix moment i donava gràcies a Déu i parlava de l'infant a tots els qui esperaven que Jerusalem seria alliberada. (Cf. Lc 2, 22-35)

Un parell de coloms és el rescat:
Déu ha abraçat l'oblit i la pobresa.
El poder de David, la reialesa,
és una fita llunya del passat.

A Simeó l'Esperit li ha revelat
que és hora de complir-se la promesa.
Anna, lliurada a Déu fins la vellesa,
proclama a tot arreu que el Sant ja és nat.

L'ancià mira el cel: -"Donzella pura,
l'Esperit t'ha escollit, sent criatura,
perquè s'encarni el Verb en el teu si.
Amb dolor seguiràs el seu camí".

- *Nunc dimittis* el teu servent, Senyor,
perquè els meus ulls han vist el Salvador!

5. Jesús perdut i trobat al temple

Al cap de tres dies el van trobar al temple, assegut entre els mestres de la Llei. En veure'l allà, la seva mare li digué: "Fill meu, per què t'has portat així amb nosaltres? El teu pare i jo et buscàvem amb ànsia". Ell els respongué: "Per què em buscàveu? No sabíeu que jo havia d'estar a casa del meu Pare?" (Cf. Lc 2, 41-52)

Fa tres dies que el busquen. Tot en va.
Es dessagna el seu cor per la recança
d'haver perdut el Fill i la frisança
de no saber si és viu, ni on cercar.

Jerusalem els rep al seu llindar
- Temple de Salomó, divina estança-
El seu cor s'estremeix ple d'esperança:
potser el Fill estimat s'hi trobarà?...

Tres dies de foscor i decandiment:
presagi del sepulcre en llunyania?..
Ara en celebren el retrobament,
mes l'ancià Simeó ja ho advertia.

El seu Fill els recorda qui és el Pare
i ho guarda tot al cor la Verge Mare.

II

MISTERIS DE LLUM

1. El baptisme de Jesús al riu Jordà

Jesús es va presentar a Joan, vora el Jordà, a fer-se batejar per ell. Un cop batejat, Jesús sortí de l'aigua. Davant d'ell el cel s'obrí, i Jesús veié l'Esperit de Déu que baixava com un colom i venia damunt d'ell. I una veu digué des del cel: "Aquest és el meu Fill, el meu estimat, en qui m'he complagut". (Cf. Mt 3, 13-17)

El Fill de l'Home al riu Jordà davalla
per fer-se batejar com pecador
i sanear el corrent que l'embolcalla
abans de proclamar la salvació.

El Baptista protesta, el món calla,
l'Anyell s'enfonsa en l'aigua, redemptor.
- Aquest és el meu Fill, que s'emmiralla
en el que sóc. Ell és el Salvador!

Crist estableix el gest i el ritual.
El riu Jordà és fontana i sepultura:
la seva aigua és amor que transfigura
i sepulcre de la lepra original.

Jo, pel baptisme, he mort al meu pecat
i com a fill de Déu sóc estimat.

2. Jesús en les noces de Canà

La mare de Jesús li diu: "No tenen vi". Jesús li respon: "Dona, i jo què hi tinc a veure? Encara no ha arribat la meua hora". La seva mare diu als servidors: "Feu tot el que ell us digui..." Així va començar Jesús els seus senyals prodigiosos a Canà de Galilea. (Cf. Jn 2, 1-11)

Canà -llar de l'amor i de la vida-,
a unes noces Jesús és convidat.
Acut festivament a aquesta crida
per Maria i amics acompanyat.

Jesús vol la família construïda
damunt uns fonaments de santedat:
amb la seva presència i acollida
consagra el matrimoni concertat.

La Mare mou el cor de la parella
a recrear el casori natural
adreçant-los al Fill per a un senyal.

Jesucrist converteix, gràcies a ella,
en sacrament l'aliança nupcial:
canvia l'aigua en vi del goig pasqual!

3. Anunci del Regne i invitació a la conversió

Jesús començà a predicar. Deia: "Convertiu-vos, que el Regne del cel és a prop..." Jesús recorria tot Galilea, ensenyant a les sinagogues, anunciant la bona nova del Regne i guarint entre el poble malalties i xacres de tota mena. (Cf. Mt, 4, 17.23)

Convertiu-vos, és arribada l'hora:
el Regne del cel està naixent.
Els averanys malsans cal treure fora:
canvieu, sense tardança, cor i ment!

El cor de Crist, encès d'amor, s'arbora
portant la Bona Nova a la gent.
Amb paraules i fets l'amor implora
de Déu i dels germans en compliment.

--Veni a mi, els cansats i afeixugats,
us guariré de patiments i penes:
és suau el meu jou i les cadenes.
Com bon Pastor, tothora us he cercat!

-Vull menar el meu ramat a l'únic clos.
La meva creu serà el vostre repòs!

4. La transfiguració del Senyor

Jesús es transfigurà davant d'ells; la seva cara es tornà resplendent com el sol, i els seus vestits, blancs com la llum... Encara parlava, quan els cobrí un núvol lluminós, i una veu digué des del núvol: "Aquest és el meu Fill, el meu estimat, en qui m'he complagut; escolteu-lo". (Cf. Mt 17, 1-9)

El mont Tabor, nimbat de llum, espera
Jesús amb tres deixebles escollits.
Les flors vessen perfums de primavera
i jubilen els arbres, reflorits.

A dalt del cim Jesús es transfigura:
resplendeix el vestit amb llum de neu.
Elies i Moisès, des de l'altura,
adveren la missió del Fill de Déu.
La veu del Pare com un tro ressona:
--Aquest és el meu Fill. És l'Estimat!
Pere raona que l'estada es bona.
Què passarà amb el Crist crucificat?...

La glòria del Tabor és la pujada;
cal abraçar la creu de la baixada.

5. La institució de l'Eucaristia

Jesús prengué el pa, i digué: "Això és el meu cos, ofert per vosaltres. Feu això, que és el meu memorial". I havent sopat, féu igualment amb la copa, tot dient: "Aquesta copa és la nova aliança segellada amb la meua sang. Cada vegada que en beureu, feu això, que és el meu memorial". (Cf. I Cor 11, 23-26)

Jesús, emocionat, en el cenacle
celebra amb els amics la Pasqua antiga.
És pas de mort a vida i tabernacle
de l'altar de l'amor: raïm i espiga.

Crist, amb solemnitat, diu la Paraula
i ofereix el seu cos com aliment.
Segella l'aliança, a sobretaula,
amb la sang de la creu per testament.

Ordena sacerdots per fer memòria
de l'amor ofrenat fins al final.
Així es desplegarà en la història
aquest pacte d'amor perpetua.

Al propi sagrament Crist els conforma
perquè ho tinguin com a suprema norma.

III
MISTERIS DE DOLOR

1. *L'oració de Jesús a l'hort de Getsemaní*

Llavors Jesús digué: "Sento a l'ànima una tristor de mort. Quedeu-vos aquí i vetlleu amb mi". S'avançà un tros enllà, es prosternà amb el front a terra i pregava dient: "Pare meu, si és possible, que aquesta copa s'allunyi de mi. Però que no es faci com jo vull, sinó com tu vols". (Cf. Mt 26, 36-46)

Hort d'agonia, lluna de Nissan,
olivers cargolats –soques en flama-.
Les llànties del estels van degotant
penjarelles d'argent a cada rama.

La tragèdia ja arriba, la més gran.
És feixuc l'ambient fins que s'inflama
d'orgia i de vertigen angoixant...
És arribat el Sant. Comença el drama:

-Aparta aquest calze dels meus ulls,
però faci's la teva voluntat...
Rep el meu bes, oh terra que m'aculls,
tu que em veuràs al cim crucificat.

Sua sang el seu cos, se sent morir.
És l'agonia de Getsemaní.

2. Els assots a Jesús lligat a la columna

Pilat els deia: "Però quin mal ha fet?" Ells cridaren encara més fort: "Crucifica'l!" Pilat, volent accontentar la gent, els deixà lliure Barrabàs i va entregar Jesús, després de fer-lo assotar, perquè fos crucificat. (Cf. Mc 15, 12-15)

Oh Crist, per qui vas rebre el cop primer?
Per qui et van ultratjar amb la saliva?
I la paraula vil, punyent i aspriva
i l'insult dels botxins per qui va ser?

Tot el cos una rosa de sang viva
i el cap de punxes vives un vesper.
Per qui vas rebre, Crist, el cop darrer,
quan l'ànima ja t'era fugitiva?...

La teva faç divina era tranquil·la,
com d'ovella manyaga quan s'esquila,
sense exhalar un gemec, ni un fil de veu...

Home Déu sense forma, com leprós,
i delejaves amb amor febrós
d'abraçar fortament la meva creu.

3. La coronació d'espines

Els soldats es van endur Jesús dins el pretori i reuniren al seu voltant tota la cohort. El van despullar, el cobriren amb una capa de color escarlata i li posaren al cap una corona d'espines i a la mà dreta una canya. S'agenollaven al seu davant i l'escarnien dient: "Salve, rei dels jueus!" (Cf. Mt 27, 27-31)

Coronat com un rei -canya i espines-,
heus aquí l'Home, sol i anorreat!
Qui t'ha pegat, oh Crist, no ho endevines?..
-T'escriu el teu poble, enderiat-.

Quines mans t'han ferit, quines mans, quines?
I tu, amb l'amor sagnant i el cor trencat,
perdones de tot cor i m'il·lumines:
-"El refusat pel món és benaurat"-.

Heus aquí l'home, febrós i befat,
l'espalla un carbó encès vessant sang viva
pels reguers dels assots al cos llaurat.

Heus aquí el Rei, d'espines coronat,
el Rei de senyoria compassiva,
l'Innocent que es carrega el meu pecat.

4. Jesús, amb la creu al coll, camí del Calvari

Jesús, portant-se ell mateix la creu, va sortir cap a l'indret anomenat "Lloc de la calavera". Allà el crucificaren. Pilat va fer escriure un rètol i el féu posar a la creu. Hi havia escrit: "Jesús de Natzaret, el rei dels jueus".(Cf. Jn 19, 17-19)

El Pare ha assenyalat l'itinerari
per redimir la culpa del mortal.
El Fill es presenta voluntari
per donar plenitud al do pasqual.

Camina, vacil·lant, vers el Calvari,
xopant amb la suor cada penyal.
Abrusat per l'amor fins al desvari,
cau al pes de la creu i del meu mal.

És dura la pujada i l'Home és feble...
Sota un cel crepitant i un sòl eixut,
el va seguint de prop la multitud.

La Mare i sant Joan. Pugen tots dos.
Oh Verge, no el mireu -diu el deixeble-:
el seu dolor és més fort si el mireu vos.

5. La crucifixió i mort del Senyor

Jesús veient la seva mare i, al costat d'ella, el deixeble que ell estimava, digué: "Dona, aquí tens el teu fill". Després digué al deixeble: "Aquí tens la teva mare". Tot seguit Jesús va dir: "Tinc set..." Quan Jesús hagué pres el vinagre, va dir: "Tot s'ha complert". Llavors inclinà el cap i va lliurar l'esperit. (Cf. Jn 19, 26-30)

És traspasat el cor de Crist, el flanc
per on brolla el misteri gota a gota.
De l'últim rajolí d'aigua i de sang
el plançó de l'Església, ufanós, brota.

Dalt del Calvari, a contrallum del sol,
amb els braços oberts, la creu s'eleva:
arbre del paradís, místic bressol
del nou Adam i de la nova Eva.

Maria arriba al cim com a creient
ja que la creu del Fill és compartida.
La Mare rep Joan pel Fill absent.

Joan, com Mare nostra, l'ha assumida.
El Fill a tot ha dat ple compliment,
Jesús en els seus braços sense vida!

IV
MISTERIS DE GLÒRIA

1. La resurrecció del Fill de Déu

Els àngels els digueren: “Per què busqueu entre els morts aquell qui viu? No és aquí: ha ressuscitat. Recordeu què us va dir quan encara era a Galilea. Elles van recordar les paraules de Jesús”. Llavors se’n tornaren del sepulcre i van anunciar tot això als Onze i als altres. (Cf. Lc 24, 1-9)

No t’ha sorprès el Fill vestit de festa,
fulgurant el seu cos de resplendor?
No has vist l’Estimat amb blanca vesta
aquest matí de Resurrecció?

Coronada pel sol la seva testa,
ha abandonat la vall de la tristor.
Si el gra de blat no mor, només en resta
una petjada estèril de buidor.

La teva entranya, Mare, s’ha estremit
i un vessament d’amor l’ha defallida:
Nadal. El blanc nadó. Neu a la nit.
La creu. Tu amb el teu Fill. Romput el cor.

Al pessebre el rebies en el plor
i al sepulcre al bressol de nova vida.

2. L'ascensió de Jesús al Cel

Jesús els digué: “Quan l'Esperit Sant vindrà damunt vostre, rebreu una força que us farà testimonis meus a Jerusalem, a tot Judea, a Samaria i fins a l'extrem de la terra. Quan hagué dit això, es va enlairar davant d'ells; un núvol se l'endugué, i el deixaren de veure”. (Cf. Ac 1, 8-11)

Amb joia se n'ha anat però amb tristesa
Jesús, que rere un núvol, s'ha ocultat.
Quan l'esperit t'apressarà amb dolcesa
a franquejar el fossat vers l'Estimat?

Ara has d'acompanyar amb delicadesa
l'Església de Déu que ell ha fundat.
Encara que del cos ja estàs despresa,
has d'enfortir la fe dels qui ha cridat.

Espera, pacient, l'hora serena,
que vessarà el teu cor de joia plena
contemplant, enamorada, el sol ponent.

Respondràs amb dolçor a la seva crida.
Jesús et clourà els ulls a aquesta vida
i amb ell seràs Regina eternament!

3. La vinguda de l'Esperit Sant

La diada de la Pentecosta, els deixebles es trobaven reunits tots junts. Llavors se'ls van aparèixer unes llengües com de foc, que es distribuïen i es posaven sobre cada un d'ells. Tots van quedar plens de l'Esperit Sant. (Cf. Ac 2, 1-6)

És un matí febrós, la llum amara
el prisma incendià del firmament,
mentre transita el sol a l'Orient
amb rialla de foc i vesta clara.

En el cenacle presideix la Mare
la pregària de l'Església naixent,
quan s'apodera d'ells febrósament
la tremolor de Déu, que els aclapara.

L'atmosfera esdevé un carbó aflamat,
la gent s'intranquil·litza a la ciutat,
l'Esperit bat les ales al cenacle.

Es gira una ventada de llevant,
unes llengües al cap i es fa el miracle:
ha arribat l'hora de l'Esperit Sant!

4. L'assumpció de Maria al Cel

Aleshores es va obrir el temple de Déu que hi ha al cel. Llavors aparegué una dona que tenia el sol per vestit, amb la lluna sota els peus, i duia al cap una corona de dotze estrelles. (Cf. Ap. 11, 19-12, 1-10)

No et marceix la calima de l'estiu?
La veu de l'Estimat no l'has oïda?...
Feu-li un tàlem de flors, que el foc és viu:
ja té el cos preparat per a la crida!

No la desperteu pas, que és defallida,
no li torbeu la son, fills que veniu!
Esposa Immaculada, amb pau dormiu
car èxtasi d'amor us dóna vida.
Cobriu-li el cos amb flors del seu jardí,
la crida de l'Amat ja té fretura:
Deslliura't -insisteix- i vine a mi!

El món s'omple de festa i de ventura...
Al camí de la fe ha estat fidel:
Maria Assumpta és emportada al cel.

5. La coronació de Maria com a reina i senyora de cels i terra

*Entra la princesa tota radiant, el seu vestit és de brocats d'or.
Guarnida amb brodats és conduïda al rei: l'acompanya el seguici de
donzelles amigues. Conduïdes entre cants de festa, entren al palau del
rei. (Cf. Sl 45, 14-16)*

Tu, que ets la Mare nostra i del Senyor
i ets Redemptora de captius, Regina,
allibera el mortal que s'encamina
a formes encobertes de presó.

Allunya d'aquest món la tenebror,
encén els nostres ulls amb llum divina.
Mostra'ns la senda recta que encamina
a l'etern brollador d'aigua millor.

De cels i terra regina i senyora,
condueix-nos al Fill en aquesta hora
com estel lluminós de nostra fe.

En tu tenim posada l'esperança
per assolir l'eterna benaurança
de tenir-te per Mare i per Mercè.

Josep Roca Mas, s.f., autor de l'obra *El roser de Maria*, guardonada amb una Menció d'Honor a la Flor Natural en el certamen d'aquest any.

Ramón Molina Navarrete, de Úbeda (Jaen), per la seva obra *Madre de Cristo, Madre de Dios*. Se li atorga el premi de **l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida** al millor treball dedicat a mostrar l'experiència profunda d'amor vers la Mare de Déu (el sentiment, l'estima, la devoció o la vivència íntima de relació amb ella), considerant especialment *Maria alliberadora de captius*..

Madre de Cristo, Madre de Dios.

*“Nunca tengas miedo de amar demasiado a la Virgen.
Jamás podrás amarla más que Jesús”.*

Maximiliano Kolbe

I

Apenas por la sangre de mi conciencia extraña
había el calendario sumado primaveras,
ya me hallaba en la cárcel, silenciosa y huraña,
de tristes calaveras.

Tenía rota el alma. Esposadas la manos.
Los sueños apagados por la escarcha sombría.
Las venas carcomidas por gélidos gusanos.
Y nunca amanecía.

Todo era sombra innoble, muralla hecha cadena,
cal cerrando la puerta de mi oscuro hormiguero,
cautiverio oxidado oxidando mi pena,
tierra de estercolero.

Y de golpe, hacia el fondo de mi negra covacha,
aparece una luz que me ilumina el día,
y me habla del sol, de una joven muchacha
que en Nazaret vivía.

Doncella que de rosas engalanó el infierno.
Encinta del Espíritu. Y preparó la cuna.
Y dio a luz a la aurora que nunca se hace invierno.
Y me ofreció la luna.

Y yo la recibí. Y salí del abismo.
Y marché a los desiertos y al agua del Jordán.
Y pesqué peces malvas, pescador de mí mismo.
Y comí de su pan.

Y me limpió mis ojos para ver el asombro.
Y me curó la lepra. Y me marcó el destino.
Y me obligó a salir del sepulcro hecho escombros.
Y me enseñó el camino.

Y me llevó a su casa, donde no existe el ego.
Y me mostró su cuerpo redondo de uva y trigo.
Y el huerto y la traición. Y el calvario de fuego.
Y me llamó su amigo.

Y me ha prendido alas al viento de mi vuelo.
Y he podido subir a la cruz perdonando.
Y he aprendido a ascender hasta tocar el cielo,
hasta morir amando.

Dicen que era Jesús quien me elevó en su estrella.
Yo digo que era Él y María. Lo he visto.
Juntos. Era el Señor y también era Ella:
Merced, Madre de Cristo.

Ramón Molina Navarrete declamant la seva poesia a Maria, guardonada amb la Flor Natural en aquest certamen.

II

Y de su mano clara, transparente en esencia.
Y de sus labios puros, de su sabio consejo,
de su presencia santa, de su alta prudencia...
he construido mi espejo.

Y quiero ser trival en las playas desiertas.
Recuperar los granos que quedan descubiertos.
Volar en libertad, y que las aves muertas
entierren a sus muertos.

Quiero ser navegante por los mares de lumbre.
Lucero de la noche que solo es noche oscura.
Quiero ser como Ella: base, altura y techumbre,
perfecta arquitectura.

Esclavo del misterio por propia voluntad.
Tinaja para el agua que se vuelve albedrío.
Testigo de la cruz... y de la claridad
del sepulcro vacío.

Besana que se da para buscar sembrarme.
Beneficio ofrecido sin querer intercambio.
Si recibí de gracia de gracia debo darme,
sin pedir nada a cambio.

Todo siempre por Ella, que me deja abrazarla
haciéndome de azules mi llanto y mi alegría.
Y que solo –sabad–, tan solo con nombrarla
me arde el alma mía.

Yo quiero ser también la miel de sinsabores.
La lima desgastada. La llave que libere.
La puerta sin cerrojo. El que besa con flores
la mano que le hiere.

Y quiero ser querer. Pan y vino de altar.
Llevar el traje roto porque nunca descansas.
Gritar las injusticias. Y sin hablar mostrar
las bienaventuranzas.

Quiero, en fin, no ser fin, ser vida que aletea,
para que cuando llegue con su sentencia inerte
la sombra de las sombras para que nunca sea,
escape de la muerte.

Dicen que era Jesús quien me marcó la huella.
Yo digo que era Él y María, los dos.
Juntos. Era el Señor y también era Ella:
Merced, Madre de Dios.

Moment de l'entrega de la Flor Natural com a guardó a Ramón Molina Navarrete per la seva obra *Madre de Cristo, Madre de Dios*.

Ramón Molina Navarrete declamant la seva poesia a Maria,

● Ofrena literària a Maria

Com a situació excepcional, ni més ni menys que la de complir-se els 75 anys de la proclamació de la Mare de Déu de l'Acadèmia com a patrona de la ciutat de Lleida i l'arribar a la 150^{ena} edició del certamen que cada any, durant 150, s'ha estat oferint a Maria per tal de celebrar la festa de la Verge Blanca de l'Acadèmia i honorar, alhora, a una altra advocació o imatge patrona d'algun altre indret, es va tenir la idea d'incorporar al programa del certamen una *ofrena literària a Maria* basada en la declamació o lectura de poemes de poetes reconeguts, fetes, a ser possible, per ells mateixos. Naturalment és una aportació literària fora de concurs i amb la finalitat de mostrar el seu carinyo i amor a la Verge enaltint-la amb la vàlua dels seus poemes. Això va ser així en les edicions dels anys 2016 i 2017. En aquelles ofrenes participaren Jordi Pàmias Grau, Joan Bellmunt Figueras, la Gna. Isabel Guerra, Rosa Fabregat Armengol, Maria Dolores Iribarne Pérez de Yebra, i Mn. Agustí Bernaus i Pinós del qual es va llegir el poema *l'orfenet*.

Com era una iniciativa per respondre a una situació excepcional, en principi, no havia motiu per pensar en tornar-la a programar fins que no hi hagués una altra situació extraordinària. Vet aquí, que justament a l'any següent ens hem trobat amb una efemèride del tot destacable, l'advocació a la que es dedicaria el certamen era la Mare de Déu de la Mercè amb motiu de que els seus fill mercedaris complien, vet aquí la incommensurable realitat, l'escriuidora edat de vuit-cents anys. En conseqüència es va pensar que s'havia de tornar a fer, per tercer any consecutiu, una altra ofrena a la Verge. En aquesta ocasió es va proposar a l'entorn mercedari que fossin ells els que organitzessin l'ofrena i van proposar la lectura de una poesia dels poetes Manuel Bragado Delgado, Josep Nova Vida (Josep Cases Jovet) i Fra Joaquín Millán Rubio.

Manuel Bragado Delgado.

Pensionista i amant de la poesia. Nasqué a Corrales, Zamora. Des de fa anys viu a Barcelona on va aconseguir triomfar en el seu somni anhelat des de jove. Avui gaudeix de tenir el que tothom desitja: temps i família.

Presumeix de la felicitat amb la que es desperta tots els dies: la seva esposa, els fills, els nets,... i de ser beneït pels regals que Déu li ha fet. Fuig

de la hipocresia,... Sense cap mena de dubte, definitivament li agrada la poesia.

A la Virgen de la Merced

Con devoción y con pena
yo te ruego madre mía
que veles por esas personas buenas
¡líbralos de su agonía!

No te pido para mi,
lo hago para aquel el que emigra,
dura batalla que libra, ¡Me conmueve!
¡Ay Virgen de la Merced!
¿Por qué hay personas que mueren?

Tanta traba,
tanta ruina,
tanto obstáculo y fronteras...
Han de utilizar pateras
con riesgo para sus vidas,
sin pensar lo que les espera.

Mueren indefensos angelitos
que aun dependen de sus madres...
¡y son como el pan bendito!

Lloran, suplican,
imploran por una vida mejor...
para encontrar un rechazo y su desgracia
¡Ay virgen de la Merced!
¡intercede, por favor!
¡Has de utilizar tu gracia;

Josep Maria Currià va llegir la poesia de Manuel Bragado donat que, a darrera hora va tenir dificultats familiars i no va poder assistir al certamen

Josep Nova Vida.

Enginyer de professió, casat. Pare de família. Aficionat a la poesia, fotografia, cinema i realització. Amant de l'arqueologia. Apassionat pels seus fills. Intern a la presó i agraït perquè ha trobat les eines per a superar la seva addicció i confiar plenament en Déu. Homenatja la Mare de Déu adreçant-li la seva composició..

Intercessora que sempre ajuda

Amb la meva esposa d'en peu
estem contemplant una atracció de fira,
en ella donant voltes i disfrutant
està la nostra filla,
somrient i saludant,
cada cop que per davant nostre passa.

Un fort cop de forrellat
d'aquell somni em desperta,
la porta de la cel·la s'obre
i tot seguit la paraula recompte sona.
Durant uns segons
pensar segueixo en aquell temps
que junts passàrem;
feliços érem, però, ressorgí
aquella maleïda addicció
i trencats quedàrem.

Un nou dia comença,
on per la meva culpa aquí em portaren.
Baixant les escales tots anem,
alguns amb cara de son,
tal volta poc han dormit
pensant en la sentència,
dubtant si fou de l'advocat la culpa
per no haver fet be la defensa,
o tal volta pels anys
que entre reixes l'hi queda.

Després d'esmorzar,
pel pati sempre vaig a caminar,
resant per aquells que vaig deixar
i pels altres a qui mal vaig fer.
Penediment sento cada dia
per tot el que ha passat,
a la Verge perdó l'hi demano
per aquells que mal he fet,
que com a bona advocada
que és al Ser Suprem arribar sabrà fer.
Salut prego per la família
i força per superar la separació que ens espera,
i sempre a la que fe no em falta
i no es altra que la Verge de la Mercè.

Josep Cases Jovet declamant
la seva aportació a l'ofrena
literària en honor a Maria de
Natzaret.

Fray Joaquín Millán Rubio. Dels seus 78 anys de vida, aquest 27 de juny va complir 54 de sacerdoci. Historiador, escriptor i literari, amant de la música i el teatre, ha destacat per deixar un legat històric i literari molt considerable. És autor de més de 20.000 pàgines, 17 publicacions entre llibres i cartilles, en les que ens explica de manera molt concisa i alhora amena, dades

històriques transcendents de l'Ordre de la Mercè, tractant com Pere Nolasc la va fundà, els sants i la seva petjada, i els llocs i fets més representatius d'aquests 800 anys d'història. La seva dedicació pastoral ha estat entre els gitanos, les presons i els barris marginals.

Te miro, y me miras

Te miro, y me miras
sonrío, y sonrías
lloras, si lloro,
sabes de mí todo.
Son complicidades
entre madre e hijo
que lo soy, lo eres,
secreto de entrambos.

Para ti nacido
el día de Lourdes,
y al rayar diez años
era ya tu fraile.
En ti fie mi vida,
mi porqué y aliento.

Tan cerca te creo
que jamás, doquiera,
yo solo me siento.
Te vi en los dolientes,
los niños hambrientos,
las mujeres hundidas
y los hombres rotos.

Escribí profuso
libros, hojas, pliegos
y siempre para ti
tu Merced por credo.

Ya en el crepúsculo
tan sólo yo anhelo
que al cruzar el umbral
te halle a ti primero.

Fra Joaquín Millán declamant la seva aportació a l'ofrena literària en honor a Maria de Natzaret.

● Salutacions

Tot seguit es recullen les paraules de salutació dels membres de la taula que presidiren l'acte del Certamen Marià.

Ramón Molina Navarrete al costat de la Mare de Déu de la Mercè amb la Flor Natural que li va oferir a ella.

Salutació de Nuria Ortín⁷⁴

Gràcies a tots. Es un honor estar avui a Lleida. Fa uns dies que celebràvem a Barcelona els 800 anys del naixement d'aquest Orde que està al costat del captiu i del més feble.

Quan vaig començar en aquesta Fundació de l'Obra Mercedària, veia que havia gent que no la relacionava amb la Mare de Déu de la Mercè i aquesta és una mica la tasca de la Fundació, fer-li d'altaveu i que ens puguem estendre, no només a nivell de Catalunya,

sinó a través de comunitats de tot el món fent aquesta tasca d'estar al costat del més feble.

Des de la Fundació està previst treballar des de tres pilars: la prevenció d'aquell que no hauria d'entrar a la presó, per tant del delictes. Comunicar-se amb ciutats que estan passant moments molt complicats a Guatemala, Panamà i el Salvador. I apostar molt pel tema de la formació, de les escoles, dels menjadors socials.

---

⁷⁴ **Nuria Ortín** és la Directora de la Fundació Obra Mercedària; la seva salutació ha estat treta de l'enregistrament de so que es va realitzar.

Quan per desgràcia es donen els delictes, els Mercedaris, aquestes personetes que són per a mi éssers de llum, estan de manera gairebé molt invisible al costat d'aquells que més ho necessiten entrant a la presó i d'aquells que gairebé ningú en fa cas. Només estant allà, escoltant sense jutjar. Crec que és una tasca magnífica, que fa 800 anys que es fa i rep avui un reconeixement.

I després quan surten de la presó aquesta gent que no té res ni ningú, què és el que fem amb ells. Doncs tenim el que diem reinserció a través de pisos on se sentin persones, no un número, sinó que se sentin persones acollides a les llars. Aquí a Lleida en tenim un i d'aquesta manera ells poden sentir que formen part d'una família.

Avui, quan algú diu d'alguna entitat o un fet que fa quinze, vint o vint-i-cinc anys sembla ja que sigui molt temps; no diguem res si el que es diu és que fa cent anys, llavors pensem que és una passada. Imagineu-vos això multiplicat per vuit. Això és el que tenen els Mercedaris, vuit segles de vida, i que encara estiguin treballant "a favor de..." és quelcom immensament gran i d'agrair a tanta gent que n'ha format part i ha pertany a l'Orde de la Mercè

Avui us demanaria des d'aquí, a tots, que fem una mica d'altaveu a nivell social, i donem a conèixer aquesta tasca per tal de poder seguir treballant al costat de la Mare de Déu de la Mercè. Moltes gràcies.

Salutació de Francesc J.Cerdà Esteve⁷⁵

Benvolguts.

Tinc molts amics aquí amb qui tinc la sort de compartir la devoció a la Mare de Déu. Avui em fa content especialment perquè jo sóc Mercedari, em trobo Mercedari, he anat a la Mercè sempre, juntament amb la meva família.

Els meus fills han crescut dins la parròquia de la Mercè. Veure aquí el P. Joaquín és una meravella, estic encantadíssim. He pogut compartir molts actes amb ell, i des de sempre hem anat a la presó en la seva tasca pastoral. Enguany no m'han convidat i ja m'han promès que l'any que ve sí; sopars solidaris, processons, confraria, pisos d'acollida, una feina fantàstica i sobretot el futbol; ho sento, ho havia de dir.

Avui és el dia dedicat a la Mercè i em fa molt content no solament vindre sinó haver tingut l'honor de contribuir a la restauració de la Mare de Déu que hi havia al pati, al jardí, per part de la Diputació; especialment per haver estat el convent de la Mercè.

---

⁷⁵ **Francesc J.Cerdà Esteve** és Diputat a la Diputació Provincial de Lleida; la seva salutació ha estat treta de l'enregistrament de so que es va realitzar.

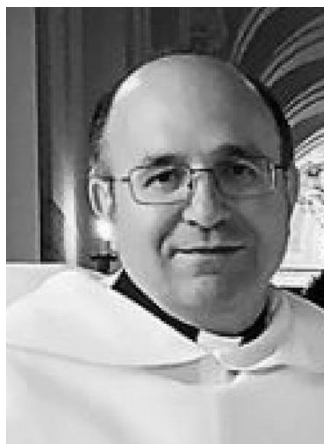
També vull donar l'enhonorabona als Mercedaris pel seu 800 aniversari, és un aconteixement, com deia avui el Pare Provincial, que no es tornarà a donar més. D'aquí 800 anys ja veurem. L'any que ve serà el 801, he de dir-vos també que la ciutat els ha reconegut durant aquests anys que jo he tingut la sort d'estar de Regidor: Han estat Medalla de la Ciutat i han estat Premi Baula, els majors honors de la Ciutat els heu tingut durant aquests darrers anys. Per tant, enhonorabona Mercedaris.

Enhonorabona també als premiats. En conec uns quants, fins i tot amb alguns ens trobem a missa. Enhonorabona perquè veure aquestes nenes i nens que ara tenen una devoció i escriuen a la Mare de Déu i participen en aquest certamen és importantíssim. Per tant, continueu fent-ho perquè crec que és una de les coses més importants que tenim a la ciutat. Gracies a tots.

Salutació de Fra José Juan Galve Ardid⁷⁶

Bona tarda a tothom.

Per a nosaltres els Mercedaris és un honor poder participar en aquest certamen dins del 800 aniversari de la nostra fundació, de l'Orde de la Mercè. La nostra tasca a les presons i a les llars d'acollida donant recolzament a les persones a nivell social és una missió silenciosa i de vegades

anònima. Vull comentar que treballem amb els més pobres entre els pobres i que molts d'ells han perdut la dignitat com a persones. No obstant fa 800 anys que els assistim i que fem alguna cosa per aquests homes i dones per tot el món i, de moment, aquí seguim.

M'agradaria, com diu el Papa Francesc, tenir un record pels Mercedaris desconeguts que al llarg d'aquests vuit segles han dut a terme una tasca poc visible i senzilla pels captius, treballant dia a dia per crear una societat una mica millor.

Aquest també és el meu somni avui: que sortim d'aquest paranimf, tots, amb el desig de ser tots Mercè per a la resta del món.

Gràcies de cor!

---

⁷⁶ **Fra José Juan Galve Ardid** és el Pare Provincial dels Mercedaris de la Província d'Aragó; la seva ha estat treta de l'enregistrament de so que es va realitzar.

Salutació del Dr. Joan Viñas Salas⁷⁷

Benvolgut Sr. Bisbe, benvolguda regidora de l'Ajuntament de Lleida, benvolgut P. Provincial de l'Orde Mercedària, benvolgut representant de la Diputació de Lleida, resta d'autoritats, Senyores i Senyors.

Un any més celebrem el certamen Marià en aquest paranimf modernista construït a finals del segle XIX, únic a Lleida. Aquests certàmens, jocs florals, es celebren des de 1863 cada any, llevat els 3 de la guerra civil i els dos posteriors, sent per tant, els més antics de Catalunya que segueixen realitzant-se, continuant la tradició de més de 150 anys.

El certamen consta de quatre seccions: treballs poètics, d'investigació, escolars i audiovisuals, amb la finalitat d'honorar a Maria i fomentar la devoció vers ella. Maria, dona senzilla del poble que va dir que sí a seguir la voluntat de Déu, conscient de tots els problemes i sofriments que això li representaria; gràcies a la seva disponibilitat Jesús va venir al món i ens ensenyà el camí de Salvació, revelant-nos a Déu-Pare-Amor que ens estima. Si volem podem viure una vida feliç amb sentit fins el traspàs a una vida en plenitud.

Cada any en la celebració del dia de la patrona de Lleida, la Verge Blanca de l'Acadèmia, es convida a una advocació de la Verge Maria patrona d'un poble, regió o institució. Aquest any, que els Pares Mercedaris celebren el 800 aniversari de la seva

---

⁷⁷ **Joan Viñas Salas** és el Director de l'Acadèmia Mariana de Lleida.

fundació (vuit anys després van venir Lleida), la Verge escollida és la Verge de la Mercè, la seva patrona. Precisament en aquest lloc en el que ens trobem tenien el primer convent que van tenir a la nostra ciutat (al segle XIII). Agraieixo als Pares Mercedaris la seva disponibilitat en col·laborar en aquesta celebració.

Agraieixo a la mantenidora d'aquest any la Sra. Natàlia Méndez, actual responsable del servei d'atenció espiritual i religiós de S. Joan de Déu de Lleida, que durant 14 anys va ser directora de la Fundació Arrels-S. Ignasi, que té cura dels sense sostre, les excel·lents reflexions que ens ha donat.

Avui mateix acabem de inaugurar la recuperació de la imatge de la Verge del Jardí, que s'anomena així perquè els mercedaris la tenien aquí al seu convent a l'edat mitjana, i aquí es va trobar enterrada quan es van fer les obres de l'Acadèmia Mariana. Una talla del segle XIV que ha estat restaurada gràcies a l'ajut de la Diputació de Lleida.

Agraieixo a les persones que s'han presentat al certamen, cada any són més. Felicito a tots els guardonats; felicitades y gracias por venir de tan lejos a recoger el premio. Agraieixo a Juan Luis Salinas, el coordinador del certamen, a la comissió organitzadora, al jurat dels premis que han tingut tanta feina i se'ls ha fet difícil arribar a veure quin ho mereixia més; al presentador i la presentadora del certamen, la Montse Caufapé i l'Alber Font per animar aquest acte i presentar-nos-el de manera amena, als convidats especials a fer l'ofrena literària a Maria, el Srs. Josep, Manuel i el P. Millán; també a les pubilles de la ciutat de Lleida que hagin volgut assistir a aquest acte. Especial agraïment a la coral de S. Ramon que ens oferirà el concert de la vetllada d'avui i ens delectarà amb els seus cants. Agraïment a tots els voluntaris i voluntàries que han col·laborat i col·laboren en aquest acte, als patrocinadors i institucions que ens han donat suport, però sobre tot un agraïment a tots vosaltres per la vostra assistència i presència.

Salutació de Rosa Maria Salmerón Pallarés⁷⁸

Hola, molt bona tarda a tots i a totes,
Excm. Sr. Salvador Gimenez, Bisbe de Lleida,
Autoritats,
Sr, Director Joan Viñas,
Pare Galve, de l'Ordre de la Mercè,
Sra. Nuria Ortin, Presidenta de la Fundació Obra
Mercedària,
Mantenidora Natàlia Méndez,
Presentadors: Montse Caufapé i Albert Font-Tarrés
Amics i amigues:

Com he llegit en el recull
d'aquest mateix certamen de l'any
2013: Dos paraules. SENZILLESA I
AMOR. Això era Maria i això son uns
valors que transmet la Acadèmia
Mariana de Lleida.

Permeteu-me que primer de
tot felicití a tots els participants en
aquest certamen, que no han estat
pocs i en especial als premiats
d'aquesta edició.

Es un honor poder estar aquí
avui amb tots vosaltres i es un goig com a ciutat el poder
comptar any rere any amb aquest certamen amb motiu de la
festa de la Patrona de Lleida, la Verge Blanca. Aquest certamen
que va començar amb la fundació de la Acadèmia Mariana al

---

⁷⁸ **Rosa Maria Salmerón Pallarés** és Regidora d'Educació de l'Ajuntament de Lleida i assistí en representació del seu alcalde.

1862 i que avui es troba ja en la 151ena edició, crea un vincle entre els pobles per honorar la Mare de Deu. Cada any es dedica a honorar una imatge diferent i que ens permet d'aquesta manera, aprofundir en el seu coneixement mitjançant la literatura i les belles arts. Aquest any a la Mare de Déu de la Mercè. Patrona de l'Orde de la Mercè i de la ciutat de Barcelona entre altres.

Iniciativa que agraïm molt sincerament i que esperem que continuï, que continueu mantenint vives activitats com aquest certamen.

Finalment, vull aprofitar per ressaltar la importància de la Acadèmia Mariana, una de les institucions més antigues de la nostra ciutat i una casa de transmissió dels valors cristians.

Moltes gràcies.

Salutació de Mons. Salvador Giménez Valls⁷⁹

Amics tots,

em resulta un poc estrany parlar tancant l'acte perquè voldria parlar en nom de la nostra església diocesana a tots els que esteu aquí inclòs algú que ve de fora que sou també membres de la mateixa Església. No voldria repetir el que han dit abans perquè portava l'escrit pensant més en agrair tancant l'acte donant les gràcies, però ja no ho faré perquè el Dr. Viñas en nom de l'Acadèmia ja ho ha fet.

M'agradaria ressaltar una qüestió perquè de vegades la gent d'església crec que som molt exigents, malgrat algunes circumstàncies externes, per les nostres limitacions de pecats que ens obliguem a revisar constantment. Dic que som molt exigents perquè l'acte d'avui ens

porta a repassar el nostre passat de Lleida, ja fa més de 150 anys, i ens porta també a una actitud de devoció a la Mare de Déu, i aquests dos fets ens porten al compromís de que cada any algú ens recorda alguna actitud bàsica de la vida de l'Església o de la vida personal nostra. Enguany la Mercè, l'Orde Mercedària, l'obra que Sant Pere Nolasc va fundar ja fa 800 anys ens recorda

---

⁷⁹ **Mons. Salvador Giménez Valls** és el Bisbe de Lleida; la seva salutació és espontània i cordial donat que ha estat tret de l'enregistrament de so que es va realitzar.

a tots el que significa la preocupació pels captius, per la gent més pobre,... i el cor tendre que hem de tenir tots davant les necessitats dels nostres germans. Crec que és la gran lliçó que tenim aquest any.

Per això vull animar-vos a tots a aquesta festa que es compona d'aquest certamen que estem celebrant avui, i de les celebracions de l'Eucaristia, la vetlla dels joves, tot el que envolta a la Mare de Déu de l'Acadèmia, la nostra patrona, insistint i fomentant la devoció a la nostra patrona i la preocupació per mostrar-nos als demés com ho va fer ella a la seva vida.

Gràcies a les autoritats, als que heu participat, i als que esteu aquí tots. Alegreu-vos de tenir un centre que vol ser difusor de la devoció a la Mare de Déu i continuem, uns i altres, felicitant-nos per continuar l'obra que aquell mossèn Escolà va iniciar en companyia d'un grup de lleidatans a mitjans del segle XIX.

Gràcies i continuem amb l'acte escoltant alguns dels premis atorgats i després amb el concert de la coral.

• Programa del concert ofert per la Coral Sant Ramon

La vetllada del certamen d'enguany va comptar amb l'obsequi que suposà per tots els assistents el concert que ofert per la Coral Sant Ramon, de Sant Ramon a la Segarra. Aquesta coral està estretament vinculada a l'Orde de la Mercè, no en va el seu origen està entre les parets del monestir de Sant Ramon i la seva vida plenament vinculada a la vida del cenobi on participa en realçar les celebracions litúrgiques.

La coral Sant Ramon fou fundada a la vila de Sant Ramon per Pasqua del 2001, amb motiu de les caramelles i des del seu inici va estar dirigida pel P. José Antonio Lacasa. Des del setembre del 2010, la coral està treballant sota la direcció de l'Anna Gascón, amb la qual s'ha encetat una nova etapa musical, amb canvis en el seu repertori i tenint cura en el treball vocal i interpretatiu. Al llarg de l'any, la coral participa solemnitzant les celebracions religioses destacades al Santuari de Sant Ramon i a la parròquia de Sant Jaume, i també realitza concerts a altres

pobles de la Segarra, l'Urgell i l'Anoia, i trobades corals a altres indrets de Catalunya.

Es treballa un repertori variat que s'adapta a les possibilitats vocals dels cantaires, però assumint reptes i superant dia a dia les dificultats musicals que van sorgint, amb els recursos pedagògics i tècnics adequats. L'objectiu de la nostra coral és transmetre al públic que ens escolta el nostre gaudir quan cantem, fruit d'un treball comú engrescador dut a terme durant els assaigs setmanals i en la nostra relació envers la comunitat de Sant Ramon.

A l'abril de 2015 la Coral Sant Ramón va celebrar el seu 15è aniversari, organitzant i participant d'un magne concert a l'església del Santuari Mercedari de Sant Ramon, amb les obres religioses Stabat Mater de Quirino Gasparini per a cor de dones i solistes i la Missa pro Defunctis d'Esteban Salas per a cor i solistes, totes acompanyades per un grup orquestral de cambra i clavicèmbal.

Coral Sant Ramon en un dels seus concerts al Santuari de Sant Ramon

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

© El programa que la Coral Sant Ramon va realitzar, fou el següent:

- *Senyor Sant Jordi*   *Text: Salvador Espriu;*
música: Francesc Vila
- *Cançó de bres per a una Princesa Negra*
Text: Gabriel Janer; Música: Antoni
Rodríguez; harm.: Daniel Antolí
Francis Terral
- *Cànon de la pau*
- *Cavaller enamorat*   *Text: anònim; música: Joan Manen;*
harm.: Àngel Colomer
- *Nearer, My God, to Thee*   *Música: Lowell Mason;*
harm.: Walter Knapp i Ruth Elaine
Schram
- *Hallelujah*   *Leonar Cohen; harm.: Anna Gascón*
- *Dona nobis pacem*   *Mary Lynn Ligtfoot*
- *Senzeninà*   *Tradicional zulú*
- *Kuimba*   *Victor C. Jhonson*

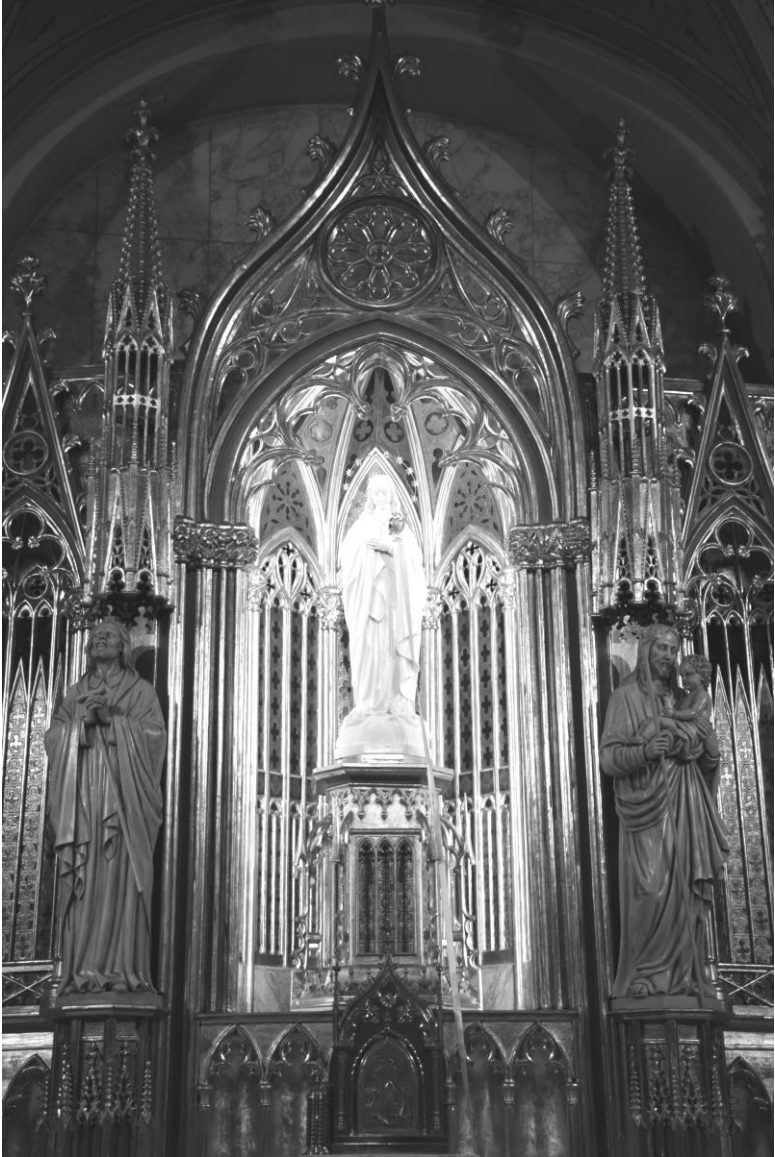

Els integrants de la Coral Sant Ramon

Dos moments del concert que oferir la Coral Sant Ramon per obsequiar la Mare de Déu de la Mercè.

La Mare de Déu de l'Acadèmia a l'oratori de l'Acadèmia Mariana de Lleida.

GOIGS A LA MARE DE DÉU DE L'ACADÈMIA

—LA VERGE BLANCA—

amb motiu del cinquantenari de la seva proclamació com a
Patrona de la ciutat de Lleida

De Jessè florida branca,
ran del Segre, en bell esclat:
*Ajudeu-nos, Verge Blanca,
guia i llum de la ciutat*

Sou a Lleida llantia encesa
a trenc d'alba al cim més alt,
de tota art i saviesa
resplendex vostre casal
i a la plana oberta i franca
hi teniu el tron daurat:

Ajudeu-nos...

Sou l'estel més pur que brilla
de Déu Pare en el cel blau,
Mare, Immaculada i Filla,
perquè Ell pot i vol, i escuta;
canal d'or, mare admirable,
tota Lleida us ha esclamat:

Ajudeu-nos...

Vostre falda és el sagrari
de Déu Fill, el Verb i el Sol;
van al vostre santuari
mil poetes en estol;
de bell nou cada any sou Reina
d'un bell claustrer i heretat:

Ajudeu-nos...

L'Espirit Espòs, Maria,
és amb vós dolçor de mel;
són un doll de poesia

tots els àmbits sota el cel;
l'Acadèmia Mariana,
jardi en flor i hort segellat:

Ajudeu-nos...

Nostra terra resplendia
de prohoms i cavallers,
Terra Ferma que floria
verd de palmes i llorers;

flor primera de magnoli,
hi neix la Universitat:

Ajudeu-nos...

Puix sou Blanca, neta i pura,
us invoquem prop de Déu
vostres fills en la malura,
gueres, pestes, fams arreu;
vostre poble mai no es tancà
al futur ni al temps passat:

Ajudeu-nos...

Marials i sobiranyes,
beneïu el firmament
de les terres catalanes
d'orient fins a ponent;
deu-li arrels a nostra terra
d'esperit i veritat:

Ajudeu-nos...

Ja que Lleida us aclamava
la Patrona del seu cor
i amorosa es consagrava
fillal al vostre honor,
deu-nos fruits al camp i feu-nos
fills de Déu en llibertat:

Ajudeu-nos...

Puix que sou fruitada branca
que del cel ens ha baixat:
*ajudeu-nos, Verge Blanca,
guia i llum de la ciutat.*

Lleïda: Antoni Fortuny i Felia - Música: Jordi Miquel i Benavent, pres.

De Jessè florida branca, ran del Segre en bell esclat: Ajudeu-nos, Verge Blanca, guia i llum de la ciutat.
Sou a Lleida llantia encesa a trenc d'alba al cim més alt, de tota art i saviesa resplendex vostre casal i a la plana oberta i franca hi teniu el tron daurat. Ajudeu-nos...

PRÈGUEM

Senyor, per la immaculada Concepció de la Verge Maria vau preparar una mansió digna del vostre Fill. Vós que, prevenint la mort que ell havia de sofrir, la preservàreu de tota màcula concediu als qui la vengem sota el títol de l'Acadèmia de poder arribar, purificats, fins a vós. Per nostre Senyor Jesucrist.

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

La publicació d'aquest llibre ha estat
possible gràcies a la
Diputació Provincial de Lleida
que ha assumit la seva edició.

Diputació de Lleida
municipis, territori i tu

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Mercè

